

Mphato 3

KOTARA 4

SEPEDI

LELEME

LA GAE

Lenaneothuto

GO EFOGA MAIKARABELO/MOKGWA WA THULAGANYO

Dumelang Bašomi mmogo,

Re a le amogela mo go lenaneo la NECT la leleme la gae!

Hle! lemogang gore dingwalwa tše tša leleme la gae tša NECT Kotara 4 di ngwadilwe ka nako ye kopana kudu, ka fao re a dumela gore go a kgonega gore go ka ba le diphošollo le diphetogo.

Re rata gore hle le be beng ba dingwalwa tše, le šome le sehlopha sa rena gore re kgone go bušetša le go kaonafataša phetolelo ye. Ge o hwetša diphošo, hle latela mokgwa wo o latelago go di bega:

- 1** Romela emeile go aterese ye e nepagetšego:
xitsonga@homelanguage.co.za
tshivenda@homelanguage.co.za
sepedi@homelanguage.co.za
siswati@homelanguage.co.za
isizulu@homelanguage.co.za
isindebele@homelanguage.co.za
isixhosa@homelanguage.co.za
sesotho@homelanguage.co.za
setswana@homelanguage.co.za
afrikaans@homelanguage.co.za
english@homelanguage.co.za
- 2** Ka mothalading wa sehlogo, ngwala referense ya sengwalwa. MPHATO WA 1 KOTARA 4 MATLAKALA 45–47 LENANEOTHUTONG.
- 3** Mo mmeleng wa emeile, ngwala lenaneo la diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa. Dira diphetogo godimo ga lenaneothuto gomme o tšee seswantšho goba sekene sa letlakala leo gomme ole romele ka emeile.
- 4** Ge o nale bothata bjo bogolo ka polelo bjo o ratago go re lemoša bjona, hle ngwala se ka mo mothalading wa sehlogo ka tsela ye, Mohlala: BOHLATSE BJA SEMMOTWANA SA TIKOLOGO.
- 5** Ke moka , mo mmeleng wa emeile, hlaloša bothata bjoo.
- 6** Hle ngwala leina la gago, boemo bja gago le nomoro ya gago ya sellathekeng gore re kgone go ikgokaganya le wena ge go ka hlokagala gore re boledišane.
- 7** **Re a leboga ge o kgonne go tliša bokgoni bja gago mo leneneong le! Re nyaka go netefatša gore re nale phetolelo yeo e nepagetšego go leleme le lengwe le le lengwe leo le tšwelelago mo dingwalweng ka moka.**

Diteng

Dintlha tša bolaodi	v
Kgwekgwe ya tshepedišo	xiii
Beke 1 Tabakgolo: Bohlokwa bja thuto	1
Mošupologo	3
Labobedi	9
Laboraro	16
Labone	24
Labohlano	29
Beke 2 Tabakgolo: Bohlokwa bja thuto	33
Mošupologo	35
Labobedi	41
Laboraro	48
Labone	56
Labohlano	61
Beke 3 Tabakgolo: Go fola moyeng o ikwe o iketlile	65
Mošupologo	67
Labobedi	73
Laboraro	79
Labone	87
Labohlano	91
Beke 4 Tabakgolo: Go fola moyeng o ikwe o iketlile	95
Mošupologo	97
Labobedi	103
Laboraro	109
Labone	117
Labohlano	122
Beke 5 Tabakgolo: Manyami le mahloko	127
Mošupologo	129
Labobedi	134
Laboraro	140
Labone	148
Labohlano	152

Beke 6 Tabakgolo: Manyami le mahloko	157
Mošupologo	159
Labobedi	165
Laboraro	172
Labone	180
Labohlano	185
Beke 7 Tabakgolo: Histori	189
Mošupologo	191
Labobedi	197
Laboraro	203
Labone	211
Labohlano	215
Beke 8 Tabakgolo: Histori	219
Mošupologo	221
Labobedi	227
Laboraro	234
Labone	243
Labohlano	248

Dintlha tša bolaodi

Ditšweletšwa tša Thuto

Mo kotareng ye, baithuti ba swanetše go ba ba šetše ba fihleletše ditšweletšwa tše:

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

- 1 Barutwana ba swanetše go kgona go bolela goba go opela dikoša tše nne goba merumokwano.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go tšea karolo dipoledišanong tša ka phapošing gore ba abelane ka tsebo yeo ba tšwelelago ba nale yona.
- 3 Barutwana ba swanetše go ahlaahla kanegelo ya go bala ka go abelana, ba šomiša foreimi ya poledišano/go ahlaahla bjalo ka hlahlo.
- 4 Barutwana ba swanetše go kgona go ithlamela dikanegelo tša bona gore ba tle ba kgone go dira mošongwana wa bona wa go anega dikanegelo ka bokgabo.
- 5 Barutwana ba swanetše go kgona go bolela ka dingwalwa tša bona.
- 6 Barutwana ba swanetše go kwešiša le go kgona go šomiša tlotlontšu yeo e latelago.

thuto	sekolo sa motheo	sekolo se se phagamego	yunibesithi	aloga	go tlogela
monyetla	molao	ramolao	moahlodi	kgoro ya tšheko	kgethologanyo
bong	kgethologanyo ka bong	raditaba	babogedi	tebanywa	kotsi
phologa	gobetše	go fola	go iketla	go fodiša moya le mogopolo	legora
hlodumela	makatšago	datha	tobetša	sekrola	tikologo
kgatelelo ya maikutlo	mosaekolotši	go loma ke mala	lapile	go iketla	leswao
seka	maikutlo	manyami	mahloko	lehu	poloko
go hlophiša	šitiša	naganela	leboga	go leboga	maele
imologa	mogopolo	aletare	ya maemo	Mexico	moetlo
setlwaedi	moya	beakanya	hloosela	seswantšho	histori
bogologolo	bagologolo	tshenyu	ngwagakgolo	go aga	go agaleswa
sebopego	museamo	fase	ka fase	mogale	ditokelo
ditokelo tša go lekana	tekatekano	mmušo	boipelaeto	go hloka toka	golega
kgolego	go hlaboša				

TEMOGO YA MEDUMO LE DITUMATLHAKA

- 1 Barutwana ba swanetše go kgona go lemoga medumo ka go theeletša feela.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go lemoga medumo ka mokgwa wa go itiragalela.
- 3 Barutwana ba swanetše go kgona go kopanya le go kgaoganya medumo yeo e latelago.

nkw	ntl	nts	ntš	tlh	khw
mph	ntw	mpš	nyw	tšh	nth
nkg	tšw				

Barutwana ba swanetše go kgona go arola medumo yeo e latelago ka dinoko

nkwele	nkweša	nkwatiša	ntlaba	ntliša	ntlong
ntseba	ntsebiša	ntsebile	ntseba	ntšeela	ntšola
tlhaba	tlhaka	tlhakeng	ntlhakiša	khwaere	sekhwama
lekhwekhwe	khwiting	khwaereng	mphaka	mphatong	mphala
mphula	ntwela	ntweša	dintwa	dimpša	tompša
mpšeng	dienywa	anywa	beakanywa	enywa	tšhaba
tšhela	tšhemong	tšhelete	tšhipi	nthoma	nthekelela
nthiba	nthoga	nkgoma	nkgama	nkgela	nkgahla
tšwafa	tšwele	tšweletša			

GO BALA

Barutwana ba swanetše go kgona go bileletša medumo ya mantšu ao a latelago

nkwe	nkwele	nkweša	nkwatiša	ntlo	ntlaba
ntliša	ntlong	ntseba	ntsebiša	ntsebile	ntšea
ntšeela	ntšola	tlhaba	tlhaka	tlhakeng	ntlhakiša
khwaere	sekhwama	lekhwekhwe	khwiting	khwaereng	mphaka
mphatong	mphala	mpheng	mphula	ntwa	ntwela
ntweša	dintwa	mpša	dimpša	tompša	mpšeng
dienywa	anywa	beakanywa	enywa	tšhaba	tšhela
tšhemong	tšhelete	tšhipi	nthoma	nthekelela	nthiba
nthoga	nkgo	nkgoma	nkgama	nkgela	nkgahla
tšwafa	tšwele	tšweletša			

Barutwana ba swanetše go kgona go bala mantšu ao a latelago ka tebelelo feela.

magomo	talente	kgaošša	molao	fetoša	sentše
menyetla	iletšwa	omanya	šadiša	fera	seseka
fofa	moyeng	hema	thušo	llela	gokarela
phatša	taga	manyami	lebala	ikwa	metlae
bokaone	dinepe	aletara	meoya	ilela	hlompha
leeto	letopa	betlwa	mohlahlhi	dika	mogale
phošo	tekano	swarwa	tiiša		

Barutwana ba swanetše go kgona go bala sengwalwa seo se kgokaganego go swana le mohlala wo o latelago.

Sesi ga a tšwafe. Ka mehla o nkgela meetse ka gare ga nkgō. O lemogile gore ga ke fihlelele. Ye ke ekga nkgō e nkgoma nko.

KWEŠIŠO

- 1 Barutwana ba swanetšo go dira dikakanyo ka sengwalwa ka go lebelela diswantšho.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go gopola dintlha ka sengwalwa.
- 3 Barutwana ba swanetše go kgona go anega kanegelo gape.
- 4 Barutwana ba swanetše go kgona go latelanya ditiragalo go tšwa sengwalweng.
- 5 Barutwana ba swanetše go kgona go kwešiša gore go ra go reng go ba le ponokgopolo, go dira gikgokaganyo, go kamaka le go gopla ka sengwalwa.
- 6 Barutwana ba swanetše go kgona go nagana ka sengwalwa ba šomiša foreimi ya go ahlaahla.
- 7 Barutwana ba swanetše go kgona go araba dipotšišo tšeo di ngwadilwego tša teka kwešišo ka sengwalwa.
- 8 Barutwana ba swanetše go kgona go ngwala sengwalwa ka bokopana

GO NGWALA

- 1 Barutwana ba swanetše go kgona go thala seswantšho seo se kwešišegago.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go oketša ka lentšu le tee goba a mabedi go sethalwa sa bona
- 3 Barutwana ba swanetše go kgona go feleletša foreimi ye kopana ya go ngwala.
- 4 Barutwana ba swanetše go kgona go ngwala ditemana tše 1 ba šomiša foreimi ya go ngwala goba maano a go ngwala.
- 5 Barutwana ba swanetše go kgona go ngwala: lenaneo/ lengwalo

GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

- 1 Barutwana ba swanetše go kgona go balela godimo ka pukung ya bona yeo e lakaneditšwego ya go bala ebile ba bale le morutiši ka sehlopha sa bokgoni bjoo bo swanago.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go šomiša tsebo ya bona ya ditumatlhaka, go kgona go hwetša hlahlo go ya ka sengwalwa le go lemoga mantšu feela ka tebelelo ge ba bala.
- 3 Barutwana ba swanetše go kgona go itekola bokgoni bja bona bja go lemoga mantšu le kwešišo.

Ditlabakelo le dithušathuto tše di filwego

Tseba gore dithušathuto ka moka tše di filwego ke tša sekolo. Dithušathuto di ntšhiwa ga tee fela, seo se ra gore di swanetšwe go gatišwa le go hlokomelwa.

Ka kotara ya 1 barutiši ba fiwa dithušathušo tše di latelago

- 1 **Diphaphathi tša go bontšha tša mebala x 4**
Šomiša diphaphathi tše go beakanya mošomo wa gago wa beke. Beke engwe le engwe, laetša thutomodumo le mantšu, mantšu a go šomišwa kgafetšakgafetša, mantšu a tlontlontšu le tabakgolo, tshwantšhetšo le foreimi ya go ngwala.
- 2 **Ditšhate tša Mongwalo**
Laetša ditšhate tše ka pele ga phaphoši, gore barutwana ba kgone go e bona gabotse. Ba Mphato wa 1 le ba wa 2 ba tla fiwa ditšhate tša mogatišo. Ba wa 2 le wa 3 ba tla fiwa tšhate ya mogatišo le tšhate ya mothikitho.
- 3 **Kotara ya 1 Lenaneo thuto**
Šomiša lenaneo thuto go bona seo o swanetšego go se ruta letšatši le lengwe le le lengwe. Kgwekgwe ya tshepedišo e go laetša gore lenaneo thuto le lengwe le le lengwe le rutwa bjang. Dibeke tše pedi tša Kotara ya 1, o tla latela lenaneo la tataišo.
- 4 **Kotara ya 1 Selatela mohlala**
Šomiša tokomane ye go feleletša Lenaneo la ngwaga la go ruta (ATP) le polane ya kotara. Swaya gomme o ngwale letšatši kgwedi la lenaneo thuto le lengwe le le lengwe le mošongwana wa kelo ge o feditše. Gopodišiša ka tsela yeo o rutilego ka gona.

5 Kotara ya 1 Puku e kgolo

Šomiša puku e kgolo ya dikanegelo ge o dira mananeo thuto a Go bala ka go abelana. Go na le dikanegelo tše seswai mo kotareng – kanegelo e tee beke le beke.

6 Kotara ya 1 Sephuthelwana sa dithušathuto

Sephuthelwana sa dithušathuto se na le dilo tše di latelago:

- **Mantšu a papetlakgadima** a filwe a tlotlontšu a tabakgolo, mantšu a go šomišwa kgafetšakgafetša; thutomodumo le mantšu. A sege gabotse o a boloke ka tsela ya maleba. O šomiše mantšu a papetlakgadima le phaphati ya go bontšha.
- **Tlotlontšu ya tabakgolo le tshwantšhetšo** di filwe mo go kgonegegago. Di ripe o di boloke ka tsela ya maleba. Šomiša mantšu a papetlakgadima le phaphati ya go bontšha.
- **Matlakala a go laodiša kanegelo ka bokgoni** di filwe tabakgolong engwe le engwe. Di ka tatelano ya diswantšho te 3 go iša go tše 4 tša go laodiša kanegelo. Go na le dikgatišo tše 10 tša letlakala le lengwe le le lengwe – le tee la sehlophana. O kgopelwa go dira dikgatišo tše dingwe ge e le gore go a hlokagala.
- **Matlakala a go gatiša a kelo** a filwe go gatiša dipoelo le ditshwayotshwayo tša kotara.

7 Kotara ya 1 Matlakala a mošomo a go bala x 8

8 Matlakala a mošomo a go bala a seswai a filwe mo kotareng – e tee ya beke le beke go tloga ka beke ya 3 go fihlela ka beke ya Šomiša matlakala a mošomo le phaphoši ka moka ge o bala le bona ka dihlophana tša go bala ka go hlwahlwa. Go na le matlakala a 20 a letlakala le lengwe le le lengwe la go bala. O ka oketša matlakala ge go hlokega.

Setlwaedi sa mehleng sa beke le beke: Di iri tše 7

- 1** Kago ya lenaneo la thuto le latela setlwaedi sa mehleng beke engwe le engwe.
- 2** Se se dira gore go be bonolo gore barutiši le barutwana ba kgone go latela.
- 3** Barutwana ba kgona go itokišetša mošongwana o latelago ge ba tseba setlwaedi sa mehleng.
- 4** Setlwaedi sa mehleng se theilwe motheong wa SEPHOLEKE (CAPS) wa leleme la segageno: bonnyane ba nako ya di iri tse 7 mo bekeng.
- 5** Setlwaedi se sa mehleng se dirilwe e le karolo ya lenaneo la maleme bobedi mmogo le PSRIP EFAL kago ya lenaneo la thuto.
- 6** Laetša setlwaedi sa mehleng ka phapošing o e tsebe ka hlogo!

Mošupologo		Labobedi		Laboraro		Labone		Labohlano	
Mešongwana ya bomolomo	15			Mešongwana ya bomolomo	15			Mešongwana ya bomolomo	15
		Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15
Mongwalo	15	Mongwalo	15	Mongwalo	15				
Go bala ka go abelana	15	Go bala ka go abelana	15			Go bala ka go abelana	15	Go bala ka go abelana	15
Go ngwala	30			Go ngwala	30				
Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30
1. 45		1. 15		1. 45		1. 00		1. 15	

Go itokiša beke le beke

Go bohlokwa go gopola gore ka leleme la Sepedi lenaneo lee fokoditše hlokego ya gore barutiši ba POLANE, efela go ITOKIŠA go sa nyakega! Letšatši le tee mo bekeng ka meriti, hlakana le barutišimmogo le wena, barutiši ba motheo wa thuto, le itokišetša le le mmogo.

Ge o itokišetša, gopola go:

- 1 Bala lenaneo thuto la beke kamoka ga yona.
- 2 Kgonthišiša gore o tseba le go kwešiša di tsela tša kgwekgwe ya tshepedišo tšeo di swanetše go šomišwa. Ge o gakanega e ya seripana sa hlogo ye 'kgwekgwe ya tshepedišo' o ikgopotše.
- 3 Sa go latela, lekola gore ke dife dipapetla kgadima le ditshwantšhetšo dife tšeo di nyakegago mo Tabakgolong le tlotlontšu, mantšu a go šomišwa kgafetšakgafetša, medumo le foreimi ya go ngwala. Beakanaya dipapetlakgama le ditshwantšhetšo ka tsela ye:
 - a Ripa dipapetlakgadima goba ditshwantšhetšo.
 - b Leka go dikgomaretša godimo ga khatipokisi goba lephephe.
 - c Ge go kgonega, o e apeše ka plastiki.
 - d Boloka di papetlakgadima tša lenaneothuto ka ga re ga onfolopo, goba ka rekere diphuthege lefelo le tee.
- 4 Kgobokanya dithušathuto tše dingwe tšeo o ka dinyakago, bjalo ka ditshwantšho goba dilo tša nnete.
- 5 Lekodišiša ge eba puku e kgolo e sale gabotse.
- 6 Bala mešongwanana ka gare ga DBE yeo o ka e dirago.
- 7 E tlwaetše go dira dithuto tša go ngwala.
- 8 Kgonthišiša gore Selotamohlala sa gago se mo nakong, go tloga beke ya go feta le gore e laetša tema ye o e kgathilego.

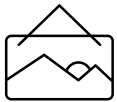
Tabakgolo le lenaneo la go bala

NOMORO YA BEKE	TABAKGOLO	SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA	LETLAKALA LA MOŠOMO WA GO BALA
1	Bohlokwa ba thuto	Bophelo ntle le tekano	1
2	Bohlokwa ba thuto	Malala o lwela thuto	2
3	Go fola moyeng o ikwe o iketlile	Zandile o ithuta go fodiša moya	3
4	Go fola moyeng o ikwe o iketlile	Munene o hwetša thušo	4
5	Manyami le mahloko	Bantu o ikwa a nyamile	5
6	Manyami le mahloko	Go gopola Tio Pablo	6
7	Histori	Leeto le legolo la Shamiso	7
8	Histori	Mogale wa go bitšwa Simon Nkoli	8

Kotara ya 1 Lenaneo la Kelo

Lenaneo la diteko le dirilwe go ya ka seripa 4 seo se khutsofaditšwego sa SEPHOLEKE CAPS). Se se ka hwetšwa ka morago ga selotamohlala kotareng yennngwe le yennwe.

Ditaetšo ka Phaphošing

DIPHAPHATHI TŠA GO BONTŠHA

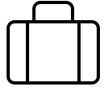
- Karolo e nngwe ya lenaneo le, o tla fiwa diphaphathi tša go bontšha tše nne tše dikgolo tša mebala ya go fapafapana.
- Phaphathi e ngwe le engwe ya mmala e tla laetša mantšu a go fapanafapana a beke.
- Šomiša diphaphathi tše ka tsela ye:
 - Phaphathi e talamorogo** –laetša tabakgolo le mantšu a tlotlontšu mmogo le ditshwantšhetšo tša beke.
 - Phaphathi e talalerata** – laetša mantšu a go šomišwa kgafetšakgafetša a beke.
 - Phaphathi e serolwana** –laetša ditumatlhaka le mantšu a beke.
 - Phaphathi e pinki** – laetša foreimi ya go ngwala ya beke yeo.
- Mantšu a mo diphaphathing tše a swanetše go fetolwana beke engwe le engwe.
- O kgopelwa gore o seke wa tlogela tlotlontšu ya tabakgolo le ditshwantšhišo gore ngwaga o fele. Ditshwantšhišo di swanetše go sepelelana le tabakgolo yeo o idirago. Ge phaphoši e tletše ka mantšu le ditshwantšhišo e ka hlakahlakantšha barutwana ba se hlwe ba e ela hloko.
- Ge o tlošitše mantšu le ditshwantšhišo , di boloke.

7 Hlokomela mantšu ao gore o kgone go a šomiša gape ngwaga o latelago.

TAFOLA YA TABAKGOLO

- 1** Leka go dira tafola ya Tabakgolo ka phaphošing ya gago.
- 2** Šomiša sekgoba go laetša diswantšho le dilo tša mmakgonthe tša go sepedišana le tabakgolo.
- 3** Ngwala maina a dilo tšeo, gore barutwana ba kgone go ithuta tlotlontšu.

Kgwekgwe ya tshepedišo

Bolaodi ba phaphoši

Tše dingwe tša motheo wa bolaodi ba phaphoši le maano di gona e le 'kgwekgwe ya tshepedišo'. A ke maano ao a dulago a šomišwago mo lenaeong le, go bohlokwa go a tseba.

***Maikemišetso:** Go kaonafatša nako ya go šoma, maitshwaro a barutwana le tšhomišanommogo gare ga barutwana. Go fokotša ditšhitišo tša go ithuta. Go hlagiša papadi e le mokgwa o mongwe wa go ithuta.*

GO DULA LE DIHLOPHANA

- 1 Go bohlokwa kudu go ipha nako le go ela hloko gore o dudiša barutwana bjang ka phaphošing.
- 2 Ge o dira se, gopola dintlha tše bohlokwa tše:
 - a **Dudiša barutwana go ya ka bokgoni bjo bo tswakilego** – ga go nyakege gore barutwana ba go se kgone ba dule mmogo, le ba go kgona ba dula mmogo. Tswaka barutwana gore phaphoši e be sebaka seo se tswakanego go ya ka bokgoni.
 - b **Dudiša barutwana ka bohlale go phema dikgohlano goba lešata.** O seke wa dudiša barutwana ba go tshwenyana mmogo. O seke wa dudiša barutwana bao ba ratago go bolela mmogo. Phema mathata ka go ba arongantšha.
- 3 Mo lenaneong la rena la go ithuta, go na le mešongwana eo barutwana ba swanetšego go šoma ka dihlophana.
- 4 Tše e swanetše go ba dihlophana tše 3–4 tša barutwana bao ba dulago mmogo goba kgauswi le kgauswi. Dira se gore ge o ba botša go šoma ka dihlophana ba ka kokoana ga bonolo le ka pela ba sa senye nako le go sepela kudu.
- 5 Ge barutwana ba dutše ka methaladi, tsela e bonolo ya go hlama dihlophana ke gore barutwana ba ka mo pele ba sokologe ba lebeli ba ba bedi ba ka morago ga bona ba mothaladi wa go latela. Ba kgona go hlama sehlopha sa bonne ka bonne ka potlhako.
- 6 O seke wa tlogelela se go barutwana. Tšea sephetho gore o hlama bjang dihlophana ka phaphošing, o hlahle barutwana go itlwaetša go hlama dihlophana tše ka pela ka setu.
- 7 Ge o bona gore sehlopha ga se kwane gabotse, dira diphetogo – o seke wa gapeletša barutwana go šoma mmogo.

GO SEPEDIŠA POLEDIŠANO YA DIHLOPHA

- 1 Mo lenaneong le la thuto, go na le mešongwana e mmalwa yeo e nyakago barutwana gore ba tshware makgotlana a go ahlaahla.
- 2 Hlahla barutwana gore dira se ka tsela ye:
 - a Sa pele, barutwana ba swanetše go ba mo dihlophaneng tša bona.

- b** Sa go latela, barutwana ba swanetšego ngwala dintlha tša dipotšišo tša go ahlaahlwa goba freimi
- c** Ke moka, morutwana o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo engwe le engwe:
 - Morutwana wa 1 o swanetše go araba Potšišo ya 1
 - Morutwana wa 2 o swanetše go araba Potšišo ya 1
 - Morutwana wa 3 o swanetše go araba Potšišo ya 1
 - Morutwana wa 4 o swanetše go araba Potšišo ya 1
 - Morutwana wa 1 o swanetše go araba Potšišo ya 2
 - Morutwana wa 2 o swanetše go araba Potšišo ya 2
 - Morutwana wa 3 o swanetše go araba Potšišo ya 2
 - Morutwana wa 4 o swanetše go araba Potšišo ya 2
 - Bjalo bjalo
- 3** E ka ba leano le le kaone go šomiša 'mokokotlelo wa go bolela/leswika/selo' go laola se.
 - a** Efa sehlophana se sengwe le se sengwe selo bjalo ka mokokotlelo wa mebala goba leswika.
 - b** Motho yo a swerego selo o a bolela gomme ba bangwe ka moka mo sehlopheng ba hlwaya tsebe.
 - c** Ge morutwana wa mathomo a boletše, o swanetše go fetišetša selo go morutwana wa go latela, bjalo bjalo.
- 4** Ge e le gore sehlopha se swanetše go fana ka pego, ge eba o mongwe le o mongwe o arabile, sehlopha seka kgetha karabo ya maleba go araba potšišo engwe le engwe.

MEŠONGWANA YA PHETOGO SEGALO YA GO BALA

- 1** Ge o dira thuto ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, barutiši ba swanetše go šoma le dihlopha tše pedi.
- 2** Mo magareng ga dihlopha tše pedi, go bohlokwa go tšea 'kgefo' pele o tanya šedi ya barutwana gore ba thome ka letlakala la mošongwana wa go bala.
- 3** Dira se ka tsela ya:
 - a** Ge o feditše go šoma le bona, romela sehlopha sa 1 gore ba ye go dula fase.
 - b** Tanya šedi ya barutwana.
 - c** Dira mošongwana wa go phetogo ya segalo ya go bala le phaphoši kamoka.
 - d** Tanya šedi ya barutwana gape ka letlakala la mošomo la go bala.
 - e** Hlalosa mošongwana wa go latela mo letlakalatšhomo la go bala.
 - f** Gopotša barutwana gore ba swanetše go fetša mošongwana o ba o dirago pele ba ka tswela pele ka mošongwana o mongwe – ba swanetše go šoma ka lebelo la bona.
 - g** Bitša sehlopha sa 2 gore ba tle ba šome le wena.
- 4** Ka kotara ya 1, re kganyoga gore o šomiše mešongwana ye e 4 ya phetogo ya segalo ya go bala le barutwana:

Mošongwana wa 1: Morutiši o re

- 1 Botša barutwana gore ba emelele.
- 2 Hlalosa gore o tla dira tšhišinyego tša go fapafapana, go swana le: kgoma hlogo ya gago; fofiša khaete; tšokotša nko ya gago; fofa makga a mararo; bj bj.
- 3 Ge o le wa mathomo wa gore 'morutiši o re', ke moka barutwana ba swanetše go dira tiro.
- 4 Ge o sa re 'morutiši o re', ke moka barutwana ba swanetše go ema ba seke ba šikinyega.
- 5 Ge morutwana a dira tiro o se nke o re 'morutiši o re', ke moka morutwana woo o tšwile o swanetše go dula fase.
- 6 Mothopasefoka ke morutwana wa mafelelo o a emeletšego.

Mošongwana wa 2: Moletlo wa go bina

- 1 Botša barutwana go emelela.
- 2 Hlalosa gore o tla raloka mmimo mo sellathekeng sa gago.
- 3 Ge barutwana ba ekwa mmimo, ba swanetše go bina.
- 4 Ge mmimo o fetša go tima, barutwana ba swanetše go ema kgahla.
- 5 Letša mmimo le go tima mmimo makga a mmalwa gore barutwana ba kgone go bina le go kgahla makga a mmalwa!

Mošongwana wa 3: Itšokotše, itšokotše, kgahla

- 1 Botša barutwana gore ba emelele.
- 2 Ere: itšokotše, itšokotše, itšokotše, itšokotše, kgahla!
- 3 Barutwana ba swanetše go bolelela se mmogo le wena ba swanetše go itšokotša mebele ya bona ge ba re 'itšokotše'.
- 4 Ge ba 'kgahla' ba swanetše ema pho, ka setu ba se šikinyege!
- 5 Boeletša se makga a mmalwa.

Mošongwana wa 4: Setulo sa ka le nna

- 1 Botša barutwana ba emelele kgauswi le ditulo tša bona. Go swanetše go ba le sekgoba sa go bonala.
- 2 Efa barutwana melawana eo ba swanetšego go elatela – ba swanetše go dira se ka pela le ka setu.
- 3 Melawana ye e tsamaelana le setulo ba swanetše go itlwaetša go šomiša matlema.
- 4 Efa melawana ya go swana le:
 - ema ka morago ga setulo
 - kukela setulo sa gago godimo
 - namela godimo ga setulo sa gago

- Tšea kgato o tshele setulo sa gago
- bj bj.

Mešongwana ya Bomolomo

Mathomong a mananeothuto a polelo ya gae ka Mošupologo, Laboraro le Labohlano o tla dira mešongwana ya bomolomo. Ye ke mešongwana ya go theeletša le go bolela ya lenaneo le. Mešongwana ye e di dirilwe ka tlhokomelo gore di kgone fa morutwana o mongwe le o mongwe monyetla wa go bolela.

Ruta tlotlontšu ya tabakgolo

Maikemišetšo: Go oketša tsebo ya barutwana yeo ba humanego ka maitemogelo, ka go šomiša kgopolo le go ithuta tlotlontšu ka phapošing, gore ba kgone go godiša bokgoni bja bona bja go bala ka kwešišo le tsebo ya kakaretšo. Go thuša barutwana gore ba kgone go ba le bokgoni bjo bo itšego bja polelo bjoo bo tla ba thušago gore ba kgone go šoma gabotse mephatong ya gare.

- 1 Ruta mantšu a 3 a maswa a tlotlontšu ya tabakgolo
- 2 Šomiša mokgwa wa go šupa, Diragatša , Hlaloša le go Bolela.
- 3 ŠDHB ke kgaoletšo ya go Šupa, Diragatša, Hlaloša le Bolela.
- 4 Ga se ka mehla moo go kgonegagore o šomiše mekgwa ye ka moka mo lentšung la tabakgolo
 - a Š – Šupa seswantšho goba selo sa nnete ge go kgonega.
 - b D – Diragatša lentšu la tabakgolo ge go kgonega.
 - c H – Hlaloša gore lentšu la tabakgolo le ra go reng.
 - d B – Bolela lentšu mo lefokong gomme barutwana ba bušetše lefoko leo.
- 5 Ge o šetše o rutila tlotlontšu ya tabakgolo ya beke ka moka, bea mantšu ao mo tšhateng ya pontšho o be o bee le diswantšho goba dithalwa tšeo di laetšago mantšu a tabakgolo.
- 6 Ga se barutwana ka moka bao ba tla gopolago tlotlontšu ya tabakgolo se seswa ka nakwana, Hle o seke wa belaela ka se , ebile o seke wa dira gore barutwana ba bušetše mantšu gantši!
- 7 Barutwana ba tla kopana le tlotlontšu ye mpsha gammalwa mo sererweng, ebile ba tla fiwa monyetla ya go aga tlotlontšu ya bona ka mokgwa wa maleba,

Koša goba Morumokwano

Makemišetšo: Go tiisetša tsebo ya barutwana ya tlotlontšu ye mpsha. Go ithuta ka go bapala.

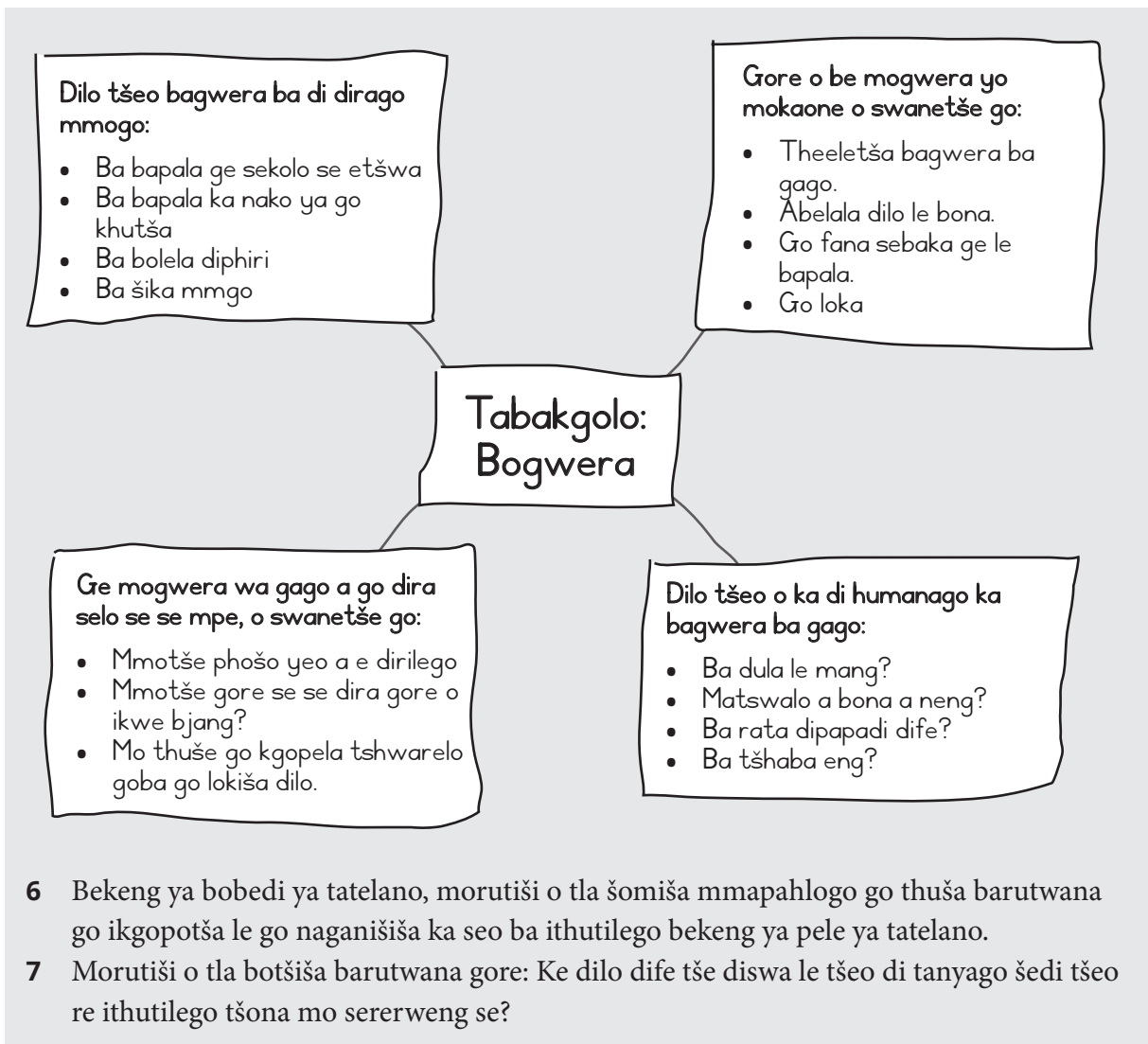
- 1 Koša goba morumokwano wo o swanetšego go o dira le barutwana o laeditšwe ka gare ga lenaneothuto.

- 2 Ge nako e dutše e eya, barutwana ba tla tseba dikoša le merumokwano ye gomme ba tla feleletša ba ikopelela tšona ka bo bona.
- 3 E fela, ge e le gore ke la mathomo ba gahlana le se o swanetše go ba ruta mantšu, ditiro le modumo wa koša ge o le gona.
- 4 Ruta barutwana koša goba morumokwano, mothaladi ka mothaladi ka mokgwa wo o latelago:
 - a Opela goba o bolele koša kamoka go barutwana. Hlalosetša barutwana gore e ra go reng ge go hlokagala.
 - b Opela goba o bolele mothaladi wa pele gomme barutwana ba go boeletše ka morago ga gago.
 - c Opela goba o balele mothaladi wa bobedi gomme barutwana boeletše ka morago ga gago.
 - d Opela goba o bolele methaladi ye mebedi ya pele gomme barutwana boeletše ka morago ga gago.
 - e Tšwela pele ka tsela go fihlela o ruta barutwana koša goba morumokwano ka moka.
- 5 Šomiša ditiro tšeo di nepagetšego ka mehla ge o ruta koša goba morumokwano.
- 6 Dumelela barutwana go kgopela go opela koša yeo ba e ratago mafelelong a letšatši. Wo ke mokgwa wa go kgahliša wa go gatelela polelo ye mpsha yeo ba ithutilego yona.

Hlagiša tabakgolo: Go ba le semelo sa tsebo

Maikemišetšo: *Go humana le go amogela semelo sa tsebo ya morutwana ka sehlogo se itšego, le go oketša go seo morutwana a se tsebago ka ga sehlogo seo. Go laetša peakanyo tshwantšho ya tsebo ya morutwana ka go šomiša mmapahlogo.*

- 1 Mo mošomong wo, morutiši o thoma ka go dira mmapahlogo letlapeng ka pejana.
- 2 Morutiši o thala sediko le leina la tabakgolo magareng ga letlapa.
- 3 *Ke moka, morutiši o botšiša barutwana gore:* Naa go nale seo le se tsebago ka tabakgolo ye?
- 4 Morutiši o ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmapahlogo.
- 5 Morutiši o swanetše go leka go ngwala fase dikakanyo tšeo di swanago kamoka, mohlala, ge tabakgolo e bolela ka “Bogwera” o ka ba le mmapahlogo wo o lebelelago ka tsela ye:

Go anega kanegelo ya boihlamelo Beke ya 1

Maikemišetšo: Go fa barutwana monyetla wa go šomiša polelo ye mpsha ka mokgwa wa maleba le go šomiša tsebo ya bona ya sehlogo le boihlamelo go hlama kanegelo yeo e kwagalago. Go aga bokgoni bja barutwana bja go latelantšha. Go fa barutwana monyetla wa go šoma mmogo le go šomišana gabotse ka sehlopha se sennyane.

- 1 Mošongwana wo o fa barutwana sebaka sa go šomiša kgopolo le boihlamelo, tsebo ya bona ya tlotlontšu ya tabakgolo le go latelanya go hlama kanegelo e mpsha.
- 2 Laela barutwana go dula ka dihlophana tša bona.
- 3 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la go anega kanegelo ya boihlamelo go ya ka tabakgolo. O tla hwetša se ka gare ka paka ya didirišwa.
- 4 Dipampišana tše di nale diswantšho tše 3–4 tša go latelana tšeo di ka šomišwago go bopa kanegelo yeo e sepelelanago le tabakgolo.
- 5 Laela barutwana go nagana ka kanegelo yeo e sepelelanago le diswantšho.
- 6 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go akananya.

- 7 Kemoka, barutwana mo sehlopheng ba swanetše go šielana ka go abelana dikanegelo tša bona,
- 8 Sepela ka gare ga barutwana gomme o theeletše barutwana ba go fapana ge ba hlaloša dikanegelo tša bona.
- 9 Tšea matlakala, o a bolokele beke yeo e tlogo.
- 10 Hlohloletša barutwana go laodišetša o mongwe kua gae.

Go anega kanegelo ya boihlanelo Beke ya 2

Maikemišetšo: Go fa barutwana sebaka sa go šomiša polelo e mpsha ka mokgwa wa maleba. Go šomiša tsebo ya bona sehlogo le boihlanelo go hlama kanegelo yeo e kwagalago. Go aga bokgoni bja barutwana bja go latelanya. Go fa barutwana sebaka sa go šomišana gabotse le go thušana ka sehlopha se sennyane.

- 1 Laela barutwana go dula ka dihlophana tša bona.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la dikanegelo tša bona tša boithlanelo.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta ba ihlametše dikanegelo tša bona ka diswantšho.
- 4 Beke ye barutwana ba swanetše go šoma ka sehlopha go tšea sephetho ka kanegelo ya sehlopha,
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo ya bona e swanetše go ba ya boithlanelo, gape e sepelelane le diswantšho.
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela dihlopha se 1 go iša go tše 2 tša go fapana gore ba abelane ka kanegelo ya bona ya sehlopha.
- 8 Leboga barutwana ka go abelana dikanegelo tša bona

Go ahlaahla sengwalwa sa Go bala ka go abelana?

Maikemišetšo: Go ruta barutwana bokgoni bja go nagana ka tsitsinkelo le go akaretša. Go ba fa menyetla ya go itlwaetša le go tšweletša bokgoni bjoo. Go aga boitshepo bja barutwana ka go ba fa menyetla ya makgonthe ya go hlagiša maikutlo, go dira dikgokaganyo le go kamaka. Go nea barutwana monyetla wa go šoma mmogo le go šomišana gabotse mo dihlopheng tše nnyane.

- 1 Poledišano ya Go bala ka go abelana e dirwa ka bo Labohlano.
- 2 Thoma ka go ngwala foreimi ya poledišano letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala o be o hlalose tše barutwana foreimi ya poledišano.
- 4 Barutwana ba swanetše go kwešiša gore ga go ne kahlolo go dipotšišo tšeo di bulegilego. gore morutwana a arabe ka mokgwa wo a kwešišago.
- 5 Ge lenaneothuto le fela, tanya šedi ya barutwana.

- 6 Ge go šetše metsotswana, kgopela barutwana ba go fapana goba sehlopa gore ba fe dikarabo tša bona.
- 7 Leboga barutwana ka go fa dikarabo le maitapišo a bona.
- 8 Ge dikarabo tša barutwana di fošagetše goba di nyaka go oketšwa, ba phošolle goba o botšiše dipotšišo tša go ba hlohloletsa go hwetša dikarabo.

Temogo ya medumo le ditumathlaka/Mongwalo

Mphato 1 & 2 (Go fihla ge lenaneo la ditumahlaka le fela)

Temogo ya foneme & ditumathlaka le mongwalo di šoma mmogo mo lenaneong le.

Tiišetšo: Mošupologo

Maikemišetšo: Go dira kelo yeo e sego ya semmušo ka temogo ya barutwana ya foneme le go gopola ditumathlaka le mongwalo woo ba o rutilwego. Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka le mongwalo ka go iphošolla. Go šomiša tomogo ya kelo go merero ya semmušo.

- 1 Ka Mošupologo wo mongwe le wo mongwe ka nako ya mongwalo, barutwana ba itlwaetša go gatiša ka go ikgotšša medumo, dinoko le mantšu ao ba ithutilego yona dibekeng tša go feta.
- 2 Laela barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwalela. Ge barutwana ba šetše ba kgona, ba ka ngwala letšatšikgwedi.
- 3 Sa go latela, ba laele gore ba phuthe letlakala ka bogare gomme ba ngwale dinomoro 1–5 morumong wa letlakala. Ke moka ba tšwele pele go ngwala 6–10 magareng ga letlakala. (Palo ya medumo, dinoko le mantšu e fapana go ya ka dithuto.)
- 4 Laela barutwana gore ba ngwale modumo, senoko goba lentšu go ya ka mokgwa wo o ba laelago, ba swanetše go ngwala kgauswi le nomoro ya maleba. Ge ba sa kgone go ngwala modumo goba lentšu, ba ka ngwala mothalwana –.
- 5 Gopotša barutwana gore wo ke mošongwana wa ka pejana wa go bona ge eba gopola medumo, dinoko le mantšu ao ba ithutilego wona.
- 6 Botša barutwana gore ba lekola ditumahlaka le mongwalo wa bona
 - Ba swanetše go bona ge eba kgona go ngwala modumo, senoko goba lentšu gabotse.
 - Ba swanetše go bona gape le gore ba kgona go bopa maletere gabotse.
- 7 Bitša medumo, dinoko le mantšu ao a lego lenaneothutong.
- 8 Laela barutwana gore ba tšee phensele ya mmala gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 9 Ngwala dikarabo tša maleba letlapeng, o le gare o bitša medumo ebile o hlatholla mokgwa wa go ngwala.
- 10 Botša barutwana gore ge ba palelwa ke go gopola modumo goba go ngwala lletere, ba swanetše go ithuta se gare ga beke.

- 11 Tšea dipuku tša barutwana mafelelong a letšatši gomme o ngwale gore ke mang yo a hlokago thušo yeo e oketšegilego.

Go ithuta modumo wo moswa le mantšu: Ka Labobedi le Laboraro

Maikemišetšo: Go tšweletša temogo ya barutwana ya medumo ka kelohlolo le ka tatelano ye e bonagalago. Go ruta barutwana medumo ya leleme la gae le dinoko ka kelohlolo le ka tatelano le go itlwaetša go lemoga le go šomiša medumo le dinoko tšeo ba ithutilego mo mantšung.

Hlagiša modumo wo moswa

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima. Mohlala: /p/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana gore ba bušetše modumo x3.
- 3 Eba le poledišano le barutwana ka phapano goba go swana ga modumo wo wa /p/ ka Sepedi le ka sekgowa.
- 4 Ge e le modumo wa hlakatee, o laetša barutwana godimo ga papetla ya di Alfabete.
- 5 Botšiša barutwana gore: Na go nale mantšu ao le a gopolago ao a šomišago modumo wa /p/?
- 6 Nagana mantšu le barutwana, mantšu a go swana le pudi, pere, lepai, puku (mantšu a mane)
- 7 Botšiša barutwana gore go nale mantšu ao ba a gopolago ao a nago le modumo wa /p/ mo magareng
- 8 Nagana le barutwana mantšu a go swana le: apea, apola, apara, bupi

Hlagiša mantšu a maswa

- 1 Bitša lentšu le lengwe le le lengwe gabotse le ka go hlaboša o be o laetša barutwana papetlakgadima ya lentšu leo: pere, pudi, pota, papa
- 2 Kgopela barutwana go bušetša mantšu ka morago ga gago, gomme o gatelele modumo wo o lebantšwego
- 3 Kgomaretša dipapetlakgadima tša mantšu godimo ga tšhate ya pontšho ya ditumahlaka.

Go ngwala maletere le mantšu a maswa: Labobedi le Laboraro

Maikemišetšo: Go tšweletša bokgoni bja barutwana ka kelohlolo le ka tatelano bja go ngwala ka thelelo maletere ao sepelelanago le medumo yeo a emetšego le yeo ba ithutilego yona.

- 1 Ruta barutwana go hlama maletere a medumo yeo ba e rutilwego ka mogatišo.
- 2 Šupetša barutwana go ngwala modumo letlapeng – hlatholla mokgwa wa go hlama dithlaka ge o le gare o ngwala.
- 3 Laela barutwana ba go ngwala ka lanngole gore ba bee dihlogo tafoleng.
- 4 Furala barutwana, o emiše letsogo la go ja.

- 5 Botša barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja gore ba go latele ge ngwala lletere goba maletere moyeng.
- 6 Bušetša mokgwa wo ka barutwana bao ba šomišago letsogo la ngele.
- 7 Botša barutwana gore ba šome mmogo gomme bašielane ka go ngwala modumo mo mekokotlong ya bona ka menwana.
- 8 Morago Ga se, botša barutwana gore ba ngwale modumo mo ditafoleng tša bona ka menwana.
- 9 Sa mafelelo. laetša barutwana go hlama lletere goba maletere le mantšu mo letlapeng.
- 10 Laela barutwana gore ba ngwale modumo/mantšu/mafoko ka dipukung tša bona.
- 11 Barutwana ba swanetše go thalela modumo wo moswa wo ba ithutilego wona go mantšu/mafoko ao ba a ngwadilego.

Go bopa le go aroganya mantšu

Maikemišetšo: Go tšweletša temogo ya barutwana ya medumo, le bokgoni bja go bopa le go aroganya medumo le dinoko tšeo ba di rutilwego ka kelohloko le ka tatelano gore ba kgone go bala le go ngwala ka noši. Go re tsebo ya barutwana ya go lemoga medumo le dinoko e kgone go itaragalela.

Ke a dira...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa go thuto ya ka Labobedi.
- 2 Bitša lentšu le: *apara*
- 3 Aroganya lentšu ka medumo tee: /a/ - /p/ - /a/ - /r/ - /a/
- 4 Bitša modumo wa pele: /a/
- 5 Bitša modumo wa bobedi : /p/
- 6 Bitša modumo wa boraro: /a/
- 7 Bitša modumo wa bone: /r/
- 8 Bitša modumo wa mafelelo: /a/
- 9 Ngwala lentšu letlapeng: *apara*
- 10 Dira tšhupetšo ya go šupa le go bopa medumo go dira lentšu: /a/ - /p/ - /a/ - /r/ - /a/ = *apara*
- 11 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /a/
- 12 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /pa/
- 13 Bitša senoko sa boraro sa lentšu: /ra/
- 14 Dira tšhupetšo o šupe dinoko go laetša gore o di kopanya bjang gore e be lentšu. /a/-/pa/-/ra/ = **apara**
- 15 Bušetša se ka mantšu a go tšwa go thuto ya Laboraro

Re a dira...

- 1 Thoma ka lentšu go tšwa thutong ya ka Labobedi
- 2 Bitša lentšu: **sepela**
- 3 Botšiša barutwana gore: Modumo wa mathomo ke ofe mo lentšung? /s/

- 4 Botšiša barutwana gore: modumo wa bobedi ke ofe mo lentšung? /e/
- 5 Botšiša barutwana gore: modumo wa boraro ke ofe mo lentšung? /p/
- 6 Botšiša barutwana gore: modumo wa bone mo lentšung ke ofe? /e/
- 7 Botšiša barutwana gore: modumo wa bohloano ke ofe mo lentšung? /l/
- 8 Botšiša barutwana gore: modumo wa mafelelo ke ofe mo lentšung? /a/
- 9 Kgopela barutwana gore ba aroganye lentšu ka medumo tee: /s/ - /e/ - /p/ - /e/ - /l/ - /a/
- 10 Ngwala lentšu: **sepela**
- 11 Laela barutwana gore ba bope medumo ya lentšu le wena: /s/ - /e/ - /p/-/e/-/l/ - /a/ = sepela
- 12 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa pele mo lentšung? /se/
- 13 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa bebedi mo lentšung? /pe/
- 14 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa mafelelo mo lentšung? /la/
- 15 Bušetša se ka lentšu la go tšwa go thuto ya ka Laboraro.

Humana Mantšu: Labohlano

Maikemišetšo: Go fa barutwana monyetla wa go kopanya tsebo ya bona ya medumo yeo ba e rutilwego. Go fa barutwana monyetla wa go itlwaetša bokgoni bja go aroganya le go bopa mantšu. Go oketša bokgoni bja gore temogo ya medumo e kgone go itiragalela go barutwana.

Thala tafola ya medumo yeo e šetšego e rutilwe le medumo yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

kg	o	b
ee	l	a
ts	e	m

Tšhupetšo

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: Mohlala: /kg / le / ts/
- 2 Sekasekang medumo le ditwakanywa ka moka mo letlapeng.
- 3 Hlalosetša barutwana gore ba nale metsotso ye meraro go dira mantšu a mantši ka mokgwa wo ba ka kgonago.
- 4 Laetša barutwana go dira lentšu o šomiša medumo yeo e lebantšwego, go swana le : / kg/ le /ts/
- 5 Gopotša barutwana gore ba ka bopa mantšu ba šomiša ye mengwe ya medumo ntle ga / kg/ le / ts/.
- 6 Laetša barutwana go dira lentšu le lengwe go swana le /l/ - / ee/ - /b/-/a/
- 7 Gopotša barutwana gore b aka dira mantšu a mangwe ba šomiša medumo yeo e lebantšwego go swana le **kgomo** Goba mantšu ao a sa šomišego modumo wo o lebantšwego go swana le **leeba**.

Barutwana ba a dira

- 1 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale sehlogo sa: kg, ts
- 2 Laela barutwana gore ba thome go ngwala
- 3 Efa barutwana metsotso ye meraro humana le go bopa mantšu a mantši ka moo ba ka kgonago.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mešomo ya bona. Laetša barutwana go bopa mantšu a (le a mangwe): kgomo, kgama, tsela, tsebe, tsoma, lee, bala, bela , loma, bea.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka/Mongwalo

Mphato 3&3(Go fihla ge lenaneo la ditumahlaka le fela)

Temogo ya medumo & ditumathlaka le mongwalo di šoma mmogo mo lenaneong le.

MPHATO 2 DIKOTARA 3-4

MONGWALO

Go fetola mantšu : Mošupologo

***Maikemišetšo.** Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka le mongwalo ka go iphošolla. Go tšweletša bokgoni bja go bala ka go thuša barutwana go tsepelela le go lemoga diphetogo mantšung goba mafokong tšeo di ka fetolago hlathollo ya mantšu goba mafoko ao.*

***Tsebišo:** Mathomong barutwana ba swanetše go dira mošongwana wo ka mongwalo wa go **GATIŠA**. Laela barutwana go ngwala ka mongwalo wa **MOTHIKITHO**, ge ba šetše ba kgona ka go lekanela mongwalo wa **MOTHIKITHO**.*

- 1 Ka Mošupologo ka nako ya mongwalo. Laela barutwana go itlwaetša mongwalo wa mothikitho ka go bušeletša medumo le mantšu ao ba ithutilego wona beke ya go feta.
- 2 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwedi.
- 3 Sa go latela ba botše gore ba ngwale dinomoro 1–5 mo morumong wa puku gomme ba tshole mothalo o tee ka fase ga nomoro ye nngwe le ye nngwe.
- 4 Ngwala lefoko leo le tšwago lenaneothutong mo letlapeng go bapa le nomoro ya 1 ka mokgwa wo:
 - ke nyaka puku.
- 5 Laela barutwana gore ba kopolle lefoko ka dipukung tša bona.
- 6 Laela barutwana go ngwala mabopi a go fapana (mašala) kgauswi le dinomoro ka tsela ye:
 - ke
 - ba
 - re

- o
- 7 Laela barutwana go ngwallola mafoko ba šomiša mabopi ao(mašala)
- 8 Gopotša barutwana gore wo ke mošongwana wa ka pejana wa go lekola gore ba gopola go ngwala medumo le mantšu ao ba ithutilego wona.
- 9 Botša barutwana gore ba lekola tsebo ya bona ya medumo le mongwalo.
- 10 Mafelelong a thuto, ngwalolla mafoko gabotse letlapeng gomme o bitše medumo o be o hlatholle popego ya mongwalo wa mothikitho ge o le gare o ngwala.
- 11 Ke moka, laela barutwana gore ba go laetša paterone yeo ba e lemogago, go swana le: fao lefoko le fetogago.
- 12 Thalela dipaterone ka mokgwa wo:
 - Ke nyaka puku
 - Ba nyaka puku
 - Re nyaka puku
 - O nyaka puku
- 13 Laela barutwana gore ba tšee phensele ya mmala gomme ba swaye mešomo ya bona.
- 14 Botša barutwana gore ge eba ba swere bothata go gopola medumo goba go ngwala leletere ka mothikitho, ba swanetša go tšwela pele ba ithuta tšona bekeng ye.
- 15 Tšea dipuku tša barutwana mafelelong a thuto gomme o ngwale barutwana bao ba hlokago thušo yeo e oketšegilego. Ba bangwe ba ka sokola ka thutamedumo mola ba bangwe ba sokola ka mongwalo wa mothikitho!

MPHATO WA 3 DIKOTARA 2-2

MONGWALO

Go tloga go botee go ya go bontši bja mantšu: Mošupologo

Maikemišetšo. Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka le mongwalo ka go iphošolla. Go tšweletša bokgoni bja go bala ka go thuša barutwana go bona le go ba le tumo ya go lemoga dipaterone tša phetogo mantšung go ya ka dihlogwana tša maina.

Tsebišo: Mathomong barutwana ba swanetše go dira mošongwana wo ka mongwalo wa go **GATIŠA**. Laela Barutwana go ngwala ka mongwalo wa **MOTHIKITHO**, ge ba šetše ba kgoni ka go lekanela mongwalo wa **MOTHIKITHO**.

- 1 Ka nako ya mongwalo ka Mošupologo, barutwana ba swanetše go itlwaetša mongwalo wa mothikitho ka go bušetša mantšu ao ba ithutilego wona beke ya go feta.
- 2 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwele le sehlogo seo se re go **Mantšu a go tloga go botee go ya go bontši.**
- 3 Sa go latela ba botše gore ba ngwale dinomoro 1–5 mo morumong wa puku gomme ba tshele mothalo o tee ka fase ga nomoro ye nngwe le ye nngwe
- 4 Gopotša barutwana gore wo ke mošongwana wa ka pejana wa go lekola gore ba gopola go ngwala medumo le mantšu ao ba ithutilego wona
- 5 Botša barutwana gore ba lekola tsebo ya bona ya medumo le mongwalo.

6 Bitša mantšu a botee go tšwa lenaneothutong. Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu a kgauswi le dinomoro ka mokgwa wo:

Mantšu a go tšwa go botee go ya go bontšhi

- mohlare
- seeta
- sefatanaga
- leeba
- mošemane

7 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mantšu ka bontšhi.

8 Ge go šetše metso ye mehlano gore thuto e fele, ngwallolla mantšu gabotse letlapeng o le gare o bitša medumo ebile o hlatholla mokgwa wa go ngwala ka mothikitho.

9 Ke moka kgopela barutwana gore ba go laetša paterone yeo ba e lemogago: go swana le mo lentšu le fetogago.

10 Thalela dipaterone ka tsela ye:

Mantšu a go tšwa go botee go ya go bontšhi

1 mohlare

mehlare

2 seeta

dieta

3 sefatanaga

difatanaga

4 leeba

maeba

5 mošemane

bašemane

11 Botša barutwana gore ba nagana ka dipaterone tše ge ba bala goba ba ngwala.

12 Laela barutwana gore ba tšee phensele ya mmala gomme ba swaye mešomo ya bona.

13 Botša barutwana gore ge eba ba swere bothata go gopola medumo goba go ngwala leletere ka mothikitho, ba swanetša go tšwela pele ba ithuta tšona bekeng ye.

14 Tšea dipuku tša barutwana mafelelong a thuto gomme o ngwale barutwana bao ba hlokago thušo yeo e oketšegilego. Ba bangwe ba ka sokola ka thutamedumo mola ba bangwe ba sokola ka mongwalo wa mothikitho!

MPHATO WA 3 DIKOTARA 3-4

MONGWALO

Mafoko ka botee go ya go bontšhi: Mošupologo

***Maikemišetšo.** Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka le mongwalo ka go iphošolla. Go tšweletša bokgoni bja go bala ka go thuša barutwana go bona le go ba le tumo ya go lemoga dipaterone tša phetogo mantšung go ya ka dihlogwana tša maina.*

Tsebišo: Mathomong barutwana ba swanetše go dira mošongwana wo ka mongwalo wa go **GATIŠA**. Laela Barutwana go ngwala ka mongwalo wa **MOTHIKITHO**, ge ba šetše ba kgona ka go lekanela mongwalo wa **MOTHIKITHO**.

- 1 Ka nako ya mongwalo ka Mošupologo, barutwana ba swanetše go itlwaetša mongwalo wa mothikitho ka go bušeletša mantšu ao ba ithutilego wona beke ya go feta.
- 2 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo seo se re go **Mafoko a go tloga go botee go ya go bontšhi**.
- 3 Sa go latela ba botše gore ba ngwale dinomoro 1–5 mo morumong wa puku gomme ba tshele mothalo o tee ka fase ga nomoro ye nngwe le ye nngwe
- 4 Gopotša barutwana gore wo ke mošongwana wa ka pejana wa go lekola gore ba gopola go ngwala medumo le mantšu ao ba ithutilego wona
- 5 Botša barutwana gore ba lekola tsebo ya bona ya medumo le mongwalo.
- 6 Bitša mafoko a botee go tšwa lenaneothutong. Barutwana ba swanetše go ngwala mafoko a kgauswi le dinomoro ka mokgwa wo:
Mafoko a go tšwa go botee go ya go bontšhi
 - 1 Mohlare wa diapola o wele
 - 2 Seeta se senyegile.
 - 3 Sefatanaga se thutše.
 - 4 Leeba le fofile.
 - 5 Mošemane o a bapala.
- 7 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mafoko ka bontšhi.
- 8 Ge go šetše metsotso ye mehlano gore thuto e fele, ngwallolla mafoko gabotse letlapeng o le gare o bitša medumo ebile o hlatholla mokgwa wa go ngwala ka mothikitho.
- 9 Ke moka kgopela barutwana gore ba go laetša paterone yeo ba e lemogago: go swana le mo lefoko le fetogago.
- 10 Thalela dipaterone ka tsela ye:
Mafoko a go tšwa go botee go ya go bontšhi
 - 1 Mohlare wa diapola o wele.
Mehlare ya diapola e wele.
 - 2 Seeta se senyegile.
Dieta di senyegile.
 - 3 Sefatanaga se thutše.
Difatanaga di thutše.
 - 4 Leeba le fofile.
Maeba a fofile.
 - 5 Mošemane o a bapala.
Bašemane ba a bapala.
- 11 Botša barutwana gore ba nagana ka dipaterone tše ge ba bala goba ba ngwala.
- 12 Laela barutwana gore ba tšee phensele ya mmala gomme ba swaye mešomo ya bona.
- 13 Botša barutwana gore ge eba ba swere bothata go gopola medumo goba go ngwala leletere ka mothikitho, ba swanetša go tšwela pele ba ithuta tšona bekeng ye.

- 14 Tšea dipuku tša barutwana mafelelong a thuto gomme o ngwale barutwana bao ba hlokago thušo yeo e oketšegilego. Ba bangwe ba ka sokola ka thutamedumo mola ba bangwe ba sokola ka mongwalo wa mothikitho!

DITUMATLHAKA

Go bušeletša medumo ka go bopa le go aroganya mantšu: Labobedi le Laboraro

Maikemišetšo: Go tšweletša temogo ya barutwana ya medumo, le bokgoni bja go bopa le go aroganya medumo le dinoko tšeo ba di rutilwego ka kelohloko le ka tatelano gore ba kgone go bala le go ngwala ka noši. Go re tsebo ya barutwana ya go lemoga medumo le dinoko e kgone go itaragalela.

Ke a dira...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa go thuto ya ka Labobedi.
- 2 Bitša lentšu le: *apara*
- 3 Aroganya lentšu ka medumo tee: /a/-/p/-/a/-/r/-/a/
- 4 Bitša modumo wa pele: /a/
- 5 Bitša modumo wa bobedi: /p/
- 6 Bitša modumo wa boraro: /a/
- 7 Bitša modumo wa bone: /r/
- 8 Bitša modumo wa mafelelo: /a/
- 9 Ngwala lentšu letlapeng: *apara*
- 10 Dira tšhupetšo ya go šupa le go bopa medumo go dira lentšu: /a/-/p/-/a/-/r/-/a = *apara*
- 11 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /a/
- 12 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /pa/
- 13 Bitša senoko sa boraro sa lentšu: /ra/
- 14 Dira tšhupetšo o šupe dinoko go laetša gore o di kopanya bjang gore e be lentšu. /a/-/pa/-/ra/= *apara*
- 15 Bušeletša se ka mantšu a go tšwa go thuto ya Laboraro

Re a dira...

- 1 Thoma ka lentšu go tšwa thutong ya ka Labobedi
- 2 Bitša lentšu: **sepela**
- 3 Botšiša barutwana gore: Modumo wa mathomo ke ofe mo lentšung?/s/
- 4 Botšiša barutwana gore: modumo wa bobedi ke ofe mo lentšung?/e/
- 5 Botšiša barutwana gore: modumo wa boraro ke ofe mo lentšung?/p/
- 6 Botšiša barutwana gore: modumo wa bone ke ofe?/e/
- 7 Botšiša barutwana gore: modumo wa bohloko ke ofe mo lentšung?/l/
- 8 Botšiša barutwana gore: modumo wa mafelelo ke ofe mo lentšung?/a/
- 9 Kgopela barutwana gore ba aroganye lentšu ka medumo tee: /s/-/e/-/p/-/e/-/l/-/a/

10 Ngwala lentšu: **sepela**

11 Laela barutwana gore ba bope medumo ya lentšu le wena: /s/-/e/-/p/-/e/-/l/-/a/= sepela

12 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa pele mo lentšung?/se/

13 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa bebedi mo lentšung?/pe/

14 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa mafelelo mo lentšung?/la/

15 Bušeletša se ka lentšu la go tšwa go thuto ya ka Laboraro.

O a dira...

1 Laela barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo se: **Mantšu a s.**

2 Sa go latela, botša barutwana gore ba ngwale dinomoro 1–5 mo morumong wa puku.

3 Bitša dinoko tše hlano goba mantšu a mahlano go tšwa lenaneothutong.

4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu ao kgwauswi le nomoro ya maleba. Ba swanetše go šomiša tsebo ya bona ya go aroganya le go bopa mantšu go ba thuša go peleta mantšu ao.

5 Barutwana ba swanetše go thalela medumo yeo e lebantšwego mo mantšung.

6 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwalolla mantšu letlapeng ka nepagalo gomme o thalele medumo yeo e lebantšwego.

7 Laela barutwana gore ba swaye mešomo ya bona ka phensele ya mmala.

8 Hlalosetša barutwana gore ba tla ithuta go ngwala modumo ka mongwalo wa MOTHIKITHO thutong yeo e latelago.

MONGWALO

Go ngwala maletere le mantšu a maswa: Labobedi le Laboraro

***Maikemišetšo:** Go tšweletša bokgoni bja barutwana ka kelohloko le ka tatelano bja go ngwala ka thelelo maletere a go sepelelana le medumo yeo a emetšego le yeo ba ithutilego yona.*

1 Ruta barutwana go hlama maletere a medumo yeo ba e rutilwego ka **mothikitho**.

2 Ruta hlaka ye nnyane le hlaka ye kgolo ya lelere le lengwe le le lengwe.

3 Šupetša barutwana go ngwala modumo letlapeng – hlatholla mokgwa wa go hlama dithlaka ge o le gare o ngwala.

4 Laela barutwana ba go ngwala ka lanngole gore ba bee dihlogo tafoleng.

5 Furala barutwana, o emiše letsogo la go ja.

6 Botša barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja gore ba go latele ge ngwala lletere goba maletere moyeng.

7 Bušeletša mokgwa wo ka barutwana bao ba šomišago letsogo la nngole.

8 Botša barutwana gore ba šome mmogo gomme bašielane ka go ngwala modumo mo mekokotlong ya bona ka menwana.

9 Morago ga se, botša barutwana gore ba ngwale modumo mo ditafoleng tša bona ka menwana.

10 Sa mafelelo, laetša barutwana go hlama lletere goba maletere le mantšu mo letlapeng.

- 11 Laela barutwana gore ba ngwale modumo/mantšu/mafoko ka dipukung tša bona.
- 12 Ge o dira tšhupetšo ya mantšu, gatelela gore maletere a mothikitho a kopanywa bjang.
- 13 Barutwana ba swanetše go thalela modumo go mantšu/mafoko ao ba a ngwadilego.

DITUMATHLAKA

Go fetola leletero: Labone

Maikemišetšo. Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka. Go tšweletša bokgoni bja go bala ka go thuša barutwana go tsepelela le go lemoga phetogo e tee lentšung yeo e ka fetolago hlathollo ya lentšu leo.

Ke a dira...

- 1 Hlalosetša barutwana gore, lehono re tla lebelela diphapano tše nnyane mo mantšung. Se se re thuša gore re be babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a mabedi ao a ngwadilwego lenaneothutong mo letlapeng. go swana le: **bela, sela**
- 3 Hlalosa gore lehono re tla leka go humana gore ke modumo ofe wo o fapanego mo mantšung a mabedi.
- 4 Dira taetšo go laetša barutwana go hwetša phapano, go swana le **bela, sela**
- 5 Hlalosa phapano ka tsela ye: Modumo wa/**b/le/s/e** a fapana, eupša dilo tše dingwe ka moka di a swana!

Re a dira...

Karolo ya 1

- 1 Ngwala mantšu a mabedi ao a tšwelelago lenaneothutong, go swana le: **bela, sela**
- 2 Botšiša barutwana gore phapano ke eng go mantšu a a mabedi?
- 3 Bitša morutwana gore a tle a thalele phapano gare ga mantšu a mabedi, go swana le ka mokgwa wo: **sela, bela**
- 4 Hlalosa phapano gare ga mantšu a mabedi.

Karolo ya 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu leo le filwego ka mo lenaneothutong mo letlapeng, ka tsela ye: **bela**
- 2 Botšiša barutwana gore: **ke modumo ofe wo o ka o fetolago mo lentšung le gore e be lentšu leo le fapanego?**
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana ka tsela ye: **wela, fela; sela, nela**

O a dira...

- 1 Ngwala lentšu leo le filwego ka mo lenaneothutong mo letlapeng, ka tsela ye: **sela**
- 2 Botšiša barutwana gore: **ke modumo ofe wo o ka o beago sebakeng sa o mogwe gore lentšu e be leo le fapanego?**

- 3 Laela barutwana gore ba dire mantšu a mantšhi ka moo ba ka kgonago, ka go bea modumo sebakeng sa o mongwe mo lentšung.
- 4 Mafelelong a thuto, tanya šedi ya barutwana gape.
- 5 Bitša barutwana gore ba tle letlapeng go tla go ngwala mantšu a bona.
- 6 Lebelela mantšu gomme o hlalosešše barutwana gore ke modumo ofe woo o beilwego sebakeng sa wo mongwe. **bela, lela, sela, wela**

DITUMATLHAKA

Humana Mantšu: Labohlano

Maikemišetšo: Go fa barutwana monyetla wa go kopanya tsebo ya bona ya medumo yeo ba e rutilwego. Go fa barutwana monyetla wa go itlwaetša bokgoni bja go aroganya le go bopa mantšu. Go oketša bokgoni bja gore temogo ya medumo e kgone go itiragalela go barutwana.

Thala tafola ya medumo yeo e šetšego e rutilwe le medumo yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. Se se akaretša le dihlogwana.

tšh-	u-	p	di
kgw-	b	a	
t	r	o	
l	e	m	

Tšhupetšo

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: Mohlala: /tšh/le/kgw/
- 2 Sekasekang medumo le ditwakanywa ka moka mo letlapeng.
- 3 Hlalosešša barutwana gore ba nale metsotso ye meraro go dira mantšu a mantšhi ka mokgwa wo ba ka kgonago.
- 4 Laetša barutwana go dira lentšu o šomiša medumo yeo e lebantšwego, go swana le: /tšh/le/kgw/
- 5 Gopotša barutwana gore ba ka bopa mantšu ba šomiša ye mengwe ya medumo ntle ga /tšh/le/kgw/.
- 6 Laetša barutwana go dira lentšu le lengwe go swana le/p/-/u/-/l/-/a/
- 7 Gopotša barutwana gore b aka dira mantšu a mangwe ba šomiša medumo yeo e lebantšwego go swana le **tšhela** Goba mantšu ao a sa šomišego modumo wo o lebantšwego go swana le **mabu**

Barutwana ba a dira

- 1 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale sehlogo sa: tšh, kgw
- 2 Laela barutwana gore ba thome go ngwala
- 3 Efa barutwana metsotso ye meraro humana le go bopa mantšu a mantši ka moo ba ka kgonago.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mešomo ya bona. Laetša barutwana go bopa mantšu a (le a mangwe): tšhela, tšhuma, tšhaba, kgwele, kgwara, makgwakgwa. mabu, pula, pelo, pere, rema. dikgwale

Go bala ka go abelana le Maano tekatlhaloganyo

Beke e nngwe le e nngwe go balwa kanegelo e mphsa ya go abelana.

Go bala ka go abelana go dirwa ka mokgwa wo:

- Mošupologo: Pele re bala
Labobedi: Go bala la mathomo
Labone: Go bala la bobedi
Labohlano: Morago ga go bala

Ge go balwa ka go abelana, hlokomela gore bana ka moka ba dutše gabotse ebile ba kgona go bona ditshwantšo mo pukung e kgolo. Gopotša bana ka ga ditetelo tša gago ka nako yo Go bala ka go abelana, bjalo ka:

- Dula ka boiketlo o HOMOTŠE
- Bea MATSOGO a gago diropeng
- Bea MAHLO a gago le monagano mo kanegelong
- Tswalelang MELOMO (dira seka sa go bontšha go tswalela dipounama)

Maikemišetšokgolo a Go bala ka go abelana mo lenaneong le ke a letelago:

- 1 Barutwana ba hwetša maitemogelo a ka moo go bala kanegelo ka moka go raranego go feta ka moo ba kgonago go bala ba nnoši. Ka lebaka la gore barutwana ga ba tshwenyege ka thekniki ya go bala, ba kgona go tsepelela go kanegelothwi le baanegwa. Barutwana ba kgona go iphsina ka dikanegelo, gomme ba tšweletša lerato la go bala.
- 2 Ge morutiši a bala ka go hlaboša lentšu, ka sewelo o fela a bontšha mahlale a itšeng a go bala: o bala go tloga letlakaleng la mathomo go fihla go la mafelelo; o bala go tloga godimo ga letlakala go ya fase; o bala go tloga sengeleng go ya sejeng; o hlokomela maswaodikga; o bala ka thelelo le ka lebelo la maswanedi; o bala ka tlhagišo yeo e nthšago tlhaloso ya sengwalwa gabotse. Barutwana ba ithuta ka sewelo mahlale a mantši a go bala ka go ela mmadi wa go bala ka thelelo hloko.
- 3 Ge morutiši a ntše a bala, o šitlela Tlhaloso ka: go šupa seripa sa seswantšho; go šomiša seka goba tiro; le go hlakanya tlhagišo ya maikutlo lentšung la gagwe. Gape morutiši o bea tlhaloso molaleng ka go eta a ema a hlaloša lentšu goba sekafoko. Barutwana ba hwetša bohlale bo bofsa ba polelo ka go theeletša morutiši le go mmogela.

4 Se se bohlokwa Go baleng ka go abelana ke gore morutiši o swanetše go ruta barutwana mokgwa wa go nagana ka ga kanegelo, le mokgwa wa go bopa kwešišo ya kanegelo ka bobona. Mo lenaneong le, re kgethile go aga bohlale ba tekatlhaloganyo ka go bontšha le go ruta mekgwa e fapanego ya maano tekatlhaloganyo. Maano tekatlhaloganyo a a latelago a šomišitšwe:

- Go phopholetša
- Ponokakanyo
- Go fetleka sengwalwa
- Akaretša
- Nagana ka sengwalwa (akanya)
- Go hlama dikgokaganyo
- Go kamaka
- Go hlama ditekanyetšo (tshekatsheko)

MAANO TEKATLHALOGANYO

Lenaneo le le latelago le beakantšha tshedimošo ka ga leano le lengwe le le lengwe.

Leano 1: Go phopholetša	
Tlhaloso	Ge barutwana ba phopholetša, ba bolela seo ba <u>naganago</u> gore se tla direga mo kanegelong. Barutwana ba ka phopholetša gore go tla direga eng ka go lebelela ditshwantšo mo pukung. Gape ba ka phopholetša gore go tla direga eng sa go latela ge ba feditše go bala letlakala la sengwalwa. Mafelelong, barutwana b aka phopholetša gore ba nagana gore kanegelo e ka felela bjang.
Maikemišetšo	<i>Go phopholediša barutwana go dira gore ba nagana ka kanegelo pele ba e bala. Barutwana ba swanetše go šomiša mehlalanyana go leka go tseba baanegwa le ditiragalokgolo tše kago direga. Ka go phopholetša, barutwana ba tšweletša bohlale ba tekahlaloganyo ka go nagana ka kanegelo.</i>
Dikgato (Go phopholetša ka ditshwantšho)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Lebelela seswantšho. 2 Botšiša barutwana: Naa le nagana gore go direga eng mo? 3 Dumelela gore barutwana ba nagane ka ga potšišo ye. 4 Ge barutwana ba šitwa go araba, ba fe mohlala wa karabo ya potšišo ye. 5 Bontšha mokgwa wo diswantšho di kgokaganago go aga kanegelo.
Mehlala (Go phopholetša ka ditshwantšho)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Naa le nagana gore go direga eng mo? 2 Naa le nagana gore moanegwa wo o ikwa bjang? Ka lebaka la eng? 3 Naa le nagana gore le tla bona eng mo letlakaleng la go latela?
Dikgato (Go phopholetša ka sengwalwa)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala letlakala la sengwalwa. 2 Botšiša barutwana: Naa go tla direga eng sa go latela? 3 Dumelela gore barutwana ba nagane ka ga potšišo ye. 4 Ge barutwana ba šitwa go araba, ba fe mohlala wa karabo ya potšišo ye.
Mehlala (Go phopholetša ka sengwalwa)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Naa le nagana gore go tla direga eng sa go latela? 2 Naa le nagana gore moanegwa wo o tlo dira eng sa go latela? 3 Naa le nagana gore kanegelo ye e tlo fela bjang?

Leano 2: Ponokakanyo	
Tlhaloso	Ge barutwana ba hlama ponokakanyo, ba swanetše go nagana ka seo se diragalago mo kanegelong bjalo ka ge ba bogetše temana mo seswantšho sa paesekopong. Ba swanetše go leka go bona ditiragalo tša kanegelo ka megopolong ya bona.
Maikemišetšo	<i>Go hlama ponokakanyo go thuša go fa Tlhaloso ya mantšu a ngwadilwego ka go a fetolele go temana ya seswantšho sa paesekopo ka megopolong ya barutwana. Gape go hlama ponokakanyo go thuša barutwana gore ba bone mokgwa wo ditiragalo tša sengwalwa di kgokagantšhitšwego. Se se ba thuša go aga kwešišo le go nagana ka ga kanegelo ka moka, upša ka letlakala le letlakala.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Ere: Bjale re ile go hlama ponokakanyo e kego re lebeletše seswantšho sa paesekopo. 3 Laela barutwana gore ba tswalele mahlo. Hlaloša gore ba swanetše go theeletša mantšu gomme ba hlame seswantšho sa paesekopo ka megopolong ya bona. 4 Bala sengwalwa gape. 5 Botša barutwana ka ga ponokakanyo ye o e hlamago. (Šupetša bohlae bjo.) 6 Botšiša barutwana: Naa le bone eng? (Naa go diregile eng diswantšho tša paesekopo ya lena?) 7 Theeletša gomme o boledišane le barutwana ka dikarabo tša bona. Kgonthiša gore dikarabo tša barutwana di maleba le seo se diregago mo kanegelong.
Mehlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Ke hlamile ponokakanyo mola Joe a thopa mokato. Ke kgonne go bona kudumela e elela hlogong ya gagwe e fofela gohlegohle. Ke kgonne go bona mahlo a gagwe a tsepeletše mothalong wa go fetša, gomme mmele wa gagwe o šoma ka mokgwa wo o ka kgonago ka gona. 2 Naa le hlamile ponokakanyo efe? Go diregileng seswantšhong sa paesekopo ya lena?
Leano 3: Go fetleka sengwalwa	
Tlhaloso	Dipotšišo tša go fetleka sengwalwa ke mohuta wa motheo wa dipotšišo tša tekatlhaloganyo. Dipotšišo tše di kgopela barutwana go nagana goba go lebelela mantšu mo letlakaleng le go gopola tshedimošo.
Maikemišetšo	<i>Dipotšišo tše ke tša motheo wa go hlola kwešišo ya mantšu a lego mo letlakaleng. Leano le le bontšha barutwana mokgwa wa go tsopola le go fetleka lentšukgolo le tlogo ba thuša go araba dipotšišo tše.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Botšiša barutwana potšišo ka ga tshedimošo mo sengwalong, bjalo ka: Naa Joe o be a nyaka go fenya mang mokatong? 3 Dumelela barutwana ba arabe potšišo. 4 HLOKOMELA: Thuša barutwana go hwetša karabo ka go tsopola lentšukgolo la mohola, gomme ba fetleke sengwalwa go humana lentšu leo. Ka tlwaelo se se tla ba thuša go humana karabo.
Mehlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Naa Joe o ile a dira eng pele ga mokato? 2 Naa Joe o ile a tlhahlelwa mokato neng? 3 Naa mokato o be o swaretšwe kae?

Leano 4: Akaretša	
Tlhaloso	Ge barutwana ba akaretša, ba nagana ka ga seo se diragetšego mo kanegelong. Ba kgonaga gape go nagana ka dilo tše dingwe, bjalo ka: seo ba se ratilego mo kanegelong; le seo ba ithutilego sona.
Maikemišetšo	<i>Go akaretša go bontšha gore barutwana ba kwešišitše e bile ba naganne ka ga kanegelo. Go kgopela barutwana go akaretša kanegelo ke mogwa o mokaonekaone wa go hlola kwešišo ya bona.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa. 2 Gopotša barutwana: Ge re akaretša, re nagana ka diripa tše bohlokwahlokwa tša kanegelo. Gape re ka nagana ka seo re se ratilego ka ga kanegelo, le seo re ithutilego sona kanegelong.
Mehlala	<p>Kanegelo: Joe o thopa mokato.</p> <p><u>Barutwana b aka akaretša kanegelo ka mogwa wo latelago:</u></p> <p>Kanegelo ye a mabapi le mošimane yo a bitšwago Joe yo a nyakago go fenya Sizwe, mošimane wa lebelo go phala bohle sekolong go tša mabelo. Joe o itšhidulla ka nako tšohle, gomme mafelelong o fenya Sizwe.</p> <p>Ke ratile seripa sa mola Joe a kgaola theipi mafelelong a mokato – go be go kgahliša e le ruri.</p> <p>Ke ithutile gore ge o leka ka maatla o sa tlogele o ka kgonaga go atlega.</p>
Leano 5: Nagana ka sengwalwa (Akanya)	
Tlhaloso	Ge morutiši a akanya, o nagana ka go hlaboša lentšu ka sengwalwa. O dumelela barutwana go kwa seo a se naganaga ka sengwalwa.
Maikemišetšo	<p><i>Go šupetša mogwa wa go nagana/ akanya ka sengwalwa, re ruta barutwana dilo tše pedi. Sa pele, re ruta barutwana gore babadi ba go bala gabotse ga ba bale mantšu fela, ba nagana ka seo ba se balago ka mehla. Sa bobedi, re bontšha barutwana mehuta ya menagano yeo babadi ba go bala gabotse ba bago le yona mabapi le sengwalwa.</i></p> <p><i>Go dira bjalo, re bontšha barutwana mogwa wa go nagana ka bokgoni bja go hlola le go nagana ka tššetšo ka sengwalwa. Mo lebakeng, barutwana ba tla thoma go dira se ka bobona.</i></p>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Nagana ka potšišo goba kakanyo ye mmadi wa go bala ka thelelo a ka bago le yona mabapi le sengwalwa. (Dikakanyo di filwe mo dipolokong tša Palong ya Pele le ya Bobedi tša mananeothuto.) 3 Ere: Ke bona /Ke lemoga ... 4 Ere: Ke akanya ... 5 Ga go hlokege gore barutwana ba arabe potšišo ye.
Mohlala	Ke bona gore Sizwe o ile a sega Joe ge a tsenela mokato. Ke akanya gore a se se tla nyamiša Joe naa?
Leano 6: Go hlama dikgokaganyo	
Tlhaloso	Ge barutwana ba hlama dikakanyo, ba bapetša sengwalwa go maphelo a bona (sengwalwa go nna), goba go sengwalwa se sengwe (sengwalwa go sengwalwa), goba go selo se sengwe mo lefaseng (sengwalwa go lefase).

Maikemišetšo	<i>Go hlama dikgokaganyo go thuša barutwana go kwišiša sengwalwa go teba ka go se gokaganya le dilo tše dingwe tšeo ba šetšego ba di tseba, goba ba itemogetšego tšona. Go bontšha barutwana gore ba ka hlama dikgokaganyo tše di japanego: sengwalwa go sengwalwa se sengwe, sengwalwa go nna, sengwalwa go maphelo a bona, sengwalwa go lefase – tshedimošo ye nngwe yeo ba šetšego ba e tseba ka ga lefase.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Botšiša bana potšišo, bjalo ka: Naa ke neng mo o kileng wa nyaka go thopa sengwe bjalo ka Joe? 3 Šomiša go šupetša go fa mohlala wa karabo, bjalo ka: Ge Joe a be a nyaka go thopa sefoka, go nkgopoditše ka mokgwa wo ke bego ke hlwa ke phadišana le mogolle kua sekolong. Ka mehla o be a humana meputso ya godimo go sengwe le sengwe, gomme batswadi ba ka ba be ba ikgantšha kudu. Le nna ke be ke nyaka gore batswadi ba ka ba ikgantšhe ka nna.
Mehlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Se se go gopotša bjang ka bophelo ba gago? 2 Mpotše ka moo sengwe se swanago le se se ilego sa go hlagela. 3 Ge o be o le Joe, o nagana gore o ka be o ile wa dira eng ge Sizwe a go sega?
Leano 7: Go kamaka	
Tlhaloso	<p>Go kamaka go akaretša tšhomišo ya seo o šetšego o se tseba, gammogo le seo o se badilego gore o kgone go phopholetša gabotse ka sengwe mo kanegelong. Se ke se se bitšwago 'go bala ka tsitsinkelo'. Ge barutwana ba kamaka, ba phopholetša gabotse ka ga sengwe mo kanegelong.</p> <p>Ka nako ye nngwe, mogwadi ga a ngwale dintlha ka moka tša kanegelo. Mongwadi o fela a tlogela diripa tše dingwe tša kanegelo di sa felela gore babadi ba kgone go inaganela ka bobona.</p>
Maikemišetšo	<i>Barutwana ba hloka go inaganela diripa tša kanegelo ka go kamaka – ba hloka go ithuta 'go bala ka tsitsinkelo'. Go dira se, ba swanetše go šomiša se se ngwadilwego, gammogo le seo ba šetšego ba se tseba go leka go inaganela ka seo se sego sa tšweletšwa molaleng.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Botšiša barutwana: Naa le tseba eng ka ga se? Sengwalwa sona se reng? 3 Botšiša barutwana: Re ka phopholetša eng gape ka se? Naa go na le sengwe se sengwalwa se sa se bolelego? 4 Botšiša barutwana: Naa ke eng se re ka se kamakago ka Joe ka mokgwa wo a bego a dula a itšhidulla? 5 Theeletša gomme o boledišane le barutwana ka dikarabo tša bona. Kgonthiša gore dikarabo tša barutwana di na le tllatloganyo. 6 Ge barutwana ba katana, ba fe mohlala wa go kamaka. Šomiša freimi ya lefoko ye e latelago go ba thuša: Go theilwe godimo ga ... ke nagana ...
Mohlala	<p>Sengwalwa:</p> <p>Mogolle wa ka o kgopetše go ya yunibesithing. Ge ke boa gae ke ile ka mmona a swere lengwalo a myemyela. Mmao be a lla, a bile a sega a mo gokarela.</p> <p>Go kamaka:</p> <p>Go theilwe godimo ga gore mogolle o be a kgopetše go ya yunibesithing, le gore o be a swere lengwalo a lebellega a thabile, re phopholetša gore kgopelo ya gagwe e ile ya atlega.</p>

Leano 8: Go hlama ditekanyetšo (tshekatsheko)	
Tlhaloso	Ge re hlama ditekanyetšo tša sengwalwa, re dira kahlolo ya kokwane ye itšeng ya sengwalwa.
Maikemišetšo	<i>Barutwana ba swanetše go rutwa gore ka mehla ba swanetše hlama ditekanyetšo tša seo ba se balago, le go kgona go thekga le go lokafatša ditekanyetšo tša bona.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Botšiša barutwana potšišo ya tekanyetšo, o ba kgopele go thekga karabo ya bona. Mohlala: Naa o nagana gore x o dirile selo sa go loka? Ka lebaka la eng? 3 Theeletša gomme o boledišane le barutwana ka dikarabo tša bona. Kgonthiša gore dikarabo tša barutwana di na le tihatloganyo. 4 Ge barutwana ba katana, abelana tekanyetšo ya gago go fa mohlala: Ke nagana gore x o dirile selo sa go loka ka lebaka la gore x
Mohlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Naa o nagana ... 2 Naa o dumelelana le ... 3 Ka kgopolong ya gago ... 4 Naa o ratile ...

Ka fase o hwetša tlhaloso ya kgwekgwe tshepedišo ya e nngwe le e nngwe ya dithuto tša Go bala ka go abelana: Go bala lekga la pele; Go bala la mathomo; Go bala la bobedi; le Go bala mafelelong. Bala diTlhaloso tše go hwetša kwešišo ye e sekilego ya tsamaišo ya thoto e nngwe le e nngwe.

GO BALA KA GO ABELANA: PELE RE BALA

LEANO TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

Pele re bala, re aga bohlae ba tekatlhaloganyo ka go dira gore barutwana ba nagana ka kanegelo pele ga gore e balwe.

- 1 Botša barutwana gore lehono ba tlile go lebelela diswantšho mo kanegelong, le go nagana ka kanegelo.
- 2 Botša barutwana gore, go theilwe ka seo ba se bonago, ba tla dira diphopholetšo ka ga kanegelo. Se se ra gore batla šomiša diswantšho go leka go phopholetša gore kanegelo e bolela ka eng.
- 3 Hlalošetša barutwana gore ga ba swanela go nagana ka seswantšho se sengwe le se sengwe ka bosona. Ba swanetše go kgokaganya diswantšho ka moka ka go latelana gomme ba leke go inaganela gore kanegelo ka moka e bolela ka eng.
- 4 Bontšha barutwana letlakala la go apeša puku o balele hlogo ya kanegelo godimo.
- 5 Botšiša barutwana: Naa le nagana gore go tlo direga eng mo kanegelong ye?
- 6 Se latelago, lebelela seswantšho se sengwe le se sengwe mo kanegelong, ge o ntše o lebelela, botšiša barutwana:
 - a Naa le bona eng mo seswantšhong se?
 - b Naa le nagana gore go direga eng mo?

- c** Naa le nagana gore go ka direga eng sa go latela?
- 7** Ge barutwana ba lebala go kgokaganya diswantšho tše di fapanego, ba hlohleletše go dira se. Go fa mohlala: 'Naa le kgona go gopola gore mošimane yo o be a dira eng mo seswantšhong sa mafelelo? O dira eng bjale? Le nagana gore go direga eng bjale?'
- 8** Ge o fihla seswantšhong sa mafelelo, botšiša barutwana: Naa le nagana gore kanegelo ye e tlo fela bjang? (ge go lebane).
- 9** Leboga diphopholetšo tša barutwana.
- 10** Ge o na le nako, bala kanegelo ka moka go fihla mafelelong o sa khutše.

GO BALA KA GO ABELANA: GO BALA LA MATHOMO

LEANO TEKATLHALOGANYO: LEANO LE LE SWANETŠEGO GO ŠOMIŠWA LE ŠUPILWE MO LENANEOTHUTONG

Ge re bala la mathomo, re thoma go aga bohlale ba tekatlhaloganyo ka go bala le go hlalošetša barutwana kanegelo. Gape re fa barutwana tšhupetšo ya mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Pele o bala, botša barutwana se o ilego go se dira. Bolela se swanago le se: *'Mphato, ke nako ya Go bala ka go abelana. Gopolang gore nako le nako ge re bala goba re theeletša kanegelo, go bohlokwa gore ka mehla le fele le nagana ka kanegelo. Lehono ke tlo le bontšha mokgwa wo ke naganago ka kanegelo. Ke tlike go dira se ka (go le fa mohlala) go hlama ponokakanyo ya seo se diregago mo kanegelong. Se se ra gore ge ke ntše ke bala, ke tla dira seswantšho sa paesekopo ya kanegelo ka monagonong wa ka.'*

- 1** Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo ka thelelo le ka go kwagala. Ge o ntše o bala, šomiša dika, ditiro le tlhagišo ya sefahlego, le segalo sa lentšu (tlhagišo) go oketša thlalošo.
- 2** Mo go nyakegago, ema o hlalošetše barutwana lentšu goba sekafoko.
- 3** Ka nako yeo, ya Go bala la mathomo, re tsepelela go tšhupetšo le thuto ya leano tekatlhaloganyo go barutwana.
- 4** Mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe o tla bona dipoloko tše pedi tša mmala, di pharilwe Go bala la mathomo le Go bala la bobedi.
- 5** Ge o fetša go balela barutwana letlakala, khutša o bontšhe gore o a nagana gomme o bolele se se ngwadilwego ka polokong. Ka go dira se, o šupetša mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Go bohlokwa gore o kwišiše se o se bolelago – ge o sa kwišiše se o se bolelago, barutwana ba ka se kwišiše selo.
- 6** Mo letlakaleng la mafelelo la kanegelo, go na le dipotšišo tše mmalwa ka dipolokong tša Go bala la mathomo le Go bala la bobedi.
- 7** Kgopela bana ba fapanego go araba dipotšišo.
- 8** Bontšha barutwana gore potšišo e tee e kgona go ba le dikarabo tše mmalwa tše nepagetšego, le gore go a kgonega gore barutwana ba be le dikgopolo tša go fapana.

GO BALA KA GO ABELANA: GO BALA LA BOBEDI

LEANO TEKATLHALOGANYO: LEANO LE LE SWANETŠEGO GO ŠOMIŠWA LE ŠUPILWE MO LENANEOTHUTONG

Ge re bala la bobedi, re tšwela pele ka go aga bohlae ba tekatlhaloganyo ka go balela barutwana kanegelo, gape re šupetša mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Gapegape, botša mphato seo o ilego go se dira. Bolela se swanago le se: *'Mphato, ke nako ya Go bala ka go abelana. Gopolang, nako le nako ge re bala goba re theeletša kanegelo, go bohlokwa gore le fele le nagana ka kanegelo. Lehono ke tlile go le bontšha mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Kei le go dira se ka (go le fa mohlala) go hlama ponokakanyo ya seo se diregago mo kanegelong. Se se ra gore ge ke ntše ke bala, ke tla dira seswantšho sa paesekopo ya kanegelo ka monaganong wa ka.'*

- 1 Se se latelago, bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo ka go thelela le go kwagala. Ge o ntše o bala, šomiša dika, ditiro le tlhagišo ya sefahlego, le segalo sa lentšu (tlhagišo) go oketša Tlhaloso.
- 2 Ka nako yeo, ya Go bala la bobedi, o tla šupetša mokgwa wa go nagana ka kanegelo.
- 3 Mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe o tla bona dipoloko tše pedi tša mmala, di pharilwe Go bala la mathomo le Go bala la bobedi.
- 4 Ge o feditše go balela barutwana letlakala, khutša o bontšhe gore o a nagana gomme o bolele se se ngwadilwego ka polokong ya Go bala la bobedi. Ka go dira se, o šupetša mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Go bohlokwa gore o kwišiše se o se bolelago – ge o sa kwišiše se o se bolelago, barutwana ba ka se kwišiše selo.
- 5 Mo letlakaleng la mafelelo la kanegelo, go na le dipotišo tše mmalwa ka dipolokong tša Go bala la mathomo le Go bala la bobedi.
- 6 Kgopela bana ba fapanego go araba dipotišo.
- 7 Mafelelong, kgopela barutwana go bopa potišo ka sengwalwa.
 - a Kgopela barutwana gore ka go ikemela, ba nagane potišo ye ba ka kgonago go e botšiša ka ga sengwalwa.
 - b Ge go kgonega, gopotša barutwana ka ga mantšu goba dikafoko tša dipotišo, bjalo ka: mang; eng; neng; kae; bjang; ka lebaka la eng; ka monaganong wa gago; o nagana gore; ngwala ka tatelano; bj. bj.
 - c Botša barutwana ba fetoge ba bolele, gomme ba abelane dipotišo tša bona le mphato ka moka.
 - d Ke moka, kgopela barutwana ba mmalwa go abelana dipotišo tša bona le mphato ka moka.
 - e Efa barutwana ba bangwe monyetla wa go araba dipotišo tše.

GO BALA KA GO ABELANA: MORAGO GA GO BALA

Nepo ya tiro ya morago ga go bala ke go fa barutwana monyetla wa go tliša kwešišo ya bona ya kanegelo, le go itlwaetša go šomiša polelo e mphsa e ba ithutilego yona.

Morago ga go bala o tla dira e tee ya ditiro tše nne:

- 1 Swantšhetša sengwalwa
- 2 Diragatša kanegelo
- 3 Pego ya kanegelo ya molomo goba ya go ngwalwa
- 4 Go ngwala tekatlhaloganyo

SWANTŠHETŠA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana gabotse madulong a bona, ba sware dipuku tša go ngwala goba pampiri ya go se be le selo, diphensele le dikrayone.
- 2 Botša barutwana gore ba ile go hlama ponokakanywa ka se sengwe go tšwa mo sengwalong. Ba gopotše gore ge ba hlama ponokakanyo ya sengwe, ba nagana gore se lebege bjang, se nkgwa bjang, se kwala bjang, e bile se duma bjang. Gape ba hlama ponokakanyo ya mokgwa wo ba ikwago ka moanegwa wo, tiragalo goba selo sengwe go tšwa sengwalong.
- 3 Kgopela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele sengwalwa gape.
- 4 Ke moka, kgopela barutwana gore ba bule mahlo a bona, gomme ba swantšhe seo ba se hlamilego ponokakanyong go tšwa sengwalong. Ba ka oketša ka sešupo go hlalosa monkgo, tatso, bj. bj.
- 5 Ke moka, barutwana ba swanetše go šomiša seripa goba diripa tša go thoma lefoko go ngwala ka ga seo ba se hlamilego ponokakanyong.
- 6 Mafelelong, dumelela barutwana go sokologa ba bolele, gomme ba abelane diponokakanyo tša bona le wa mphato.

DIRAGATŠA KANEGELO

- 1 Dudiša barutwana gabotse legogong, goba mo go homotšego ka ntle.
- 2 Botša barutwana gore lehono ba ile go diragatša diripa tša kanegelo yeo ba e badilego.
- 3 Swarela puku e kgolo godimo. Bala letlakala la mathomo.
- 4 Efa barutwana taelo ya seo ba swanetšego go se diragatša. (Se se humanega lenaneothutong).
- 5 Diragatša taelo le barutwana.
- 6 Boeletša se letlakala le lengwe le le lengwe.
- 7 Tlhahla barutwana go arabela go seka sa go ba bontšha gore ba homole ba theeletše ge o bala letlakala gare ga ditiragatšo.

PEGO YA KANEGELO YA MOLOMO GOBA YA GO NGWALWA

- 1 Tanya šedi ya barutwana.
- 2 Latela dikgato tše di lego mo lenaneothutong go dira pego ya karolwana ya kanegelo le barutwana.
- 3 Se mathomo, o swanetše go supetša sengwe go tšwa kanegelong.
- 4 Sa go latela, o tla botša barutwana go nagana ka ga sengwe go tšwa kanegelong – ba se ekiše pego ya gago.

- 5 Ke moka, barutwana bat la FETOGA BA BOLELA ba abelana dipego tša bona le balekane.
- 6 Mafelelong, o tla bitša barutwana ba mmalwa go abelana dipego tša bona le mphato.
- 7 Ge e le pego ya go ngwalwa, barutwana ba tla swantšha goba ba ngwala dipego tša bona ka dipukung tša bona.

GO NGWALA TEKATLHALOGANYO

- 1 Pele thuto e thoma, ngwala hlogo ya sengwalwa bjalo ka sehlogo mo letlapeng.
- 2 Go latela, ngwala dipotšišo tša tekatlhaloganyo mo letlapeng, gotee le diripa tša go thoma lefoko tša dikarabo (Mo go swanetšego).
- 3 Laela barutwana go bula dipuku tša bona tša mošomo wa sekolo gomme ba ngwale sehlogo.
- 4 Botša barutwana gore lehono ba ile go nagana le go ngwala dikarabo go dipotšišo tše.
- 5 Bala dipotšišo le barutwana gomme o tlhalose mo go nyakegago.
- 6 Botša barutwana gore ga go hlokege gore ba ngwale dipotšišo, ba swanetše go ngwala dikarabo fela.
- 7 Sepela ka phaphosing o thuse barutwana bao ba hlokago thušo.
- 8 Metsotsong e mebedi ya mafelelo, bala dikarabo le bana, gomme o ba dumelele go phošolla mešomo ya bona.

Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa

Maikemišetšo: Go theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe a balela godimo, go aga bokgoni bja barutwana bja go kwešiša mararankodi a go bala le go bala ka kwešišo. Go fa barutwana ka moka ka phapošing monyetla wa go itlwaetša mantšu a ditumatlhaka, mantšu a go tšwelela kgafetša kgafetša le mafoko a makopana ao ba ka kgonago go a bileletša pele ba ngwala mešongwana ya tekatlhaloganyo ka go ikemela.

Go bohlokwa kudu gore o theeletše morutwana yo mongwe le yo mongwe a bala a le tee, gatee ka beke.

SEO BARUTWANA BA BANGWE BA SE DIRAGO KAMOKA KA PHAPOŠING:

- 1 Dudiša barutwana gabotse, ba sware dipuku tša bona tša go ngwala le matlakalatšhomo a bona a go biletšega, pele o thoma ka sehlopha sa go bala ka go hlahlwa.
- 2 Netefatša gore matlakalatšhomo a ka gare ga merabana ya polasitiki gore a se senyege.
- 3 Ruta barutwana ka lenaneotlwaelo la sehlopha sa go bala ka go hlahlwa ka leleme la gae ka tsela ye:
 - a Dudiša barutwana gabotse gomme ba sware matlakalatšhomo a bona a go bala.
 - b Ba hlalose tše mošongwana wa pele ka gare ga letlakalatšhomo woo ba swanetšego go o dira ba o fetše.
 - c Bitša sehlopha gore se tle se go balele.

- d** Ge o feditše go theeletša barutwana ka moka mo sehlopheng, ba laele gore ba ye madulong a bona.
 - e** Laetša barutwana go dira mošomo wa phetogo go laetša gore ba fetela mošomong wo mongwe go swana le go opela : lepidipidi laka, mantheledi a tsela, mosadi le kolobe, ditonki ke tsela goba dipapadi tše dingwe.
 - **Temošo:** *Metsotso ye 30 ke ye mentši* kudu gore barutwana ba ka dula ba šoma ba homotše, ke ka fao go lego bohlokwa gore o dire mošomo wa phetogo. Dikošana ke tsela ye botse ya gore ba kgone go ipshina le go itšhudulla.
 - f** Dudiša barutwana gape gabotse gomme ba sware matlakalatšhomo a bona.
 - g** Ba hlalose tše mošongwana wo o latelago woo ba swanetšego go o dira matlakalatšhomong.
 - h** Bitša sehlopha se sengwe gore se tle se go balele.
- 4** Ke kakanyo e botse go bea morutwana yo a kgonago go bala le yo a sokolago go bala mmogo gore ba kgone go thušana ka sethaka.

POPEGO YA LETLAKALATŠHOMO LA GO BALA

- 1** Letlakalatšhomo la beke ye nngwe le ye nngwe le nale mešongwana ye Go nale dithuto tše 10 tša go bala ka sehlopha sa go hlahlwa ka beke. Eupša, sehlopha se sengwe le se sengwe se ba le monyetla wa go šoma le morutiši gatee ka beke. Se se bolela gore morutwana o tla kgona go fetša mešongwana ye 9 ya letlakalatšhomo ka dinako tšeo.
- 2** Ditshwantšhetšo tša go gopotša barutwana gore ba swanetše go dira eng tšatši le lengwe le le lengwe:
 - a** Molomo o gopotša barutwana go bitša medumo ya mantšu.
 - b** Leihlo le gopotša barutwana gore ba swanetše go bala mantšu a ka go a bona.
 - c** Ngwana o tee o gopotša barutwana gore ba swanetše go ipalela.
 - d** Bana ba babedi ba gopotša morutwana gore o swanetše go bala le mogwera.
 - e** Letsogo leo le swerego pene le gopotša barutwana gore ba swanetše go thala goba go ngwala.
- 3** Morutiši o swanetše go ba le Lenaneo la ditumatlhaka le mantšu ao a tšwelelago kgafetša kgafetša. Dikanegelo tše di diswa di beakantšwe gabotse gomme di šomiša ditumatlhaka le mantšu ao a tšwelelago kgafetša kgafetša. Gape di akaretša le ditumatlhaka le mantšu a go tšwelela kgafetša kgafetša ao barutwana ba šetšego ba rutilwe wona. Se se ra gore barutwana ba ka se hlakane le lentšu leo ba sa kago ba le bona mo letlakalatšhomong.

GO BEA BARUTWANA KA DIHLOPHA LE GO KGETHA DINGWALWA TŠA SEHLOPHA SA GO BALA KA GO HLAHLWA:

- 1** Mo dibekeng tše pedi tša mathomo a ngwaga, netefatša gore o theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe a bala ka noši.
- 2** Šomiša mothalohlhali wa ka tlase go kgetha barutwana ka bokgoni bja bona.
- 3** Hlopha barutwana ka bokgoni bja go swana.

- 4 Mo lenaneong le, go nale dikgoba tše 10 tša go theeletša barutwana ba bala. Se se ra gore o ka dira dihlopha tše 10 tša go bala. Ge o dirile dihlopha tša ka fase ga tše 10, o ka šomiša dikgoba tše dingwe go šoma le barutwana bao ba hlokago thekgo e tseneletšego.
- 5 Ka gare ga lenaneotatelo la gago go nale foromo ya go tlatša maina a barutwana ba sehlopha se sengwe le se sengwe gape go nale tafola yeo e go thušago gore o kgone go latela dingwalwa tše dihlopha di feditšego go di bala.
- 6 **Temošo:** Mothalotlhatlhi wo o arola barutwana go ya ka bokgoni bja bona bja go bala ba šomiša mararankodi a go bala.
- 7 Ge go nale barutwana ba bantši boemong bjo tee, o ka šomiša tekakwešišo go ba arola gape.
- 8 Ka phapošing ya barutwana ba 40, go ka hloka goba go ka ba le:
 - Hloka sehlopha sa go tlala sa boemo bja Go ka ba fela le barutwana ba mmalwa.
 - Sehlopha se 1 boemong bja 2
 - Dihlopha tše 2 goba 3 boemong bja 3
 - 4Dihlopha tše 2 goba 3 boemong bja 4
 - Sehlopha se 1 goba tše 2 boemong bja 5

Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 1	Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 2	Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 3	Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 4	Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 5
<ul style="list-style-type: none"> • Morutwana ga a tsebe mantšu goba o tseba mantšu a mmalwa. • Morutwana ga a lemoge kwano gare ga maletere le medumo e mentši 	<ul style="list-style-type: none"> • Morutwana yo o tseba mantšu a mmalwa a tlwaelo. • Morutwana yo ga a lemoge kwano ya maletere le medumo ye mengwe. Goba morutwana yo o hloka thušo ye kgolo go bala mantšu ao a sa kago a a bona. 	<ul style="list-style-type: none"> • Morutwana yo o tseba mantšu a mantši ao a tlwaelegilego. • Morutwana yo o hloka thušo ka go pileletšo ya mantšu ao a sa a tsebego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Morutwana yo o tseba mantšu a mantši ao a tlwaelegilego ebile o kgona go bileletša mantšu ao a sa a tsebego. • Morutwana yo o hloka thušo ka dinako tše dingwe go bileletša mantšu a bothata. • Morutwana yo o a leka go bala ka thelelo. 	<ul style="list-style-type: none"> • . Morutwana yo o tseba mantšu a mantši ao a tlwaelegilego. • Morutwana yo o kgona go bileletša mantšu ao a sa a tsebego. • Morutwana o bala ka thelelo le ka maikutlo. • Ke o mongwe barutwana ba go kgona go bala gabotse ka phapošing

SE O SE DIRAGO LE SEHLOPHA SE SENGWE LE SE SENGWE KA NAKO YA GO BALA KA GO HLAHLWA:

- 1 Bitša sehlopha go tla go go balela.
 - a Netefatša gore barutwana ka moka ba swere sengwalwa sa maleba.
 - b Dudiša barutwana ka sediko

- c Gopotša barutwana ka mantšu ao ba a lemogago ka go a bona ao ba ithutilego wona beke ya go feta. Laetša barutwana dipapetlakgadima tša mantšu ao gomme ba itlwaetše go a bala.
 - d Sa go latela, efa morutwana metsotso e mmalwa go bala karolwana ya sengwalwa ka bo yena le ka setu.
 - e Ke moka kgopela morutwana yo mongwe le yo mongwe go bala karolwana ya sengwalwa ka go hlaboša ka bo yena.
- 2 Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, go bohlokwa go go gopola go:
- a **Šupa mantšu ao a tšwelelago kgafetša kgafetša.** Gopotša barutwana gore go nale mantšu ao a tšwelelago kgafetša kgafetša gomme ba swanetše go ithuta go a bala ka go a bona fela.
 - b **Aga bokgoni bja go bileletša medumo.** Ge morutwana a palelwa ke go bala lentšu, o seke wa thoma le go mmošša gore lentšu leo ke eng. Hlohleletša morutwana gore a bitše medumo ya lentšu leo, kemoka a e kopanye ka moka gore e bope lentšu.
 - c **Reta barutwana o be o ba hlohleletše.** Dira gore go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, e be maitemogelo a mabotse go barutwana gomme o be o šomiše sebaka se go aga boitshepo barutwanang.
 - d **Go aga bokgoni bja go bala ka thelelo. Thuša** barutwana go kaonafatša bokgoni bja bjona bja go bala ka thelelo. Botša barutwana gore ge ba bala ba swanetše go kwala eka ba a bolela. Dira taetšo ya go bala ka thelelo gomme barutwana ba bušetše ka morago ga gago.
 - e **Go aga kwešišo ge o bala.** Botša barutwana gore ba swanetše go nagana ka se ba se balago ka mehla. Ruta barutwana go emanyana, go boela morago le go bala gape seo ba se badilego ge ba lahlegetšwe ke kwešišo. Ruta barutwana go ba le seswantšhokgopolo ge ba bala – ba bone tiragalo ya seo ba se balago ka dikgopolong tša bona. Ruta barutwana go leka go gopola seo ba se badilego. Hlohloletša barutwana go botšiša ge eba go nale seo ba sa se kwešišego.

GO HLOKOMELA MATLAKALATŠHOMO A GO BALA:

- 1 Ke kgopolo ye botse go lokela matlakalatšhomo ka gare ga mekotlana ya polasitiki ge barutwana ba a šomiša.
- 2 Hlokomela matlakalatšhomo gomme o a bee gabotse ge barutwana ba feditše go a šomiša.
- 3 O ka kgona go šomiša matlakalatšhomo mengwaga e mmalwa ka ge barutwana ba sa ngwalele godimo ga ona , eupša ba ngwala ka dipukung tša bona.

MOKGWA WO O FAPANEGO GO SEHLOPHA SA GO BALA KA GO HLAHLWA

Gopola gore bohlokwa bja go bala ka sehlopha sa go hlahlwa ke go theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe a bala gore o kgone go mo thuša ka mararankodi a bokgoni bja go bala. Ge o sena sekgoba seo se lekanego ka phapošing, goba o palelwa ke go laola

boitshwaro bja barutwana ba bangwe ge o le gare o theeeditše ba bangwe ba bala , go nale mokgwa wo mongwe wo o ka o šomišago.

Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, dudiša barutwana gabotse ditafoleng tša bona gomme ba sware matlakalatšhomo a bona, ke moka, dira tše di latelago:

- 1 Ba hlalose tše mošongwana wa pele wa letlakalatšhomo woo ba swanetšego go o dira.
- 2 Kemoka, bitša barutwana ka o tee ka o tee gore ba tle tafoleng ya gago ba go balele ka go hlaboša.
- 3 Theeletša morutwana yo mongwe le yo bongwe ge a bala sengwalwa seo se lekanego bokgoni bja gagwe.
- 4 Aga bokgoni bja morutwana bja go kwešiša mararankodi a go bala.
- 5 Ka morago ga metsotso ye 15, dira mošongwana wa phetogo go laetša gore ba fetogela thutong yenngwe.
- 6 Dudiša barutwana gabotse ditafoleng tša bona gomme ba sware matlakalatšhomo
- 7 Ba hlalose tše mošongwana wo o latelago woo ba swanetšego go o dira.
- 8 Tšwela pele go bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla go go balela ka go hlaboša tafoleng ya gago.

Ge eba o tšea sephetho sa go šomiša mokgwa wo o fapanego wa go theeletša barutwana ba bala, o swanetše go netefatša gore o theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe a bala bonnyane gatee ka beke.

Tshepetšo ya go ngwala

Maikemisetšo: Go ruta barutwana tshepetšo ya go bea megopolo ya bona ya go ihlamela ka thekgo. Go bontšha go šoma ka tshepetšo e ba fa monyetla wa go fetola, lokiša le go tšwetša pele dikgopolo tša bona, e sego go 'go e nepa lekgetlong la mathomo'.

Go tshepetšo ya ngwala e bopile beakanya, go ngwala dikakanywa, go rulaganya, go phatlalatša le go hlagiša. Dikarolo tše nne tša tshepetšo ya go ngwala di hlagišwa mo mephatong e meraro, ge barutwana ba eba le bokgoni.

PEAKANYO YA GO NGWALA.

- 1 Mo lenaneong le, beakanya o lelebetše kudu go ruta barutwana go šomiša:
 - a Lenaneo
 - b Mmapahlogo š
- 2 Pele barutwana ba hlama peakanyo ya bona, o swanetše go ba laetša se, gore ba tsebe gore ba swanetše go dira eng. Lenaneothuto le go hlahlwa go dira seo.
- 3 Hlalose tša barutwana gore ba swanetše go dula ba NAGANA ka seo ba nyakago go ngwala ka sona. O swanetše go hlalosa dikgopolo tša gago ka go bolelela godimo, gore barutwana ba kgone go o kwa.
- 4 Šomiša sešupetšo ya peakanyo go bopa peakanyo ya go ngwala.

- 5 Sa go latela, efa barutwana metsotso e mmalwa go nagana ka seo ba swanetšego go ngwala ka sona.
- 6 Dumelela barutwana go sokologa le go bolela, ba abelane dikakanyo tša le wa mphato.
- 7 La mafelelo hlahla le go thekga barutwana ge ba šomiša ditšhupetso tša morero go feleletša merero ya bona.

GO NGWALA KAKANYWA

- 1 Pele thuto e thoma, ngwalolla foreimi ya morero wa thuto ya MOŠUPLOGO mo letlapeng. Ngwala freimi ya go ngwala mo letlapeng.
- 2 Sa go latela, ka boripana laetša gore barutwana gore ba tla šomiša bjang dipolane tša bona go bopa kakanywa.
- 3 Bontšha barutwana sesupetšo sa freimi ya go ngwala yeo e tla ba thuša go dira se.
- 4 Ge barutwana ba feleletša dikakanwya tša bona, sepela sepela ka phapošing o ba fe thekgo.

RULAGANYA SEO O SE NGWADILEGO

- 1 Ngwala lenano la go fetleka go tšwa lenaneong thuto mo letlapeng.
- 2 Bala o fetše gomme o hlalose tše barutwana selekanyo seo se šomišwago.
- 3 O ka rata go bontšha barutwana go lokiša diphošo tše di tšwelelago kgafetšakgafetša.
- 4 Dumelela barutwana nako ya go rulaganya le go lokiša dingwalwa, ba šomiša lenano la go fetleka

GO PHATLALATŠA LE GO HLAGIŠA SENGWALWA

- 1 Laela barutwana gore ba ngwalolle ka bokgwari dingwalwa tša bona.
- 2 Efa barutwana monyetla wa go tšhentšhišana ka dipuku gomme ba bale dingwalwa tša bona.
- 3 Efa barutwana ba go fapafapana monyetla wa go abelana ka dingwalwa tša bona le phaphoši ka moka.
- 4 Kgopela ba bangwe ba barutwana go ngwalolla dingwalwa mo letlakakeleng le leswa ke moka ba tshwantshiše le go swaya mosomo wa bona. Laetša dingwalwa mo leboteng ka phaphošing.
- 5 Kgoboketša dipuku tša barutwana. O swanetše go swaya semmušo dingwalwa tše 2 ka kotara o šomiše sedirišwa sa sa kelo seo se filwego. E fela, o kgopelwa gore o bale le go swayaswaya dingwalwa tša mafelelo tša barutwana leboo le lengwe le le lengwe.
- 6 Gape, boitshopho ke karolo ye bohlokwa ya go hlama bokgoni ba go ngwala.

Maano a go ngwala

Maikemisetšo: Go fa barutwana maano a go ba thuša go fetola megopolo ya bona go ba sengwalwa sa go ihlamela.

- 1 Latela lenaneo thuto go feleletša mošomo wa go ngwala beke engwe le engwe.
- 2 Ka gare ga lenaneo thuto, o tla lemoga lemoga gore go na le setlwaedi seo se dulago se latelwa. Se ke go thuša barutwana, gore ba tsebe gore ba swanetše go dira eng ka thuto ya go ngwala. Se se ba thuša gape le go ba le boitshepho.
- 3 O tla lemoga gore barutwana ba rutwa maano a go fapana gannyaneganyane gore ba kgone go tšwelela ge ba feleletša freimi tša mafoko.
- 4 Maikemisetšo ke gore barutwana mafelelong ba šomiše maano a ka bo bona ka ntle ga go hlahlwa.
- 5 Maano a, a thuša barutwana go ba le maikutlo a boitshepho ge ba ngwala ka go ba bontšha gona le dikgato tše mmalwa tšeo ba swanetšego go di latela ge ba ngwala.

LEANO LA 1: MORUTIŠI O LAETŠA GO NGWALA PELE

- a Morutiši o thoma pele go laetsa mošomo go barutwana ka phaphošing (o ba bontšha barutwana gabotse seo ba swanetše go se dira).
- b Ge ba lebetše seo morutiši a se dirago, barutiši ba tšea malebiši gore mošomo o dirwa bjang.

LEANO LA 2: BANGWADI BA NAGANA PELE BA NGWALA

- a Go ngwala ke tiro ya go bea dikakanyo mo letlakakeng.
- b Seo se ra gore barutwana ba swanetše go nagana pele gomme ba tšeye sephetho ka seo ba tla go go ngwala ka sona.
- c Gape seo se ra gore ga gona 'dikarabo' tšeo di nepagetšego goba tšeo di fošagetšego ge o ngwala – mongwadi o mongwe le o mongwe ona le dikgopolo tša gagwe ka seo a nyakago go ngwala ka sona.
- d Ka mehla dira nako gore barutwana ba nagana ka seo ba nyakago go ngwala ka sona.

LENEO LA 3: BANGWADI BA THALA MOTHALADI WA LENTŠU LE LENGWE LE LE LENGWE

- a** Barutwana ba nagana ka lefoko leo ba nyakago go le ngwala, gomme ba le balela godimo.
- b** Ba bala gore ke mantšu a ma kae a le go mo lefokong, gomme ba thala mothaladi go emela lentšu le lengwe le le lengwe.
- c** Methaladi e swanetše go thalwa go tloga letsong la ngele go ya letsogong la goja, le go tloga bogodimo ba letlakala go ya fase ga letlakala.
- d** Methaladi e swanetše go ba botelele ba lentšu.
- e** Go swanetše go ba le dikgoba gare ga mantšu.
- f** Mo mafelelong ga lefoko, barutwana ba ngwala khutlo.
- g** Ge methaladi e thadilwe, morutwana o tlatša mantšu ao a a tsebago goba o swanetše go leka modumao wa mathomo wa lentšu pele a ka kgopela thušo.
- h** Se se fa popo go seo morutwana a sengwalago, se mo fa gape le boitshepho. Le barutwana bao ba palelwago ba ka thoma tsela ya go ngwala ka mokgwa wo.

LEANO LA 4: BANGWADI BA ŠOMIŠA DITHUŠATHUTO GO NGWALA MANTŠU

- a** Ruta barutwana gore ba se kgopela thušo go ngwala mantšu ao ba sa a tsebego. La mathomo ba šomiše dithušathuto go hwetša mantšu gore ba ka ngwala bjang lentšu leo ba sa letsebego. Mohlala: Ba swanetše go šomiša dithušathuto tše dingwe go hwetša gore mantšu ao ba sa a tsebego. Mohlala:
 - Mantšu a mo leboteng
 - Dipuku tše dingwe
 - Lenaneo la mopeleto
 - Ba ka botšiša bamphato ba bona.

LEANO LA 5: BANGWADI BA ŠOMIŠA DIKGOPOLO GO NGWALA MANTŠU

- a** Barutwana ba swanetše go leka go gopola mantšu ao ba ithutilego ona, gomme ba mantšu go tšwa dikgopolong tša bona.

**LEANO LA 6: BANGWADI BA BOLELA MANTŠU KA GO NANYA
BJALO KA KHUDU**

- a** Ruta barutwana go bolela lentšu leo ba sa le tsebego ka go nanya go kwa medumo ya lona ya go fapana. (go kgaogantšha mantšu)
- b** Sa go latela, ruta barutwana go ngwala fase modumo o mongwe le o mongwe o ba kgonago go o kwa. (Ba ka no se kgone go o peleta , efela e tla ba mathomomayo go ngwala mantšu ao bas a a tsebego. Mohlala, **eng** e ka ngwala ka tsela **eng** goba **ee**. Morutisis a ka tsea malebisi go se gomme a bontšha bangwadi mopeleto wo o nepagetšego.)
- c** Leka go bala sengwalwa sa morutwana sa sefontotiki, o ba rete go šomiša tsebo ya fonotiki go leka go hlama mantšu. Bo ke bokgoni bjo bo swanetšego go hlohloletšwa.

LEANO LA 7: BANGWADI BA BALA SEO BA SE NGWALAGO

- a** Barutwana ba balela mafoko a bona godimo e kabe ge ba ipalelela goba ba balela wa mphato. Ge o balela o mongwe sengwalwa sa gago go wa mphato se dira gore tshepetšo ya go ngwala e be le mošito.
- b** Ge ba dira se, ba lekola ge eba ga ba tlogela mantšu.
- c** Ba lekola gape ge eba tatelano ya mantšu e nepagetše.
- d** Sa bohlokwa le go fetišiša, beakanya se gore barutwana ba ipshine ka tshepetšo ya go bala gomme ba ikgantšhe ka seo ba se ngwadilego.

LEANO LA 8: BARUTWANA BA SOKOLOGA BA BOLELA

- a** Mo dinakong tša go fapana mo thutong, barutwana ba ka sokologa ba ba bolela le wa mphato.
- b** Se se ka šomišwa go abelana dikakanyo ka seo ba ka ngwalago ka sona, go balelana ka seo ba sengwadilego, go botšhana diswantšho tša bona, goba go lekola ge eba ba kwešiša gore ba dire eng.
- c** Ruta barutwana gore lebellana gomme ba bolelelle fase ge ba sokologa le go bolela.

LEANO LA 9: TSHWARA DIKONFERESE TŠE DIKOPANA

- a** Le ke leano la bohlokwa go šomišwa ge barutwana ba dutse ba ngwala.
- b** Sepela sepela ka phaphošing, o eme ge o bona ngwana a gakanegile.
- c** Tshwara konferense ye kopana le morutwana wo.
- d** Tsitsinkela mošomo wa morutwana, theeletša morutwana, gomme o mo thuše mo a sa fetego gabotse.
- e** Gopola gomme o leke ka maatla go okamela mošomo wa ngwana o mongwe le o mongwe, le go ba reta ge ba iteka le go bontšha tšwelopele.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, plus signs), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, speech bubbles, lightbulbs).

Mphato 3 KOTARA 4 Beke

1

**TABAKGOLO:
Bohlokwa
bja thuto**

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: diswantšho tša dikolo go ralalla le lefase; diswantšho tša diyunibesithi mo Afrika Borwa; seswantšho le kuranta le pukwana ka Rebeca Gyumi
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: mabaka ao barutwana ba tlogelago sekolo ka ona mo Afrika Borwa
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.
- 8 Beakanya ka leswa dihlopha tša go bala ka go hlahlwa ge e le gore go a hlokogala.
- 9 Beakanaya mešongwana ya gago ya kelo e sego ya semmušo le ya kelo ya semmušo tša beke.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 60, A re direng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 61-62, A re direng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 65, A re boleleng

Mošongwana wa 4: Ngwala pukutšatši ka selo se tee o se ratago ka sekolo.

Mošupologo

Ditiro Tša Bomolomo

Metsotso e 15

HLAGIŠA TABAKGOLO: GO FIHLELELA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontsha barutwana Rebeca Gyumi ka gare ga Puku e kgolo ya dikanegelo: Bophelo ntle le magomo
- 2 Botša barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwago: Bohlokwa bja thuto
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana gotee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa ke go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohletšo:
 - a Naa thuto ke eng?
 - b Naa ke dilo tše dife tše o ratago go ithuta ka tšona kua sekolong?
 - c Ke ka lebaka la eng o nagana gore thuto e bohlokwa?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - thuto
 - sekolo sa motheo
 - sekolo se se phagamego
 - yunibesithi

Mantšu	Ditiro
Bagešo re bo mang ntle le thuto?	<i>Phatlalatša diatla</i>
Bagolo ba boletše!	<i>Šupa godimo o be o laetše go bolela ka molomo</i>
Ba re lehumo le legolo ke thuto.	-
Thuto ke sephutha bahloki	<i>Laetša go phutha ka matsogo</i>
Thuto e nyaka phišagalelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Thuto e nyaka kgotlelelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Are ithuteng bana ba thari e ntsho	<i>Laetša go bala o be o phurulle matsogo go laetša kakaretšo</i>
Na re tla ba bomang ntle le thuto?	<i>Itšhupe</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona goome ba ngwale letšatšikgwedi.
- 2 Sa go latela botša barutwana go ngwala dinomoro tse 1-5 kgauswi le mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Ngwala lefoko le le latelago mo letlapeng kgauswi ga nomoro ya 1: **Ke apara baki ya ka, ke rata baki ya ka**
- 4 Sa go latela, laela barutwana go ngwala mašala (subject morphemes) kgauswi le dinomoro tse 2-5:
 - 2 Mošemane o
 - 3 Re
 - 4 Mosetsana o
 - 5 Ba
- 5 Botša barutwana gore ba ngwallolle lefoko ba thoma ka lentšu leo le filwego.
- 6 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, ngwala mafoko ao a nepagetšego mo letlapeng, o bolela modumo gomme o hlalosa tshepetšo ya mongwalo wa mothikito ge o gare o dira seo
- 7 Ke moka, kgopela barutwana go go šupetša paterone yeo ba e bonago, bjalo ka: mo lefoko le fetogago.
- 8 Thalela peterone engwe le engwe, bjalo ka:
 - 1 Ke apara baki ya ka, ke rata baki ya ka.
 - 2 Mošemane o apara baki ya gagwe, mošemane o rata baki ya gagwe.
 - 3 Re apara dibaki tša rena, re rata dibaki tša rena.
 - 4 Mosetsana o apara baki ya gagwe, mosetsana o rata baki ya gagwe.
 - 5 Ba apara dibaki tša bona, ba rata dibaki tša bona.
- 9 Laela barutwana gore ba ntšhe dikrayone ba swaye mošomo wa bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona Puku e kgolo.
- 2 Bula Puku e kgolo mo kanegelong: Bophelo ntle le magomo
- 3 Phetla puku o ba laetše diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiše gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntshwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala ditemana tše pedi ka ditoro le tebanyo ya bokamoso.

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, rulaganya le go phatlalatša kanegelo ya gago ya ditemana tše pedi (mafoko ao e ka bago a 12)

MAANO A PEAKANYO: Ngwale lenaneo

HLAGIŠA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Laetša barutwana gore o **nagana pele o ngwala.**
- 2 Ka mokgwa wa go bolela, hlalosa dikakanyo tša gago tša ditemana, bjalo ka:
Nako ye ke sa le o monnnyane, toro ya ka e be e le go ba morutiši. Ke be ke nyaka go ba morutiši ka lebaka la gore ke nagana gore thuto ke selo se bohlokwa e le ruri. Ke be ke nyaka go netefatša gore bana ka moka ba be le thuto ya maemo a godimo!

TŠHUPETŠO YA MAANO A PEAKANYO (KE A DIRA)

- 1 Thala freimi ya ka lehlakoreng le tee la letlapa.
- 2 Bontšha barutwana gore o dira bjang mmapa-hlogo ka go araba dipotšišo.
- 3 Feleletša mmapa-hlogo ka lehlakoreng le lengwe la letlapa.

<p><u>Dipotšišo tša Peakanyo</u></p> <p>Temana ya 1</p> <ol style="list-style-type: none">1 Naa toro ya gago goba tebanyo ya bokamoso?2 Naa o gopola gore se ka ba bjang3 Naa ke ka lebaka la eng se e le toro ya gago?4 Naa maikutlo a gago ke afe ge o nagana ka toro ya gago? <p>Temana ya 2</p> <ol style="list-style-type: none">1 Naa o nagana gore o swanetše go dira eng gore toro ya gago e fetoge nnete?2 Naa ke peakanyo efe go fihlela toro le tebanyo ya gago?3 Naa o nagana gore maikutlo a gago a tla ba afe ge o e gare o soma go fihlela tebanyo ya gago?4 Naa o nagana gore maikutlo a gago a tla ba bjang ge o fihlela tebanyo ya gago?	<p><u>Peakanyo</u></p> <p>Temana ya 1</p> <ol style="list-style-type: none">1 Go ba morutiši2 Phaphoši ya go tlala barutwana, nna ke eme ka pela ke tletše lethabo go fana ka thuto.3 Ka lebaka la gore thuto e bohlokwa!4 Ke thakgetše go thuša bana. <p>Temana ya 2</p> <ol style="list-style-type: none">1 Ke nyaka go ya University gomme ke ithute ka tša thuto.2 Ke some ka maatla kua sekolong, ke kgopela sekgoba ku yunibesithi, ke ithute ka thuto ya motheo.3 Ke nagana gore go tla ba bothata!4 Ke tla ikwa ke tletše boikgantšho le go imologa gore mafelelong ke fihleletše tebanyo ya ka.
---	---

BARUTWANA BA ŠOMIŠA LEANO LA PEAKANYO (RE A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba tswalele mahlo gomme ba nagane ka ditoro tša bona le ditebanyo tša bokamoso
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore ba **sokologe ba bolele** le wa mphato, go abelana ka dikakanyo tša bona.
- 3 Bontšha barutwana freimi ya mmapa-hlogo mo letlapeng gomme o ba botše gore ba šomiše freimi go beakanya seo ba tlogo go se ngwala, bjalo ka ge o dirile.
- 4 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona – **ga ba swanela** go kopisa peakanyo ya morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing o feleletše dikhonferense tše dinnyane.

BeakanyoJemana ya 1

1. Ho ba ngaka
2. Sepetlele seo se nago le batho bao ba hlokago thuso yaka.
3. Ka gobane ke nyaka go thusa batho
4. Ke thabetše go ba ngaka ye kaone kudu.

Jemana ya 2

1. Ke nyaka go ya Uunibesithi ke ithute lebaka le le telele.
2. Soma ka maatla sekolong, dira dikgopelo Uunibesithing, ithute ka maatla.
3. Ke nagana gore nka thaba kudu eupša ke tla lapa.
4. Ke tla thaba ka ba ka ikgantšha ge Mafelelong ke fihleletše pakane yaka.

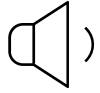
Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 1**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosetša barutwana kamoka ka phaphošing **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo**.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nkw**
- 2 Bitša lentšu: **nkwele**
- 3 Arogantšha lenšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**nkw**/-/**e**/-/**l**/-/**e**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo o tee wa lentšu: /**nkw**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi o tee wa lentšu: /**e**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**l**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo o tee wa lentšu: /**e**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **nkwele**
- 9 Laetša ka go šupetša le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**nkw**/-/**e**/-/**l**/-/**e**/ = **nkwele**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**nkwe**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**le**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**nkwe**/-/**le**/ = **nkwele**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nkw**
- 2 Bitša lentšu: **nkweša**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**nkw**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**e**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro mo lentšung? /**š**/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /**a**/
- 7 Kgopela barutwana go aroganya lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**nkw**/-/**e**/-/**š**/-/**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **nkweša**
- 9 Laela barutwana go kopantšha medumo ya lentšu mmogo le wena: /**nkw**/-/**e**/-/**š**/-/**a**/ = **nkweša**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**nkwe**/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**ša**/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**nkwe**/-/**ša**/ = **nkweša**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **nkw**

- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-4 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **nkwe**
 - 2 **nkwele**
 - 3 **nkweša**
 - 4 **nkwatiša**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentšung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

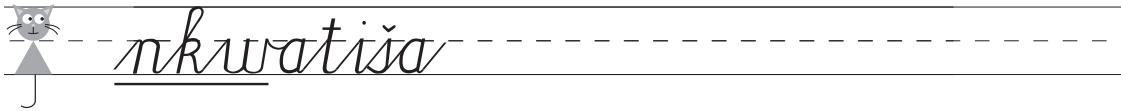
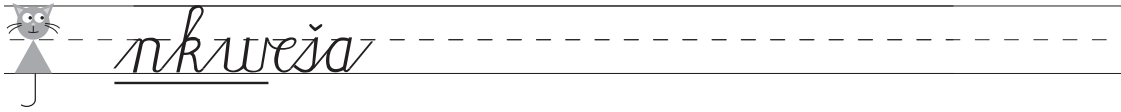
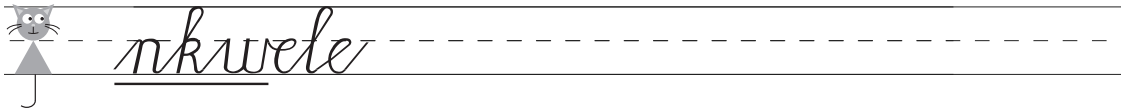
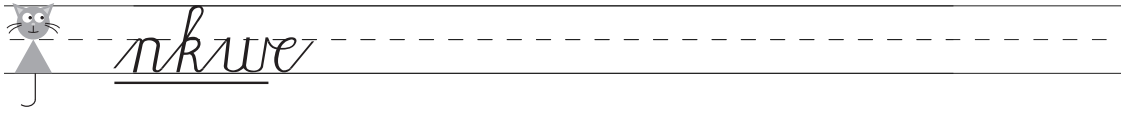
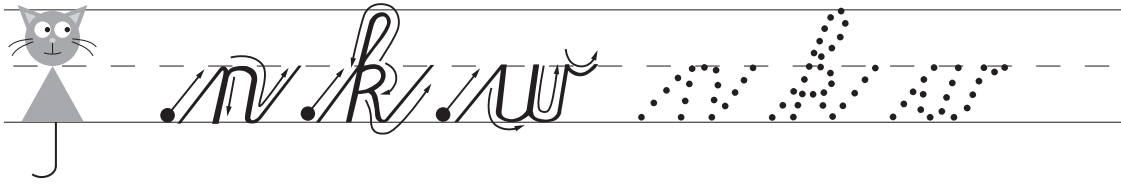

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **nkw**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: DIRA DITEKANYETŠO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p><u>Bophelo ntle le tekano</u></p> <p><i>Kanegelo ye e theilwe godimo ga bophelo ba Rabeka Gyumi. Dinnete tša bophelo bja gagwe ke tša makgonthe, eupša dintlha mo ke tša boikgopolelo. Kanegelo ye e theilwe godimo ga tshedimošo e tšwago mo sengwalwaneng se:</i></p> <p>https://edition.cnn.com/2018/12/12/africa/gyumi-un-human-rights-prize/index.html</p>	
<p>Rabeka o be a emetše go thoma sekolo bophelo bja gagwe ka moka! Go tloga mola e le lesea le lennyane, batswadi ba gagwe ba ile ba mmošša ka mokgwa wo thuto e lego bohlokwa ka gona.</p> <p>'Sekolo se bohlokwa kudu,' mmagwe a bobola ka boleta.</p> <p>'Thuto ya gago e tla go fa bophelo ntle le magomo!' mmaneagwe a mo opelela.</p>	
<p>Ge a ntše a gola, Rabeka o be a rata sekolo. O be a na le bagwera ba bantsi ba banenyana ba bohlale, ba go ba le talente sekolong sa Mazengo Primary kua Dodoma, motsaneng wa gabo kua Tanzania.</p> <p>'Sekolo se bohlokwa kudu!' mmagwe a mmošša mesong e mengwe le e mengwe.</p> <p>'Thuto ya gago e tla go fa bophelo ntle le magomo!' mmaneagwe a mmošša mathapameng a mangwe le a mangwe.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Rabeka o be a rata sekolo ka gore o be a fela a botšwa ka bohlokwa ba sekolo!</p>
<p>Ge Rabeka a gola, o ile a lemoga gore ba bangwe ba banenyana ka mphantong wa gagwe ba ile ba kgaotša go tla sekolong. Rabeka o ile a ikwa gore a ka dira sengwe le sengwe ka thuto! Eupša, o ile a lemoga gore ga se bamphato wa gagwe ka moka ba hwetšago molaetša wa go swana ka gae.</p> <p>'Kgaetšedi ya ka e re banenyane ga ba bohlale bjalo ka bašemane!' o mongwe wa bagwera ba gagwe o ile a mmošša.</p> <p>'Mma wa ka o mpoditše gore lenyalo le bohlokwa go banenyana go feta sekolo,' gwa realo mogwera o mongwe.</p>	<p>A re direng tekanyetšo ya bothata kanegelong ye: ga se batho ka moka ba naganago gore banenyana ba nyaka thuto.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Go be go na le banenyana ba mmalwa mephatong ya gagwe kua sekolong se phagamego sa Kilakala.</p> <p>'Naa Adla o ile kae?' Rabeka a botšiša mogwera wa gagwe Joyce ka letšatši le lengwe, ge ba sepela mmogo go tšwa sekolong. 'Mmallo, o na le monna bjale,' Joyce a araba.</p> <p>'Naa o gopola Zahra?' Joyce a botšiša. 'Le yena o nyetšwe, ka fao ga a sa tla sekolong.'</p> <p>'Zahra o be a kgona Dipalo. Ke be ke fela ke nagana gore e tla ba ngaka.' Rabeka a realo.</p> <p>'Ke ka lebaka la eng go se na mošemane yo a tlogetšego sekolo, eupša banenyana ba bantši ba tlogetše?' Rabeka a akanya.</p>	<p>Se se re botša kudu ka bothata bjo! Ke bala gore ge banenyana ba nyalwa, ba swanetše go tlogela sekolo. Ke dira tekanyetšo ya gore banenyana ba banši ba bohlale ba tlogela sekolo.</p>
<p>Bošegong bjoo, Rabeka o ile a botša mmagwe ka banenyana ka moka bao ba tlogetšego sekolo.</p> <p>'Ka kgopelo hle ntumeleleng gore ke tsene sekolo!' Rabeka a lla.</p> <p>'Sekolo se bohlokwa kudu!' mmagwe a boeletša, 'go banenyana le bašemane!'</p> <p>'Thuto ya gago e tlogo fa bophelo ntle ga magomo!' mmaneagwe a boeletša.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore mmago Rabeka o nagana gore thuto e bohlokwa go feta lenyalo, ka gore ka fao Rabeka o tla dira sengwe le sengwe se a se nyakago! Ga ke nagana gore ba ka mo tlogelediša sekolo .</p>
<p>Rabeka o be a ikwa a na le mahlatse. O be a duma eke banenyana ka moka bana le thekgo ya go swana ka gae. Rabeka o ile a tšea sephetho sa gore o tla šomiša thuto ya gagwe go thuša banenyana bjalo ka yena.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Rabeka o tla leka go rarolla bothata bjo, le ge bo sa huetše bophelo bja gagwe thwii.</p>
<p>Kua Yunibesithing ya Dar es Salaam, Rabeka o ile a tšea sephetho sa go ithuta molao. O ile a ithuta molao wa Tanzania, wo o bego o dumelela banenyana go nyalwa e sa le ba bannyane – ba na le mengwaga e 14 fela. Eupša, bogolo bja bašemane e be e le 18! 'Se e swanetše go ba e le lebaka la gore banenyana ba bantši bjalo ba tlogele sekolo,' Rabeka a nagana. 'Ke ile go fetošā molao wo!'</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Rabeka o ithutile molao go leka go rarolla bothata bjo! O swanetše go ba a tloga a tshwenegile go lokiša pharela ye ya taba.</p>
<p>Ge a seno aloga, Rabeka le bašomammogo ba ila ba kaloka kudu go leka go fetošā molao. Batho ba bantši ba ba ba re ba šoma kgahlanong le ditšo tša Tanzania. Eupša Rebeka o ile a ganetša. 'Setšo se sengwe le se sengwe seo se kwešago banenyana bohloko ga re a swanela go se kgomarela!' a nganga.</p>	

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Rabeka le bašomammogo ba gagwe ba ile ba tšweletša dingangišano tša bona pele ga baahlodi kgorokgolong ya Tanzania. Baahlodi ba ile ba dumellana le sehlopha sa Rabeka ba tšea sephetho sa go fetošā molao wa Tanzania. Se se be se ra gore mengwaga ya banenyana ya go nyalwa semmušo ile ya fetošwa go ba 18, go swana le ba bašemane!</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore batho ba bangwe kua Tanzania ba bone bothata go swana le Rabeka, le bona ba nyaka go bo lokiša!</p>
<p>Le ge molao o be o fetošitšwe, Rabeka ga se a emiše go šoma kudu go lwela ditokelo tša banenyana. Rabeka o sa šoma a sa lape go kgonthišiša gore banenyana ka moka ba tsebe gore sekolo se bohlokwa, le gore thuto e tla ba fa bophelo ntle le magomo.</p>	<p>Sehlopha sa Rabeka se thopile molato wa kgoro! Eupša, ke dira tekanyetšo ya gore bothata ga se bo rarollwe ka botlalo, ka gore Rabeka o santše a šoma go thuša banenyana ka moka go hwetša monyetla wa thuto ye e tletšego!</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa kanegelo ye e diragala kae?</p>	<p>Kua Tanzania.</p>
<p>Naa bothata ke eng mo kanegelong?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bothata ke gore banenyana ba tlogela sekolo. • Bothata ke gore batho ba bangwe ba nagana gore thuto ga e bohlokwa go banenyana.
<p>Naa Rabeka o dirile eng go leka go rarolla bothata bo?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • O tšeere sephetho sa go ba moemedi. • O ile a lwa kgahlanong le melao ya go go hloka toka.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>O nagana gore ke ka lebaka la eng Rabeka a kgotleletše sekolo?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ke ka lebaka la gore o be a rata sekolo. • Ke ka lebaka la gore balapa la gagwe ba be ba nagana gore thuto e bohlokwa. • Ke ka lebaka la gore balapa la gagwe ba be ba nyaka gore a ba le bophelo ntle le magomo. • Ke ka lebaka la gore o be a fela a botšwa gore thuto ke selo sa bohlokwa kudu – go banenyana le bašemane.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 1**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

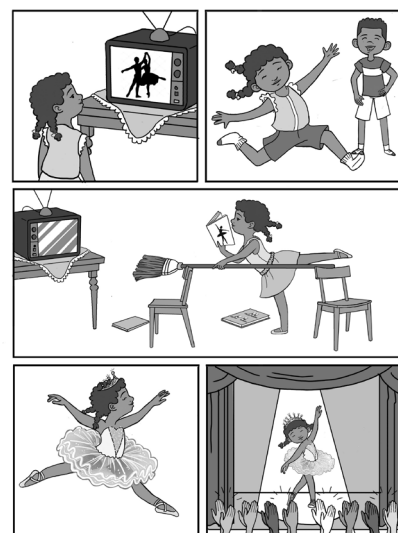
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - aloga
 - go tlogela
 - monyetla

Mantšu	Ditiro
Bagešo re bo mang ntle le thuto?	<i>Phatlalatša diatla</i>
Bagolo ba boletše!	<i>Šupa godimo o be o laetše go bolela ka molomo</i>
Ba re lehumo le legolo ke thuto.	-
Thuto ke sephutha bahloki	<i>Laetša go phutha ka matsogo</i>
Thuto e nyaka phišagalelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Thuto e nyaka kgotlelelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Are ithuteng bana ba thari e ntsho	<i>Laetša go bala o be o phurulle matsogo go laetša kakaretšo</i>
Na re tla ba bomang ntle le thuto?	<i>Itšhupe</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

BEKE 1

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **ntl**
- 2 Bitša lentšu: **ntlaba**
- 3 Arogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**ntl**/-/**a**/-/**b**/-/**a**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /**ntl**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /**a**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**b**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntlaba**
- 9 Laetša ka go šupetsa le go kopanya medumo go bopa lentsu: /**ntl**/-/**a**/-/**b**/-/**a**/ = **ntlaba**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**ntla**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**ba**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**ntla**/-/**ba**/ = **ntlaba**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **ntli**
- 2 Bitša modumo: **ntliša**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**ntl**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**i**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro o tee mo lentšung le? /**š**/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bone o tee mo lentšung le? /**a**/
- 7 Kgopela barutwana go aroganya go ba o ikemetšego o nnoši: /**ntl**/-/**i**/-/**š**/-/**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntliša**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo mo lentšung mmogo le wena: /**ntl**/-/**i**/-/**š**/-/**a**/ = **ntliša**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**ntli**/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**sa**/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**ntli**/-/**sa**/ = **ntliša**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **ntl**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-4 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **ntlo**

2 **ntlaba**

3 **ntliša**

4 **ntlong**

- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentsung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **ntl**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

ntlo

ntlaba

ntlisa

ntlong

Ntlo yaka e a ntlaba.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsostso e 30

Kakanywa

SEHLOGO: Ngwala temana tše pedi ka ditoro tša gago le tebanyo ya bokamoso.

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo le go phatlalatša kanegelo ya gago ya temana tše pedi (ya mafoko a 12)

FREIMI YA GO NGWALA:

Temana ya 1

Toro ya ka ke go ...

Ye ke toro ya ka ka lebaka la gore...

Ge ke nagana...ke...

Ke ikwa...

Temana ya 2

Peakanyo ya ka go fihlela ditoro tša ke ...

Ke tla hloka go...

Ke nagana gore e tla ba...

Ge mafelelong ke fihleletše toro, ke nagana...

GO ITOKISETŠA: Pele ga lenaneothuto la go ngwala, ngwala peakanyo ye o idirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

GO ŠUPETŠA TSHEPETŠO KAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo ya gago yeo e ngwadilwego mo letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 Dira tšhupetšo gore o tla feleletša bjang freimi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, ka tsela ye:

Toro ya ka ke go ba morutiši wa sekolo sa motheo. **Se ke ka lebaka la gore** ke nagana gore thuto ke selo sa bohlokwa e le ruri. Ke nyaka go netefatša gore bana ka mka ga bona ba hwetša thuto ya maemo a godimo. Ke rate gape le go šoma le bana. **Ge ke nagana** go ba morutiši ke bona phaphoši e tletše barutwana bao ba thabilego. **Ke ikwa** ke thabile go ruta ka le lengwe la matšatši.

Peakanyo ya ka ke go fihlela toro ya ka ke go ya Yunibesithi go ya go ithutela tša thuto ya sekolo sa motheo. Peakanyo ya ka ke go tsena kua Yunibesithi ya Tshwane. **Ke tla hloka** go šoma ka maatla gomme ke moka ke ka kgopela go amogelwa kua Yunibesithi.

Ke nagana go tla ba boima go fihlelela tebanyo ya ka. Eupša ke nagana e tla ntshwela mohola mafelelong.

Ge mafelelong ke fihlela ditoro tša ka, ke nagana ke tla ikgantsha gore ke nna morutiši. Ba lapa leso ba tla ikgantšha ka nna!

BARUTWANA BA FELELETŠA TŠHEPETŠO YA KAKANYWA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša bona.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **My dreams and goals: Kakanywa**
- 3 Botša barutwana go hwetša peakanyo ya bona ya Mošupologo gomme ba nagane ka dikakanyo.
- 4 Botša barutwana gore ba feleletše freimi ya go ngwala ba šomiša di peakanyo tša bona.
- 5 Botša barutwana gore b aka tlaleletša ka mafoko goba dintlha ge e le gore nako e sa le gona.
- 6 Gopotša barutwana ka maano ao ba ka a šomišago go ba thuša.
- 7 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

Ditoro tša ka le dipakane tša ka: Kakanywa

Jemana ya 1

Toro yaca ke go ba ngaca.

Ye ke toro yaca ka gore ke neaka go thuša balwetši.

Ye ke negena go ba ngaka, ke negena ka sepetlele se tletše ka batho bao ba hokago thušo yaka.

Ke ika ke thabile kudu ge ke tla ba ngaka ye kaone kudu ka tšatši le lingwe.

Jemana ya 2

Beakanyo yaka ya go dira gore ke fihlilele pakane yaca ke go ithutela bungake Yunibesithing.

Ke tla hoka gore ke šome ka maatla seholong gore ke kgone go ya Yunibesithe.

Ke negena gore go tla thabiša le ge e tla ba mošomo wo thata. Ke tla lapa kudu.

Ke negena gore ba lapa lešo ba tla ikgantšha le nna ke tla thaba kudu ge ke šetše ke fihletše pakane yaka.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 1**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Fetoša Ditlhaka

KE A DIRA...

- 1 Hlalosa gore lehono, re tla itlwaetša go lebelela diphapanonyana mo mantšung. Se se ka re thuša go ba babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **nkweša, nkwele**
- 3 Šupetša barutwana go hwetša phaphano, bjalo ka: **nkweša, nkwele**
- 4 Hlalosa phapano, bjalo ka: /ša/ le /le/ medumo e a fapana, eupša se sengwe le se sengwe mo lentšung ga se sa fetošwa!

RE A DIRA...

KAROLO YA 1

- 1 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **nkwe, nkwele**
- 2 Botšiša barutwana: Naa mantšu a a mabedi a fapana ka eng?
- 3 Bitša gore a tle a thalele phapano magareng ga mantšu a mabedi, bjalo ka: **nkwe, nkwele**
- 4 Hlalosa phapano magareng ga mantšu a mabedi.

KAROLO YA 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu mo letlapeng: **nkwele**
- 2 Botsisa barutwana: Naa ke modumo ofe o tee wo re ka o fetošago mo lentšung le go bopa lentšu le lengwe le leswa?
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana mo letlapeng, bjalo ka: **swele, kwele, tšwele, tshwele, ntšwele**

O A DIRA...

- 1 Ngwala lentšu le mo letlapeng: **ntlaba**
- 2 Laela barutwana go bopa mantšu a mangwe a mantši go ya ka mo ba ka kgonago ka gona, ba fetoša modumo o tee mo lentšung.
- 3 Mafelelong biletša barutwana kamoka letlapeng gore ba ngwale le lengwe la mantšu a bona.
- 4 Lebelediša mantšu kamoka ga ona, gomme o hlalose gore ke modumo ofe wo o fetošitšwego.
tlaba, swaba, thaba, šwaba, gwaba

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi**MAANO A GO BALA: DIRA DITEKANYETŠO**

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Bophelo ntle le tekano</u></p> <p><i>Kanegelo ye e theilwe godimo ga bophelo ba Rabeka Gyumi. Dinnete tša bophelo bja gagwe ke tša makgonthe, eupša dintlha mo ke tša boikgopolelo. Kanegelo ye e theilwe godimo ga tshedimošo e tšwago mo sengwalwaneng se:</i></p> <p>https://edition.cnn.com/2018/12/12/africa/gyumi-un-human-rights-prize/index.html</p>	
<p>Rabeka o be a emetše go thoma sekolo bophelo bja gagwe ka moka! Go tloga mola e le lesele le lennyane, batswadi ba gagwe ba ile ba mmotša ka mokgwa wo thuto e lego bohlokwa ka gona.</p> <p>‘Sekolo se bohlokwa kudu,’ mmagwe a bobola ka boleta.</p> <p>‘Thuto ya gago e tla go fa bophelo ntle le magomo!’ mmaneagwe a mo opelela.</p>	<p>Ke gopola gore banenyana ba bantši ka mphatong wa Rabeka ba be ba sa fiwa molaetša wa go swana ka thuto magaeng a bona! Ke dira tekanyetšo ya gore balapa la bo Rabeka ba be ba bona mohola wa thuto go feta malapa a mangwe.</p>
<p>Ge a ntše a gola, Rabeka o be a rata sekolo. O be a na le bagwera ba bantsi ba banenyana ba bohlale, ba go ba le talente sekolong sa Mazengo Primary kua Dodoma, motsaneng wa gabo kua Tanzania.</p> <p>‘Sekolo se bohlokwa kudu!’ mmagwe a mmotša mesong e mengwe le e mengwe.</p> <p>‘Thuto ya gago e tla go fa bophelo ntle le magomo!’ mmaneagwe a mmotša mathapameng a mangwe le a mangwe.</p>	
<p>Ge Rabeka a gola, o ile a lemoga gore ba bangwe ba banenyana ka mphatong wa gagwe ba ile ba kgaotša go tla sekolong. Rabeka o ile a ikwa gore a ka dira sengwe le sengwe ka thuto! Eupša, o ile a lemoga gore ga se bamphato wa gagwe ka moka ba hwetšago molaetša wa go swana ka gae.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Rabeka o be a sa kwešise gore ke ka lebaka la eng banenyana ba tlogela sekolo, ka gore o be a botšwa fela ka bohlokwa ba thuto ka gae!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>'Kgaetšedi ya ka e re banenyane ga ba bohlale bjalo ka bašemane!' o mongwe wa bagwera ba gagwe o ile a mmotša.</p> <p>'Mma wa ka o mpoditše gore lenyalo le bohlokwa go banenyana go feta sekolo,' gwa realo mogwera o mongwe.</p>	
<p>Go be go na le banenyana ba mmalwa mephatong ya gagwe kua sekolong se phagamego sa Kilakala.</p> <p>'Naa Adla o ile kae?' Rabeka a botšiša mogwera wa gagwe Joyce ka letšatši le lengwe, ge ba sepela mmogo go tšwa sekolong. 'Mmalo, o na le monna bjale,' Joyce a araba.</p> <p>'Naa o gopola Zahra?' Joyce a botšiša. 'Le yena o nyetšwe, ka fao ga a sa tla sekolong.'</p> <p>'Zahra o be a kgona Dipalo. Ke be ke fela ke nagana gore e tla ba ngaka.' Rabeka a realo.</p> <p>'Ke ka lebaka la eng go se na mošemane yo a tlogetšego sekolo, eupša banenyana ba bantši ba tlogetše?' Rabeka a akanya.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Rabeka o be a ikwa a gakanegile gore ke ka lebaka la eng banenyana ba banši ba tlogela sekolo go feta bašemane!</p>
<p>Bošegong bjoo, Rabeka o ile a botša mmagwe ka banenyana ka moka bao ba tlogetšego sekolo.</p> <p>'Ka kgopelo hle ntumeleleng gore ke tsene sekolo!' Rabeka a lla.</p> <p>'Sekolo se bohlokwa kudu!' mmagwe a boeletša, 'go banenyana le bašemane!'</p> <p>'Thuto ya gago e tlogo fa bophelo ntle ga magomo!' mmaneagwe a boeletša.</p>	<p>Rabeka o gakanegile. Ke dira tekanyetšo ya gore o tšhoga gore le yena a ka gapeletšwa go tlogela sekolo, bjalo ka banenyana ba bangwe ba a godilego le bona!</p>
<p>Rabeka o be a ikwa a na le mahlatse. O be a duma eke banenyana ka moka bana le thekgo ya go swana ka gae. Rabeka o ile a tšea sephetho sa gore o tla šomiša thuto ya gagwe go thuša banenyana bjalo ka yena.</p>	
<p>Kua Yunibesithing ya Dar es Salaam, Rabeka o ile a tšea sephetho sa go ithuta molao. O ile a ithuta molao wa Tanzania, wo o bego o dumelela banenyana go nyalwa e sa le ba bannyane – ba na le mengwaga e 14 fela. Eupša, bogolo bja bašemane e be e le 18! 'Se e swanetše go ba e le lebaka la gore banenyana ba bantši bjalo ba tlogele sekolo,' Rabeka a nagana. 'Ke ile go fetiša molao wo!'</p>	<p>Thaka banna! Ke dira tekanyetšo ya gore ge Rabeka a bala molao wo, o ile a kwešiša bothata bjo ka go teba. Banenyana ba be ba tlogela sekolo ka gore ba be ba nyalwa e le ba bannyane go feta bašemane!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Ge a seno aloga, Rabeka le bašomammogo ba ila ba kaloka kudu go leka go fetša molao. Batho ba bantši ba ba re ba šoma kgahlanong le ditšo tša Tanzania. Eupša Rebeka o ile a ganetša. 'Setšo se sengwe le se sengwe seo se kwešago banenyana bohloko ga re a swanela go se kgomarela!' a nganga.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Rabeka o ikemišeditše go lokiša bothata bjo gore banenyana ka moka ba tsebe gore ba ka ba sengwe le sengwe se ba nyakago go ba sona!</p>
<p>Rabeka le bašomammogo ba gagwe ba ile ba tšweletša dingangišano tša bona pele ga baahlodi kgorokgolong ya Tanzania. Baahlodi ba ile ba dumellana le sehlopha sa Rabeka ba tšea sephetho sa go fetša molao wa Tanzania. Se se be se ra gore mengwaga ya banenyana ya go nyalwa semmušo ile ya fetšwa go ba 18, go swana le ba bašemane!</p>	
<p>Le ge molao o be o fetšitšwe, Rabeka ga se a emiše go šoma kudu go lwela ditokelo tša banenyana. Rabeka o sa šoma a sa lape go kgonthišiša gore banenyana ka moka ba tsebe gore sekolo se bohlokwa, le gore thuto e tla ba fa bophelo ntle le magomo.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Rabeka o ikemišeditše go tšwela pele a lwela banenyana gore ba hwetše menyetla go swana le yena ka lebaka la thuto.</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa ke mang a botšago Rabeka gore thuto e bohlokwa?</p>	<p>Batswadi ba gagwe.</p>
<p>Ke ka lebaka la eng banenyana ba be ba tlogela sekolo pele ga bašemane?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore ba be ba nyalwa. • Ka lebaka la gore molao o be o re banenyana ba ka nyalwa e sa le ba bannyane ka mengwaga ge go bapetšwa le bašemane.
<p>Naa o ka dira tekanyetšo ka Rabeka? O nagana gore ke motho wa mohuta mang?</p>	<p>Ke nagana gore ke... ka lebaka la gore...</p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>Ke ka lebaka la eng Rabeka Gyumi a be a na le maikemišetšo a go fetša molao wa Tanzania?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ke ka lebaka la gore o be a rutilwe gore thuto ke selo sa bohlokwa kudu. • Ke ka lebaka la gore o bone gore molao o re banenyana ba bantši ba tlogetse sekolo ge go bapetšwa le bašemane. • Ke ka lebaka la gore o be a nyaka go kgonthišiša gore banenyana ka moka ba hwetše thuto pele ba ka nyalwa. • Ke ka lebaka la gore o be a nyaka gore banenyana ba tsebe gore ba ka kgona go ba sengwe le sengwe se ba ratago go ba sona! • Ke ka lebaka la gore o bone gore molao o be o na le khuetšo e sa lokago go banenyana ba motsana wa gabo.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 1**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetsa gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

BEKE 1

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo..
 - molao
 - ramolao
 - moahlodi
 - kgoro ya tsheko

Mantšu	Ditiro
Bagešo re bo mang ntle le thuto?	<i>Phatlalatša diatla</i>
Bagolo ba boletše!	<i>Šupa godimo o be o laetše go bolela ka molomo</i>
Ba re lehumo le legolo ke thuto.	-
Thuto ke sephutha bahloki	<i>Laetša go phutha ka matsogo</i>
Thuto e nyaka phišagalelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Thuto e nyaka kgotlelelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Are ithuteng bana ba thari e ntsho	<i>Laetša go bala o be o phurulle matsogo go laetša kakaretšo</i>
Na re tla ba bomang ntle le thuto?	<i>Itšhupe</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
 Kanegelo ye e ka ga...
 Selo se tee seo ke ithutilego ka sona go tšwa kanegelong ke...
 Kanegelo ye e nyalelana le tabakgolo ya 'bohlokwa ba thuto' ka lebaka la gore...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumathlaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. E tswaka le tše dingwe tša dihlogo.

nkw	ntl	e
l	š	a
t	i	o
b	g	n

TŠHUPETŠO

- 1 Gopotša barutwana ka medumo ya beke: **/nkw / le /ntl/**
- 2 Sekaseka medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa tša ka godimo ka moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: **/ntl/-/a/-/b/-/a/ = ntlaba**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – ga go hlokogale gore ba šomiše **/nkw/ goba /ntl/**
- 6 Bontšha barutwana gore lentšu le lengwe le bopiwa bjang, bjalo ka: **/g/-/o/-/l/-/a/ = gola**

BARUTWANA BA A DIRA

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **nkw, ntl**
- 2 Laela barutwana gore ba thomiše go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya ka mo ba kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go phošolla mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore ba bope bjang mantšu (le a mangwe): **nkwe, nkwele, nkweša, nkwatiša, ntlo, ntlaba, ntliša, ntlong, gola, šala, tloga, nganga**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA / GO KAMAKA

KAKARETŠO YA BOMOLOMO YA KANEGELO

- 1 Hlalosa gore lehono re *tla nagana ka dikarolwana tše bohlokwa tša sengwalwa.*
- 2 Re tla dira ditekanyetšo ka *Rebeca Gyumi.*
- 3 *Re tla reita kanegelo ye ka palomoka ya dinaledi tše Re tal fa kanegelo dinaledi tše 5 ge e le gore re a e RATA. Re fa kanegelo lefela ge e le gore ga re e rate.*
- 4 Ngwala freimi ya kakaretšo mo letlapeng.
- 5 Laela barutwana go šomiša freimi go araba dipotšišo:
Kanegelo ye e ka ga...(mafoko a 2 go iša go a 3)
Ke ratile ge...
Ke nagana gore Rebeca Gyumi o...ka lebaka la ...
Go tšwa mo go dinaledi tše 5, ke fa kanegelo ye...ka gobane...
- 6 Hlalosa gore barutwana ba ka se kgone go bolela dilo kamoka ka sengwalwa – ba swanetše go go kgetha dikarolwana tša bohlokwa kudu.
 Dira **tšhupetšo** ka mohlala wa gago o laetša barutwana. E re: **Kanegelo ye e bolela ka Rebeca Gyumi a lwela go fetola molao kua Tanzania. O soma go netefatša gore basetsana ba se ke ba nyalwa e sa le ba bannyane gore ba kgone go fetša sekolo. Ke ratile ge Rebeca a eba ramolao a soma go fetša dilo nageng ya gabo. Ke nagana gore Rebeca Gyumi ke mogale ka lebaka la gore o soma go fetola molao le ge e le gore batho ba bangwe ba kgahlanong le yena. Go palomoka ya 5, ke fa kanegelo ye dinaledi tše 5 ka gobane ke nagana gore Rebeca Gyumi ke motho wa bohlokwa go ithuta ka yena!**
- 7 Efa barutwana nako ya go nagana ka dikarolwana tše bohlokwa tša sengwalwa.
- 8 Botša barutwana gore ba sokologe gomme ba bolele le wa mphato go abelana ka dikakanyo tša bona. / Bota barutwana go ngwala dikakaretšo tša bona ba šomiša freimi.
- 9 Tanya šedi ya barutwana.
- 10 Kgopela barutwana 2 goba o 1 go abelana ka dikakaretšo le phaphoši.
 Dira kakaretšo ya phaphoši, go swana le: **Kanegelo ye e bolela ka mosetsana wo ba mmitšago Rebeca Gyumi go la Tanzania. O šoma gore basetsana ba be le monyetla wa go ya sekolong. Mo kanegelong, o lwela go fetola molao wa gore basetsana ba nyalwe e sa le ba bannyane. Re ratile ge Rebeca a aloga a eba ramolao le gore o tla šoma go fetosa dilo nageng ya gabo. Re nagana gore Rebeca Gyumi o bohale ka lebaka la gore o bile ramolao gomme a tšwelela go fetola molao. Go palomoka ya dinaledi tše 5, re fa kanegelo ye 3 ka lebaka la gore batho ba bangwe ba ratile kanegelo ba bangwe ba nagana gore se be se sa kgahliše bjalo.**

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 1**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, atoms, globes), mathematics (calculators, rulers, compasses), arts (pencils, paint palettes), and general learning (books, graduation caps, lightbulbs).

Mphato 3 KOTARA 4 Beke

2

**TABAKGOLO:
Bohlokwa
bja thuto**

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tšše o di nyakago.
- 4 Tlaleletsa dilo tša tabakgolo ya lebotla le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: Diswantšho tša gago nakong ye o le kua sekolong; senepe le kuranta ka Malala Yousafzai
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Bokgoni ba go theeletsa ka mahlahla. Dithušathuto tša mphiwafelo tšeo barutwana ba ka di fihlellago mo dillathekeng tša bona
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 70, A re baleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 71-73, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 74, A re baleng le Matlakala a 75-77, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4: Ngwala pukutšatši ka lebaka le tee leo sekolo se lego bohlokwa go wena.

Mošupologo

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

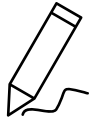
BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELELA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa Malala Yousafzai ka gare ga Puku e Kgolo ya Dikanegelo: Malala o lwela thuto
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena: Bohlokwa bja thuto
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye go fihla ka se sebaka?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana di felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa ke go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa ke menyetla efe yeo thuto e re fago yona?
 - b Naa o nagna gore thuto nkane e le bohlokwa? (Naa re ithutileng eng go fihla ga bjale)
 - c Naa o nagana gore ke ka lebaka la eng Rebeca Gyumi a gopola gore thuto e bohlokwa?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - kgethologanyo
 - bong
 - kgethologanyo ka bong

Mantšu	Ditiro
Bagešo re bo mang ntle le thuto?	<i>Phatlalatša diatla</i>
Bagolo ba boletše!	<i>Šupa godimo o be o laetše go bolela ka molomo</i>
Ba re lehumo le legolo ke thuto.	-
Thuto ke sephutha bahloki	<i>Laetša go phutha ka matsogo</i>
Thuto e nyaka phišagalelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Thuto e nyaka kgotlelelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Are ithuteng bana ba thari e ntsho	<i>Laetša go bala o be o phurulle matsogo go laetša kakaretšo</i>
Na re tla ba bomang ntle le thuto?	<i>Itšhupe</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona o ngwale letšatšikgwedi le sehlogo **Botee go ya Bontšhing ba Mantšu.**
- 2 Sa go latela botša barutwana go ngwala dinomoro tse 1-5 kgauswi le mothaladi o mo khwibidu, ba tshela methaladi mo gare ga dinomoro.
- 3 Bitša mantšu a botee ka tsela ye e latelago. Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu a kgauswi le nomoro ye e nepagetšego.

Botee go ya Bontšhing ba Mantšu

- 1 lepokisi
 - 2 galase
 - 3 lebopo
 - 4 poraše
 - 5 sekotlolo
- 4 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mantšu ka bontšhi mo mothalading wa ka fase.
 - 5 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, o bitša medumo ebile o hlalosa ka tshepetšo ya go ngwala ya mothikitho ge o le gare o dira seo.
 - 6 Ke moka, kgopela barutwana go go šupetša paterone yeo ba e bonago, bjalo ka: mo mantšu a fetogago.
 - 7 Thalela dipaterone, bjalo ka:

Botee go ya Bontšhing ba Mantšu

- 1 lepokisi
mapokisi
 - 2 galase
digalase
 - 3 lebopo
mabopo
 - 4 poraše
diporaše
 - 5 sekotlolo
dikotlolo
- 8 Botša barutwana go nagana ka dipaterone tše ge ba bala gare ba ngwala goba ge ba ngwala.
 - 9 Laela barutwana gore ba ntšhe dikryone ba swaye mošomo wa bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona Puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong : Malala o lwela thuto
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala temana tše pedi ka ditoro tša gago le ditebanyo tša bokamoso.

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo le go phatlalatša kanegelo ya gago ya temana tše pedi (ya mafoko a 12)

GO ITOKIŠETŠA:

- Ngwala lenaneo la go rulaganya le go lekola mo letlapeng pele o thoma ka thuto ya go ngwala.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele thuto e thoma. Tsentsha phošo e tee goba tše pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa ke hlalositše tebanyo ya ka?
- 2 Naa ke šomišitše lebaka lele tlogo go bolela ka tebanyo ya ka?
- 3 Naa ke šomišitše motho wa matho ('ke' le 're')?
- 4 Naa ke ngwadile mafoko a 12 a arogantšhitšwe ka ditemana tše pedi?
- 5 Naa ke peletile mantšu gabotse?
- 6 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 7 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le felela ka leswaodikga leo le nepagetšego?

DIRA TŠHUPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go lekola le go rulaganya, o le balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela barutwana kakanywa ya gago. O e balele godimo.
- 3 Lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola, o lemoga ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge eba o swanetše go e phošolla goba go e kaonafatša.
- 4 Dira tšhupetso ya go phošolla go barutwana.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba phošolle go ba ba dire di kaonafatšo ge e le gore go a hlokagala.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferese tše dinnyane – kgonthišiša gore o šoma le sehlopha sa go fapana nakong engwe le engwe ge gona le mošomo wa go ngwala.
- 5 Lekola diphoso tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša dingwalwa tša barutwana.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale dipošo kamoka tša barutwana mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore dipošo tše dipošollwa bjang.

Ditoro tša ka le dipakane tša ka: KakanywaJemana ya 1

Toro ya^k ke go ba nga^k.

Efe ke toro ya^k ka gore ke ne^yka go thuša balwetši.

Ie ke ^{nagana} negana go ba ngaka, ke ^{nagana} negana ka sepetlele se tletše ka batho bao ba hokago thušo yaka.

Ke ika ke thabile kudu ge ke tla ba ngaka ye kaone kudu ka tsatši le lōngwe.

Jemana ya 2

Peakanyo yaka ya go dira gore ke fihlōlele pakane ya^k ke go ithutela ^{bongaka} bonga ke Yunibesithing.

Ke tla hoka gore ke šome ka maatla seholong gore ke kgone go ya Yunibesithi.

Ke ^{nagana} negana gore go tla thabiša le ge e tla ba mošomo wo thata. Ke tla lapa kudu.

Ke ^{nagana} negana gore ba lapa lešo ba tla ikgantšha le nna ke tla thaba kudu ge ke šetše ke fihletše pakane yaka.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 2**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nts**
- 2 Bitša lentšu: **ntseba**
- 3 Arogantšha lenšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /nts/-/e/-/b/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo o tee wa lentšu: /nts/
- 5 Bitša modumo wa bobedi o tee wa lentšu: /e/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /b/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo o tee wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntseba**
- 9 Laetša ka go šupetša le go kopanya medumo go bopa lentšu: /nts/-/e/-/b/-/a/ = **ntseba**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /ntse/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /ba/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /ntse/-/ba/ = **ntseba**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nts**
- 2 Bitša lentšu: **ntsebiša**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /nts/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /e/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro mo lentšung? /b/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bone mo lentšung? /i/
- 7 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bohllano mo lentšung? /š/
- 8 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /a/
- 9 Kgopela barutwana go aroganya lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /nts/-/e/-/b/-/i/-/š/-/a/
- 10 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntsebiša**
- 11 Laela barutwana go kopantšha medumo ya lentšu mmogo le wena: /nts/-/e/-/b/-/i/-/š/-/a/ = **ntsebiša**
- 12 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /ntse/
- 13 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /bi/
- 14 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa boraro sa lentšu?: /ša/
- 15 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /ntse/-/bi/-/ša/ = **ntsebiša**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **nts**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-3 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **ntseba**
 - 2 **ntsebiša**
 - 3 **ntsebile**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentšung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

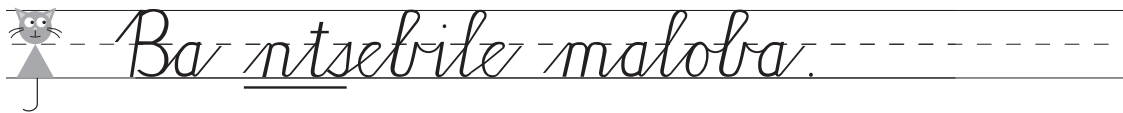
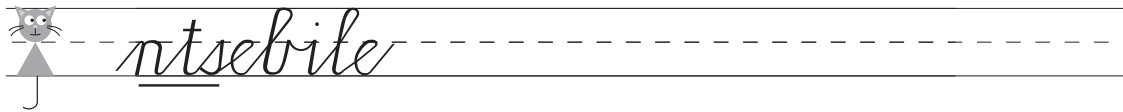
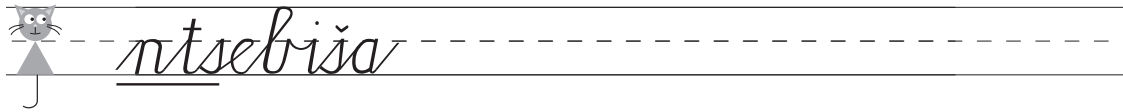
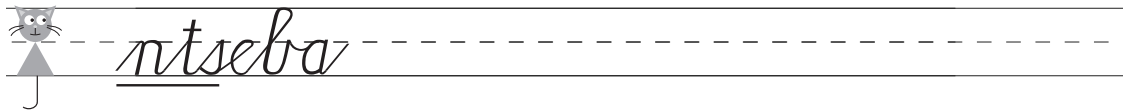
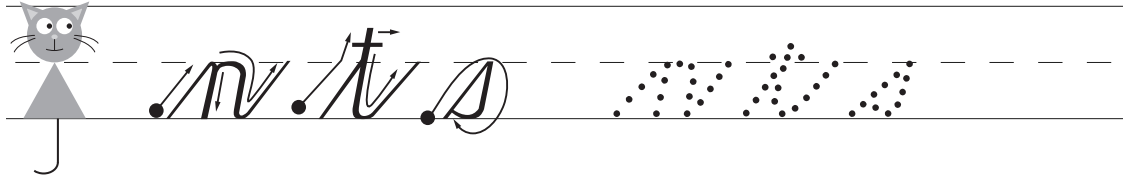
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **nts**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: DIRA DIKGOKAGANO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Malala o lwela thuto</p> <p><i>Naa o be o tseba gore go dikologa lefase, basetsana ba go feta dikete tše 130 ba tšwele sekolong ka lebaka la kgethologanyo ya bong? Malala Yousafzai o gafetše bophelo bja gagwe go thuša basetsana lefaseng ka bophara gore ba fihlelle thuto.</i></p>	<p>Ke gopola gore beke ya go feta re badile ka ngwanenyana o mongwe yo a lwetšego thuto ya basetsana – Rebeca Gyumi. A re hlaleng dikgokaganyo magareng a dikanegelo tše pedi tše ge re ntše re bala lethono!</p>
<p>Malala o belegwe Mingora, kua Pakistan kgweding ya Phupu 12, 1997. 'Ge fela e ka be e le mošemane!' mongwe wa baagišani a botša Ziauddin, tatago Malala.</p> <p>'Naa ke eng se o ka se dirago ka ngwanenyana? – o ka se tsoge a go tlišeditše mahlatse!' gwa realo o mongwe, a šikinya hlogo.</p> <p>'Ke tla fa Malala monyetla o mongwe le o mongwe o mošemane a bego a tla o hwetša,' tatagwe a fetola, a lebeletše ka mahlong a magolo a leseana la gagwe.</p>	<p>Ke gopola go tšwa kanegelong ya Rebeca gore ga se batho ka moka ba naganago gore basetsana ba nyaka thuto. Ke nagana gore go bjalo lefaseng ka moka – gobane Rebeca o be a le Tanzania gomme Malala o Pakistan.</p>
<p>Ziauddin o ile a boloka tshepišo ya gagwe ya go nea Malala le basetsana ba go swana le yena monyetla o mongwe le o mongwe o bašemane ba bego ba ka o hwetša. O ile a thoma sekolo sa basetsana kua Mingora.</p> <p>'Ke ka lebaka la eng o thoma sekolo sa basetsana?' mongwe wa baagišani a goelela Ziauddin ge a ya mošomong.</p> <p>'Go thušang go ruta go ruta basetsana?' mongwe a realo, a šikinya hlogo.</p> <p>'Ke mošomo wa ka go kgonthiša gore basetsana ba motsana wa rena ba hwetša menyetla yeo bašemane ba nago le yona,' tatago Malala a bolela a tlišitše.</p> <p>O ile a bogela ge Malala o monnyane a gola gomme a ithuta le basetsana ba bangwe ba bannyane ba Mingora.</p>	<p>Bobedi Malala le Rebeca Gyumi ba be ba na le malapa a go ba thekga ka gae. Malapa ka bobedi a be a hlokomela go kgonthiša gore barwedi ba bona ba hwetša thuto e botse.</p>
<p>Eupša dilo ka moka di ile tša fetoga ge Taliban e tšea taolo ya motsana. Bophelo bo ile ba fetoga ka mekgwa e mentši. Go ba le thelebišene go ile gwa iletšwa. Go bapala mmimo go ile gwa iletšwa. Gomme go tsena sekolo ga basetsana go be go sa dumelwa.</p>	<p>Kua Tanzania, lenyalo la mengwaga ya ka fase le be le dira gore basetsana ba fele ba tlogela sekolo ka pela. Kua Pakistan, Taliban e dirile molao wa gore basetsana ba se tsene sekolo le gatee. Ke hlama kgokaganyo ya gore go dikologa lefase, go na le melao ye e ka dirago gore go be bothata gore basetsana ba tsene sekolo.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Taliban e be e šetše e sentše dikolo tša basetsana tša go feta 100 ka nako yeo ba botšago Ziauddin gore a tswalelele sekolo sa gagwe.</p> <p>Ke be ka nyaka go fa Malala le basetsana ba bangwe menyetla e mengwe le e mengwe ye bašemane ba nago nayo – eupša nka se beye polokego ya bona kotsing,' Ziauddin a nagana.</p> <p>Malala o ile a šadiša bamphato wa gagwe gabotse mahlo a gagwe a tletše dikededi. O be a sa tseba ge eba a ka tsoga a bile ka phaphošing le bagwera ba gagwe gape.</p>	<p>Ke hlama kgokaganyo ya gore gohle lefaseng, basetsana ba bantši ba bohlae ba swanetše go tlogela sekolo ka lebaka la kgethologanyo ya bong.</p>
<p>Ziauddin o ile a tšwela pele go ruta Malala dilo tše ntši ka gae. Eupša Malala o be hlolosela go ithuta ka sekolong le basetsana ba bangwe ba go swana le yena.</p>	<p>Le ge bobedi Rebeca le Malala ba be ba kgona go tšwela pele go ithuta, ga se basetsana ka moka ba bilego le menyetla ya go swana le ya bona.</p>
<p>Ka Lewedi 2008, Ziauddin o ile a iša Malala kua Peshwar Press Club, mokgatlo wa boraditaba. Gona fao, Malala o ile a fa polelo ya gagwe ya mathomo.</p> <p>'Taliban e ka ikgogomoša bjang go tše ditokelo tša ka tša go ba le thuto?' Malala a botšiša batheeletši ba gagwe. Letšatši le latelago, mantšu a gagwe a ile a tšwelela dikuranteng le dikanaleng tša thelebišene go ralala Pakistan.</p> <p>Malala o tsebile gore mantšu a gagwe a tla befediša Taliban. Eupša o ile a tšea sephetho sa gore a ka se dule a homotše – le ge seo se be se ka mo dira gore e be selebanywa.</p>	<p>Bobedi Rebeca le Malala ba ile ba hlaboša mantšu ka seo ba se dumelago. Bobedi ba ile ba lwa gore basetsana ba hwetše thuto.</p>
<p>Malala o ile a tšwelapele go hlaboša lentšu la gagwe ka ga ditokelo tša gagwe tša thuto. O ile a ngwala bloko, gore batho bohle lefaseng ba kgone go kwešiša katano ya gagwe. Gape o ile a tšwelela thelebišeneng.</p> <p>'O ka letlela bjang Malala go bolela thelebišeneng ka thuto ya basetsana?' mongwe wa baagišani a sebela Ziauddin.</p> <p>'Latela melao ya Taliban!' mongwe a mo omanya, a šikinya hlogo ya gagwe.</p> <p>'Ke neile Malala menyetla e swanago le ya bašemane gomme bjale, o a ipolelela,' tatagwe a fetola ka go ikgantšha.</p>	<p>Go be go na le batho ba bego ba nyaka gore bobedi Rebeca le Malala ba emiše go hlaboša mantšu, eupša ba ile ba tšwela pele go lwa le ge go le bjalo.</p>
<p>Ge Malala a tšwelapele go lemogiwa, o ile a ba selebanywa gomme a hwetša matšhošetši a mantši a lehu. Malala o ile a kwa a tšhogile, eupša letšhogo la gagwe ga se la mo thibela go bolela legatong la basetsana.</p>	

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Ka Diphlane 2012, tseleng ya go ya gae a tšwa go ngwala moleko, monna wa go apara seširasefahlego wa go swara sethunya o ile a namela peseng ya Malala. 'Malala ke mang?' a botšiša. Ke moka, o ile a thunya Malala mo lehlakoreng la ngele la hlogo ya gagwe.</p> <p>Malala o be a gobetša kudu eupša o be a sa ntše a phela. O ile a fofišetšwa go tšwa sepetleleng se sengwe sa Pakistan go se sengwe, gomme moragonyana a fofišetšwa UK go alafiwa.</p> <p>Ge Taliban e lemoga gore Malala o a phela, ba ile ba hlagiša pego ya gore ba tla mo hlasela gape ge a be a ka boela Pakistan.</p>	
<p>Eupša gape Malala o ile a hwetša melaetša e mebotse go tšwa lefaseng ka moka.</p> <p>'Re go lebogela ge o lwetše thuto ya basetsana,' le lengwe la mangwalo la balega bjalo.</p> <p>'O bontšhitše lefase mokgwa wo basetsana ba bangwe ba katanago go hwetša thuto. Re go leboga ge o thušitše go fetola lefase,' gwa balega molaetša wa Facebook.</p> <p>'Ke mošomo wa ka go kgonthiša gore basetsana ka moka ba hwetša menyetla e mengwe le e mengwe yeo bašemane ba nago nayo,' Malala a tšea sephetho.</p>	<p>Le ge batho ba bangwe ba lekile go se hlohleletše bobedi Malala le Rebeca, bobedi ba ile ba hwetša e tšona ditheto le hlohleletšo!</p>
<p>Ge a na le mengwaga e 17, Malala o ile a amogela Nobel Peace Prize. E be e le mothopasefoka o monnyanennyane ge e sa le! Malala o tšwela pele go šoma go hlola lefase leo basetsana ba kgonago go ithuta le go eta pele.</p>	<p>Bobedi Malala le Rebeca ba tšwetše pele go lwela basetsana go hwetša thuto. Bobedi ba tshwenyega gore basetsana ba hwetše menyetla ya go swana le ya bašemane.</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa Malala o belegwetšwe kae?</p> <p>Naa ke ka lebaka la eng Malala a ile a swanela go emiša go ya sekolong?</p>	<p>O belegwetšwe Mingora, Pakistan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • O ile a swanela go emiša go ya sekolong ka gore sekolo se be se iletšwa go basetsana. • O ile a swanela go emiša go ya sekolong ge Taliban e tšea taolo, ka gore ba ile ba iletša basetsana go ya sekolong.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>Ke ka lebaka la eng Malala e be e le selibišwa sa Taliban?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore o hlabošitše lentšu ka ditokelo tša gagwe tša thuto. • Ka lebaka la gore o be a le mo dikuranteng le thelebišeneng a bolela ka bohlokwa ba thuto ya basetsana. • Ka lebaka la gore Taliban e be e iletša basetsana go ya sekolong, gomme Malala o be a ganana le bona. • Ka lebaka la kgethologanyo ya bong.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 2**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

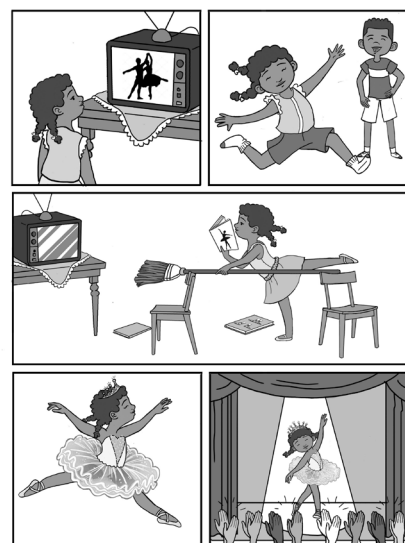
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya Tabakgolo.
 - raditaba
 - babogedi
 - tebanywa

Mantšu	Ditiro
Bagešo re bo mang ntle le thuto?	<i>Phatlalatša diatla</i>
Bagolo ba boletše!	<i>Šupa godimo o be o laetše go bolela ka molomo</i>
Ba re lehumo le legolo ke thuto.	-
Thuto ke sephutha bahloki	<i>Laetša go phutha ka matsogo</i>
Thuto e nyaka phišagalelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Thuto e nyaka kgotlelelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Are ithuteng bana ba thari e ntsho	<i>Laetša go bala o be o phurulle matsogo go laetša kakaretšo</i>
Na re tla ba bomang ntle le thuto?	<i>Itšhupe</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela sehlopha se 1 go iša go tše 2 go abelana ka kanegelo ya sehlopha sa bona.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **ntš**
- 2 Bitša lentšu: **ntšola**
- 3 Arogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /ntš/-/o/-/l/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /ntš/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /o/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /l/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntšola**
- 9 Laetša ka go šupetsa le go kopanya medumo go bopa lentšu: /ntš/-/o/-/l/-/a/ = **ntšola**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /ntšo/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /la/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /ntšo/-/la/ = **ntšola**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **ntš**
- 2 Bitša modumo: **ntšeela**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /ntš/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /ee/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro o tee mo lentšung le? /l/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bone o tee mo lentšung le? /a/
- 7 Kgotšha barutwana go aroganya go ba o ikemetšego o nnoši: /ntš/-/ee/-/l/-/a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntšeela**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo mo lentšung mmogo le wena: /ntš/-/ee/-/l/-/a/ = **ntšeela**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /ntšee/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /la/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /ntšee/-/la/ = **ntšeela**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **ntš**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-4 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **ntšea**

2 ntšeela

3 ntšola

- Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentsung le lengwe le le lengwe.
- Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

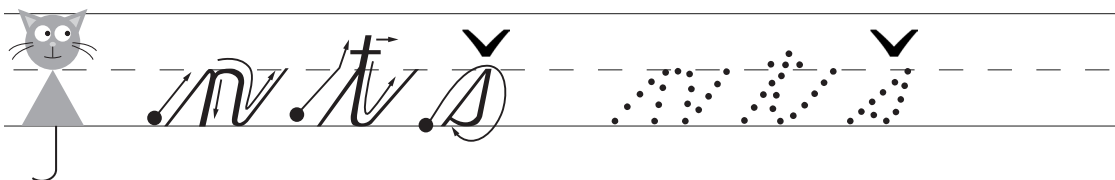

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maleterere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **ntš**
- Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maleterere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maleterere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maleterere le mafoko mo letlapeng.
- Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

ntšea

ntšeeela

ntšola

Buti o ntšeeela mae.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Phatlalatša Le Go Tšweletša

SEHLOGO: Ngwala temana tše pedi ka ditoro le ditebanyo tša bokamoso.

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo le go phatlalatša kanegelo ya gago ya temana tše pedi (ya mafoko a 12)

FREIMI YA GO NGWALA:

Temana ya 1

Toro ya ka ke go ...

Ye ke toro ya ka ka lebaka la gore...

Ge ke nagana...ke...

Ke ikwa...

Temana ya 2

Peakanyo ya ka go fihlela ditebanyo tša ka ke...

Ke tla hloka go...

Ke nagana gore e tla ba...

Ge mafelelong ke fihleletše tebanyo ya ka, ke nagana...

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto e thoma, ngwala kakanywa yeo e rulagantšwego ka Mošupologo mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya kakanywa wa gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana go ngwalolla ka leswa sengwalwa, o tsentšha sehlogo le letšatšikgwedi.

BARUTWANA BA FELELETŠA GO TSHEPETŠO YA GO PHATLALATŠA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša bona.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: ...**ditoro le ditebanyo (gopotša barutwana gore re šomiša ya ka go laetša gore selo ke sa gago)**
- 3 Botša barutwana gore ba ngwallole mošomo wa bona gabotse ka ntle ga diphošo
- 4 Ge e le gore barutwana ba sa na le nako, ba ka thala tshwantshetso ka pejana

- 5 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago

BARUTWANA BA TŠWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2 Botša barutwana go **Sokologa ba Bolele** gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3 Ge e le gore barutwana ba dirile se, bitša o morutwana o tee goba ba ba bedi gore ba balele phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4 Laetša dingwalwa tša barutwana tekano ya go lebana le mahlo a bona go ba dumelela gore ba kgone go bale mošomo ya bona le ya ba mphato ba bangwe ba ka phaphošing.

11 Dibatsela 2020

Ditoro le dipakane tša Bantu

Toro yaka ke go ba ngaka.

Ue ke toro yaka ka gore ke nyaka go thuša balwetši.

Ye ke nagana go ba ngaka, ke nagana ka oepetlele se tletše ka batho bao ba klokago thušo yaka.

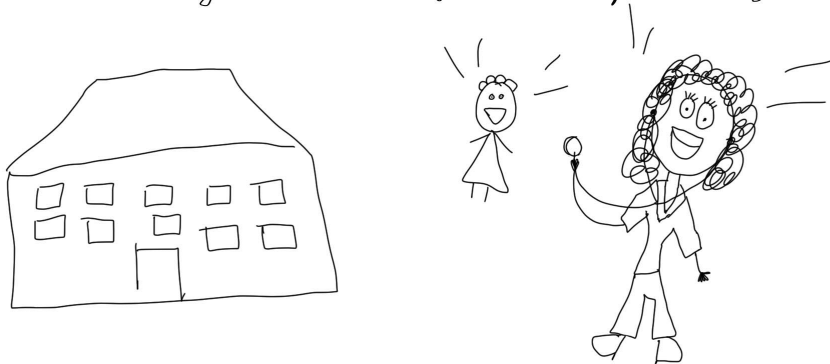
Ke ikwa ke thabile kudu ge ke tla ba ngaka ye kaone kudu ka tšatši le lengwe.

Peakanyo yaka ya go dira gore ke fiklelele pakane yaka ke go ithutela bongaka Uunibesithing.

Ke tla kloka gore ke šome ka maatla sekolong gore ke kgone go ya Uunibesithi.

Ke nagana gore go tla thabiša le ge e tla ba mošomo wo thata. Ke tla lapa kudu.

Ke nagana gore ba lapa lešo ba tla ikgantšha le nna ke tla thaba kudu ge ke šetše ke fikleletše pakane yaka.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 2**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Fetoša Ditlhaka

KE A DIRA...

- 1 Hlalosa gore lehono, re tla itlwaetša go lebelela diphapanonyana mo mantšung. Se se ka re thuša go ba babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **ntšeela, ntšola**
- 3 Šupetša barutwana go hwetša phaphano, bjalo ka: **ntšeela, ntšola**
- 4 Hlalosa phapano, bjalo ka: /**ee**/ le /**o**/ medumo e a fapana, eupša se sengwe le se sengwe mo lentšung ga se sa fetošwa!

RE A DIRA...

KAROLO YA 1

- 1 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **ntsebile, ntsebiša**
- 2 Botšiša barutwana: Naa mantšu a a mabedi a fapana ka eng?
- 3 Bitša gore a tle a thalele phapano magareng ga mantšu a mabedi, bjalo ka: **ntsebile, ntsebiša**
- 4 Hlalosa phapano magareng ga mantšu a mabedi.

KAROLO YA 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu mo letlapeng: **ntšola**
- 2 Botsisa barutwana: Naa ke modumo ofe o tee wo re ka o fetošago mo lentšung le go bopa lentšu le lengwe le leswa?
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana mo letlapeng, bjalo ka: **gola, sola, tlola, ntšeela**

O A DIRA...

- 1 Ngwala lentšu le mo letlapeng: **ntsebile**
- 2 Laela barutwana go bopa mantšu a mangwe a mantši go ya ka mo ba ka kgonago ka gona, ba fetoša modumo o tee mo lentšung.
- 3 Mafelelong biletša barutwana kamoka letlapeng gore ba ngwale le lengwe la mantšu a bona.
- 4 Lebelediša mantšu kamoka ga ona, gomme o hlalose gore ke modumo ofe wo o fetošitšwego.
šwabile, kwatile, hwile

Go Bala Ka Go Abelana: Go Bala Lekgetlo La Bobedi

Metsotso e 15

MAANO A GO BALA: DIRA DIKGOKAGANO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Malala o lwela thuto</u></p> <p><i>Naa o be o tseba gore go dikologa lefase, basetsana ba go feta dikete tše 130 ba tšwele sekolong ka lebaka la kgethologanyo ya bong? Malala Yousafzai o gafetše bophelo bja gagwe go thuša basetsana lefaseng ka bophara gore ba fihlelle thuto.</i></p>	<p>Ke gopola gore ga se batho ka moka bao ba naganago gore basetsana ba lebanwe ke thuto. Ge batho ba nagana gore basetsana le bašemane ba swanetše go swarwa go fapana, seo se bitšwa <i>kgethologanyo ya bong</i>. A re naganeng go fetiša ka seo ge re ntše re bala lehono.</p>
<p>Malala o belegwe Mingora, kua Pakistan kgwedding ya Phupu 12, 1997. 'Ge fela e ka be e le mošemane!' mongwe wa baagišani a botša Ziauddin, tatago Malala.</p> <p>'Naa ke eng se o ka se dirago ka ngwanenyana? – o ka se tsoge a go tlišeditše mahlatshe!' gwa realo o mongwe, a šikinya hlogo.</p> <p>'Ke tla fa Malala monyetla o mongwe le o mongwe o mošemane a bego a tla o hwetša,' tatagwe a fetola, a lebeletše ka mahlong a magolo a leseana la gagwe.</p>	<p>Ke bona kgethologanyo ya bong mo, gobane baagišani ba Ziauddin ba be ba mo kwela bohloko ge a na le ngwana wa ngwanenyana sebakeng sa mošemanyana</p>
<p>Ziauddin o ile a boloka tshepišo ya gagwe ya go nea Malala le basetsana ba go swana le yena monyetla o mongwe le o mongwe o bašemane ba bego ba ka o hwetša. O ile a thoma sekolo sa basetsana kua Mingora.</p> <p>'Ke ka lebaka la eng o thoma sekolo sa basetsana?' mongwe wa baagišani a goelela Ziauddin ge a ya mošomong.</p> <p>'Go thušang go ruta go ruta basetsana?' mongwe a realo, a šikinya hlogo.</p> <p>'Ke mošomo wa ka go kgonthiša gore basetsana ba motsana wa rena ba hwetša menyetla yeo bašemane ba nago le yona,' tatago Malala a bolela a tiišitše.</p> <p>O ile a bogela ge Malala o monnyane a gola gomme a ithuta le basetsana ba bangwe ba bannyane ba Mingora.</p>	<p>Ke bona kgethologanyo ya bong mo, gobane baagišani ba nagana gore ga go thuše go ruta ngwanenyana! Ke bone seo ka moo batho ba Tanzania ba bego ba nagana gore lenyalo le bohlokwa go feta sekolo. Eupša fela go basetsana, e sego bašemane!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Eupša dilo ka moka di ile tša fetoga ge Taliban e tšea taolo ya motsana. Bophelo bo ile ba fetoga ka mekgwa e mentši. Go ba le thelebišene go ile gwa iletšwa. Go bapala mmimo go ile gwa iletšwa. Gomme go tšena sekolo ga basetsana go be go sa dumelwa.</p>	<p>Ke ithuta gore Taliban e kgethologanya basetsana, gobane e iletša basetsana sekolo. Ba swanetše go baba nagana gore sekolo se swanetše bašemane fela. Seo ke kgethologanyo ya bong.</p>
<p>Taliban e be e šetše e sentše dikolo tša basetsana tša go feta 100 ka nako yeo ba botšago Ziauddin gore a tswalelele sekolo sa gagwe.</p> <p>Ke be ka nyaka go fa Malala le basetsana ba bangwe menyetla e mengwe le e mengwe ye bašemane ba nago nayo – eupša nka se beye polokego ya bona kotsing, Ziauddin a nagana.</p> <p>Malala o ile a šadiša bamphato wa gagwe gabotse mahlo a gagwe a tletše dikeledi. O be a sa tseba ge eba a ka tsoga a bile ka phaphošing le bagwera ba gagwe gape.</p>	<p>Basetsana kua Tanzania ba tlogetše sekolo ka lebaka la lenyalo la ka pela, eupša basetsana ba Pakistan ba be ba gapeletšwa go tlogela sekolo gore ba bolokege. Ba be ba šomana le kgethologanyo ya bong ka mekgwa e fapanego.</p>
<p>Ziauddin o ile a tšwela pele go ruta Malala dilo tše ntši ka gae. Eupša Malala o be hloosela go ithuta ka sekolong le basetsana ba bangwe ba go swana le yena.</p>	<p>Ke ithuta gore le ge kgethologanyo ja bong e le gona mo gohle, malapa a mangwe a kgetha go swara basetsana ba bona go lekana le bašemane.</p>
<p>Ka Lewedi 2008, Ziauddin o ile a iša Malala kua Peshwar Press Club, mokgatlo wa boraditaba. Gona fao, Malala o ile a fa polelo ya gagwe ya mathomo.</p> <p>‘Taliban e ka ikogomoša bjang go tše ditokelo tša ka tša go ba le thuto?’ Malala a botšiša batheeletši ba gagwe. Letšatši le latelago, mantšu a gagwe a ile a tšwelela dikuranteng le dikanaleng tša thelebišene go ralala Pakistan.</p> <p>Malala o tsebile gore mantšu a gagwe a tla befediša Taliban. Eupša o ile a tšea sephetho sa gore a ka se dule a homotše – le ge seo se be se ka mo dira gore e be selebanywa.</p>	
<p>Malala o ile a tšwelapele go hlaboša lentšu la gagwe ka ga ditokelo tša gagwe tša thuto. O ile a ngwala bloko, gore batho bohle lefaseng ba kgone go kwešiša katano ya gagwe. Gape o ile a tšwelela thelebišeneng.</p> <p>‘O ka letlela bjang Malala go bolela thelebišeneng ka thuto ya basetsana?’ mongwe wa baagišani a sebela Ziauddin.</p> <p>‘Latela melao ya Taliban!’ mongwe a mo omanya, a šikinya hlogo ya gagwe.</p> <p>‘Ke neile Malala menyetla e swanago le ya bašemane gomme bjale, o a ipolelela,’ tatagwe a fetola ka go ikgantšha.</p>	<p>Bobedi Rebeca le Malala ba nyaka go lweša kgethologanyo ya bong. Ke nagana gore go swanetše gwa be go na le basetsana ba bantši go dikologa lefase ba lwelang gore basetsana ba swarwe go lekana le bašemane.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Ge Malala a tšwelapele go lemogiwa, o ile a ba selebanywa gomme a hwetša matšhošetši a mantši a lehu. Malala o ile a kwa a tšhogile, eupša letšhogo la gagwe ga se la mo thibela go bolela legatong la basetsana.</p>	
<p>Ka Diphallane 2012, tseleng ya go ya gae a tšwa go ngwala moleko, monna wa go apara seširasefahlego wa go swara sethunya o ile a namela peseng ya Malala. 'Malala ke mang?' a botšiša. Ke moka, o ile a thunya Malala mo lehlakoreng la ngele la hlogo ya gagwe.</p> <p>Malala o be a gobetša kudu eupša o be a sa ntše a phela. O ile a fofišetšwa go tšwa sepetleleng se sengwe sa Pakistan go se sengwe, gomme moragonyana a fofišetšwa UK go alafiwa.</p> <p>Ge Taliban e lemoga gore Malala o a phela, ba ile ba hlagiša pego ya gore ba tla mo hlasela gape ge a be a ka boela Pakistan.</p>	<p>Kgethologanyo ka bong ke taba e kgolo. E hlotše gore Malala a nyake go bolawa. Ke nagana gore bjo ke bothata bo ka moka re swanetšego go bo lwantšha</p>
<p>Eupša gape Malala o ile a hwetša melaetša e mebotse go tšwa lefaseng ka moka.</p> <p>'Re go lebogela ge o lwetše thuto ya basetsana,' le lengwe la mangwalo la balega bjalo.</p> <p>'O bontšhitše lefase mokgwa wo basetsana ba bangwe ba katanago go hwetša thuto. Re go leboga ge o thušitše go fetola lefase,' gwa balega molaetša wa Facebook.</p> <p>'Ke mošomo wa ka go kgonthiša gore basetsana ka moka ba hwetša menyetla e mengwe le e mengwe yeo bašemane ba nago nayo,' Malala a tšea sephetho.</p>	<p>Bobedi Malala le Rebeca ke mehlala ya gore ge re bona selo sa phošo, go bohlokwa go hlaboša mantšu le go lwela seo se lokilego.</p>
<p>Ge a na le mengwaga e 17, Malala o ile a amogela Nobel Peace Prize. E be e le mothopasefoka o monnyanennyane ge e sa le! Malala o tšwela pele go šoma go hlola lefase leo basetsana ba kgonago go ithuta le go eta pele.</p>	<p>Ke nagana gore Rebeca le Malala bobedi ba nyaka go dira gore lefase le be kaone ka go lweša kgethologanyo ya bong.</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa kgethologanyo ya bong ke eng?	Kgethologanyo ya bong ke ge bašemane le basetsana ba swarwa ka go fapana / ba sa fiwe menyetla e swanago.
Naa o be o tla kwa bjang ge mongwe a be a ka go kgethololla ka lebaka la bong bja gago?	Ke be ke tla ikwa...ka lebaka la...
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng bobedi Rebaca Gyumi le Malala Yousafzai ba ile ba gafa maphelo a bona go lwela thuto ya basetsana?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore bobedi ba be ba kgolwa gore basetsana ba swanetše go ba le thuto e swanago le ya bašemane. • Ka lebaka la gore bobedi ba godile malapeng a bego a sa ba kgetholole – ba be ba nyaka gore basetsana ka moka ba swarwe bjalo ka bašemane. • Ka lebaka la gore thuto e be e le bohlokwa kudu go bona ka bobedi, ba be ba nyaka go kgonthišiša gore basetsana ba bangwe ka moka ba hwetše thuto le bona.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 2**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - kotsi
 - phologa
 - gobetše

Mantšu	Ditiro
Bagešo re bo mang ntle le thuto?	<i>Phatlalatša diatla</i>
Bagolo ba boletše!	<i>Šupa godimo o be o laetše go bolela ka molomo</i>
Ba re lehumo le legolo ke thuto.	-
Thuto ke sephutha bahloki	<i>Laetša go phutha ka matsogo</i>
Thuto e nyaka phišagalelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Thuto e nyaka kgotlelelo!	<i>Laetša o kare o bala puku ka matsogo</i>
Are ithuteng bana ba thari e ntsho	<i>Laetša go bala o be o phurulle matsogo go laetša kakaretšo</i>
Na re tla ba bomang ntle le thuto?	<i>Itšhupe</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
 Kanegelo ye e bolela ka...
 Selo se tee seo ke ithutilego ka kanegelo ke...
 Ke nagana gore Malala ke...ka lebaka la gore...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumathlaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. E tswaka le tše dingwe tša dihlogo.

nts	ntš	a
e	b	i
š	l	o
g	t	n

TŠHUPETŠO

- 1 Gopotša barutwana ka medumo ya beke: /nts/ le /ntš/
- 2 Sekaseka medumo kamoka le ditwakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditwakanywa tša ka godimo ka moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /nts/-/e/-/b/-/a/ = **ntseba**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – ga go hlokoale gore ba šomiše /nts/ **goba** /ntš/
- 6 Bontšha barutwana gore lentšu le lengwe le bopiwa bjang, bjalo ka: /g/-/o/-/l/-/a/ = **gola**

BARUTWANA BA A DIRA

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **nts, ntš**
- 2 Laela barutwana gore ba thomiše go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya ka mo ba kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go phošolla mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore ba bope bjang mantšu (le a mangwe): **ntseba, ntsebiša, ntsebile, ntšea, ntšeela, ntšola, gola, šala, tloga, nganga**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA/ GO DIRA DITEKANYETŠO

TEKATLHALOGANYO YE E NGWADILWEGO

- 1 Pele thuto e thoma, ngwala dihlogo tše di latelago, dipotšišo le ka tsela yeo mafoko a thomago ka gona mo letlapeng.
- 2 ala dipotšišo mmogo le barutwana, o di hlalose ge go hlokagala..
- 3 Botša barutwana go sokologa ba bolele go ahlaahla dipotšišo le wa mphato.
- 4 Ke moka, barutwana ba swanetse go bula dipuku tša bona, ba ngwale letšatšikgwedi, sehlogo, le dikarabo tša dipotšišo.
- 5 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, dira dikarabo le barutwana, gomme o ba dumelele gore ba swaye mošomo wa bona

MALALA O LWELA THUTO

- 1 Naa Malala o belegilwe kae?
Malala o belegilwe...
- 2 Naa Malala o be a nale mengwaga e mekae ge a thopa Nobel Peace Prize?
Malala o be a na le mengwaga e ...ge a thopa Nobel Peace Prize
- 3 Ke ka lebaka la eng Malala ba mo thuntšhitše?
Malala ba mo thuntšhitše ka lebaka la gore...

MALALA O LWELA THUTO - DIKARABO

- 1 Naa Malala o belegilwe kae?
Malala o belegilwe go la Mingora, kua Pakistan
- 2 Naa Malala o be a nale mengwaga e mekae ge a thopa Nobel Peace Prize?
Malala o be a na le mengwaga e lesomešupa ge a thopa Nobel Peace Prize
- 3 Ke ka lebaka la eng Malala ba mo thuntšhitše?
Malala ba mo thuntšhitše ka lebaka la gore o be a elwa kgahlanong le diTaliban le gore o be a bolela phatlalatša ka thuto ya gagwe.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 2**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, speech bubbles, lightbulbs).

Mphato 3

KOTARA 4

Beke

3

TABAKGOLO:

**Go fola moyeng
o ikwe o iketlile**

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: etla le diswantšho tša batho fodiša moya le mogopolo ba itšhodulla ka yoga; kgopela barutwana gore ba go thalele diswantšho tša selo seo se dirago gore o ikwe o fodile moyeng ebile o iketlile laetša tseo mo tafoleng
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Tlhahlo ye kopana ya go fodiša moya le mogolo ya ya bana
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.
- 8 Beakanya ka leswa dihlopha tša go bala ka go hlahlwa ge e le gore go a hlokogala.
- 9 Beakanaya mešongwana ya gago ya kelo e sego ya semmušo le ya kelo ya semmušo tša beke.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 78, A re baleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 79 -80, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 81, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4: Ngwala ka gare ga pukutšatši ka nako yeo o ikwelego o se wa fola moyeng – naa se se hlotšwe ke eng?

Mošupologo

Ditiro Tša Bomolomo

Metsotso e 15

HLAGIŠA TABAKGOLO: GO FIHLELELA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontšha barutwana seswantšho Zandile a fodiša kgopolo le moya ka gare ga Puku e kgolo ya dikanegelo: Zandile o ithutha go fodiša moya le kgopolo
- 2 Botša barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwa: Go ikwa o fodile moyeng ebile o ikwe o iketlile
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmapahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana gotee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa ke go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa go bjang o ikwa bjang ge o se wa fola moyeng?
 - b Naa o ka dira eng gore o ikwe o fodile moyeng?
 - c Naa ke eng seo se dirago gore o ikwe o iketlile?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - go fola
 - go iketla
 - go fodiša moya le mogopolo

Mantšu	Ditiro
Nonyane nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>
Molodi wa košana ya gago o nthabiša pelo	<i>Bea matsogo kgareng</i>
Lentšwana la gago le ntsikinya maikutlo	<i>Itšhikinya go laetša go tsikinyega</i>
Molotšana wa gago o sa le thokwana o bea maswafo a ka fase	<i>Itshware dikgara o iša matsogo fase</i>
O fodiša moya waka	<i>Laetša fodiša moya ka matsogo</i>
Nonyana nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona o ngwale letšatšikgwedi le sehlogo **Botee go ya Bontšhing ba mafoko.**
- 2 Sa go latela botša barutwana go ngwala dinomoro tse 1-5 kgauswi le mothaladi o mo khwibidu, ba tshela methaladi mo gare ga dinomoro.
- 3 Bitša mantšu a botee ka tsela ye e latelago. Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu a kgauswi le nomoro ye e nepagetšego:
Botee go ya Bontšhing ba mafoko.
 - 1 Ke tla putha lepokisi le.
 - 2 Ke tla hlatswa galase e.
 - 3 Batho ba patlama mo lebopong.
 - 4 Ke na le poraše ya go kama meriri ya ka.
 - 5 Ke thubile sekotlolo.
- 4 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mafoko ka bontšhi mo mothalading wa ka fase.
- 5 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, o bitša medumo e bile o hlalosa ka tshepetšo ya go ngwala ya mothikitho ge o le gare o dira seo.
- 6 Ke moka, kgopela barutwana go go šupetša paterone yeo ba e bonago, bjalo ka: mo mantšu a fetogago.
- 7 Thalela dipaterone, bjalo ka:
Botee go ya Bontšhing ba Mafoko
 - 1 Ke tla putha lepokisi le.
Ke tla putha mapokisi a.
 - 2 Ke tla hlatswa galase e.
Ke tla hlatswa digalase tše.
 - 3 Batho ba patlama mo lebopong.
Batho ba patlama mo mabopong.
 - 4 Ke na le poraše ya go kama meriri ya ka.
Ke na le diporaše tša go kama meriri ya ka.
 - 5 Ke thubile sekotlolo.
Ke thubile dikotlolo.
- 8 Botša barutwana go nagana ka dipaterone tše ge ba bala gare ba bala goba ge ba ngwala.
- 9 Laela barutwana gore ba ntšhe dikryone ba swaye mošomo wa bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona Puku e kgolo.
- 2 Bula Puku e kgolo mo kanegelong : Zandile o ithuta go fodiša moya le mogopolo
- 3 Phetla puku o ba laetše diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiše gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntshwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwalela mogwera goba o mongwe wa leloko ka go ikwa o fodile moyeng e bile o iketlile. Temana ya mathomo e tla ba ka dilo tšeo di dirago gore o ikwe o fodile moyeng ebile o iketlile. Teamana ya bobedi e tla ba ka nako yeo o ikwelego o befetšwe goba o nyamile, le gore moya wa gago o fodišitše ka mokgwa mang.

MOŠOMO: Ngwala mafoko a 12 a beakantšwe ka ditemana tše pedi.

MAANO A PEAKANYO: Ngwala lenaneo

HLAGIŠA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Bontšha barutwana gore o **nagana pele o ngwala.**
- 2 O bolela, hlalosa dikakanyo tša sehlogo, bjalo ka:
Ke rata go otlolla maoto ge ke ikwa ke nyamile. Go otlolla maoto lebaka le le telele go dira gore ke ikwe ke fodile moyeng ebile ke iketlile. Ga go tsela pedi ke tla tsenya se mo lengwalong la ka!

TŠHUPETŠO YA MAANO A PEAKANYO (KE A DIRA)

- 1 Thala freimi ya peakanyo ka lehlakoreng le le tee la letlapa.
- 2 Bontšha barutwana gore o dira bjang lenaneo ka go araba dipotšišo.
- 3 Feleletša peakanyo ka lehlakoreng le lengwe la letlapa.

Dipotšišo tsa Peakanyo	Peakanyo
<p>Temana ya 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Naa ke eng seo se dirago gore o ikwe o fodile moyeng ebile o iketlile? 2 Naa ke ka lebaka la eng seo se dira gore o ikwe o fodile moyeng ebile o iketlile? 3 Naa go na le se sengwe o nagana gore se ka dira gore o ikwe o fodile moyeng ebile o iketlile eupša ga senke o se leke? 4 Naa ke dipotšišo tše dife tšeo o ka botšišago mogwera wa gago/ wa lešika ka sehlogo se? <p>Temana ya 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Naa ke neng nako ye o ikwelego o befetšwe goba o nyamile? 2 Naa o dirile eng go fodiša moya wa gago? 3 Naa o nagana gore o dirile mošomo o mo kaone? Ke ka lebaka le eng goba ke ka lebaka la eng go se bjalo? 4 Naa o tla fetola bjang se mo nakong e tlogo? 5 Naa ke dithuto dife go tšwa temaneng ya 1 tseo di ka go thušago bjale? 6 Naa ke dipotšišo tše dife tšeo o ka botšišago mogwera/ wa lešika ka sehlogo se? 	<p>Temana ya 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Go otlolla maoto lebaka la go bonala, go bala dipuku, go soma ka tšhengwaneng 2 Go otlolla maoto lebaka la go bonala – Tlhago lapološa monagano wa ka; go bala go swana le ge o etetše lefase le lengwe; go soma ka tšhengwaneng – tlhago le go dira se sengwe ka matsogo. 3 Mohlomongwe go fodiša mogopolo le moya? 4 Naa o dira tiro tša go swana le tsa ka go fodiša moya le go iketla? <p>Temana ya 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Ke ile ka ikwa ke swabile ge ke fapana le bomma ka dipolelo. 2 Ke tšwile ka otlolla maoto lebaka le letelele go lapolosa mogopolo 3 Eng, ke tswile ka otlolla maoto ke tsota go kagdimolana le bomma. 4 Ga ke tsebe. 5 Gore ge ke ikwa ke nyamile go otlolla maoto go ka nthuša go lapolosa mogopolo le go netefatša gore ga ke kgadimole gomme morago ka itshola. 6 Naa o tla dira eng go fodiša moya wa gago ge e le gore o fapane ka dipolelo le bommagogo?

BARUTWANA BA ŠOMIŠA LEANO LA PEAKANYO (RE A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba tswalele mahlo a bona gomme ba nagane ka go fola moyeng le go go ikwa o iketlile.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore ba **sokologe ba bolele** le wa mphato, go abelana ka kanegelo tša bona.
- 3 Bontšha barutwana freimi ya peakanyo mo letlapeng, o ba botše gore ba šomiše freimi go beakanya seo ba tlogo go sengwala, go swana le ka mo o ba laeditšego ka gona.
- 4 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona – **ga ba swanela** go kopisa peakanyo ya morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing o feleletše dikhonferense tše dinnyane.

PeakanyoJemana ya 1

1. Go dula ntle le lešata ka kamoreng yaka, ke bolela le mogwera wa ka.
2. Ye ke dutše ka kamoreng ya ka - Ke kgona go dula ka moyawo o fodilego gomme ka hema.
3. Ye ke bolela le mogwera wa ka - Rea segišana
4. Mohlomongwe nka ya go sepela sepela?
5. Naa o ka dirang gore o kwe moya wa gago o fodile ebile o khuditše?

Jemana ya 2

1. Ke ikwele ke nyamile ge ke lwele le sesi.
2. Ke dutše ka phapošing ya ka gomme ka fediša moya.
3. Ee, ke ditše ke nnoši gomme ga se ka goelela.
4. Lefela.
5. Gore ge ke ikwa ke befetšwe go tloga kgauswi le motho yoo ke mmefeletšwego go thuša gore go se be le ntwa ye kgolo.
6. Naa o ka dirang go fodiša moya wa gago ge o lwele le sesi wa gago?

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosetša barutwana kamoka ka phaphošing **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo**.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **tlh**
- 2 Bitša lentšu: **tlhaba**
- 3 Arogantšha lenšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: **/tlh/-/a/-/b/-/a/**
- 4 Bitša modumo wa mathomo o tee wa lentšu: **/tlh/**
- 5 Bitša modumo wa bobedi o tee wa lentšu: **/a/**
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: **/b/**
- 7 Bitša modumo wa mafelelo o tee wa lentšu: **/a/**
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tlhaba**
- 9 Laetša ka go šupetša le go kopanya medumo go bopa lentšu: **/tlh/-/a/-/b/-/a/ = tlhaba**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: **/tha/**
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: **/ba/**
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: **/tlha/-/ba/ = tlhaba**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **tlh**
- 2 Bitša lentšu: **tlhaka**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? **/tlh/**
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? **/a/**
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro mo lentšung? **/k/**
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? **/a/**
- 7 Kgopela barutwana go aroganya lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: **/tlh/-/a/-/k/-/a/**
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tlhaka**
- 9 Laela barutwana go kopantšha medumo ya lentšu mmogo le wena: **/tlh/-/a/-/k/-/a/ = tlhaka**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: **/tlha/**
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: **/ka/**
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: **/tlha/-/ka/ = tlhaka**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **tlh**

- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-4 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **tlhaba**
 - 2 **tlhaka**
 - 3 **tlhakeng**
 - 4 **ntlhakiša**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentšung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

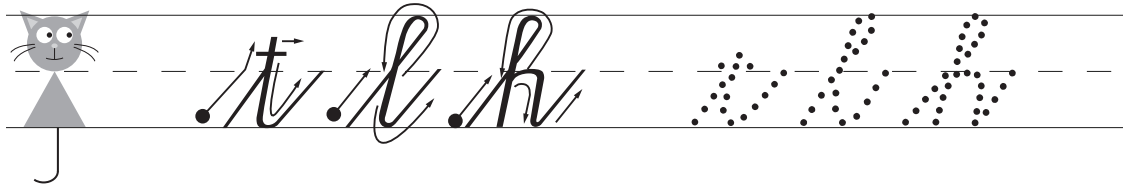

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leletere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **tlh**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leletere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leletere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

 tlhaba

 tlhaka

 tlhakeng

 ntlhakisa

 Tlhaka ya ntlo e wele.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Zandile o ithuta go fodiša moya</p> <p>Zandile o tsogile ka majeke. E be e sa le leswiswi ka ntlong. O ile a tšea puku ya gagwe a tšwela ka ntle. Zandile o ile a dula fase gomme a thoma go bala.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Zandile o swanetše go ba a tsogile ka majeke ka gobane e sa le leswiswi ka ntlong.</p>
<p>E fela, o ile a kwa lešata la go se tlwaelege. O ile a emelela godimo ga setulo a okamela ka godimo ga legora. O ile a bona Mna le Moh Kapoor ba dutše fase. Ba be ba dira modumo wa go bobolela fase.</p> <p>'Naa ba dira eng?' Zandile a akanya.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Zandile o okamela ka godimo ga legora go bona gore modumo wa go se tlwaelege o tšwa kae!</p>
<p>Tšatšing leo kua sekolong, Zandile o ile a bona Geeta a eja letena la gagwe. 'Ke bone batswadi ba gago ba dutše fase mesong ye,' Zandile a realo.</p> <p>'Ga se selo sa go makatša!' Geeta a realo. 'E fo ba go fodiša moya!'</p> <p>'Naa go fodiša moya ke eng?' Zandile a botšiša.</p> <p>'O fodiša moya gore o iketle le gore o fodiše hlogo ya gago,' Geeta a fetola.</p>	<p>Zandile o bone batswadi ba Geeta, ka fao ke kgona go kamaka gore Geeta ke moagišani wa Zandile.</p>
<p>Mathapameng ao, ge Zandile a fihla gae o ile a ya ka mafuri. O ile a dula fase. A fera seseka. A dira modumo wa go bobolela fase, 'Hhhmmm'.</p> <p>Eupša, o se kwe a fola moyeng. 'Ke akanya gore se se šoma bjang?' Zandile a akanya.</p>	<p>Zandile o dira dilo ka moka tše a bonego batswadi ba Geeta ba di dira. Ke kgona go kamaka gore o leka go fodiša moya le yena!</p>
<p>Letšatši le latelago, Zandile a hwetša Geeta. 'Ke lekile go fodiša moya,' Zandile a realo. Eupša ga e šome! Ga se ka ikwa ke fola moyeng.'</p> <p>Geeta o ile a hwa ka disego. 'O e dirile ka tsela ye e fosagetšego!'</p> <p>'Naa o ra bjang?' Zandile a botšiša, sefahlego sa gagwe se kwa go fiša. 'O tseba bjang?'</p> <p>Marama a Geeta a ile a fetoga a makhubedu. 'Mmm, ke go bone, ka godimo ga legora.'</p> <p>Zandile le Geeta ba ile ba thoma go sega. 'Etle gagešo morago ga sekolo,' gwa realo Geeta. 'Ke na le nnete ya gore tate o tla go bontšha gore o dire eng.'</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Zandile o be a sa tsebe gore Geeta o mmone a leka go fodiša moya! Lebelela sefahlego sa gagwe mo seswantšhong! Ke kgona go kamaka gore o ikwa a sulafaletšwe ge a bona gore Geeta o be a mo lebeletše!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Ge sekolo se etšwa, Zandile o ile a tlogela mokotlana wa sekolo gae. Ke moka, a ya go baagišani. O ile a kokota lebating la baKapoor.</p> <p>Geeta o ile a bula lebati. 'Jo, dumela Zandile!' Geeta a realo. 'Tsenka gare. Ke boditše tate gore o etla.'</p> <p>Mna Kapoor o be a dutše tafoleng ka moraleng, a bala kuranta. 'Zandile!' a realo, ka myemyelo e kgolo sefahlegong sa gagwe. 'Ke kwa bare o nyaka go ithuta go fodiša moya! Ngwanenyana o hlalefile!'</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Zandile o swanetše go ba a tloga a nyaka go ithuta go fodiša moya, ka gore o ya lapeng la Kapoor go nyaka thušo.</p>
<p>Mna Kapoor o ile a bea kuranta ya gagwe fase. 'Etle,' a realo, a šupa Zandile. 'Le wena etla,' Mna Kapoor a realo go Geeta. Banenyana ba mo šala morago go ya ka mafuri.</p> <p>Mna Kapoor o ile a bontšha Zandile mokgwa wa go dula. Geeta o ile a thuša Zandile go bea matsogo mo go swanetšego. Ba ile ba bontšha Zandile mokgwa wa go hema ka go nanya, ka go teba. 'Lebala tšohle,' gwa realo Geeta. 'Tswalela mahlo a gago o nagane ka go hema'</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Zandile ga se a ka a fodiša moya ka gore ga a tsebe gore a dire eng!</p>
<p>Ba ile ba dula mmogo sebaka se setelele.</p> <p>Zandile o ile a leka go nagana ka go goga moya, eupša dilo tše ntši di ile tša tla ka monaganong wa gagwe. O ile a nagana ka mošomo wa gae wa Dipalo. A nagana ka mokgwa wo a bego a swere ke tlala. A nagana ka letena leo mmagwe a bego a tlo a apeya lona.</p>	
<p>'Naa o ikwa o fola?' Mna Kapoor a botšiša Zandile.</p> <p>'Mmm, ga ke tsebe gore nka kgona go dira se!' Zandile a araba. 'Ke be ke sa kgone go nagana ka goga moya.'</p> <p>'Go nyaka gore o itlwaetše,' Geeta a realo. 'Etle gape gosasa ge o nyaka! Re tla itlwaetša mmogo!'</p>	
<p>O ile a dira seo.</p>	<p>Zandile o boetše morago go leka gape letšatši le latelago. Seo se ntumelela go kamaka gore o tloga a nyaka go ithuta go fodiša moya!</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa baagišani ba Zandile ke bomang?	Ba ga Kapoor, Geeta le batswadi ba gagwe.
Naa Zandile o be a nyaka go ithuta go dira eng?	O be a nyaka go ithuta go fodiša moya.
Naa o swanetše go dira eng go fodiša moya?	O swanetše go dula gabotse. O swanetše go bea matsogo lifelong la maleba. O swanetše go hema ka go nanya, ka go teba. O swanetše go tswalela mahlo a gagwe gomme a nagana fela ka go hema ga gagwe.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Zandile a ile ntlong ya Kapoor?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore o nyaka go ithuta go fodiša moya. • Ka lebaka la gore Geeta o mmoditše gore a ka tla go ithuta. • Ka lebaka la gore o tloga a nyaka tsela ya go ikwa fodile moyeng.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

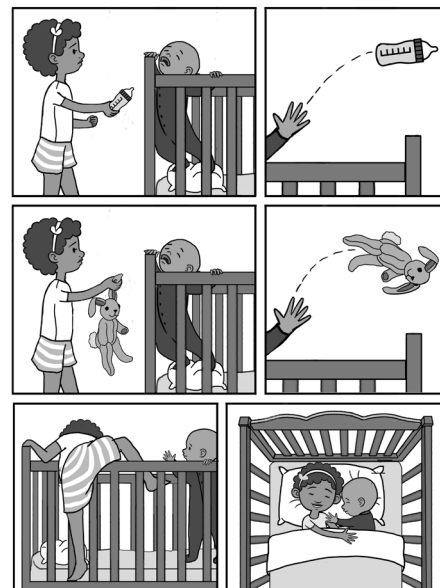
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - legora
 - hlodumela
 - makatšago

Mantšu	Ditiro
Nonyane nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>
Molodi wa košana ya gago o nthabiša pelo	<i>Bea matsogo kgareng</i>
Lentšwana la gago le ntsikinya maikutlo	<i>Itshikinya go laetša go tsikinyega</i>
Molotšana wa gago o sa le thokwana o bea maswafo a ka fase	<i>Itshware dikgara o iša matsogo fase</i>
O fodiša moya waka	<i>Laetša fodiša moya ka matsogo</i>
Nonyana nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **khw**
- 2 Bitša lentšu: **kwaere**
- 3 Arogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**khw**/-/ae/-/r/-/e/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /**khw**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /**ae**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**r**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /**e**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **kwaere**
- 9 Laetša ka go šupetsa le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**khw**/-/ae/-/r/-/e/ = **kwaere**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**khwae**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**re**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**khwae**/-/re/ = **kwaere**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **khw**
- 2 Bitša modumo: **lekhwekhwe**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**l**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**e**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro o tee mo lentšung le? /**khw**/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bone o tee mo lentšung le? /**e**/
- 7 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bohano o tee mo lentšung le? /**khw**/
- 8 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /**e**/
- 9 Kgopela barutwana go aroganya go ba o ikemetšego o nnoši: /**l**/-/e/-/khw/-/e/-/khw/-/e/
- 10 Ngwala lentšu mo letlapeng: **lekhwekhwe**
- 11 Laela barutwana go kopanya medumo mo lentšung mmogo le wena: /**l**/-/e/-/khw/-/e/-/khw/-/e/ = **lekhwekhwe**
- 12 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**le**/
- 13 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**khwe**/
- 14 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mafelelo sa lentšu?: /**khwe**/
- 15 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**le**/-/khwe/-/khwe/ = **lekhwekhwe**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **khw**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-5 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.

- 3 Bitša mantšu a a latelago:
- 1 **khwaere**
 - 2 **sekhwama**
 - 3 **lekhwekhwe**
 - 4 **khwiting**
 - 5 **khwaereng**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentsung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

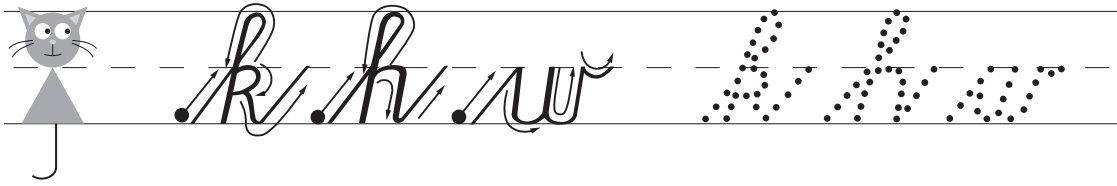

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maleterere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **khw**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maleterere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maleterere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maleterere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

 khwaere

 sekhwama

 lekhwekhwe

 khwiting

 khwaereng

 sekhwama sa khwaere se tletše.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsostso e 30

Kakanywa

SEHLOGO: Ngwalela mogwera goba o mongwe wa leloko ka go ikwa o fodile moyeng e bile o iketlile. Temana ya mathomo e tla ba ka dilo tšeo di dirago gore o ikwe o fodile moyeng ebile o iketlile. Temana ya bobedi e tla ba ka nako yeo o ikwelego o befetšwe goba o nyamile, le gore moya wa gago o fodišitše ka mogwa mang

MOŠOMO: Ngwala mafoko a 12 a beakantšwe ka ditemana tše pedi.

FREIMI YA GO NGWALA:

Dumela ...

Ke go ngwalela go go botša ka...

Ke ikwa ke fodile moyeng ebile ke iketlile ge...*(Ngwala mafoko a 2 go iša go a 3 ka se)*

Ke nyaka go leka go....

(Botšiša potšišo go motho yo o mo ngwalelago lengwalo!)

Nako e nngwe...

Ke ikwele...

Ke tšeere sephetho sa...

Ke nagana gore ke dirile/ ga se ke dire mošomo o mo kaone ka lebaka le gore...

Nakong e tlogo...

(Botšiša potšišo go motho yo o mo ngwalelago lengwalo!)

Hle o nfetole mo nakong e sa fetšego pelo!

Ka lerato

...

Ge ke nagana ka yona gona bjale...

GO ITOKISETŠA: Pele thuto ya go ngwala e thoma, ngwala peakanyo yeo o e dirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

GO ŠUPETŠA TSHEPETŠO KAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo ya gago yeo e ngwadilwego mo letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 Dira tšhupetšo gore o tla feleletša bjang freimi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, ka tsela e:

- 5 Dira tshupetšo gore o tla feleletša bjang freimi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, bjalo ka:

Dumela Mbali

Ke go ngwalela go go botsa ka go ikwa o fodile moyeng le go iketla, se re fetša go se ahlaahla kua sekolong. **Ke ikwa ke fodile moyeng ebile ke iketlile ge** ke otlolla maoto lebaka le le telele, ka lebaka la gore ke rata tlhago. Go otlolla maoto lebaka le le telele go lapološa mogopolo wa ka gomme go nthuša gore ke nagane. **Ke ikwa ke fodile moyeng ebile ke iketlile ge** ke šoma ka tšhwengwaneng ya ka. Ke rata tša temo ka lebaka la gore ke a epa gomma ka akanya dimela tša ka di gola. **Ke rata go leka** go fodiša moya le mogopolo ka lebaka la gore re fetša go bala ka yon akua sekolong. **Naa o dira eng go ikwa o fodile moyeng ebile o laetša go iketla?**

Nakong e nngwe ke fapane le bomma ka dipolelo. **Ke ikwele ke** nyamile e le ruri. **Ke tšeere sephetho** go fodiša moya ka go otlolla maoto lebaka le letelele, seo se nthušetše gore ke ikwe bokaone. **Ke nagana gore ke dirile mošomo o mokaone ka lebaka la** gore go sepela ga ka go nthussitse gore ke ikwe ke fodile. Ga se ke kgadimole le bomma. Ge ke boa, re bile le poledišano gomme molato wa tšwa ka kgoro. **Nako e tlogo** ge e le gore nka fapana le motho o mongwe, ke tla leka gore ke otlolle maoto gomme ke se ke ka kgadimola. **Naa o ka dira eng go fodiša moya wa gago ge e le gore o fapane le bommago?**

Hle, o fetole mo sebakeng seo se sa fetšego pelo!

Ka lerato

Catherine

BARUTWANA BA FELELETŠA TŠHEPETŠO YA KAKANYWA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša bona.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **Lengwala ka go fola moyeng le go iketla : Kakanywa**
- 3 Botša barutwana go hwetša peakanyo ya bona ya Mošupologo gomme ba nagane ka dikakanyo.
- 4 Botša barutwana gore ba feleletše freimi ya go ngwala ba šomiša di peakanyo tša bona.
- 5 Botša barutwana gore ba ka tlaleletša ka mafoko goba dintlha ge e le gore nako e sa le gona.
- 6 Gopotša barutwana ka maano ao ba ka a šomišago go ba thuša.
- 7 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

Lengwalo mabapi le go fodiša moya le go iketla: Kakanywa

Dumela Mary,

Ke go ngwalelu lengwalo le go go botša ka go ekwa o fodile moyeng ebile o lapulogile. Se ke seo re ekkutilego sona seholong. Ke ikwa ke fodile ebile ke lapulogile ge ke ituleletše ntlali lešata ka kamoreng ya ka. Go dula ke noši go thūša gore ke ikwe ke fodile ebile ke cgonā go kema. Ke ikwa ke fodile ebile ke lapulogile ge ke bolela le bogwera ba ka ka gobane re a sega ebile re a thabišana. Ke neaca go leka go sepela sepela ka gobane morutiši wa ca ore seo se a mo thūša. Na wena o dira eng goe o ikwe o fodile ebile o lapulogile?

Ka nako yengwe ke ile ka lwa le sesi. Ke ikwele ke nyamile kudu. Ke ile ka tšea sephetho oa go fodiša moya ka go ya ka kamoreng ya ka gomme ka dula ntle le lešata. Ke negena gore ke dirile tiro ye botse ka gore se se dirile gore moya wa ka o fole. Ja se ka kabela sesi lešata. Ka nako ye e tlogo ge nka lwa le yo mongwe ke tla leka go go sepela go ba go dula ke nnoši ntle le lešata go na le gore re be le nwa ye kgolo. Na o ka dira eng go fodiša moya wa gago ge o luele le sesi wa gago?

Ifle ngwalleleka pela!

Ka lerato,

Mavis

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Fetoša Ditlhaka

KE A DIRA...

- 1 Hlalosa gore lehono, re tla itlwaetša go lebelela diphapanonyana mo mantšung. Se se ka re thuša go ba babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **tlhaba, tlhaka**
- 3 Šupetša barutwana go hwetša phaphano, bjalo ka: **tlhaba, tlhaka**
- 4 Hlalosa phapano, bjalo ka: /b/ le /k/ medumo e a fapana, eupša se sengwe le se sengwe mo lentšung ga se sa fetošwa!

RE A DIRA...

KAROLO YA 1

- 1 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **tlhaba, thaba**
- 2 Botšiša barutwana: Naa mantšu a a mabedi a fapana ka eng?
- 3 Bitša gore a tle a thalele phapano magareng ga mantšu a mabedi, bjalo ka: **tlhaba, thaba**
- 4 Hlalosa phapano magareng ga mantšu a mabedi.

KAROLO YA 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu mo letlapeng: **tlhaka**
- 2 Botsisa barutwana: Naa ke modumo ofe o tee wo re ka o fetošago mo lentšung le go bopa lentšu le lengwe le leswa?
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana mo letlapeng, bjalo ka: **hlaka, kgaka, thaka, ngaka, nyaka, tlhaba**

O A DIRA...

- 1 Ngwala lentšu le mo letlapeng: **tlhaba**
- 2 Laela barutwana go bopa mantšu a mangwe a mantši go ya ka mo ba ka kgonago ka gona, ba fetoša modumo o tee mo lentšung.
- 3 Mafelelong biletša barutwana kamoka letlapeng gore ba ngwale le lengwe la mantšu a bona.
- 4 Lebelediša mantšu kamoka ga ona, gomme o hlalose gore ke modumo ofe wo o fetošitšwego.
tlaba, swaba, thaba, šwaba, gwaba, ntlaba

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Zandile o ithuta go fodiša moya</p> <p>Zandile o tsogile ka majeke. E be e sa le leswiswi ka ntlong. O ile a tšea puku ya gagwe a tšwela ka ntle. Zandile o ile a dula fase gomme a thoma go bala.</p>	<p>Ke akanya gore naa ke ka lebaka la eng Zandile a tsogile ka pela ka mokgwa wo? Mohlomongwe ga a kgone go robala ka gore o tshwenywa ka se sengwe!</p>
<p>E fela, o ile a kwa lešata la go se tlwaelege. O ile a emelela godimo ga setulo a okamela ka godimo ga legora. O ile a bona Mna le Moh Kapoor ba dutše fase. Ba be ba dira modumo wa go bobolela fase.</p> <p>'Naa ba dira eng?' Zandile a akanya.</p>	<p>Zandile o akanya gore ba ga Kapoor ba dira eng, ka fao ke kgona go kamaka gore ke la mathomo a bona motho a fodiša moya.</p>
<p>Tšatšing leo kua sekolong, Zandile o ile a bona Geeta a eja letena la gagwe. 'Ke bone batswadi ba gago ba dutše fase mesong ye,' Zandile a realo.</p> <p>'Ga se selo sa go makatša!' Geeta a realo. 'E fo ba go fodiša moya!'</p> <p>'Naa go fodiša moya ke eng?' Zandile a botšiša.</p> <p>'O fodiša moya gore o iketle le gore o fodiše hlogo ya gago,' Geeta a fetola.</p>	<p>Ke akanya gore ke ka lebaka la eng Zandile a re 'go be go sa tlwaelega'? Mmallo, ke kamaka gore o nagana gore se a se bonego ga se sa tlwaelega ka gore e be e le mathomo a bona batho ba fodiša moya. Ke tseba gore ka nako ye nngwe batho ba nagana gore dilo ga di a tlwaelega ge ba sa ka ba di bona.</p>
<p>Mathapameng ao, ge Zandile a fihla gae o ile a ya ka mafuri. O ile a dula fase. A fera seseaka. A dira modumo wa go bobolela fase, 'Hhhmmm'.</p> <p>Eupša, o se kwe a fola moyeng. 'Ke akanya gore se se šoma bjang?' Zandile a akanya.</p>	<p>Zandile o tšeere sephetho sa gore o nyaka go leka go fodiša moya ka morago ga ge a boletše le Geeta ka yona. Ke kgona go kamaka gore Zandile o swanetše go ba a nyaka tsela ya go ikwa a iketlile.</p>
<p>Letšatši le latelago, Zandile a hwetša Geeta. 'Ke lekile go fodiša moya,' Zandile a realo. Eupša ga e šome! Ga se ka ikwa ke fola moyeng.'</p> <p>Geeta o ile a hwa ka disego. 'O e dirile ka tsela ye e fosagetšego!'</p> <p>'Naa o ra bjang?' Zandile a botšiša, sefahlego sa gagwe se kwa go fiša. 'O tseba bjang?'</p> <p>Marama a Geeta a ile a fetoga a makhubedu. 'Mmm, ke go bone, ka godimo ga legora.'</p> <p>Zandile le Geeta ba ile ba thoma go sega. 'E tla gagešo morago ga sekolo,' gwa realo Geeta. 'Ke na le nnete ya gore tate o tla go bontšha gore o dire eng.'</p>	<p>Ge marama a Zandile a e kwa go fiša, ke kgona go kamaka gore o ikwa a šulafaletšwe. O kwa a šulafaletšwe ka gore o be a sa tsebe gore go na le motho yo a mo lebeletšego ge a leka go fodiša moya, gomme o be a sa tsebe gabotse gore a dire eng!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Ge sekolo se etšwa, Zandile o ile a tlogela mokotlana wa sekolo gae. Ke moka, a ya go baagišani. O ile a kokota lebating la baKapoor.</p> <p>Geeta o ile a bula lebati. 'Jo, dumela Zandile!' Geeta a realo. 'Tsenka gare. Ke boditše tate gore o etla.'</p> <p>Mna Kapoor o be a dutše tafoleng ka moraleng, a bala kuranta. 'Zandile!' a realo, ka myemyelo e kgolo sefahlegong sa gagwe. 'Ke kwa bare o nyaka go ithuta go fodiša moya! Ngwanenyana o hlalefile!'</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Zandile ga a tsebe mokgwa wa go fodiša moya, eupša ke kgona go kamaka gore o na le phišagelo ya go hwetša thušo le go ithuta!</p>
<p>Mna Kapoor o ile a bea kuranta ya gagwe fase. 'Etle,' a realo, a šupa Zandile. 'Le wena etla,' Mna Kapoor a realo go Geeta. Banenyana ba mo šala morago go ya ka mafuri.</p> <p>Mna Kapoor o ile a bontšha Zandile mokgwa wa go dula. Geeta o ile a thuša Zandile go bea matsogo mo go swanetšego. Ba ile ba bontšha Zandile mokgwa wa go hema ka go nanya, ka go teba. 'Lebala tšohle,' gwa realo Geeta. 'Tswalela mahlo a gago o nagane ka go hema'</p>	<p>Geeta o thuša Zandile. Ke kgona go kamaka gore o tseba go fodiša moya, bjalo ka batswadi ba gagwe.</p>
<p>Ba ile ba dula mmogo sebaka se setelele.</p> <p>Zandile o ile a leka go nagana ka go goga moya, eupša dilo tše ntši di ile tša tla ka monaganong wa gagwe. O ile a nagana ka mošomo wa gae wa Dipalo. A nagana ka mokgwa wo a bego a swere ke tlala. A nagana ka letena leo mmagwe a bego a tlo a apeya lona.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore go fodiša moya go bothata. Go bonala e ke go bothata go Zandile go nagana fela ka moya wa gagwe, bjalo ka ge Geeta a mmoditše.</p>
<p>'Naa o ikwa o fola?' Mna Kapoor a botšiša Zandile.</p> <p>'Mmm, ga ke tsebe gore nka kgona go dira se!' Zandile a araba. 'Ke be ke sa kgone go nagana ka goga moya.'</p> <p>'Go nyaka gore o itlwaetše,' Geeta a realo. 'Etle gape gosasa ge o nyaka! Re tla itlwaetša mmogo!'</p>	<p>Ke akanya gore ke ka lebaka la eng Zandile a sa ikwe a fodile moyeng. Ke kgona go kamaka gore ke ka gore go fodiša moya go nyaka go itlwaetša. O swanetše go itlwaetša go fodiša moya pele gage go ka go thuša go ikwa o iketlile.</p>
<p>O ile a dira seo.</p>	<p>Ke kamaka gore Zandile o ikwa a ikemišeditše go ithuta go fodiša moya ge a boela morago letšatši le latelago go itlwaetša! O nyaka go ithuta le ge la mathomo go be go le bothata!</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa Zandile o bone eng ge a hlola ka godimo ga legora?	O bone ba ga Kapoor (batswadi ba Geeta) ba fodiša moya ka mafuri.
Naa Geeta o bone eng ge a hlola ka godimo ga legora?	O bone Zandile a leka go fodiša moya.
Naa Zandile o ile a ikwa bjang ge a hwetsa seo Geeta a se bolelago ka yena?	<ul style="list-style-type: none"> • O swanetše go ba a ile a šulafalelwa. • O swanetše go ba a ile a makala.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Zandile a nyaka go itlwaetša go fodiša moya?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore go fodiša moya go nyaka go itlwaetša. • Ka lebaka la gore o tloga a nyaka go ithuta go fodiša moya. • Ka lebaka la gore o sa ithuta. Go fodiša moya go bothata. • Ka lebaka la gore ge a leka, ga a ikwe a fodile moyeng. • Ka lebaka la gore o nyaka go itlwaetša makga a mmalwa gore a kgone go ikwa a fodile moyeng.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetsa gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo..
 - datha
 - tobetša
 - sekrola

Mantšu	Ditiro
Nonyane nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>
Molodi wa košana ya gago o nthabiša pelo	<i>Bea matsogo kgareng</i>
Lentšwana la gago le ntsikinya maikutlo	<i>Itšhikinya go laetša go tsikinyega</i>
Molotšana wa gago o sa le thokwana o bea maswafo a ka fase	<i>Itshware dikgara o iša matsogo fase</i>
O fodiša moya waka	<i>Laetša fodiša moya ka matsogo</i>
Nonyana nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelog ye...
Ke ratile ge...
Kanegelo ye e nyalelana le tabakgolo ya 'Go ikwa o fodile moyeng le go iketla' ka lebaka la ...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumathlaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. E tswaka le tše dingwe tša dihlogo.

tlh	khw	b
k	a	e
n	g	m
s	l	r

TŠHUPETŠO

- 1 Gopotša barutwana ka medumo ya beke: /**tlh**/ le /**khw**/
- 2 Sekaseka medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa tša ka godimo ka moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /**tlh**/-/**a**/-/**b**/-/**a**/ = **tlhaba**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – ga go hlokogale gore ba šomiše /**tlh**/ **goba** /**khw**/
- 6 Bontšha barutwana gore lentšu le lengwe le bopiwa bjang, bjalo ka: /**n**/-/**a**/-/**m**/-/**a**/ = **nama**

BARUTWANA BA A DIRA

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **tlh, khw**
- 2 Laela barutwana gore ba thomiše go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya ka mo ba kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go phošolla mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore ba bope bjang mantšu (le a mangwe): **tlhaba, tlhaka, tlhakeng, khwaere, sekhwama, lekhwekhwe, khwaereng, nama, rema, gama, sega, kgaka**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETSA / FETLEKA SENGWALWA

TEKATLHALOGANYO YEO E NGWADILWEGO

- 1 Pele thuto e thoma, ngwala dihlogo tše di latelago, dipotšišo le ka tsela yeo mafoko a thomago ka gona mo letlapeng.
- 2 Bala dipotšišo mmogo le barutwana, o di hlalose ge go hlokagala.
- 3 Botša barutwana go sokologa ba bolele go ahlaahla dipotšišo le wa mphato.
- 4 Ke moka, barutwana ba swanetse go bula dipuku tša bona, ba ngwale letšatšikgwedi, sehlogo, le dikarabo tša dipotšišo.
- 5 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, dira dikarabo le barutwana, gomme o ba dumelele gore ba swaye mošomo wa bona.

ZANDILE O ITHUTA GO FODIŠA MOYA LE MOGOPOLO

- 1 Naa Zandile o bone eng ge a hlodumela ka legora?
Zandile o bone...
- 2 Ke mang yoa dulago kgauswi le Zandile?
...o dula kgauswi le Zandile.
- 3 Ke ka lebaka la eng Zandile a nyaka go ithuta go o fodiša bjang moya le mogopolo?
Zandile o nyaka go tseba gore go dirwa bjang ge o fodiša moya le mogopolo...

ZANDILE O ITHUTA GO FODIŠA MOYA LE MOGOPOLO - DIKARABO

- 1 Naa Zandile o bone eng ge a hlodumela ka legora?
Zandile o bone. Mna le Moh Kapoor ba fodiša moya le mogopolo.
- 2 Ke mang yo a dulago kgauswi le Zandile?
Geeta / Le lelapa la ga Kapoor ba dula kgauswi le Zandile.
- 3 Ke ka lebaka la eng Zandile a nyaka go ithuta go o fodiša bjang moya le mogopolo?
Zandile o nyaka go tseba gore go dirwa bjang ge o fodiša moya le mogopolo ka lebaka la gore o nyaka go ikwa a fodile moyeng.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

Mphato 3

KOTARA 4

Beke

4

TABAKGOLO:

**Go fola moyeng
o ikwe o iketlile**

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tšše o di nyakago.
- 4 Tlaleletsa dilo tša tabakgolo ya lebotla le tafola yeo e ka bago le maatl akgogedi mo barutwaneng, mohlala: diswantšho tša ngaka ya terapi, mosaekolotši batho ba go šoma ka menagano
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: mafelo mo setšhabeng mo ba thusago ka tšhomobotse ya monagano
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 82, A re baleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 83, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 84 – 85, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4: Ngwala ka gare ga pukutšatši ka nako o boletšego le motho o mongwe gore o ikwe bokaone.

Mošupologo

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELELA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontsha barutwana Letlakala la ka ntle la Puku e kgolo ya Dikanegelo: Munene o hwetša thušo
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena: Go ikwa o fodile moyeng le go iketla
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye go fihla ka se sebaka?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmapahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana di felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa ke go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa ke ka lebaka la eng batho ba fodiša moya le kgopolo?
 - b Naa ke ka lebaka la eng go le bohlokwa go ba le maano go fola moyeng?
 - c Naa ke mang o ka mo kgopelago thušo ge e le gore ga o ikwe o fodile moyeng ebile o sa iketla?

BEKE 4

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - tikologo
 - kgatelelo ya maikutlo
 - mosaekolotši

Mantšu	Ditiro
Nonyane nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>
Molodi wa košana ya gago o nthabiša pelo	<i>Bea matsogo kgareng</i>
Lentšwana la gago le ntsikinya maikutlo	<i>Itšhikinya go laetša go tsikinyega</i>
Molotšana wa gago o sa le thokwana o bea maswafo a ka fase	<i>Itshware dikgara o iša matsogo fase</i>
O fodiša moya waka	<i>Laetša fodiša moya ka matsogo</i>
Nonyana nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwedi.
- 2 Sa go latela botša barutwana go ngwala dinomoro tse 1-5 kgauswi le mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Ngwala mafoko a a latelago mo letlapeng kgauswi le nomoro ya 1: Ba tla raloka papadi ya bona mola.
- 4 Sa go latela, ngwala mašala ao a latelago (subject morphemes) kgauswi le 2-5:
 - 2 Ke
 - 3 Ba
 - 4 Re
 - 5 Mošemane o
 - 6 Mosetsana o
- 5 Botša barutwana gore ba ngwalolle mafoko ba thoma ka mantšu ao a filwego..
- 6 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, o bitša medumo ebile o hlalosa ka tshepetšo ya go ngwala ya mothikitho ge o le gare o dira seo.
- 7 Ke moka, kgopela barutwana go go šupetša paterone yeo ba e bonago, bjalo ka: mo lefoko le fetogago.
- 8 Thalela dipaterone, bjalo ka:
 - 1 Ke ke gobaditše ge ke wela fase.
 - 2 Ba ke gobaditše ge ba wela fase.
 - 3 Re ke gobaditše ge re wela fase.
 - 4 Mošemane o ke gobaditše ge a wela fase.
 - 5 Mosetsana o ke gobaditše ge a wela fase.
- 9 Laela barutwana gore ba ntšhe dikryone gomme ba swaye mošomo wa bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Palo Ya Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona Puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Munene o hwetša thušo
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwalela mogwera goba o mongwe wa leloko ka go ikwa o fodile moyeng e bile o iketlile. Temana ya mathomo e tla ba ka dilo tšeo di dirago gore o ikwe o fodile moyeng ebile o iketlile. Temana ya bobedi e tla ba ka nako yeo o ikwelego o befetšwe goba o nyamile, le gore moya wa gago eo fodišitše ka mogwa mang.

MOŠOMO: Ngwala mafoko a 12 a beakantšwe ka ditemana

GO ITOKIŠETŠA:

- Ngwala lenaneo la go lekola le go rulaganya mo letlapeng pele thuto ya go ngwala e thoma.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele thuto e thoma. Tsentsha phošo e tee goba tše pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa ke ngwadile o ka ke bolela le motho o mongwe?
- 2 Naa temana ya ka ya matho e ngwadilwe ka lebaka la lebjale?
- 3 Naa temana ya ka ya bobedi e ngwadilwe ka lebaka le le fetilego?
- 4 Naa ke tsentshitše dipotšišo go mmadi?
- 5 Naa ke tsentshitše madumo ebile ke rumile gabotse (Dumela...) (Ka lerato...)?
- 6 Naa ke na le mafoko a 12 ao a feleletšego?
- 7 Naa ke peletile mantšu gabotse?
- 8 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 9 Naa lefoko le lengwe le lengwe le felela ka leswaodikga la maleba?

DIRA TŠHUPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go lekodišiša le go rulaganya, o le balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela barutwana kakanywa ya gago. O e balele godimo.
- 3 Lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola, o lemoga ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge eba o swanetše go e phošolla goba go e kaonafatša.
- 4 Dira tšhupetso ya go phošolla barutwana.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba phošolle go ba ba dire di kaonafatšo ge e le gore go a hlokagala.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferese tše dinnyane – kgonthišiša gore o šoma le sehlopha sa go fapana nakong engwe le engwe ge gona le mošomo wa go ngwala.
- 5 Lekola diphoso tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša dingwalwa tša barutwana.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale dipošo kamoka tša barutwana mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore dipošo tše dipošollwa bjang.

Lengwalo mabapi le go fodiša moya le go iketla: Kahanywa

Dumela Mary,

Ke go ngwalelela lengwalo le go go botša ka go tšhwa o fodiile moyeng ebile o lapologile. Se ke seo re tšhutilego sona seholong. Ke ikwa ke fodiile ebile ke lapologile ge ke ituleletše ^{ntlele} ntšhabe lešata ka hamoreng ya ka. Go dula ke nnoši go tšhwa gore ke ikwe ke fodiile ebile ke tšhwa go kema. Ke ikwa ke fodiile ebile ke lapologile ge ke bolela le bogwera ba ka ka gobane re a sega ebile re a tšhwašana. Ke ^{nyaka} ~~nyaka~~ go leka go sepela sepela ka gobane morutiši wa tšhwa ore seo se a mo tšhwa. Na wena o dira eng goe o ikwe o fodiile ebile o lapologile?

Ka nako yenigwe ke ile ka lwa le seoi. Ke ikwele ke nyamile hudu. Ke ile ka tšea sephetho sa go fodiša moya ka go ya ka hamoreng ya ka gomme ka dula ntle le lešata. Ke ^{nagana} ~~nagana~~ gore ke dirile tiro ye botse ka gore se se dirile gore moya wa ka o bole. Ka se ka kabela seoi lešata. Ka nako ye e tšago ge nka lwa le go mongwe ke tla leka go go sepela ^{sepela} go ba go dula ke nnoši ntle le lešata go na le gore re ke le ntwa ye kgolo. Na o ka dira eng go fodiša moya wa gago ge o lwele le seoi wa gago?

Ifle ngwalleleka pela!

Ka lerato,

Mavis

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **mph**
- 2 Bitša lentšu: **mphala**
- 3 Arogantšha lenšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**mph**/-/**a**/-/**l**/-/**a**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo o tee wa lentšu: /**mph**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi o tee wa lentšu: /**a**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**l**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo o tee wa lentšu: /**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **mphala**
- 9 Laetša ka go šupetša le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**mph**/-/**a**/-/**l**/-/**a**/ = **mphala**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**mp****h****a**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**la**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**mp****h****a**/-/**la**/ = **mphala**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **mph**
- 2 Bitša lentšu: **mphaka**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**mph**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**a**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro mo lentšung? /**k**/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /**a**/
- 7 Kgotšha barutwana go aroganya lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**mph**/-/**a**/-/**k**/-/**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **mphaka**
- 9 Laela barutwana go kopantšha medumo ya lentšu mmogo le wena: /**mph**/-/**a**/-/**k**/-/**a**/ = **mphaka**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**mp****h****a**/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**ka**/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**mp****h****a**/-/**ka**/ = **mphaka**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgweedi le sehlogo: mantšu a **mph**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-4 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.

3 Bitša mantšu a a latelago:

1 **mphaka**

2 **mphatong**

3 **mphala**

4 **mpheng**

5 **mphula**

4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentšung le lengwe le le lengwe.

5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalele modumo o nepišitšwego.

6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.

7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **mph**

2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.

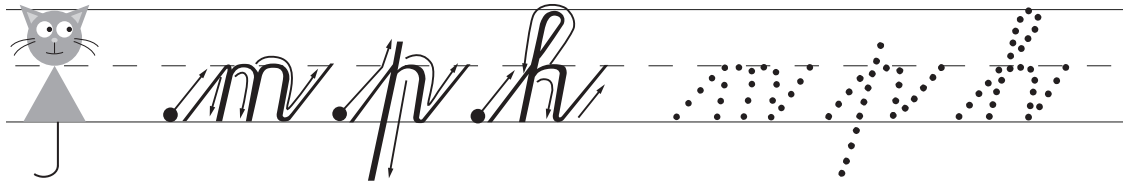
3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.

4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.

6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

mphaka

mphatong

mphala

mpheng

mphula

Sesi o ka mphatong wa bošupa.

BEKE 4

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p><u>Munene o hwetša thušo</u></p> <p>Morago ga lehu la koko wa Munene, o ile a ya go dula le Rakgadi Jessica kua Mamelodi – kgole le legae la gagwe kua Xigalo.</p>	<p>Ke akanya gore naa Munene o be a ikwa bjang ge a swanetše go ya kgole le gae?</p>
<p>Ge a fihla ntlong ya Rakgadi Jessica, ga go se se bego se kwala gabotse. Ntlo e be e kwala e le e kgolo gomme e se a selo.</p> <p>O be a hloosela medumo ya dinonyane di lla ka ntle lefastereng la gagwe mo mesong.</p> <p>O be a hloosela motswinyo wa lebatlari la go tia ge le bulega le ge le tswallega.</p> <p>Eupša sa go fetiša, o be a hloosela modumo wa lesego la kokoagwe la godimo, la go tliša.</p> <p>Munene o be a nyaka go robala letšatši ka moka. O be a ikwa a lapile kudu go tsoga mpeteng.</p>	<p>Ke kamaka gore Munene ga a ikwe gabotse, ka gore o nyaka go robala letšatši ka moka.</p>
<p>Ge a fihla ka phapošing ya gagwe e mpsha, ga go se bego se kwala gabotse. Phaphoši e be e kwala e le leswiswi e tonya.</p> <p>O be a hloosela modumo wa ditšhipi tša dikgomo ka ntle ga mafastere mo gare ga letšatši la sekolo.</p> <p>O be a hloosela modumo motswinyo wa tšhoko mo letlapeng.</p> <p>Eupša go fetiša o be a hloosela tsebo ya gore kokwage o gae – sebaka sa mosepelo o monnyane fela.</p> <p>Go nagana ka sekolo go ile gwa dira gore mala a Munene a be bohloko. Mesong e mengwe le e mengwe, o ile a botša Rakgadi Jessica gore o lwala kudu gore a ye sekolong.</p>	<p>Ke kamaka gore Munene ga a kwe a Thabile mo tikologong ya gagwe e mpsha – ntlo ya Rakgadiagwe Jessica ga e kwale gabotse le sekolo sa gagwe ga se kwale gabotse.</p>
<p>Rakgadi Jessica o be a kgona go bona go sengwe ga se a loka. O ile a leka go thuša Munene gore a tlwaele tikologo ya gagwe e mpsha.</p> <p>‘Go reng o sa tle le nna go ya ntlong ya baagišani? Bokang o na le mengwaga e senyane – fela bjale ka wena!’ a ithaopa, eupša Munene o be a sa kwe a nyaka go ka hlakana le motho o mogwe a sa mo tsebego.</p>	<p>Rakgadi Jessica o kamaka gore se sengwe ga se a loka ka Munene ka gore ga a nyake go tsoga mpeteng, go ya sekolong, goba go hlakana le motho o o mongwe a sa mo tsebego.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>'ke go diretše dijo tša gago tseo o di ratago tša letena!' Rakgadi Jessica a realo, a fa Munene sangwetše ye bosana ya go bešwa ya tšhese.</p> <p>'ke a leboga, eupša ga se ke sware ke tlala,' Munene a realo, a kgoromeletša sebjana sa gagwe kua kgole.</p>	<p>Ke kamaka gore Rakgadi Jessica o dire tšohle tše a ka di kgonago go dira gore Munene a ikwe gabotse – le ge e le go mo direla dijo tseo a d ratago! Eupša go bonala go se na seo se thušago Munene go kwa bokaone. Ke akanya gore Rakgadi Jessica o tla dira eng?</p>
<p>Bošego, Rakgadi Jessica o ile a kwa Munene a llela fase mo mosamelong wa gagwe. 'Naa o nyaka go gokarelwa?' a botšiša ka boleta, eupša Munene o be a sa nyake kgokarelo ya motho o mongwe ntle le ya kokoagwe.</p>	
<p>Rakgadi Jessica o ile a fa Munene nako ya go tlwaela, eupša ka morago ga dibeke tše mmalwa dilo di sa sepele botse.</p> <p>'Munene, ke tshwenyegile ka wena. Ke nagana gore o nale kagetelelo ya maikutlo. O itemogetše lehu la motho yo o mo ratago go fetiša. O hudugetše go phatša naga – kgole le legae la gago le bagwera ba gago. Ke nagana gore o nyaka thušo gore o ikwe bokaone,' a realo.</p> <p>Munene o ile a dula ka setu metsotso e mmalwa. 'A seo se ra gore go na le sengwe sa phošo ka nna?' Munene a botšiša ka letšhogo.</p> <p>'Aowa, ga go bjalo,' Rakgadi Jessica a realo. 'Ke tseba gore go na le mmamodula wa kganetšo ge motho a etela mosaekolotši. Ke etela mosaekolotši ka mehla go nthuša go kwa ke fodile ebile ke thabile,' a mo tshepiša.</p>	<p>Ke kamaka gore Munene o nyaka thušo go ikwa bokaone – a ka se kgone go kwa boakone ka boyena. Ke akanya ge eba go bona mosaekolotši go tla thuša?</p>
<p>Ka morago ga matšatši a mmalwa, Rakgadi Jessica o ile a iša</p> <p>Munene kliniking e kgethegilego. Ba ile ba leta ka phaphošing ya go leta.</p> <p>Ge leina la Munene le bitšwa, o ile a tšhoga. 'O se tshwenyeye, ke tla be ke go emetše mo,' Rakgadi Jessica a mo tshepiša ge a mo phaphatha mokokotlo.</p>	
<p>Munene o ile a tsena ka ofising e nnyane, ya go taga. O ile a dula setulong sa boleta, sa go iketla.</p> <p>'Ke nna Siya,' mosaekolotši a realo, a dula go lebana le yena. 'A re bolele ka mokgwa wo o ikwago ka gona.'</p> <p>'Gabotse, ke ikwa...' Munene a thoma.</p>	<p>Ke kamaka gore mafelelong Munene o bolela ka maikutlo a gagwe. Ke akanya ge eba go bona mosaekolotši go tla thuša Munene go kwa bokaone?</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Ge iri e fela, Munene o ile a hemela godimo, gomme a sepela go boela phapošing ya go leta.</p> <p>'Bjale?' gwa botšiša Rakgadi Jessica, ka pelaelo. 'Go be go le bjang?'</p> <p>'Gabotse, ga ke na nnete ge eba ke ikwa bokaone...' Munene a realo, 'eupša ke nagana gore ke nyaka go boa gape beke ye e tlogo. Ke rata Mosaekolotši Siya – ke nagana gore go bolela le yena go ka thuša.'</p> <p>Rakgadi Jessica o ile a tliša seatla sa Munene a myemyela.</p>	<p>Ke kamaka gore go kwa bokaone ke tshepedišo – ga go direge bjalo ka maleatlana goba ka morago ga go etela mosaekolotši gatee fela.</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa Munene o be a hlolosela mang?	Munene o be a hlolosela kokoagwe.
Naa Munene o be a dula kae le kokoagwe?	Munene le kokoagwe ba be bad ula kua Xigalo.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Rakgadi Jessica wa Munene a be tshwenyegile ka yena?	<ul style="list-style-type: none"> O be a tshwenyegile ka lebaka la gore o be a sa nyake go tsoga mpeteng. Munene o be a sa nyake go ya sekolong. Munene o be a sa nyake go hlakana le motho o mofsa. Munene o be a sa nyake go ja dijo tša gagwe tseo a di ratago. Ka lebaka la gore o lekile go dira tšohle tše a bego a ka di nagana go dira gore Munene a kwe bokaone, eupša ga se s ebego se thuša.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya Tabakgolo.
 - go loma ke mala
 - lapile
 - go iketla

Mantšu	Ditiro
Nonyane nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>
Molodi wa košana ya gago o nthabiša pelo	<i>Bea matsogo kgareng</i>
Lentšwana la gago le ntsikinya maikutlo	<i>Itšhikinya go laetša go tsikinyega</i>
Molotšana wa gago o sa le thokwana o bea maswafo a ka fase	<i>Itshware dikgara o iša matsogo fase</i>
O fodiša moya waka	<i>Laetša fodiša moya ka matsogo</i>
Nonyana nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>

BEKE 4

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela sehlopha se 1 go iša go tše 2 go abelana ka kanegelo ya sehlopha sa bona.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **ntw**
- 2 Bitša lentšu: **ntwela**
- 3 Arogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**ntw**/-/**e**/-/**l**/-/**a**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /**ntw**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /**e**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**l**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntwela**
- 9 Laetša ka go šupetsa le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**ntw**/-/**e**/-/**l**/-/**a**/ = **ntwela**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**ntwe**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**la**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**ntwe**/-/**la**/ = **ntwela**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **ntw**
- 2 Bitša modumo: **ntweša**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**ntw**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**e**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro o tee mo lentšung le? /**š**/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /**a**/
- 7 Kgopela barutwana go aroganya go ba o ikemetšego o nnoši: /**ntw**/-/**e**/-/**š**/-/**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntweša**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo mo lentšung mmogo le wena: /**ntw**/-/**e**/-/**š**/-/**a**/ = **ntweša**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**ntwe**/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**ša**/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**ntwe**/-/**ša**/ = **ntweša**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgweri le sehlogo: mantšu a **ntw**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-5 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **ntwa**

- 2 **ntwela**
- 3 **ntweša**
- 4 **dintwa**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentsung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

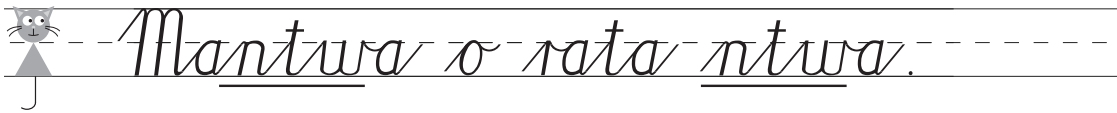
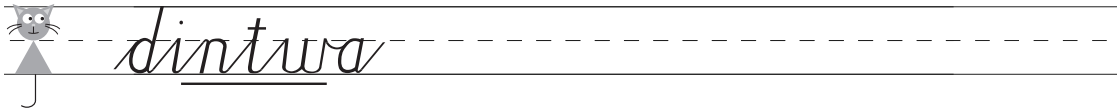
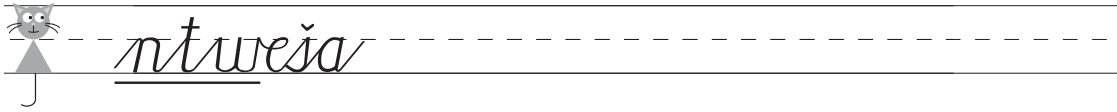
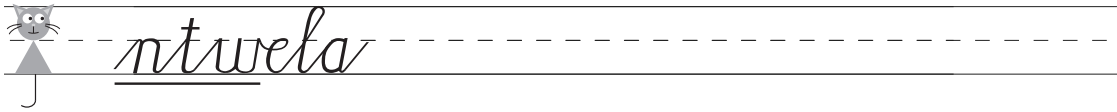
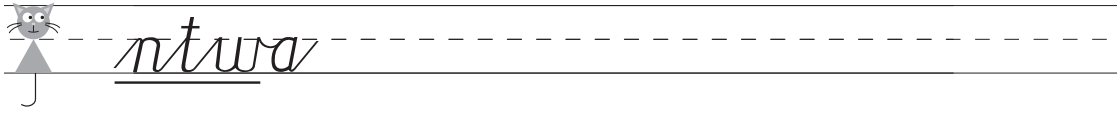
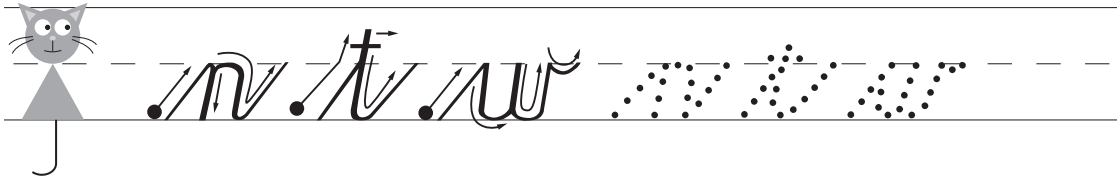

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leletere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **ntw**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leletere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leletere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Phatlalatša Le Go Tšweletša

SEHLOGO: Ngwalela mogwera goba o mongwe wa leloko ka go ikwa o fodile moyeng e bile o iketlile. Temana ya mathomo e tla ba ka dilo tšeo di dirago gore o ikwe o fodile moyeng ebile o iketlile. Temana ya bobedi e tla ba ka nako yeo o ikwelego o befetšwe goba o nyamile, le gore moya wa gago o fodišitše ka mogwa mang.

MOŠOMO: Ngwala mafoko a 12 a beakantšwe ka ditemana

FREIMI YA GO NGWALA:

Dumela ...

Ke go ngwalela go go botša ka...

Ke ikwa ke fodile le go iketla ge... (Ngwala mafoko a 2 go iša go a 3 ka se)

Ke tla leka go....

(Botšiša motho wo o mo ngwalelago potšišo!)

Nako engwe...

Ke ikwa ke...

Ke tšeere sephetho sa go...

Ke nagana gore ke dirile / ga se ka dira mošomo o mobotse ka lebaka la ...

Nako e tlogo...

(Botšiša motho wo o mo ngwalelago potšišo!)

Hle o fetole mo nakong ye e sa fetšego pelo!

Ka lerato

...

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto e thoma, ngwala kakanywa yeo e rulagantšwego ka Mošupologo mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya kakanywa ya gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana go ngwalolla ka leswa sengwalwa, o tsentšha sehlogo le letšatšikgwedi.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (O A DIRA)

- 1** Efa barutwana dipuku tša go ngwalela goba ge e le gore go a kgonega, matlakala a go se ngwalelwe selo a A4 gore ba ngwale mangwalo a bona gore go be bonolo go fa batho bao ba ba ngwalela lengwalo.
- 2** Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **Lengwalo ka go ikwa o fodile moyeng le go iketla.**
- 3** Botša barutwana go ngwala gape ka bothakga sengwalwa sa bona sa mafelelo,sa go hloka diphošo.
- 4** Ge e le gore barutwana ba na le nako, ba ka thala tshwantšhetšo ya ka pejana. Ge e le gore barutwana ba na le nako, ba ka thala seswantšho ka pejana.
- 5** Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

BARUTWANA BA TŠWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1** Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2** Botša barutwana go Sokologa ba Bolele gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3** Ge barutwana ba feditše go dira se, bitša morutwana o tee goba ba ba bedi go balela phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4** Ge ele gore go a kgonega ga ba sepele le lengwalo go yo fa batho bao ba ba ngwaletšego marifi. Se se hlakiša le go bontšha bohlokwa bja go ngwala.

23 Dibatsela 2020

Lengwalo mabapi le go fodiša moya le go iketla

Dumela Mary,

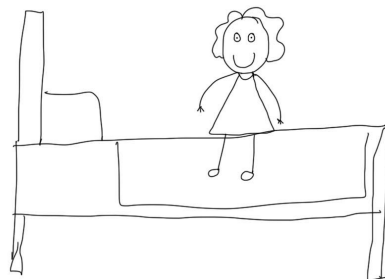
Ke go ngwalela lengwalo le go go botša ha go ikwa o fodiile moyeng ebile o lapologile. Se ke seo re ithutilego sona sekolong. Ke ikwa ke fodiile ebile ke lapologile ge ke ituleletše ntlele lešata ha kamoreng ya ha. Go dula ke nnoši go tkuša gore ke ikwe ke fodiile ebile ke kgona go kema. Ke ikwa ke fodiile ebile ke lapologile ge ke bolela le bogwera ba ha ha gobane re a sega ebile re a thabišana. Ke nyaha go leha go sepela sepela ha gobane morutiši wa ha ore seo se a mo tkuša. Naa uena o dira eng goe o ikwe o fodiile ebile o lapologile?

Ka nako yennque ke ile ha lwa le sesi. Ke ikwele ke nyamile kudu. Ke ile ha tšea sephetko sa go fodiša moya ha go ya ha kamoreng ya ha gomme ha dula ntle le lešata. Ke nagana gore ke dirile tiro ye botse ha gore se se dirile gore moya wa ha o fole. Ja se ha klabela sesi lešata. Ka nako ye e tlogo ge nka lwa le yo mongwe ke tla leha go go sepela sepela go ba go dula ke nnoši ntle le lešata go na le gore re be le ntwa ye kgolo. Naa o ka dira eng go fodiša moya wa gago ge o lwele le sesi wa gago?

Ihle ngwalleleha pela!

Ka lerato,

Mavis

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Fetoša Ditlhaka

KE A DIRA...

- 1 Hlalosa gore lehono, re tla itlwaetša go lebelela diphapanonyana mo mantšung. Se se ka re thuša go ba babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **mphaka, mphala**
- 3 Šupetša barutwana go hwetša phaphano, bjalo ka: **mphaka, mphala**
- 4 Hlalosa phapano, bjalo ka: /k/ le /l/ medumo e a fapana, eupša se sengwe le se sengwe mo lentšung ga se sa fetošwa!

RE A DIRA...

KAROLO YA 1

- 1 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **ntwela, ntweša**
- 2 Botšiša barutwana: Naa mantšu a a mabedi a fapana ka eng?
- 3 Bitša gore a tle a thalele phapano magareng ga mantšu a mabedi, bjalo ka: **ntwela, ntweša**
- 4 Hlalosa phapano magareng ga mantšu a mabedi.

KAROLO YA 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu mo letlapeng: **mphaka**
- 2 Botsisa barutwana: Naa ke modumo ofe o tee wo re ka o fetošago mo lentšung le go bopa lentšu le lengwe le leswa?
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana mo letlapeng, bjalo ka: **hlaka, kgaka, thaka, ngaka, nyaka, tlhaka**

O A DIRA...

- 1 Ngwala lentšu le mo letlapeng: **ntwela**
- 2 Laela barutwana go bopa mantšu a mangwe a mantši go ya ka mo ba ka kgonago ka gona, ba fetoša modumo o tee mo lentšung.
- 3 Mafelelong biletša barutwana kamoka letlapeng gore ba ngwale le lengwe la mantšu a bona.
- 4 Lebelediša mantšu kamoka ga ona, gomme o hlalose gore ke modumo ofe wo o fetošitšwego.
Iwela, tsela, nwela, tshela, tšhela

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: KE A AKANYA; GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Munene o hwetša thušo</u></p> <p>Morago ga lehu la koko wa Munene, o ile a ya go dula le Rakgadi Jessica kua Mamelodi – kgole le legae la gagwe kua Xigalo.</p>	<p>Ke gopola gore Munene o ikwa a nyamile mo kanegelong ye. A re naganeng ka moo Rakgadi Jessica a kamakilego ge re ntše re bala lehono.</p>
<p>Ge a fihla ntlong ya Rakgadi Jessica, ga go se se bego se kwala gabotse. Ntlo e be e kwala e le e kgolo gomme e se a selo.</p> <p>O be a hloosela medumo ya dinonyane di lla ka ntle lefastereng la gagwe mo mesong.</p> <p>O be a hloosela motswinyo wa lebatlari la go tia ge le bulega le ge le tswallega.</p> <p>Eupša sa go fetiša, o be a hloosela modumo wa lesego la kokoagwe la godimo, la go tliša.</p> <p>Munene o be a nyaka go robala letšatši ka moka. O be a ikwa a lapile kudu go tsoga mpeteng.</p>	<p>Ke kamaka gore go nyaka go robala letšatši ka moka ke seka sa kgatelelo ya maikutlo.</p>
<p>Ge a fihla ka phapošing ya gagwe e mpsha, ga go se bego se kwala gabotse. Phaphoši e be e kwala e le leswiswi e tonya.</p> <p>O be a hloosela modumo wa ditšhipi tša dikgomo ka ntle ga mafastere mo gare ga letšatši la sekolo.</p> <p>O be a hloosela modumo motswinyo wa tšhoko mo letlapeng.</p> <p>Eupša go fetiša o be a hloosela tsebo ya gore kokwage o gae – sebaka sa mosepelo o monnyane fela.</p> <p>Go nagana ka sekolo go ile gwa dira gore mala a Munene a be bohloko. Mesong e mengwe le e mengwe, o ile a botša Rakgadi Jessica gore o lwala kudu gore a ye sekelelong.</p>	<p>Ke kamaka gore go loma ke mala ka mehla e ka na seka sa kgatello ya maikutlo.</p>
<p>Rakgadi Jessica o be a kgona go bona go sengwe ga se a loka. O ile a leka go thuša Munene gore a tlwaele tikologo ya gagwe e mpsha.</p> <p>‘Go reng o sa tle le nna go ya ntlong ya baagišani? Bokang o na le mengwaga e senyane – fela bjale ka wena!’ a ithaopa, eupša Munene o be a sa kwe a nyaka go ka hlakana le motho o mogwe a sa mo tsebego.</p>	<p>Ke kamaka gore go se nyake go hlakana le motho o moswa goba go bolela le batho ke seka sa kgatello ya maikutlo.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>'ke go diretše dijo tša gago tseo o di ratago tša letena!' Rakgadi Jessica a realo, a fa Munene sangwetše ye bosana ya go bešwa ya tšhese.</p> <p>'ke a leboga, eupša ga se ke sware ke tlala,' Munene a realo, a kgoromeletša sebjana sa gagwe kua kgole.</p>	<p>Ke kamaka gore go se sware ke tlala e ka ba seka sa go ba le kगतello ya maikutlo – kudu ge o sa nyake go ja sejo seo a se ratago!</p>
<p>Bošego, Rakgadi Jessica o ile a kwa Munene a llela fase mo mosamelong wa gagwe. 'Naa o nyaka go gokarelwa?' a botšiša ka boleta, eupša Munene o be a sa nyake kgokarelo ya motho o mongwe ntle le ya kokoagwe.</p>	<p>Go na le dika tše ntši kudu tša go bontšha gore Munene o ikwa a na le kगतello ya maikutlo – kudu ge Rakgadi Jessica a nagana ka tšona ka moka. Ke nagana gore dika tše di mo thuša go kamaka gore Munene a ka be a nyamile.</p>
<p>Rakgadi Jessica o ile a fa Munene nako ya go tlwaela, eupša ka morago ga dibeke tše mmalwa dilo di sa sepele botse.</p> <p>'Munene, ke tshwenyegile ka wena. Ke nagana gore o nale kagetelelo ya maikutlo. O itemogetše lehu la motho yo o mo ratago go fetiša. O hudugetše go phatša naga – kgole le legae la gago le bagwera ba gago. Ke nagana gore o nyaka thušo gore o ikwe bokaone,' a realo.</p> <p>Munene o ile a dula ka setu metsotso e mmalwa. 'A seo se ra gore go na le sengwe sa phošo ka nna?' Munene a botšiša ka letšhogo.</p> <p>'Aowa, ga go bjalo,' Rakgadi Jessica a realo. 'Ke tseba gore go na le mmamodula wa kganetšo ge motho a etela mosaekolotši. Ke etela mosaekolotši ka mehla go nthuša go kwa ke fodile ebile ke thabile,' a mo tshepiša.</p>	<p>Rakgadi Jessica o kamakile gore Munene o nyamile ka dika tšohle tše a bego a di bona – gomme ka gore o itemogetše diphetogo tše ntši tša bophelo, go swana le go hlokofala ga kokoagwe le go hudugela lefelong le leswa.</p>
<p>Ka morago ga matšatši a mmalwa, Rakgadi Jessica o ile a iša</p> <p>Munene kliniking e kgethegilego. Ba ile ba leta ka phaphošing ya go leta.</p> <p>Ge leina la Munene le bitšwa, o ile a tšhoga. 'O se tshwenyegile, ke tla be ke go emetše mo,' Rakgadi Jessica a mo tshepiša ge a mo phaphatha mokokotlo.</p>	<p>Ke kamaka gore Munene ga se a ka a bona mosaekolotši peleng, ka gore o tšhošitše ke kopano ya gagwe.</p>
<p>Munene o ile a tsena ka ofising e nnyane, ya go taga. O ile a dula setulong sa boleta, sa go iketla.</p> <p>'Ke nna Siya,' mosaekolotši a realo, a dula go lebana le yena. 'A re bolele ka mokgwa wo o ikwago ka gona.'</p> <p>'Gabotse, ke ikwa...' Munene a thoma.</p>	

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Ge iri e fela, Munene o ile a hemela godimo, gomme a sepela go boela phapošing ya go leta.</p> <p>'Bjale?' gwa botšiša Rakgadi Jessica, ka pelaelo. 'Go be go le bjang?'</p> <p>'Gabotse, ga ke na nnete ge eba ke ikwa bokaone...' Munene a realo, 'eupša ke nagana gore ke nyaka go boa gape beke ye e tlogo. Ke rata Mosaekolotši Siya – ke nagana gore go bolela le yena go ka thuša.'</p> <p>Rakgadi Jessica o ile a tiiša seatla sa Munene a myemyela.</p>	<p>Ke kamaka gore go bona mosaekolotši go ka thuša Munene go katana le kगतello ya maikutlo. Basaekolotši ba bohlokwa kudu gomme ba kgona go thuša.</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa ke ka lebaka la eng Munene a hudugetše Mamelodi</p>	<p>O ile a swanela go ya Mamelodi go dula le Rakgadiagwe Jessica ge kokoagwe a hlokofala.</p>
<p>Naa sejo seo Munene a se ratago ke sefe?</p>	<p>Munene o be a rata go ja sangwetše ya go gadikwa ya go ba le tšhese.</p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa Rakgadi Jessica o kamakile bjang gore Munene a ka be a nyamile?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore o be a nyaka go robala letšatši ka moka. O be a sa nyake go tsoga. • Ka lebaka la gore o be a swera ke mala letšatši le lengwe le le lengwe ebile o be a sa nyake go ya sekolong. • Ka lebaka la gore o be a sa nyake go hlakana le motho o mofsa. • Ka lebaka la gore ga a nyake go ja – le ge e le sejo seo a se ratago. • Ka lebaka la gore Rakgadi Jessica o kwa Munene a lla bošego. • Ka lebaka la gore koko wa Munene o sa tšwa go hlokofala. • Ka lebaka la gore Munene o be a swanetše go hudugela felo tsoko – dilo ka moka di ile tša mo fetogela!

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

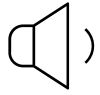
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - leswao
 - seka
 - maikutlo

Mantšu	Ditiro
Nonyane nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>
Molodi wa košana ya gago o nthabiša pelo	<i>Bea matsogo kgareng</i>
Lentšwana la gago le ntsikinya maikutlo	<i>Itšhikinya go laetša go tsikinyega</i>
Molotšana wa gago o sa le thokwana o bea maswafo a ka fase	<i>Itshware dikgara o iša matsogo fase</i>
O fodiša moya waka	<i>Laetša fodiša moya ka matsogo</i>
Nonyana nkopelele!	<i>Laetša go fofa ka maphego</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo Kanegelong ye...
Re ka kamaka gore Munene o ikwa a le kगतello ya maikutlo ka lebaka la gore.....
Re kgona go kamaka gore Auntie Jessica o tshwenyega ka Munene ka lebaka la gore...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumathlaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. E tswaka le tše dingwe tša dihlogo.

mph	ntw	k
a	l	u
e	š	i
d	n	g

TŠHUPETŠO

- 1 Gopotša barutwana ka medumo ya beke: /**mph**/ le /**ntw**/
- 2 Sekaseka medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa tša ka godimo ka moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /**mph**/-/**a**/-/**k**/-/**a**/ = **mphaka**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – ga go hlokogale gore ba šomiše /**mph**/ **goba** /**ntw**/
- 6 Bontšha barutwana gore lentšu le lengwe le bopiwa bjang, bjalo ka: /**n**/-/**e**/-/**l**/-/**a**/ = **nela**

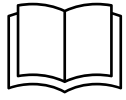
BARUTWANA BA A DIRA

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **mph**, **ntw**
- 2 Laela barutwana gore ba thomiše go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya ka mo ba kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go phošolla mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore ba bope bjang mantšu (le a mangwe): **mphaka**, **mphala**, **mpheng**, **mphula**, **ntwa**, **ntwela**, **ntweša**, **dintwa**, **nela**, **šala**, **kuka**, **kgala**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA/ GO KAMAKA

SWANTŠHA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana mo ditafoleng tša bona, ka dipuku tša bona tša go ngwala goba matlakala ao a sego a ngwalwa, diphensele le dikaryone.
- 2 Hlalosa gore lehono barutwana ba tla **ngwala le go thala** ka maikutlo goba seo monegwa a se naganago mo kanegelong.
- 3 **Dira tshupetšo** gore o **kgetha bjang moanegwa gomme wa kamaka se ba se naganago goba maikutlo a bona**, bjalo ka: Rakgadi Jessica o tshwenyigile gore Munene ga a ikwe gabotse.
- 4 Thala seswantšho sa gago mo letlapeng sa Rakgadi Jessica a theeditše Munene a lla bošego.
- 5 Šomiša tshupetšo go tlaleletša pudulo ya kakanywa, tshwantšhetšo ka lefoko goba mafoko a mabedi ka gare, bjalo ka: ke a akanya gee ba go na le ditau. Ke kwa ke betha ke letswalo!
- 6 Sa go latela, botša barutwana gore ba tla kgetha moanegwa gomme ba kamaka gore o nagana eng le gore maikutlo a gagwe ke afe.
- 7 A kgopela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele sengwalwa gape.
- 8 Kgopela barutwana gore ba bule mahlo a bona, gomme ba thale dikakanyo tša bona.
- 9 La mafelelo, kgopela barutwana go **sokologa ba bolele**, gomme ba abelane tshwantšhetšo tša bona le wa mphato.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, atoms, globes), mathematics (calculators, rulers, compasses), arts (pencils, paint palettes), and general learning (books, graduation caps, lightbulbs).

Mphato 3

KOTARA 4

Beke

5

TABAKGOLO:

Manyami

le mahloko

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya gago ya lebota le tafola tše o di tla ba go le maatlakgogedi go barutwana, mohlala: Ngwala kanenegelo kopana ka nako yeo o ikwele o nyamile goba o kolokana le ona gore barutwana ba bale.
- 5 Dira dinyakišišo mo inthaneteng gore naa o beakanya bjang tabakgolo. Mohlala: Maano a go thuša barutwana go kolokana le manyami le mahloko
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo, tša go bala le tša bokgobapuku ka moka di ka lenaneo.
- 8 Beakanya leswa dihlopha tša gago tša go bala ka go hlahlwa ge e le gore go a hlokega.
- 9 Beakanya mešongwana ya kelo ya semmušo le kelo yeo e sego ya semmušo tša beke.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 86, A re baleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 87 -88, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 89, Let's do

Mošongwana wa 4: Ngwala ka gare ga pukutšatši ka nako yeo o ikwele o nyamile, le gore ke eng seo se go thušitšego go ikwa bokaone

Mošupologo

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

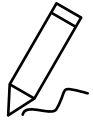
HLAGIŠA TABAKGOLO: GO FIHLELELA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontšha barutwana seswantšho letlakala la ka ntle la Puku ye kgolo ya dikanegelo: Bantu o ikwa a nyamile
- 2 Botša barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwa: Manyami le mahloko
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohloletšo:
 - a Naa ke mabaka a mangwe ao a dirago gore batho ba kwe ba nyamile?
 - b Naa go lebega bjang goba kwagala bjang ge motho o mongwe a nyamile?
 - c Naa mahloko ke eng?
 - d Naa mahloko le manyami di kgokagana bjang? (Naa di swana bjang? Naa di fapana bjang?)

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatsa, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - manyami
 - mahloko
 - lehu
 - poloko

Mantšu	Ditiro
Dikeledi ke mantšu a go hloka hlathollo pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša bohloko pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša manyami pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Ntšha keledi ge o le bohlokong le manyaming.	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Se se tla dira gore o kaonafale.	-

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo **Botee go ya Bontšhing ba Mantšu.**
- 2 Sa go latela botša barutwana go ngwala dinomoro tse 1-5 kgauswi le mothaladi o mo khwibidu, ba tshela methaladi mo gare ga dinomoro.
- 3 Bitša mantšu a botee ka tsela ye e latelago. Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu a kgauswi le nomoro ye e nepagetšego.

Botee go ya Bontšhing ba Mantšu

- 1 mogale
 - 2 ekho
 - 3 tamati
 - 4 tapola
 - 5 domino
- 4 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mantšu ka bontšhi mo mothalading wa ka fase.
 - 5 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, o bitša medumo ebile o hlalosa ka tshepetšo ya go ngwala ya mothikitho ge o le gare o dira seo.
 - 6 Ke moka, kgopela barutwana go go šupetša paterone yeo ba e bonago, bjalo ka: mo mantšu a fetogago.
 - 7 Thalela dipaterone, bjalo ka:

Botee go ya Bontšhing ba Mantšu

- 1 mogale
bagale
 - 2 ekho
diekho
 - 3 timati
ditamati
 - 4 tapolao
ditapola
 - 5 domino
didomino
- 8 Botša barutwana go nagana ka dipaterone tše ge ba bala gare ba bala goba ba ngwala
 - 9 Laela barutwana gore ba ntšhe dikryone ba swaye mošomo wa bona

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele**MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA**

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Bantu o ikwa a nyamile
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntšhwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Kakanywa

SEHLOGO: Ngwala kanegelo ka motho o mongwe wo a aparetšego ke manyami goba mahloko

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo gomme o phatlalatše kanegelo ya gago ya go ba le temana tše pedi (ya go ba le mafoko a 12)

MAANO A GO BEAKANYA: Dira mmapa-hlogo

HLAGIŠA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Bontšha barutwana gore **o nagana pele o ngwala.**
- 2 Ka go bolela, hlalosa dikakanyo tša teamana ya gago., bjalo ka:
*Ke tla ngwala ka kanegelo seo se hlohloeditšwego ke ge koko a eya molete mohlaela thupa.
Ke nonwane, eupša e tla go goga ka maitemogelo a ka gomme ya dira kanegelo e bonagele tše okarego ke nnete.*

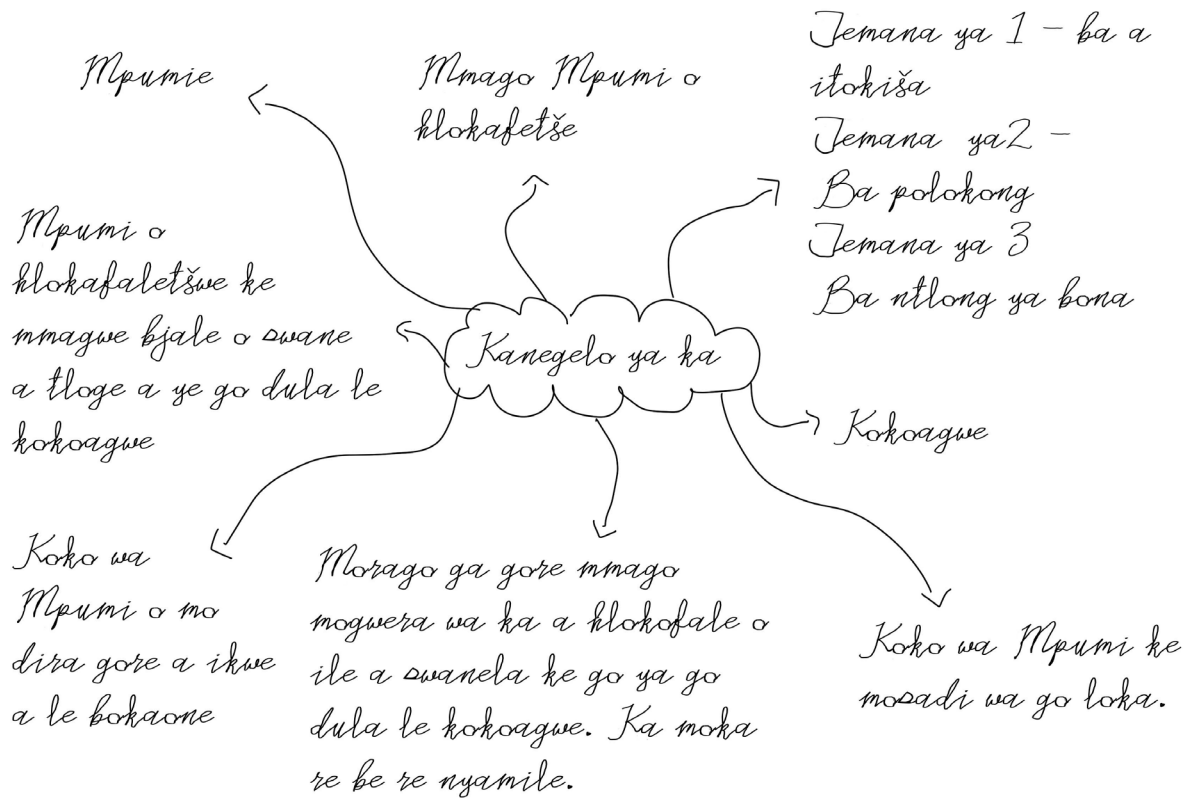
GO DIRA TŠHUPETŠO YA MAANO A GO BEAKANYA (KE A DIRA)

- 1 Thale freimi ya peakanyo ka lehlakoreng le lengwe la letlapa.
- 2 Bontšha barutwana gore dira bjang lenaneo ka go araba dipotšišo.
- 3 Feleletša lenaneo ka thoko enngwe ya letlapa.

Peakanyo ya Mmapa-hlogo			Mmapa-hlogo		
Naa ke mang yo a nyamilego goba a aparetše ke manyami?	Naa go diregile eng?	Naa kanegelo e direga kae (kae le neng)?	Sandile le Mmagwe. Kudukudu mmagwe.	Koko wa Sandile grandmother /Mmago mmagwe o hlokofetše	Teamana ya 1 – ba itokišetša Temana ya 2– ba ile polokong Temana ya 3 – ba ja dijo tša letena
Naa ke ka lebaka la eng motho wo a nyamile goba a aparetšwe ke mahloko?	Ka negelo ya ka	Naa ke bo mang baanegwa ba bangwe mo kanegelong?	Lehu le be le sa lebellwa – o humane kotsi ya sefatanaga	Ka negelo ya ka	Gona le batho ba bangwe kua kerekeng
Naa go tla direga eng go thuša motho wo a ikwe bokaone?	Naa ke maitemogelo a fe o ka anyago go go thusa go ngwala kanegelo?	Naa gona le dintlha tše dingwe tša bohlokwa?	Sandile o bea letsogo la gagwe a gokara mmagwe, ba bona batho ba bantši kua kerekeng	Ge rakgolo wa ka a hlokofatše ke ile ka ikwa ke nyamile – bomma ba letše matšatši a mantši	Ba ja dijo tše di bego di ratwa ke koko go mo hlompha

BARUTWANA BA ŠOMIŠA MAANO A PEAKANYO (O A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba tswalele mahlo gomme ba nagane ka moanegwa wo a nyamilego goba a lego mahlokong.
- 2 Sa go latela, botša barutwana go **sokologa gomme ba bolele** le wa mphato, go abelana dikanegelo tsa bona.
- 3 Bontšha barutwana freimi ya peakanyo mo letlepeng, ba botse gore ba išomiše go beakanya sengwalwa sa bona go swana le ka tsela yeo o dirilego ka gona.
- 4 Efa barutwana dipuku tsa go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona– ga ba swanela **go kopisa** seo se ngwadilego ke morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o sware dikhonferense tše dinnyane.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **mpš**
- 2 Bitša lentšu: **dimpša**
- 3 Arogantšha lenšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /d/-/i/-/mpš/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo o tee wa lentšu: /d/
- 5 Bitša modumo wa bobedi o tee wa lentšu: /i/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /mpš/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo o tee wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **dimpša**
- 9 Laetša ka go šupetša le go kopanya medumo go bopa lentšu: /d/-/i/-/mpš/-/a/ = **dimpša**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /di/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /mpša/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /di/-/mpša/ = **dimpša**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **mpš**
- 2 Bitša lentšu: **tompša**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /t/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /o/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro mo lentšung? /mpš/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /a/
- 7 Kgopela barutwana go aroganya lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /t/-/o/-/mpš/-/a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tompša**
- 9 Laela barutwana go kopantšha medumo ya lentšu mmogo le wena: /t/-/o/-/mpš/-/a/ = **tompša**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /to/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /mpša/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /to/-/mpša/ = **tompša**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **mpš**

- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-4 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **mpša**
 - 2 **dimpša**
 - 3 **tompša**
 - 4 **mpšeng**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentšung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

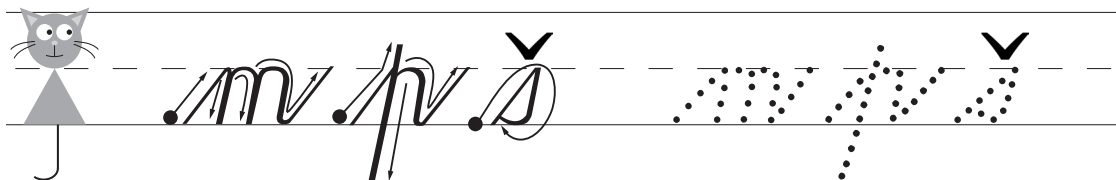

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **mpš**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafole ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

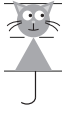

mpša

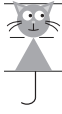
dimpša

tompša

mpšeng

Dimpša di robetše.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p><u>Bantu o ikwa a nyamile</u></p> <p>Mogwera wa Khumo Bantu o hlabile kolobe ka Mošupologo goba Labobedi. Khumo o ile a akanya gore naa mogwera wa gagwe wa gagwe gore a ka be a le kae.</p>	
<p>Ge Khumo a goroga gae go tšwa sekolong ka Labobedi, mmagwe o ile a mmotšha gore koko wa Bantu o hlokofetše. Bantu o le kokoagwe e be e le monwana le lenala. Khumo o ile a nagana ka moo Bantu a swanetšego a ikwa ka gona.</p> <p>‘Ke swanetše go leka go dira gore mogwera wa ka a ikwe bokaone,’ Khumo a nagana. O ile a nagana kgafetšakgafetša ka seo a ka se dirago.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o tshwenyega ka mogwera wa gagwe, ka gore o nyaka go mo thuša gore a ikwe bokaone!</p>
<p>‘Mohlomongwe nka dira gore Bantu a sege ge nka anegela metlae ya ka e mekaone ka moka!’ Khumo a nagana. ‘Ke moka o tla lebala tšohle ka maikutlo a go nyamiša!’ Khumo o ile a nagana ka metlae ya gagwe ka moka ya go tšea gabotse. O ile a e ngwala godimo ga sekgepetlana sa letlakala gomme a e bea ka mokotlaneng wa gagwe wa sekolo.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o leka ka maatla go thuša mogwera wa gagwe a ikwe bokaone!</p>
<p>Mesong ya Laboraro, Khumo o ile a hwetša Bantu sekolong. Khumo o ile a nagana gore go tla kweša Bantu bohloko ge a ka bolela ka kokoagwe. Ka fao, Khumo a se bolele selo. Sebakeng, o ile a ntšha pampiri ya gagwe a thoma go botša Bantu metlae ya gagwe ka moka. Ka morago ga engwe le o engwe, o ile a lebelele myemyelo sefahlegong sa Bantu. Eupša, Bantu a fela a lebega a nyamile.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore metlae ya Khumo ga se ya dira gore Bantu a ikwe bokaone, ka gore Bantu o sa lebega a nyamile morago ga gore Khumo a mmotše metlae!</p>
<p>Mantšiboa a Laboraro, Khumo o ile a nagana ka se sengwe gape se a ka se dirago go thuša mogwera wa gagwe a ikwe bokaone.</p> <p>‘Mohlomongwe nka kgona go dira gore Bantu a lebale ka mkgwa wo a nyamilego ge nka mmontšha maleatlana maswa a go totompetša,’ Khumo a nagana. ‘Ke moka, o tla lebala tšohle ka go ikwa a nyamile!’</p> <p>Khumo o ile a hwetša dinamune tše dingwe ka moraleng. O ile a di ntšhetša ka ntle gomme a itlwaetša go di totompetša, go fihlela a kgona go ba le tše tharo moyeng!</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o leka ka maatla go thuša mogwera wa gagwe go a ikwe bokaone!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Ka Labone mesong, Khumo o hweditše Bantu sekolong. Khumo o ile a nagana gore go tla kweša Bantu bohloko ge a ka bolela ka kokoagwe. Ka fao, Khumo a se bolele selo. Sebakeng, o ile a ntšha ditapola tša gagwe a bontšha Bantu maleatlana a gagwe a maswa. O ile a hwidinyela ditapola tše tharo moyeng, e le seo a bego a nagana gore se a kgahliša. A lebelela myemyelo sefahlegong sa Bantu. Eupša, Bantu a fela a lebega a nyamile.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore maleatlana a Khumo ga se a dira gore Bantu a ikwe bokaone, ka gore Bantu o sa lebega a nyamile le ge Khumo a mmontšhitše maleatlana a gagwe a go kgahliša!</p>
<p>Ge Khumo a fihla gae go tšwa sekolong ka Labone, o be a nyamile.</p> <p>'Ke lekile makgehlo a mmalwa go dira gore Bantu a se ikwe a nyamile!' Khumo a botša mmagwe.</p> <p>'Ke mmoditše metlae, ka mmontšha maleatlana a ka a makaone a go totompetša, eupša ga go se se šomilego!' Khumo a realo.</p> <p>'Naa o ile wa mmotša gore o manyami ge kokoagwe a hlokofetše?' mmago Khumo a mmotšiša.</p> <p>'Aowa. Ke naganne gore seo se tla dira gore Bantu a ikwe a nyamile go feta ge nka bolela ka kokoagwe,' Khumo a araba.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o nyaka go thuša mogwera wa gagwe Bantu gore a ikwe bokaone, eupša ga a na tsebo ya gore a dire bjang! Ke kgona go kamaka gore Khumo ga se a ka a ba le mogwera wa go hlokofalelwa ke kokoagwe.</p>
<p>Mmago Khumo o ile a dula kgauswi le yena. 'Bantu o kwa bohloko ka gore o be a rata kokoagwe. Ga go hlokege gore o leke go mo dira gore a lebale manyami a gagwe. Ka nako tše dingwe, ge re nyamile, re hloka bagwera ba rena ba be le rena, ba re theeletše,' mmago Khumo a realo.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore mmago Khumo nkile a ba le mogwera wo a hlokofalwetšego ke kokoagwe ka lebaka la gore o bonala a tseba se a swantšego go se dira!</p>
<p>Ka Labohlano mesong, Khumo o ile a hwetša Bantu sekolong.</p> <p>'Ke tloga ke le manyami ge kokoago a hlokofetše,' Khumo a realo. 'Ga ke tsebe mokgwa wa go go kaonafatša maikutlo a gago. Eupša nka kgona fela go dula le wena ge e le gore go lokile. Gomme ge o nyaka go bolela ka moo o kwago bohloko, ke fa tsebe,' Khumo a realo.</p>	<p>Khumo o latela maele a mmagwe! Ke kgona go kamaka gore Khumo o tloga a tshwenyega ka mogwera wa gagwe, e bile o nyaka go mo thuša gore a ikwe bokaone!</p>
<p>La mathomo beke ka moka, Bantu o ile a lebelela Khumo ka myemyelo e nnyane.</p> <p>'Ke a leboga, Khumo. O mogwera wa makgonthe,' Bantu a realo.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore la pele mola beke e thomago, Khumo o thušitše Bantu go ikwa bokaonenyana.</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Bantu a be a se gona sekolong ka Mošupologo le Labobedi?	Ke ka lebaka la gore kokoagwe o hlokofetše.
Naa Khumo o dirile eng Ka Laboraro go leka go thuša gore mogwera wa gagwe a ikwe bokaone?	O hlametše mogwera wa gagwe metlae gore a sege.
Naa ke mang a thušitšego Khumo mo kanegelong?	Mmago Khumo o ile a mo thuša.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Khumo a ile a dira metlae le maleatlana?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore o be a nyaka gore mogwera wa gagwe a ikwe bokaone. • Ka lebaka la gore o be a nagan gore metlae le maleatlana a tla dira gore Bantu a lebale go kwa a nyamile. • Ka lebaka la gore o be a tshwenyega go thuša gore mogwera wa gagwe a ikwe bokaone. • Ka lebaka la gore o be a sa tsebe se se ka thušago mogwera wa gagwe go ikwe bokaone. O lekile ka mo a ka kgonago!

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

BEKE 5

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

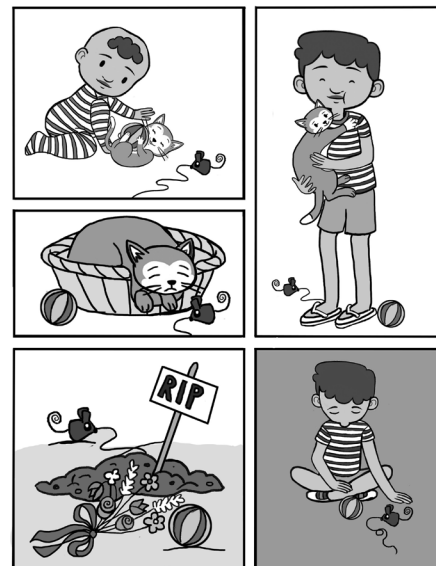
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - go hlophiša
 - šitiša
 - naganelaleboga
 - go leboga

Mantšu	Ditiro
Dikeledi ke mantšu a go hloka hlathollo pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša bohloko pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša manyami pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Ntšha keledi ge o le bohlokong le manyaming.	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Se se tla dira gore o kaonafale.	-

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nyw**
- 2 Bitša lentšu: **dienywa**
- 3 Arogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**d**/-/**ie**/-/**nyw**/-/**a**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /**d**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /**ie**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**nyw**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **dienywa**
- 9 Laetša ka go šupetsa le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**d**/-/**ie**/-/**nyw**/-/**a**/ = **dienywa**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**die**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**nywa**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**die**/-/**nywa**/ = **dienywa**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nyw**
- 2 Bitša modumo: **anywa**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**a**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**nyw**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /**a**/
- 6 Kgopela barutwana go aroganya go ba o ikemetšego o nnoši: /**a**/-/**nyw**/-/**a**/
- 7 Ngwala lentšu mo letlapeng: **anywa**
- 8 Laela barutwana go kopanya medumo mo lentšung mmogo le wena: /**a**/-/**nyw**/-/**a**/ = **anywa**
- 9 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**a**/
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**nywa**/
- 11 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**a**/-/**nywa**/ = **anywa**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgweri le sehlogo: mantšu a **nyw**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-5 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **dienywa**
 - 2 **anywa**

3 beakanywa

4 enywa

- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentsung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

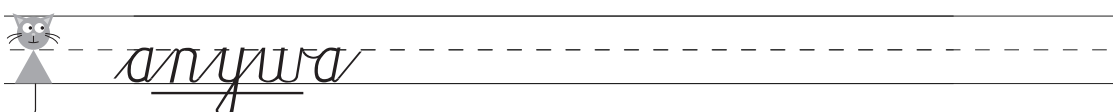
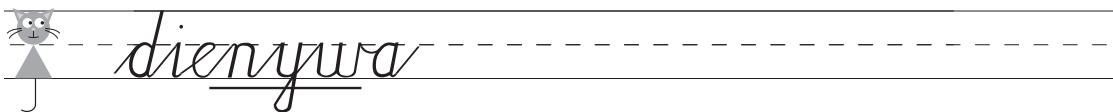
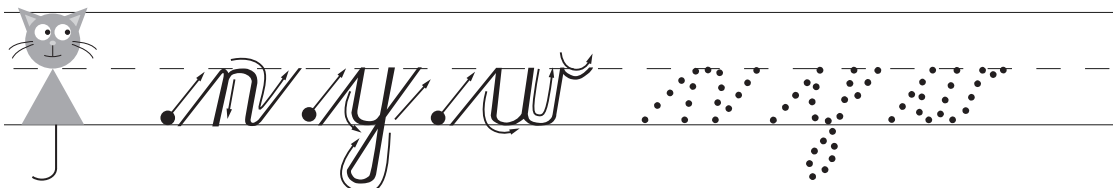

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **nyw**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

 beakanywa

 enywa

 Mohlare o enywa dienywa

 tse bose.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Kakanywa

SEHLOGO: Ngwala kanegelo ka motho o mongwe wo a aparetšego ke manyami goba mahloko

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo gomme o phatlalatše kanegelo ya gago ya go ba le temana tše pedi (ya go ba le mafoko a 12)

FREIMI YA GO NGWALA:

Temana ya 1

E be e ele ... (Ngwala ka bothata mo kanegelong. Efa dintlha ka baanegwa, lefelo, le seo se diragetsego.)

Teamana ya 2

Neng... (Ngwala ka mo bothata bo rarollotšwego ka gona. Naa go diragetsego mo kanegelong go thuša baanegwa go kalokana le manyami goba mahloko?)

Temana ya 3 (optional)

Ka morago ga lebakanyana... (Ngwala ka mo kanegelo e felago ka gona. Naa ke eng se se hlagago sa go latela goba ka morago ga lebakanyana mo kanegelong.)

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto e thoma, ngwala peakanyo o idirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

GO DIRA TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA KAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo ya gago yeo e ngwadilwego mo letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 Dira tšhupetšo gore o tla feleletsa bjang freimi ya go ngwala o šomiša pekanyo ya gago, bjalo ka:

E be e ele mesong ya poloko ya koko wa Sandile. E be e tla ba letšatši la boima. Sandile o kwele mmagwe a kgitla selo ge a le gare a apara ka kamoreng engwe. Sandile o ile a duma okare kotsi ye ya sefatanaga nkabe e se ya diragala. Ga senke a be le kgopolo ya gore bophelo bo tla ba bjang ntle le rakgolo wa gagwe.

Ge ba goroga kerekeng, ba ile ba dule ka pelepele. Sandile le bommage ba ile ba lla bobedi ba bona ge ba boana lepokisi. Bagwera ba Koko a Sandile le baagišane ba ile ba tlatša ditulo.

‘Bona Mma, batho ba bantši ba be ba rata Koko,’ Sandile a realo, a gokara mmagwe.

Mmago Sandile o ile a myemyela, a lebala mašwana go senene ge a bona molokoloko wa batho.

‘Batho ba bantši ba be ba mo rata,’ a realo.

Ka moragonyana bosego bjoo, Sandile le bommagwe ba ja dijo tseo Koko a bego a di rata go molaetša hlomphe le go molaela semmušo. 'Re tla go gopla ge letsatši le hlabe le ge le dikela Koko wa rena,' Sandile a realo, a le gare ngwatha.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA KAKANYWA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letsatšikgwedi le sehlogo: **Manyami le mahloko: Kakanywa**
- 3 Botša barutwana go hwetša pekanyo tša bona go tšwa thutong ya Mošupologo gomme ba nagane ka dikakanyo tša bona.
- 4 Botša barutwana go feleletša freimi ya go ngwala ba šomiša dipeakanyo tša bona.
- 5 Botša barutwana gore ba ka tlaleletša mafoko goba dintlha ge e le gore nako e sa le gona.
- 6 Gopotša barutwana ka maano ao ba ka a šomišago go ba thuša.
- 7 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

Manyami le bokloko: Kakanywa

Jemana ya 1

E be ele letšatši la poluko ya mago Mpumi. E be e le letšatši la manyami.
Koco wa Mpumie o be a leka gore Mpumie a ekwe bokaone ka go mo gokarele.
Mpumie o be a nyamišitšwe ke lehu la magwe le gore o swanetše go tlogela bogwera
ba gage a ye go dula le kokoagwe.

Jemana ya 2

Ye ba fitša polukong ba be ba nyamile kudu.
Ba ile ba toma go lla. Koco wa Mpumie o ile a mo gokarela gomme a mmošša
gore o tla mo kokumele. O boditša Mpumie gore o mo rata kudu le gore o tla
dula a le gona bophelong bja gage.

Jemana ya 3

Ka morago mola Mpumie le koco ba le ka ntlong. Koco o ile a botša Mpumie
gore o ta thothela ka ntlong ya bo Mpumie gore Mpumie a kgone go ba kgaswi
le bogwera ba gage. Mpumie o be a thabile ka gore o be a tla kgona go gopola
magwe le gore o tla be a nale kokoagwe yo a mo kkokomelago.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena..
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Fetoša Ditlhaka

KE A DIRA...

- 1 Hlalosa gore lehono, re tla itlwaetša go lebelela diphapanonyana mo mantšung. Se se ka re thuša go ba babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **anywa, enywa**
- 3 Šupetša barutwana go hwetša phaphano, bjalo ka: **anywa, enywa**
- 4 Hlalosa phapano, bjalo ka: /a/ le /e/ medumo e a fapana, eupša se sengwe le se sengwe mo lentšung ga se sa fetošwa!

RE A DIRA...

KAROLO YA 1

- 1 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **tompša, dimpša**
- 2 Botsiša barutwana: Naa mantšu a a mabedi a fapana ka eng?
- 3 Bitša gore a tle a thalele phapano magareng ga mantšu a mabedi, bjalo ka: **tompša, dimpša**
- 4 Hlalosa phapano magareng ga mantšu a mabedi.

KAROLO YA 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu mo letlapeng: **beakanywa**
- 2 Botsisa barutwana: Naa ke modumo ofe o tee wo re ka o fetošago mo lentšung le go bopa lentšu le lengwe le leswa?
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana mo letlapeng, bjalo ka: **dienywa, anywa, enywa, ntwā, dintwa, etšwa**

O A DIRA...

- 1 Ngwala lentšu le mo letlapeng: **mpša**
- 2 Laela barutwana go bopa mantšu a mangwe a mantši go ya ka mo ba ka kgonago ka gona, ba fetoša modumo o tee mo lentšung.
- 3 Mafelelong biletša barutwana kamoka letlapeng gore ba ngwale le lengwe la mantšu a bona.
- 4 Lebelediša mantšu kamoka ga ona, gomme o hlalose gore ke modumo ofe wo o fetošitšwego.
dimpša, tompša, huetša, wiša, buša, lweša, tloša

Go Bala Ka Go Abelana: Go Bala Lekgetlo La Bobedi

Metsotso e 15

MAANO A GO BALA: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Bantu o ikwa a nyamile</u></p> <p>Mogwera wa Khumo Bantu o hlabile kolobe ka Mošupologo goba Labobedi. Khumo o ile a akanya gore naa mogwera wa gagwe wa gagwe gore a ka be a le kae.</p>	
<p>Ge Khumo a goroga gae go tšwa sekolong ka Labobedi, mmagwe o ile a mmošša gore koko wa Bantu o hlokofetše. Bantu o le kokoagwe e be e le monwana le lenala. Khumo o ile a nagana ka moo Bantu a swanetšego a ikwa ka gona.</p> <p>'Ke swanetše go leka go dira gore mogwera wa ka a ikwe bokaone,' Khumo a nagana. O ile a nagana kgafetšakgafetša ka seo a ka se dirago.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo ga senke a be le mogwera wo hlokofetšego ke kokoagwe. Ke kgona go kamaka se ka gore Khumo o nyaka go thuša, eupša ga a tsebe gore a gore bjang!</p>
<p>'Mohlomongwe nka dira gore Bantu a sege ge nka anegela metlae ya ka e mekaone ka moka!' Khumo a nagana. 'Ke moka o tla lebala tšohle ka maikutlo a go nyamiša!' Khumo o ile a nagana ka metlae ya gagwe ka moka ya go tšea gabotse. O ile a e ngwala godimo ga sekgepetlana sa letlakala gomme a e bea ka mokotlaneng wa gagwe wa sekolo.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o nagana gore go sega go tla dira gore mogwera wa gagwe a ikwe bokaone, gomme a lebale tšohle ka kokoagwe!</p>
<p>Mesong ya Laboraro, Khumo o ile a hwetša Bantu sekolong. Khumo o ile a nagana gore go tla kweša Bantu bohloko ge a ka bolela ka kokoagwe. Ka fao, Khumo a se bolele selo. Sebakeng, o ile a ntšha pampiri ya gagwe a thoma go botša Bantu metlae ya gagwe ka moka. Ka morago ga engwe le o engwe, o ile a lebelele myemyelo sefahlegong sa Bantu. Eupša, Bantu a fela a lebega a nyamile.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o swanetše go ba a nagana gore Bantu o tla ikwa bokaone ge a lebala tšohle ka kokoagwe.</p>
<p>Mantšiboa a Laboraro, Khumo o ile a nagana ka se sengwe gape se a ka se dirago go thuša mogwera wa gagwe a ikwe bokaone.</p> <p>'Mohlomongwe nka kgona go dira gore Bantu a lebale ka mkgwa wo a nyamilego ge nka mmontšha maleatlana maswa a go totompetša,' Khumo a nagana. 'Ke moka, o tla lebala tšohle ka go ikwa a nyamile!'</p> <p>Khumo o ile a hwetša dinamune tše dingwe ka moraleng. O ile a di ntšhetša ka ntle gomme a itlwaetša go di totompetša, go fihlela a kgona go ba le tše tharo moyeng!</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o nagana gore go bona maleatlana a go kgahliša a go totompetša tla thuša mogwera wa gagwe go ikwa bokaone, gomme a lebale ka kokoagwe!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Ka Labone mesong, Khumo o hweditše Bantu sekolong. Khumo o ile a nagana gore go tla kweša Bantu bohloko ge a ka bolela ka kokoagwe. Ka fao, Khumo a se bolele selo. Sebakeng, o ile a ntšha ditapola tša gagwe a bontšha Bantu maleatlana a gagwe a maswa. O ile a hwidinyela ditapola tše tharo moyeng, e le seo a bego a nagana gore se a kgahliša. A lebelela myemyelo sefahlegong sa Bantu. Eupša, Bantu a fela a lebega a nyamile.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o swantše a be a nagana gore Bantu o tla ikwa bokaone ge a lebala tšohle ka kokoagwe.</p>
<p>Ge Khumo a fihla gae go tšwa sekolong ka Labone, o be a nyamile.</p> <p>'Ke lekile makgehlo a mmalwa go dira gore Bantu a se ikwe a nyamile!' Khumo a botša mmagwe.</p> <p>'Ke mmoditše metlae, ka mmontšha maleatlana a ka a makaone a go totompetsa, eupša ga go se se šomilego!' Khumo a realo.</p> <p>'Naa o ile wa mmotša gore o manyami ge kokoagwe a hlokofetše?' mmago Khumo a mmotšiša.</p> <p>'Aowa. Ke naganne gore seo se tla dira gore Bantu a ikwe a nyamile go feta ge nka bolela ka kokoagwe,' Khumo a araba.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o ikwa a nyamile, ka gore o leka ka maatla go thuša mogwera wa gagwe eupša ga go se se šomago!</p> <p>Ke kgona go kamaka gore Khumo ga a sa tseba gore ke eng gape se a ka se dirago!</p>
<p>Mmago Khumo o ile a dula kgauswi le yena. 'Bantu o kwa bohloko ka gore o be a rata kokoagwe. Ga go hlokege gore o leke go mo dira gore a lebale manyami a gagwe. Ka nako tše dingwe, ge re nyamile, re hloka bagwera ba rena ba be le rena, ba re theeletše,' mmago Khumo a realo.</p>	<p>Mmalo! Khumo o be a nagana gore Bantu o nyaka go lebala ka ga kokoagwe le go nyama. Eupša, ke kgona go kamaka gore mohlomongwe se ga se se se nepagetšego. Mmago Khumo o re Khumo o swanetše go theeletša mogwera wa gagwe – e sego go leka go mo lebatša! Ke kgona go kamaka gore Khumo ga a swanela go leka go lebatša mogwera wa gagwe!</p>
<p>Ka Labohlano mesong, Khumo o ile a hwetša Bantu sekolong.</p> <p>'Ke tloga ke le manyami ge kokoago a hlokofetše,' Khumo a realo. 'Ga ke tsebe mokgwa wa go go kaonafatša maikutlo a gago. Eupša nka kgona fela go dula le wena ge e le gore go lokile. Gomme ge o nyaka go bolela ka moo o kwago bohloko, ke fa tsebe,' Khumo a realo.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Khumo o ile a tšea maele a mmagwe a tiišitše, ka gore o ithaopa go theeletša mogwera wa gagwe fela. Ke kgona go kamaka gore Khumo o tloga a tshwenyega ka go thuša mogwera wa gagwe.</p>
<p>La mathomo beke ka moka, Bantu o ile a lebelela Khumo ka myemyelo e nnyane.</p> <p>'Ke a leboga, Khumo. O mogwera wa makgonthe,' Bantu a realo.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore maele a mmago Khumo a thušitše. Ke kgona go dira kamako ye ka gore Bantu o myemyelela Khumo mafelelong. Khumo o swanetše go ba a ikwa a imologile ka ge mafelelong a ile a kgona go thuša mogwera wa gagwe gannyane!</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa Bantu o lofile neng?	Ka Mošupologo le Labobedi.
Naa Khumo o dirile eng go leka go thuša mogwera wa gagwe a kwa bokaone?	<ul style="list-style-type: none"> O hlametše metlae ya go segiša. O ithutile maleatlana a go totompetša. Mafelelong, o ile a ithaopa go theeletša mogwera wa gagwe!
Ke ka lebaka la eng re ka kamaka gore Khumo o be a ferekane ka Labone bošego?	<ul style="list-style-type: none"> Ka lebaka la gore o be a sa kgone go dira gore mogwera wa gagwe a ikwe bokaone. Ka lebaka la gore o be a šoma kudu eupša tše a di lekago di be di sa šome! Ka lebaka la gore o be a sa tsebe gore a dire eng se sengwe!
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Bantu a ile a myemyelela Khumo mafelelong	<ul style="list-style-type: none"> Ka lebaka la gore mafelelong Khumo o boditše Bantu gore o manyami ka kokoagwe. Ka lebaka la gore Khumo o ile a ithaopa go theeletša Bantu. Ka lebaka la gore Khumo ga se a leka go dira gore Bantu a lebale ka kokoagwe. Ka lebaka la gore Khumo o boditse Bantu gore go lokile go kwa bohloko.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetsa gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Ditiro Tša Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS. (Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - maele
 - imologa
 - mogopolo

Mantšu	Ditiro
Dikeledi ke mantšu a go hloka hlathollo pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša bohloko pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša manyami pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Ntšha keledi ge o le bohlokong le manyaming.	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Se se tla dira gore o kaonafale.	-

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Kanegelo ye e bolela ka ...
Ke nagana gore Khumo ke...ka lebaka la...
Kanegelo ye e nyalalena le tabakgolo ya 'Manyami le mahloko' ka lebaka la...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. E tswaka le tše dingwe tša dihlogo.

mpš	nyw	a
d	t	o
i	n	g
e	b	k

TŠHUPETŠO

- 1 Gopotša barutwana ka medumo ya beke: /**mpš**/ le /**nyw**/
- 2 Sekaseka medumo kamoka le ditwakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditwakanywa tša ka godimo ka moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /**mpš**/-/**a**/ = **mpša**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – ga go hlokogale gore ba šomiše /**mpš**/ **goba** /**nyw**/
- 6 Bontšha barutwana gore lentšu le lengwe le bopiwa bjang, bjalo ka: /**k**/-/**o**/-/**b**/-/**a**/ = **koba**

BARUTWANA BA A DIRA

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **mpš, nyw**
- 2 Laela barutwana gore ba thomiše go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya ka mo ba kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go phošolla mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore ba bope bjang mantšu (le a mangwe): **mpša, dimpša, tompša, mpšeng, dienywa, anywa, beakanywa, enywa, koba, taba, gata, kgaka, ngaka**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA / GO KAMAKA

SWANTSHIŠA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana mo ditafoleng tša bona, ka dipuku tša bona tša go ngwala goba matlakala ao a sego a ngwalwa, diphensele le dikryone.
- 2 Hlalosa gore barutwana ba tla **ngwala le go thala** ka seo moanegwa a se naganago goba maikutlo a gagwe.
- 3 **Dira tšhupetšo** gore o kgetha bjang moanegwa le go **kamaka seo ba se naganago goba maikutlo** a bona, bjalo ka: Bantu o dutše le go duma ge nkabe a na le motho wo a ka bolelago naye ka maikutlo a gagwe. Ke nagana gore o ikwa a nyamile e bile a ikwa bjalo ka tšhikanoši.
- 4 Thala seswantšho sa gago mo letlapeng sa Bantu a dutše ka ntle, a ikwa a nyamile.
- 5 Somiša tšhupetšo go tlaleletša pudulo ya kakanywa, tshwantšhetšo ka lefoko goba mabedi ka gare, bjalo ka : ke a akanya gore ke mang wo nka bolelago naye ka maikutlo a go nyama?
- 6 Sa go latela, botša barurutwana gore re tla kgetha moanegwa gomme ra kamaka ka seo ba se naganago goba maikutlo a bona.
- 7 Kgopela barutwana gore ba tswalele mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele kanegelo gape.
- 8 Kgopela barutwana gore ba bule mahlo a bona, ba thale dikakanyo tša bona.
- 9 La mafelelo, kgopela barutwana go sokologa ba bolele, go abelana ka tshwantšhetšo le wa mphato.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, atoms, globes), mathematics (calculators, rulers, compasses), arts (pencils, paint palettes), and general learning (books, lightbulbs, speech bubbles).

Mphato 3 KOTARA 4 Beke

6

**TABAKGOLO:
Manyami
le mahloko**

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea nakong DIPHAPHATHI TŠA GO LAETŠA, ka go tloša mabota dilo tša go se be le mohola, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ke moka, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala Diswantšho tša diphiramiti / mabitla maswika a bogologolo Egepeta; diswantšho tša Taj Mahal; diswantšho tša digopotšo tša go kgahliša t batho bao ba hlokošetšego
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Ditsela tša go fapana go hlompha goba go keteka lehu (ka ditumelo tša go fapana, dinageng tša go fapana, go otlologa le histori)
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 90, A re baleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 91 -92, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 93, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4: Ngwala ka gare ga pukutšatši ka nako yeo o thušitšego mogwera goba o mongwe wa lapa wo a bego a nyamile.

Mošupologo

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELELA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa aletare ya maemo ka gare ga Puku e Kgolo ya Dikanegelo: Re gopola Tio Pablo
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena: Manyami le mahloko
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo ba ithutilego ka tabakgolo ye go fihla ka se sebaka?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Hlopha dikakanyo tsa gago gomme o di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Ke ka lebaka la eng batho ba ikwa ba nyamile goba ba le gare ga mahloko? (Naa o ithutile selo se sengwe ka se?)
 - b Naa ke eng seo se ka thusago ge motho o mongwe a ikwa a nyamile?
 - c Naa o ithutile eng ka manyami le mahloko go tswa go Munene, Rakgadi Jessica, Khumo, and Bantu?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS. (Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - aletare
 - ya maemo
 - Mexico

Mantšu	Ditiro
Dikeledi ke mantšu a go hloka hlathollo pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša bohloko pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša manyami pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Ntšha keledi ge o le bohlokong le manyaming.	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Se se tla dira gore o kaonafale.	-

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo **Botee go ya Bontšhing ba Mafoko.**
- 2 Sa go latela botša barutwana go ngwala dinomoro tse 1-5 kgauswi le mothaladi o mo khwibidu, ba tshela methaladi mo gare ga dinomoro.
- 3 Bitša mantšu a botee ka tsela ye e latelago. Barutwana ba swanetše go ngwala mafoko kgauswi le nomoro ye e nepagetšego:
Botee go ya Bontšhing ba Mafoko
 - 1 Monna wo ke mogale.
 - 2 Ngwana o kgona go kwa ekho.
 - 3 Mosetsana o tla ja tamati.
 - 4 Mma o tswaka tapola ka gare ga sopo.
 - 5 Mošemane o raloka ka domino.
- 4 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mafoko ka bontshi, mo mothalading wa ka fase.
- 5 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, o bitša medumo ebile o hlalosa ka tshepetšo ya go ngwala ya mothikitho ge o le gare o dira seo.
- 6 Ke moka, kgopela barutwana go go šupetša paterone yeo ba e bonago, bjalo ka: mo mantšu a fetogago.
- 7 Thalela dipaterone, bjalo ka:
Botee go ya Bontšhing ba Mafoko
 - 1 Monna wo ke mogale.
Banna ba ke bagale..
 - 2 Ngwana o kgona go kwa ekho.
Bana ba kgona go kwa diekho.
 - 3 Mosetsana o tla ja tamati.
Basetsana ba tla ja ditamati.
 - 4 Mma o tswaka tapola ka gare ga sopo.
Mma o tswaka ditapola ka gare ga sopo.
 - 5 Mošemane o raloka ka domino.
Mošemane o raloka ka didomino.
- 8 Botša barutwana go nagana ka dipaterone tše ge ba bala goba ge ba ngwala.
- 9 Laela barutwana gore ba ntšhe dikryone ba swaye mošomo wa bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Re gopola Tio Pablo
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša tadi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala kanegelo ka motho o mongwe wo a aparetšego ke manyami goba mahloko

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo gomme o phatlalatše kanegelo ya gago ya go ba le temana tše pedi (ya go ba le mafoko a 12)

GO ITOKIŠETŠA:

- Ngwala lenaneo la go rulaganya le go lekola mo letlapeng pele o thoma ka thuto ya go ngwala.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele thuto e thoma. Tsentsha phošo e tee goba tše pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa kanegelo ka baanegwa wo a aperetšwego ka manyami le mahloko?
- 2 Naa ke loketše lefelo (kae le neng)?
- 3 Naa ke loketse dintlha ka seo se diragetšego?
- 4 Naa ke ngwadile mafoko a 12?
- 5 Naa ke ngwadile ditemana tše pedi?
- 6 Naa ke peletile mantšu kamoka ka tsela ya maleba?
- 7 Naa lefoko le lengwe le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 8 Naa lefoko le lengwe le lengwe le felela ka leswaodikga la maleba?

DIRA TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go rulaganya le go lekola, o balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela kakanywa ya gago. O balele godimo.
- 3 Lebelediša lenaneo la go lekola, o bontšhe ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge e ba e nyaka go phošollwa goba go kaonafatšwa.
- 4 Direla barutwana tshupetšo ya tshepetšo ya go dira diphošollo.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba dire diphošollo goba ba kaonafatše mo go hlokegago.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing gomme o sware dikhonferense tše di nnyane – Kgonthișiša gore o šoma le dihlopha tša go fapana nako engwe le engwe ge ba dira mošomo wa go ngwala.

- 5 Lekola diphošo tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša barutwana mo dingwalweng tša bona.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale diphošo tša go tšwella kgafetšakgafetša mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore o phošolla bjang diphošo tšeo.

Manyami le bokhoko: Kakanywa

Jemana ya 1

E be ele letšatši la polōho ya māgo Mpumi. E be e le letšatši la manyami.
 Koko wa Mpumie o be a leka gore Mpumie a tšwe bokaone ka go mo gokarelā
 Mpumie o be a nyamišitšwe ke lehu la māgue le gore o swanetše go tlogela bogwera
 ba gage a ye go dula le kokoagwe.

Jemana ya 2

Ie ba ^{fiha} fitša polōkong ba be ba nyamile kudu.
 Ba ile ba tšoma go lla. Koko wa Mpumie o ile a mo gokarela gomme a mmošša
 gore o tla mo ~~kokoagwe~~ ^{klokomela}. O boditša Mpumie gore o mo rata kudu le gore o tla
 dula a le gona bopkelong bja gage.

Jemana ya 3

Ka morago mola Mpumie le koko ba le ka ntlong. Koko o ile a botša Mpumie
 gore o tla tšothela ka ntlong ya bo Mpumie gore Mpumie a kgone go ba kgaušwi
 le bogwera ba gage. Mpumie o be a thabile ka gore o be a tla kgona go gopola
 māgue le gore o tla be a nale kokoagwe yo a mo klokomelago.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **tšh**
- 2 Bitša lentšu: **tšhipi**
- 3 Arogantšha lenšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**tšh**/-/**i**/-/**p**/-/**i**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo o tee wa lentšu: /**tšh**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi o tee wa lentšu: /**i**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**p**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo o tee wa lentšu: /**i**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tšhipi**
- 9 Laetša ka go šupetša le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**tšh**/-/**i**/-/**p**/-/**i**/ = **tšhipi**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**tšhi**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**pi**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**tšhi**/-/**pi**/ = **tšhipi**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **tšh**
- 2 Bitša lentšu: **tšhela**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**tšh**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**e**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro mo lentšung? /**l**/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /**a**/
- 7 Kgotšha barutwana go aroganya lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**tšh**/-/**e**/-/**l**/-/**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tšhela**
- 9 Laela barutwana go kopantšha medumo ya lentšu mmogo le wena: /**tšh**/-/**e**/-/**l**/-/**a**/ = **tšhela**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**tšhe**/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**la**/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**tšhe**/-/**la**/ = **tšhela**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **tšh**

- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-5 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **tšhaba**
 - 2 **tšhela**
 - 3 **tšhemong**
 - 4 **tšhelete**
 - 5 **tšhipi**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentšung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

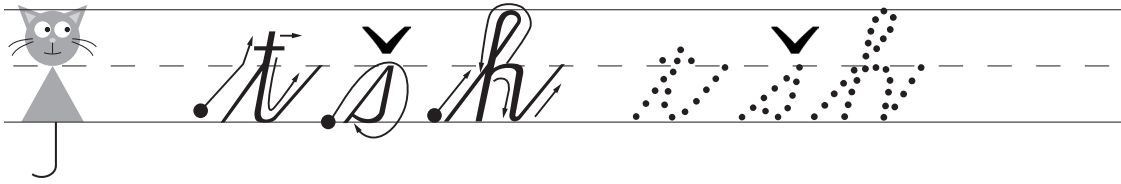

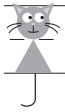
Mongwalo:

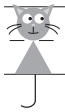
Metsotso e 15

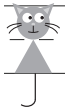
Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

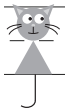
- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **tšh**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

 tšhaba

 tšhela

 tšhemong

 tšhelete

 tšhipi

 O swere tšhelete ya tšhipi

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO HLAMA PONOKAKANYO; DIRA DITEKANYETŠO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Go gopola Tio Pablo</p> <p><i>Go na le ditirelo tše fapanego go dikologa lefase tša go hlompha le go keteka batho ba ba hlokofetšego.</i></p> <p><i>Mo Afrika Borwa, batho ba bantši ba bula maswika, ka tlwaelo ngwaga morago ga ge motho a hlokofetše. Moletlo wo ke wa go keteka le go hlompha motho yo a hlokofetšego, marago ga ngwaga wa go mo ilela. Ka tlwaelo moletlo wo o thoma ka tirelo ya bodumedi, ke moka leswika le a bulwa, gomme mangwalo a balwa. Mafelelong, go abelanwa dijo le dino, gomme gwa ketekwa.</i></p> <p><i>Kua Mexico, moletlo o bitšwago Día de los Muertos o swarwa gatee ka ngwaga go tloga Diphlane 31 go fihla 2 tša Dibatsese go hlompha bahu. Moletlo wo o thomile mengwaga e dikete tše mmalwa tše fetilego ke badudi ba hlago ba Amerika Bogare, bao ba bego ba bona go ilela bahu e le go hloka hlompho. Go batho ba ditšo tše, lehu e be e le seripa sa hlago sa bophelo. Ba be ba kgolwa go swara bahu ba phela ka megopolong le moyeng. Ka nako ya Día de los Muertos, ba be ba kgolwa gore bahu ba boela Lefaseng sabakanyana. Lehono, malapa a santše a aga dialetare go hlahla bahu gae gore ba be le bona meletlong.</i></p> <p>Mo kanegelong ye re tlo hlalakana le mantšu a Spanish:</p> <p><i>Día de los Muertos – Letšatši la Bahu (le bitšwa deeah deh lows mwertoos)</i></p> <p><i>Tio – malome</i></p> <p><i>Abuela – koko</i></p> <p><i>Tamales – diphae tše nnyane tša go tlatšwa ka nama ya go ba le dinoko goba merogo</i></p>	

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>E be e le moletlo wa <i>Dia de los Muertos</i> wa mathomo mola Tio Pablo wa ka a hlokofalago. Mma o ile a phetha gore ngwaga wo re swanetše go aga aletare ya maemo – go mo hlahla go ya gae la mathomo mola a hlokofalago.</p> <p>Letšatši pele ga moletlo, mma o ile a bea ditafolana tše pedi ka kamoreng ya go dula. O ile a bea lešela la mmala wa go taga godimo ga e nngwe le e nngwe ya ditafola tše. Ke moka, a bea mapokisi a bogolo bja go fapana godimo ga ditafola go hlola mabato a šupago.</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya mmago moanegi a beakanya ditafole ka hlokomelo ge a nagana ka mmagwe le kgaetšediagwe bao ba hlokofetšego.</p>
<p>Letšatši pele ga 1 Dibatsele, mma o ile a kgopela mogolle wa ka le nna go kgoboketša dinepe go tšwa ntlong ya Tio Pablo re di tliše go yena. O ile a hwetša dinepe tše dingwe tša kgale tša gagwe le Tio ge e sa le bana ba bannyane. O ile a beakanya dinepe ka moka go dikologa aletare.</p> <p>‘Šedio!’ mma a realo. ‘Se se tla dira gore moya wa Tio o kwe o amogetšwe – le go tseba gore ga re a mo lebala.’</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya mmago moanegi a beakanya dinepe ka moka ka hlokomelo mo mabatong a fapanego a aletare, a myemyela ge a gopola dinako tša lethabo le kgaetšediagwe.</p>
<p>Ke moka mma a oketša ka dinepe tša Abuela wa rena – bjale ka ge re dira ngwaga on mongwe le o mongwe. ‘Ke lebaka le letelele Abuela a etla gae,’ mogolle Sophia a realo ge a lebelela seswantšho se segolo sa Abuela e sa le lekgarebe.</p>	
<p>Sa go latela, mma o ile a fa mogolle le nna ka o tee mokotlana wa go tlala matšoba. ‘Abuela o be a rata matšoba. Ke nagana gore monkgo wa ona o dira gore a kwe a amogele gile a thabile ngwaga o mongwe le o mongwe ge a boa gae,’ mma a realo.</p> <p>‘A ke matšoba a mantši go feta ao re hlwago re a hwetša!’ ka botša mma, ke tsenya nko ka mokotlaneng wa go nkgale bese.</p> <p>‘Gabotse ngwaga wo re tlo dira tsela go tšwa lebating go ya aletareng – go kgonthišiša gore moya wa Tio o kgona go hwetša aletare gabonolo,’ mma a realo. O ile a re bontšha mokgwa wa go goga dipoubala mo matšobeng. Ke moka re gaša dipoubala go tloga lebating go fihla aletareng ya rena. Re ile ra šomiša matšoba a go šala go kgabiša aletare.</p> <p>‘Ke nagana gore ye ke aletare e botse go fetiša tše re kilego ra di dira!’ mogolle a realo, ka myemyelo e kgolo. ‘Ke nagana gore Tio o tla kgahlega.’</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya moanegi le mogolle wa gagwe ba goga dipoubala mo matšobeng go kgabiša phasetšhe – tsela ka moka go fihla aletareng! Ke nagana monkgo o mobose wa matšoba go dikologa ntlo ka moka.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>'Naa ke mohuta ofe wa dijo o re tlo o tlogelelago moya wa Tio?' ka botšiša mma.</p> <p>'Bobedi Tio le Abuela ba be ba rata ditamale tša go nokiwa,' mma a realo. O ile a ya moraleng gomme a boa le ditamale tše nne tša aletare. 'Tše di tla thuša go ba khoriša ka morago ga leeto le letelele – go tšwa lefaseng la semoya go fihla keno morago – lefaseng la ba bophelo!'</p>	<p>Aletare e na le lešela la mebalabala, diswantšho, matšoba gomme bjale dijo. E thoma go ba e botse kudu ya mabonwa.</p>
<p>'Ke gopola gore Tio o be a rata tšhokolete – e be e le mmamoratwa wa gagwe! Ke ile go mo direla lebekere la go tlala le monate,' gwa realo mogolle, a kitimela ka moraleng.</p> <p>'Mmalo, gape ba tla be ba nyorilwe morago ga leeto le letelele,' mma a realo. 'Valentina, tliša digalase tše pedi tša meetse, hle,' o ile a ntshebela.</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya Sophia a direla Malome wa gagwe tšhokolete ya go fiša ka tlhokomelo le lerato. Se se swanetše go kwala eke ke mokgwa o tee wo a ka kgonago le go gopola malomeagwe le ge a ile.</p>
<p>Mma o ile a fega difolaga tša pampiri mo lebotong ka godimo ga aletare – magata a mebalabala, le diskeletone tša go bina tša mebalabala.</p>	<p>Difolaga di dira gore aletare e be ya mabonwa go fetiša. Ke nagana gore lapa le hlama ponokakanyo ya sefahlego sa makalo sa Malome Tio ge a bona nako ye ba e tšerego go mo direla aletare.</p>
<p>Mma o ile a emela morago go bogela aletare e botse. 'Thaka banna! Ke nyakile go lebala sengwe!' a hemelana.</p>	<p>Ke nagana gore lapa le mo kanegelong le hlama ponokakanyo ya Abuela le Tio ba bona aletare ge ba boa – gomme ba kgahlwa ke se ba se bonago.</p>
<p>Mma o ile a kitimela ka moraleng gomme a boa le lepokisana le lešweu. O ile a mpha lepokisana leo.</p> <p>'Thaka banna! Ke tše botse!' ka realo ge ke bula lepokisana la magata a swikiri. Ke ile ka a bea ka hlokomelo kgauswi le seswantšho sa Tio Pablo.</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya moanegi a bea magata a swikiri a go hlekesetšwa mo aletareng. Mokgwa wo a beago magata go bontšha ka mokgwa wo a kgathalelago Tio le Abuela bao ba hlokofetšego.</p>
<p>Mafelelong, mma o ile a oketša ka dikerese tše pedi – e tee ya Tio Pablo e nngwe ya Abuela. Ge a tšhuma dikerese, ke ile ka nagana ka meboya ya Tio le Abuela ba ka e lebile morago gae – go ba le rena ka moletlo wa <i>Día de los Muertos</i>.</p>	<p>Aletare ke ya mabonwa ka gobane lapa la moanegi le tšere matsapa go e beakanya. Ke nagana gore mekgabišo a bontšha ka moo ba sa ntšego ba rata ebile ba kgathalela maloko a lapa ao a hlokofatšego.</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
Naa moletlo o mo kanegelong o bitšwa eng?	Moletlo wo o bitšwa <i>Día de los Muertos</i> .
Naa lapa la moanegi le ile lla bea dilo dife mo aletareng?	Ba beile dinepe, lešela la mmmala wa go taga, matšoba, ditamale tša go baba, tšhokolete ya go fiša, meetse, magata a swikiri, le dikerese mo aletareng.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
Ke ka lebaka la eng lapa la moanegi le agile aletare ya mabonwa?	<ul style="list-style-type: none"> Ke ka lebaka la gore e be e le <i>Día de los Muertos</i>, gomme go aga altar eke setšo. Ke ka lebaka la gore ba be ba nyaka go hlompha malome le koko wa moanegi. E be e le <i>Día de los Muertos</i> ya mathomo mola Malome Pablo wa bona a hlokošetše, ka fao ba be ba nyaka go mo agela aletare e kgethegileng go feta. Ke ka lebaka la gore go bea nako le monagano mo aletareng go ba thuša go kwa ba kgokagane le baratwa ba bona bao ba ithobaletšego.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana kamoka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

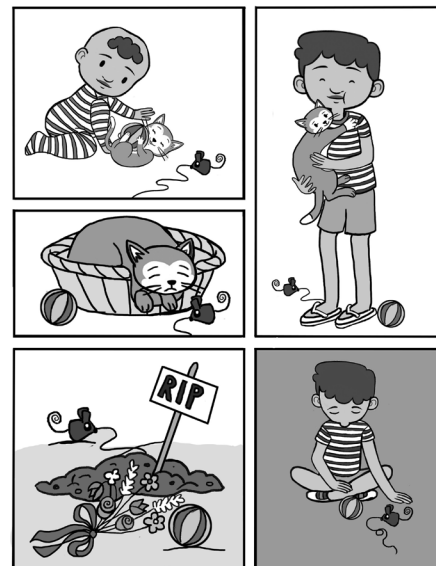
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - moletlo
 - setlwaedi
 - moya

Mantšu	Ditiro
Dikeledi ke mantšu a go hloka hlathollo pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša bohloko pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša manyami pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Ntšha keledi ge o le bohlokong le manyaming.	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Se se tla dira gore o kaonafale.	-

BOKGONI BJA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nth**
- 2 Bitša lentšu: **nthoma**
- 3 Arogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**nth**/-/o/-/m/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /**nth**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /o/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /m/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **nthoma**
- 9 Laetša ka go šupetsa le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**nth**/-/o/-/m/-/a/ = **nthoma**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**ntho**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**ma**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**ntho**/-/ma/ = **nthoma**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nth**
- 2 Bitša modumo: **nthiba**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**nth**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /i/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro o tee mo lentšung le? /b/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /a/
- 7 Kgopela barutwana go aroganya go ba o ikemetšego o nnoši: /**nth**/-/i/-/b/-/a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **nthiba**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo mo lentšung mmogo le wena: /**nth**/-/i/-/b/-/a/ = **nthiba**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**nthi**/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**ba**/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**nthi**/-/ba/ = **nthiba**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **nth**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-4 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:

- 1 **nthoma**
- 2 **nthekela**
- 3 **nthiba**
- 4 **nthoga**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentsung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

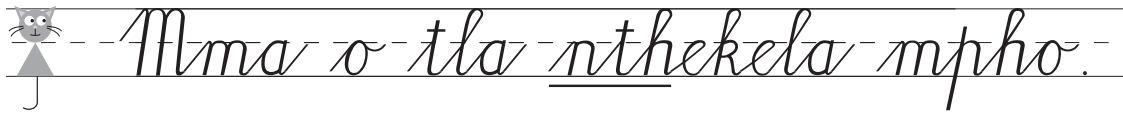
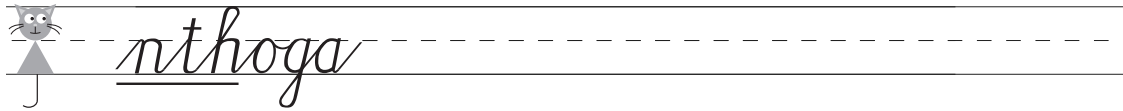
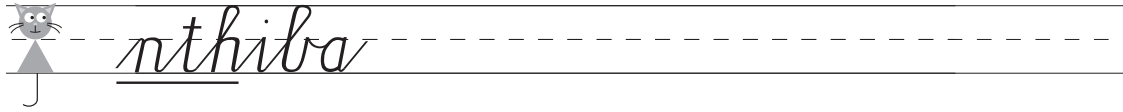
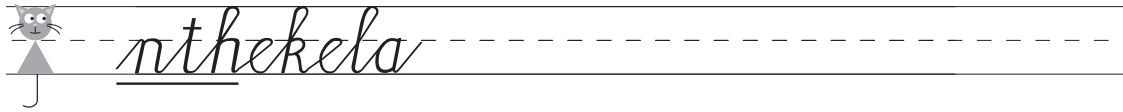
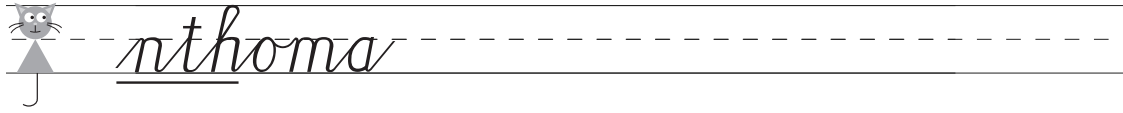
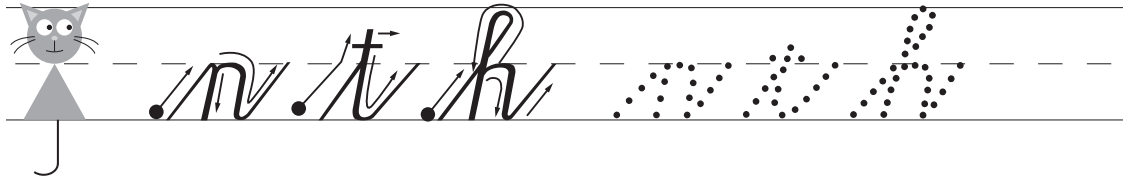

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **nth**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Phatlalatša Le Go Tšweletša

SEHLOGO: Ngwala kanegelo ka motho o mongwe wo a aparetšego ke manyami goba mahloko

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo gomme o phatlalatše kanegelo ya gago ya go ba le temana tše pedi (ya go ba le mafoko a 12)

FREIMI YA GO NGWALA:

Temana ya 1

***E be e ele ...** (Ngwala ka bothata mo kanegelong. Efa dintlha ka baanegwa, lefelo, le seo se diragetšego.)*

Temana ya 2

***Neng...** (Ngwala ka mo bothata bo rarollotšwego ka gona. Naa go diragetšego mo kanegelong go thuša baanegwa go kalokana le manyami goba mahloko?)*

Temana ya 3 (o ka kgetha go idira goba wa e tlogela)

***Ka morago ga lebakanyana...** (Ngwala ka mo kanegelo e felago ka gona. Naa ke eng se se hlagago sa go latela goba ka morago ga lebakanyana mo kanegelong.)*

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto ya go ngwala, ngwala kakanywa ye e rulagantšhitšwego yeo o idirilego ka Mošupologo e ngwadilwe mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya dikakanywa tša gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana gore o ngwala bjang ka leswa sengwalwa sa gago, e be le sehlogo le letšatšikgwedi.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO PHATLALATŠA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala goba ge e le gore go a kgonega, Letlakala la A4 go ngwala mangwalo a a bona gore go be bonolo go fa borefi go motho wo a tlogo go bo amogela.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo:**o ikwa a nyamile**
- 3 Botša barutwana go ngwala gape ka bothakga sengwalwa sa bona, di sena diphošo.
- 4 Ge e le gore barutwana bana le nako, ba ka thala tshwantšhetšo ka pela.
- 5 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

BARUTWANA BA TŠWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1** Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2** Botša barutwana go Sokologa ba Bolele gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3** Ge barutwana ba feditše go dira se, bitša morutwana o tee goba ba ba bedi go balela phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4** Kokoanya mošomo wa barutwana ka gare ga puku ya phaphoši. Dira gore puku e hwetšagale go sekhutlwaneng sa go bala gore barutwana ba kgone go e bala.

9 Mantshole 2020

Mpumie o ikwa a nyamile

E be ele letšatši la poloko ya mmago Mpumi. E be e le letšatši la manyami. Koko wa Mpumie o be a leka gore Mpumie a ikwe bokaone ka go mo gokarela. Mpumie o be a nyamisitšwe ke lehu la mmagwe le gore o swanetše go tlogela bogwera ba gagwe a ye go dula le kokoagwe.

Ije ba fihla polokong ba be ba nyamile kudu. Ba ile ba thoma go lla. Koko wa Mpumie o ile a mo gokarela gomme a mmotša gore o tla mo hlokomela. O boditša Mpumie gore o mo rata kudu le gore o tla dula a le gona bophelong bja gagwe.

Ka morago mola Mpumie le koko ba le ka ntlong. Koko o ile a botša Mpumie gore o tla thothela ka ntlong ya bo Mpumie gore Mpumie a kgone go ba kgauwi le bogwera ba gagwe. Mpumie o be a thabile ka gore o be a tla kgona go gopola mmagwe le gore o tla be a nale kokoagwe yo a mo hlokomelago.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena..
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Fetoša Ditlhaka

KE A DIRA...

- 1 Hlalosa gore lehono, re tla itlwaetša go lebelela diphapanonyana mo mantšung. Se se ka re thuša go ba babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **nthoma, nthoga**
- 3 Šupetša barutwana go hwetša phaphano, bjalo ka: **nthoma, nthoga**
- 4 Hlalosa phapano, bjalo ka: /m/ le /g/ medumo e a fapana, eupša se sengwe le se sengwe mo lentšung ga se sa fetošwa!

RE A DIRA...

KAROLO YA 1

- 1 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **tšhaba, swaba**
- 2 Botšiša barutwana: Naa mantšu a a mabedi a fapana ka eng?
- 3 Bitša gore a tle a thalele phapano magareng ga mantšu a mabedi, bjalo ka: **tšhaba, swaba**
- 4 Hlalosa phapano magareng ga mantšu a mabedi.

KAROLO YA 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu mo letlapeng: **nthoga**
- 2 Botsisa barutwana: Naa ke modumo ofe o tee wo re ka o fetošago mo lentšung le go bopa lentšu le lengwe le leswa?
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana mo letlapeng, bjalo ka: **goga, tsoga, tloga**

O A DIRA...

- 1 Ngwala lentšu le mo letlapeng: **nthoma**
- 2 Laela barutwana go bopa mantšu a mangwe a mantši go ya ka mo ba ka kgonago ka gona, ba fetoša modumo o tee mo lentšung.
- 3 Mafelelong biletša barutwana kamoka letlapeng gore ba ngwale le lengwe la mantšu a bona.
- 4 Lebelediša mantšu kamoka ga ona, gomme o hlalose gore ke modumo ofe wo o fetošitšwego.
tsoma, kgoma, nkgoma

Go Bala Ka Go Abelana: Go Bala Lekgetlo La Bobedi

Metsotso e 15

MAANO A GO BALA: GO HLAMA PONOKAKANYO; DIRA DITEKANYETŠO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Go gopola Tio Pablo</u></p> <p><i>Go na le ditirelo tše fapanego go dikologa lefase tša go hlompha le go keteka batho ba ba hlokofetšego.</i></p> <p><i>Mo Afrika Borwa, batho ba bantši ba bula maswika, ka tlwaelo ngwaga morago ga ge motho a hlokofetše. Moletlo wo ke wa go keteka le go hlompha motho yo a hlokofetšego, marago ga ngwaga wa go mo ilela. Ka tlwaelo moletlo wo o thoma ka tirelo ya bodumedi, ke moka leswika le a bulwa, gomme mangwalo a balwa. Mafelelong, go abelanwa dijo le dino, gomme gwa ketekwa.</i></p> <p><i>Kua Mexico, moletlo o bitšwago Día de los Muertos o swarwa gatee ka ngwaga go tloga Diphlane 31 go fihla 2 tša Dibatsele go hlompha bahu. Moletlo wo o thomile mengwaga e dikete tše mmalwa tše fetilego ke badudi ba hlogo ba Amerika Bogare, bao ba bego ba bona go ilela bahu e le go hloka hlompho. Go batho ba ditšo tše, lehu e be e le seripa sa hlogo sa bophelo. Ba be ba kgolwa go swara bahu ba phela ka megopolong le moyeng. Ka nako ya Día de los Muertos, ba be ba kgolwa gore bahu ba boela Lefaseng sabakanyana. Lehono, malapa a santše a aga dialetare go hlahla bahu gae gore ba be le bona meletlong.</i></p> <p>Mo kanegelong ye re tlo hlalakana le mantšu a Spanish:</p> <p><i>Día de los Muertos – Letšatši la Bahu (le bitšwa deeah deh lows mwertoos)</i></p> <p><i>Tio – malome</i></p> <p><i>Abuela – koko</i></p> <p><i>Tamales – diphae tše nnyane tša go tlatšwa ka nama ya go ba le dinoko goba merogo</i></p>	<p>Go na le mekgwa e fapanego yeo batho mo lefaseng ba kalokanago le mahloko. Ke nagana gore ditirelo le ditšo ke mokgwa o tee wo batho go dikologa lefase ba kalokana le manyami a go tlogelwa ka batho bao ba ba ratago</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>E be e le moletlo wa <i>Dia de los Muertos</i> wa mathomo mola Tio Pablo wa ka a hlokofalago. Mma o ile a phetha gore ngwaga wo re swanetše go aga aletare ya maemo – go mo hlahla go ya gae la mathomo mola a hlokofalago.</p> <p>Letšatši pele ga moletlo, mma o ile a bea ditafolana tše pedi ka kamoreng ya go dula. O ile a bea lešela la mmala wa go taga godimo ga e nngwe le e nngwe ya ditafola tše. Ke moka, a bea mapokisi a bogolo bja go fapana godimo ga ditafola go hlola mabato a šupago.</p>	<p>Le ke la mathomo lapa la moanegi le keteka Dia de los Muertos go tloga mola Tio Pablo a hlokofalago. Ke nagana gore go keteka ka mokgwa wo ke mokgwa o tee wa go kalokana le mahloko bja go tlogelwa ke moratiwa.</p>
<p>Letšatši pele ga 1 Dibatsela, mma o ile a kgopela mogolle wa ka le nna go kgoboketša dinepe go tšwa ntlong ya Tio Pablo re di tliše go yena. O ile a hwetša dinepe tše dingwe tša kgale tša gagwe le Tio ge e sa le bana ba bannyane. O ile a beakanya dinepe ka moka go dikologa aletare.</p> <p>‘Šedio!’ mma a realo. ‘Se se tla dira gore moya wa Tio o kwe o amogetšwe – le go tseba gore ga re a mo lebala.’</p>	<p>Ke akanya maikutlo a tlhologelo a mmago moanegi ge a beakanya dinepe ka moka go dikologa aletare.</p>
<p>Ke moka mma a oketša ka dinepe tša Abuela wa rena – bjale ka ge re dira ngwaga on mongwe le o mongwe. ‘Ke lebaka le letelele Abuela a etla gae,’ mogolle Sophia a realo ge a lebelela seswantšho se segolo sa Abuela e sa le lekgarebe.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Abuela wa bona ke kgale a hlokofetše – eupša seo ga se re gore mahloko bo sepetše. Batho ba katana le mahloko sebaka se setelele ge ba tlogelwa ke motho yo ba mo ratago.</p>
<p>Sa go latela, mma o ile a fa mogolle le nna ka o tee mokotlana wa go tlala matšoba. ‘Abuela o be a rata matšoba. Ke nagana gore monkgo wa ona o dira gore a kwe a amogegile a thabile ngwaga o mongwe le o mongwe ge a boa gae,’ mma a realo.</p> <p>‘A ke matšoba a mantši go feta ao re hlwago re a hwetša!’ ka botša mma, ke tsenya nko ka mokotlaneng wa go nkg a bose.</p> <p>‘Gabotse ngwaga wo re tlo dira tsela go tšwa lebating go ya aletareng – go kgonthišiša gore moya wa Tio o kgona go hwetša aletare gabonolo,’ mma a realo. O ile a re bontšha mokgwa wa go goga dipoubala mo matšobeng. Ke moka re gaša dipoubala go tloga lebating go fihla aletareng ya rena. Re ile ra šomiša matšoba a go šala go kgabiša aletare.</p> <p>‘Ke nagana gore ye ke aletare e botse go fetiša tše re kilego ra di dira!’ mogolle a realo, ka myemyelo e kgolo. ‘Ke nagana gore Tio o tla kgahlega.’</p>	<p>Ke nagana gore tshepedišo ya go dira alatare e thuša lapa go katana le mahloko. Ba ka keteka dilo tše ba di ratago ka batho ba hlokofetšego, ba be le nako ya go ba gopola le go bolela ka bona, le go kwa digopotšo kgauswi le ge ba ile molete mohlaela thupa.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>'Naa ke mohuta ofe wa dijo o re tlo o tlogelelago moya wa Tio?' ka botšiša mma.</p> <p>'Bobedi Tio le Abuela ba be ba rata ditamale tša go nokiwa,' mma a realo. O ile a ya moraleng gomme a boa le ditamale tše nne tša aletare. 'Tše di tla thuša go ba khoriša ka morago ga leeto le letelele – go tšwa lefaseng la semoya go fihla keno morago – lefaseng la ba bophelo!'</p>	<p>Ge balapa ba beakanya aletare, ba kgona go bontšha hlokomelo le lerato go batho bao ba ba tlogetšego ka go ba direla dilo tše kgethegilego – go swana le go dira dijo tša bona tseo ba diratago. Ke nagana gore se se swanetše go ba thuša go katana le mahloko a bona.</p>
<p>'Ke gopola gore Tio o be a rata tšhokolete – e be e le mmamoratwa wa gagwe! Ke ile go mo direla lebekere la go tlala le monate,' gwa realo mogolle, a kitimela ka moraleng.</p> <p>'Mmalo, gape ba tla be ba nyorilwe morago ga leeto le letelele,' mma a realo. 'Valentina, tliša digalase tše pedi tša meetse, hle,' o ile a ntshebela.</p>	<p>Ge balapa ba beakanya aletare, ba buša megopolo ya Tio le Abuela ba bona. Ke nagana gore se se swanetše go ba thuša go lebala batho bao ba bego ba ba rata – gomme ba sa kwa ba le kgauswi le bona le ge ba ile.</p>
<p>Mma o ile a fega difolaga tša pampiri mo lebotong ka godimo ga aletare – magata a mebalabala, le diskeletone tša go bina tša mebalabala.</p>	<p>Ke nagana gore ba tšea matsapa a mantši go dira aletare ya mabonwa ka gore e ba thuša go ikwa ba kgokagane le maloko a lapa ao a hlokofetšego.</p>
<p>Mma o ile a emela morago go bogela aletare e botse. 'Thaka banna! Ke nyakile go lebala sengwe!' a hemelana.</p>	
<p>Mma o ile a kitimela ka moraleng gomme a boa le lepokisana le lešweu. O ile a mpha lepokisana leo.</p> <p>'Thaka banna! Ke tše botse!' ka realo ge ke bula lepokisana la magata a swikiri. Ke ile ka a bea ka hlokomelo kgauswi le seswantšho sa Tio Pablo.</p>	<p>Ke nagana gore go tšea nako ba beakanya aletare ya <i>Abuela</i> le <i>Tio Pablo</i> go thuša lapa go katana le mahloko, ka gore ba hwetša sebaka sa go ba le dikgopolo ka ga bona letšatši ka moka.</p>
<p>Mafelelong, mma o ile a oketša ka dikerese tše pedi – e tee ya Tio Pablo e nngwe ya Abuela. Ge a tšhuma dikerese, ke ile ka nagana ka meboya ya Tio le Abuela ba ka e lebile morago gae – go ba le rena ka moletlo wa <i>Día de los Muertos</i>.</p>	<p>Ke nagana gore go keteka bahu ga tee ka ngwaga go thuša batho go katana le mahloko, ka gobane ba ba le nako yeo ba kgonago go bolela le go gopola batho bao ba ilego.</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa ke eng seo balapa ba se gopolago ka Tio le Abuela ge ba beakanya aletare?</p>	<p>Ba gopola gore Abuela o be a rata matšoba, bobedi Tio le Abuela ba be ba rata ditamale tša go baba, seno sa mmamoratwa sa Tio Pablo e be e le tšhokolete ya go fiša.</p>
<p>Naa o nagana gore balapa ba kwa bjang ge ba beakanya alatare?</p>	<p><i>Ke nagana gore ba ikwa...ka lebaka la gore...</i></p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa kanegelo ye e amana bjang le tabakgolo ya 'Mahloko'?</p>	<p><i>Ke nagana gore e nyalelana le tabakgolo ya 'Mahloko' ka lebaka la gore...</i></p>

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Ditiro Tša Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - beakanya
 - hlolosela
 - seswantšho

Mantšu	Ditiro
Dikeledi ke mantšu a go hloka hlathollo pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša bohloko pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Dikeledi di laetša manyami pelong!	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Ntšha keledi ge o le bohlokong le manyaming.	<i>Laetša dikeledi ka menwana o be o itshware pelo</i>
Se se tla dira gore o kaonafale.	-

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
 Kanegelo ye e bolela ka...
 Selo se tee ke ithutilego go tšwa mo kanegelo e bile...
 Kanegelo ye e nyalelana le tabakgolo ya 'Manyamo le mahloko' ka lebaka la...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. E tswaka le tše dingwe tša dihlogo.

tšh	nth	b
e	l	a
t	i	p
o	m	k

TŠHUPETŠO

- 1 Gopotša barutwana ka medumo ya beke: /tšh/ le /nth/
- 2 Sekaseka medumo kamoka le ditwakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditwakanywa tša ka godimo ka moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /nth/-/o/-/m/-/a/ = **nthoma**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – ga go hlokogale gore ba šomiše /tšh/ **goba** /nth/
- 6 Bontšha barutwana gore lentšu le lengwe le bopiwa bjang, bjalo ka: /k/-/o/-/b/-/a/ = **koba**

BARUTWANA BA A DIRA

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **tšh, nth**
- 2 Laela barutwana gore ba thomiše go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya ka mo ba kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go phošolla mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore ba bope bjang mantšu (le a mangwe): **tšhaba, tšhela, tšhelete, tšhipi, nthoma, nthekela, nthiba, koba, pelo, koba, tlala, mmala**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA

BOMOLOMO GOBA KAKARETŠO YA GO NGWALWA YA KANEGELO

- 1 Hlalosa gore lehono re *tla nagana ka dikarolwana tše bohlokwa tša sengwalwa.*
- 2 Re *tla nagana* ka selo se sengwe re ka se **kgokaganyago** le sona mo kanegelong
- 3 *Re tla reita kanegelo ka palomoka ya dinaledi tše Re fa kanegelo ye dinaledi tše hlano ge ele gore re a e RATA. Re fa kanegelo lefela ge e le gore ga re e rate.*
- 4 Ngwala freimi ya kakaretšo mo letlapeng.
- 5 Laela barutwana go šomiša freimi go araba dipotsiso tše di latelago:
Kanegelo ye e bolela ka...(mafoko a 2 go isa go a 3)
Ba lapa mo kanegelong ba ga aletara ka gobane...
Ke ithutile...
Go palomoka ya dinaledi tše 5, ke fa kanegelo ye....ka lebaka la
- 6 Hlalosetša barutwana gore ba ka se kgone go bolela dilo kamoka ka sengwalwa – ba swanetše go kgetha fela dikarolwana tša bohlokwa.
 Dira tšhupetšo ka mohlala wa gago o laetša barutwana. E re: **Kanegelo ye e ka ga ba lapa ba aga aletare ya mabonwa ya Dia de los Muertos kua Mexico. Re ithuta gore ba aga aletare yeo e kgethegilego ka gobane ke ngwaga mola malome wa bona hlokofetše. Ba lapa mo kanegelong ba aga aletare ka gobane** ke setlwaedi sa bona go keteka bao ba ithobaletšego. **Ke ithutile** dijo, dino, le maloba di bewa mo aletareng. **Go palomoka ya dinaledi tše 5, ke tla fa kanegelo 5 ka lebaka** ke ithutile ka lefelo le leswa!
- 7 Efa barutwana nako ya go nagana ka dikarolwana tše bohlokwa tša sengwalwa.
- 8 Botša barutwana go sokologa gome ba bolele le wa mphato go abelana ka dikakanyo tša bona. Botša barutwana gore ba ngwale dikakaretšo tša bona ba šomiša freimi.
- 9 Tanya šedi ya barutwana.
- 10 Kgopela barutwana 2 goba o 1 go abelana ka dikakaretšo le phaphoši.
 Beakanya kakaretšo ya phaphoši, go swana le: **Kanegelo ye e ka ga ba lapa ba aga aletare yeo e kgethegilego ka gobane go fedile ngwaga e sa le malome wa bona a hlokofala. Ba dula kua Mexico ba keteka letšatši la Dia de los Muertos. Ba lapa mo kanegelong ba aga aletare ka lebaka la gore** ke setlwaedi seo se ba thušago go amogela ba lešika gae go Dia de los Muertos. **Re ithutile** gore dijo, dino, dinepe, le maloba di bewa godimo ga aletare. **Go palomoka ya dinaledi tše 5, re fa kanegelo dinaledi tše 5 ka lebaka la gore** ditshwantšhetšo di botse e bile di kgethegile. Re ithutile selo se se swa ka Mexico!

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, speech bubbles, lightbulbs).

Mphato 3

KOTARA 4

Beke

7

TABAKGOLO:

Histori

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: diswantšho tša Great Zimbabwe; diswantsho tša disupo tsa lefase tsa histori go ralalla le lefase.
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: dinnete ka Great Zimbabwe
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku di ka lenaneo.
- 8 Beakanya ka leswa dihlopha tša go bala ka go hlahlwa ge e le gore go a hlokogala.
- 9 Beakanaya mešongwana ya gago ya kelo e sego ya semmušo le ya kelo ya semmušo tša beke.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 94, A re baleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 95 -96, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 97, Nyakallo

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho gomme o ngwale ka selo se sengwe se diregilego kgale seo o fišegelwago go tseba ka sona.

Mošupologo

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

HLAGIŠA TABAKGOLO: GO HWETŠA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa tshenyo ya maswika ka gare ga Puku ye Kgolo ya Dikanegelo: Leeto la Shamiso le legolo
- 2 Botša barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwa : Histori
- 3 Thala sediko le leina la tabakgolo mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana gomme o di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohloletšo:
 - a Naa histori ke eng?
 - b Naa ke eng seo o se tsebago ka histori?
 - c Naa ke ka lebaka la eng o nagana gore histori e bohlokwa?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - histori
 - bogologolo
 - bagologolo

Mantšu	Ditiro
Histori o re botša taba tša kgalekgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o re utullela makunutu!	<i>Laetša go utolla ka matsogo</i>
O re notlollela dikhupamarama	<i>Laetša go notlolla ka letsogo</i>
Mohlomongwe o ka re ruta se sengwe se sefsa	<i>Dira okare o bula puku</i>
Histori se hlatholla taba tša kgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o a makatša!	<i>Laetša go makala</i>

Mongwalo

Metsotso e 15š

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwedi.
- 2 Sa go latela botša barutwana go ngwala dinomoro tse 1-5 kgauswi le mothaladi o mo khwibidu.

- 3 Ngwala lefoko le le latelago mo letlapeng kaguswi le nomoro ya 1: Ke ja dithuthupe le go nwa jusi le bagwera ka nako ya go ikhutša.
- 4 Sa go latela, ngwala mašala a latelago (subject morphemes) kgauswi le dinomoro tse 2-5:
 - 2 wa
 - 3 wa mošemane
 - 4 wa mosetsana
 - 5 wa bona
 - 6 wa rena
- 5 Botša barutwana go ngwalolla mafoko ba thoma ka mantšu ao a filwego.
- 6 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, o bitša medumo ebile o hlalosa ka tshepetšo ya go ngwala ya mothikitho ge o le gare o dira seo.
- 7 Ke moka, kgopela barutwana go go šupetša paterone yeo ba e bonago, bjalo ka: mo lefoko le fetogago.
- 8 Thalela dipaterone, bjalo ka:
 - 1 Morutiši wa ka o ntshwere gabotse ka letšatši la ka la mafelelo kua sekolong.
 - 2 Moritiši wa mošemane o mo swere gabotse ka letšatši la gagwe la mafelelo kua sekolong.
 - 3 Moritiši wa mosetsana o mo swere gabotse ka letšatši la gagwe la mafelelo kua sekolong.
 - 4 Moritiši wa bona o ba swere gabotse ka letšatši la gagwe la mafelelo kua sekolong.
 - 5 Moritiši wa rena o re swere gabotse ka letšatši la gagwe la mafelelo kua sekolong.
- 9 Laela barutwana gore ba ntšhe dikryone ba swaye mošomo wa bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona Puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Leeto la Shamiso le legolo
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.

- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša tadi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntšhwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa kgaotše.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go beakanya le dikakanywa

SEHLOGO: Poledišano motho o mogolo ka lapeng la geno go hwetša gore o tsene kae sekolo le gore go be go le bjang. Ke moka, o ngwale ditema tše pedi ka poledišano.

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo le go phatlalatša kanegelo ditemana tše pedi (tša go ba le mafoko a 12)

MAANO A PEAKANYO: Ngwala lenaneo

HLAGISA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Bontsha barutwana gore **o nagana pele o ngwala.**
- 2 Ka bomolomo, hlalosa dikakanyo tša lengwalo la gago, bjalo ka:
Lehono re tla nagana ka dipotšišo tše re ratago go di botšiša o mongwe o mogolo ka gae gore thuto ya bona e be e le bjang. Ke moka, o tla tla le dipotšišo gae go go feleletša poledišano bjalo ka mošomo-wa-gae. Ke tla ba le poledišano le koko ka gobane ke na le phišagelo ya go ba le tsebo ye e tseneletšego ka bophelo bo be bo bjang mehleng ya bona a sa le o monnyane.

GO DIRA TSHUPETŠO YA MAANO A PEAKANYO (KE A DIRA)

- 1 E ba le freimi ya peakanyo e ngwadilwe ka lehlakoreng le le tee la letlapa.
- 2 Bontšha barutwana gore o dira bjang lenaneo ka go araba dipotšišo.
- 3 Feleletša peakanyo ka lehlakoreng le lengwe la letlapa.

<p><u>Peakanyo ya Dipotšišo</u></p> <p>Ke tla swara poledišano le: will poledišano:</p> <p>Ngwala dipotsiso tše 10 tšeo o tlogo di botšiša ka nako ya poledišano.</p>	<p><u>Peakanyo</u></p> <p>Ke tla swara poledišano le: Koko wa ka</p> <ol style="list-style-type: none">1 Naa o tsene kae sekolo?2 Naa o thomile neng go tsenda sekolo?3 Naa sekolo sa gago se be se le bjang?4 Naa o nagana gore ke eng seo swanago ka dikolo tša kgale le dikolo tša lehono5 Naa o nagana ke eng seo se fapanago ge wena o thoma go ya sekolong?6 Naa o rata eng ka sekolo?7 Naa ke eng seo o sa se ratego ka sekolo?8 Naa ke mang morutiši wo o bego o mo rata ? Ke ka lebaka la eng?9 Naa o tlogetše neng go se sa ya sekolong?10 Ke ka lebaka la eng o tlogetše go ya sekolong?
--	--

BARUTWANA BA ŠOMIŠA MAANO A PEAKANYO (O A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba tswalele mahlo a bona gomme ba nagane ka dipotšišo tša poledišano ya bona.
- 2 Sa go latela, botša barutwana go **sokologa ba bolele** le wa mphato, ba abelane dikanegelo.
- 3 Bontšha barutwana go šomiša freimi go beakanya seo ba tlogo go sengwala, go swana le ka tsela ye o dirilego ka gona.
- 4 Efa barutwana dipuku tša bona tša go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona – ga ba swanela go kopisa peakanyo ya morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferense tše dinnyane.
- 7 **Barutwana ba swanetše go feleletša poledišano bjalo ka mošomo wa gae pele ga LABORARO.**

Beakanyo

Ke tla botšiša : koko

1. Naa o tsene kae sekolo?
2. Naa o thomile sekolo neng?
3. Naa sekolo sa gago se be se le bjang?
4. Naa o nagana gore ke eng seo se dwanago sekolong sa kgale le sa go na bjale?
5. Naa phapano ke eng go sekolo sa kgale le sa gona bjale?
6. Ke eng seo o bego o se rata ka sekolo?
7. Ke eng seo o bego o sa se rate ka sekolo?
8. Ke mang morutiši yoo o bego o mo rata kudu? Ke ka lebaka la eng?
9. Naa o tlogetše neng go ya sekolong?
10. Ke ka lebaka la eng o tlogetše go ya sekolong?

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nkg**
- 2 Bitša lentšu: **nkgoma**
- 3 Arogantšha lenšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**nkg**/-/**o**/-/**m**/-/**a**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo o tee wa lentšu: /**nkg**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi o tee wa lentšu: /**o**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**m**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo o tee wa lentšu: /**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **nkgoma**
- 9 Laetša ka go šupetša le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**nkg**/-/**o**/-/**m**/-/**a**/ = **nkgoma**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**nkgo**/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**ma**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**nkgo**/-/**ma**/ = **nkgoma**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nkg**
- 2 Bitša lentšu: **nkgela**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**nkg**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**e**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro mo lentšung? /**l**/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /**a**/
- 7 Kgopela barutwana go aroganya lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**nkg**/-/**e**/-/**l**/-/**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **nkgela**
- 9 Laela barutwana go kopantšha medumo ya lentšu mmogo le wena: /**nkg**/-/**e**/-/**l**/-/**a**/ = **nkgela**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**nkge**/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**la**/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**nkge**/-/**la**/ = **nkgela**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **nkg**

- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-5 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **n**kg
 - 2 **n**kgoma
 - 3 **n**kgama
 - 4 **n**kgela
 - 5 **n**kgahla
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentšung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

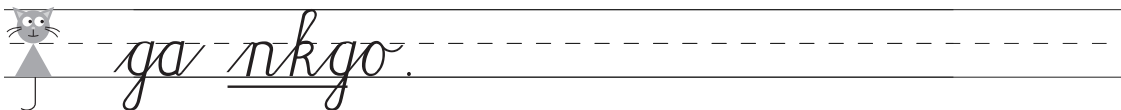
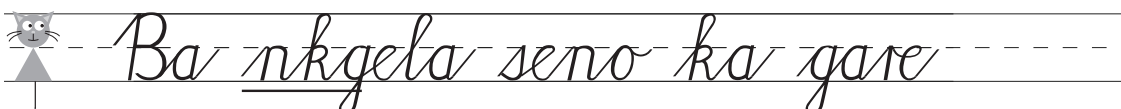
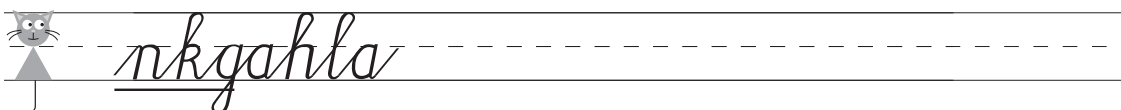
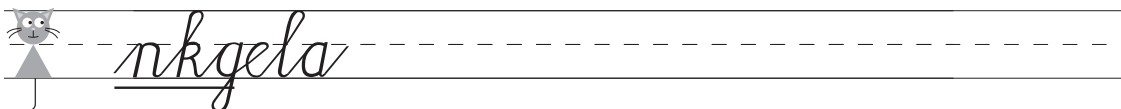
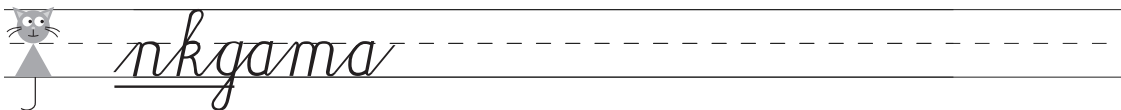
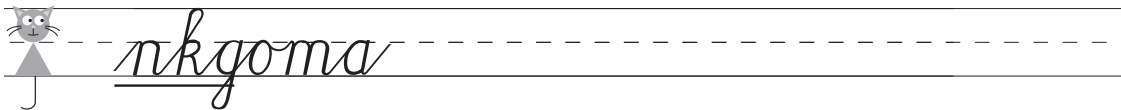
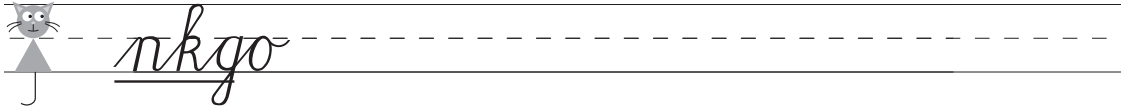
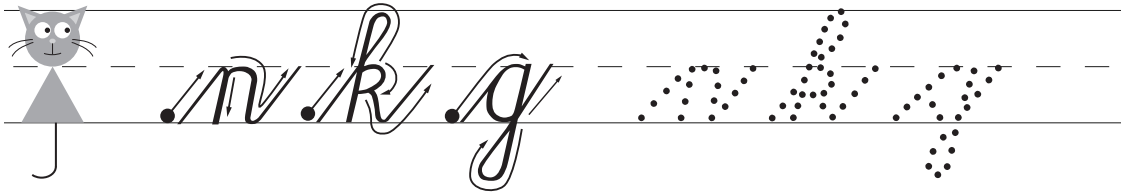

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **nkg**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO HLAMA PONOKAKANYO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Leeto le legolo la Shamiso</p> <p>Shamiso le lapa labo ba be ba letile sebaka sa dikgwedi gore e be maikhutšo a sekolo. Ba be ba ya go etela meloko ya bona kua Zimbabwe. Mo tseleng, ba eme lefelong leo le bitšwago Great Zimbabwe. Shamiso o ile a nyakišiša 'Great Zimbabwe' mo Inthaneteng. O ile a ithuta gore e be e le motsemogolo le mošate o mogolo mehleng ya kgale. 'Eya! Go a kgahliša!' a nagana. O be a fela pelo go bona lefelo la bagologolo ba gagwe.</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya Shamiso a paka a itokiša matšatši pele ga leeto ka gore o thakgetše kudu! Ke nagana gore o thakgetše kudu go ithuta kudu ka moo bagologolo ba gagwe ba phetšego ka gona!</p>
	<p>Ke hlama ponokakanyo ya Shamiso a šomiša Google go nyakišiša Great Zimbabwe. Ke hlama ponokakanyo ya gagwe a tobetša diswantšho ka moka tše a kgonago go di hwetša!</p>
<p>'Great Zimbabwe e agilwe ke bagologolo ba rena ba maShona!' tatagwe a mmošša. 'Ge ke sa le ngwana, Zimbabwe e be e bitšwa Rhodesia gomme e bušwa ke Maisimane. Mmušo o be o sa nyake gore batho ba tsebe gore ke maAfrika ao a hlotšego lefelo la go kgahliša ka mokgwa wo!' a realo.</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya tatago Shamiso a lebega a nyamile ge a nagana ka se!</p>
<p>Mafelelong ge balapa ba fihla mo Great Zimbabwe, tatago Shamiso o ile a emiša sefatanaga a ya ntlwaneng ya dithekethe. O ile a boa le dithekethe tša bona le mohlahli wa leeto.</p> <p>'Le amogetšwe mo Great Zimbabwe,' mohlahli a realo. 'Lefelo le le agilwe mengwaga e lekgolo ya go feta – mathomong a ngwagakgolo wa 11!'</p>	<p>Ke nagana gore Shamiso o hlama ponokakanyo ya bagologolo ba gagwe mengwaga e lekgolo e fetilego, gomme a akanya gore bophelo bo be bo le bjang go bona mo lefelong le le botse le!</p>
<p>Mohlahli wa bona o ile a ba iša musiamong o monnyane pele. 'Sengwe le sengwe ka musiamong wo se tšwa ka gare ga letopa,' mohlahli a ba botša.</p> <p>Sa pele, mohlahli o ile a ba bontšha dinonyane tša go betlwa tše seswai. 'Dinonyane tše e be e le dika tša dikgoši tša rena tša bogologolo, a realo. 'Bonang – ye ke nonyane ye e lego folageng ya rena ya Zimbaabwe!' a realo, a šupa e nngwe ya dipetlo.</p>	

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Ge ba dutše ba feta makase, Shamiso o ile a bona dipheta tša gauta le lethale la koporo. 'Batho ba bego ba dula mo ba be ba humile ka gauta,' mohlahli wa leeto a hlalosa.</p> <p>'Gomme dipheta tše di be di etšwa kua China!' mohlahli a oketša, a šupa dipheta tše dibotse tša galase ka gare ga lekase. 'Se se re botša gore batho ba ba bego ba dula mo e be e le bagwebi ba boditšhabatšhaba!'</p> <p>'Eyaa! Go a kgahliša!' gwa nagana Shamiso, a nagana ka dibenyebenyane tša bagologolo ba gagwe.</p>	<p>Ke nagana gore ge Shamiso a lebelela mo galaseng, o swanetše go ba a hlama ponokakanyo ya o tee wa bagologolo a apere dipheta tše dibotse tše.</p>
<p>Ke moka, ba ya lebotong la kgoparara, la nkgokolo ya leswika. 'Le le bitšwa Great Enclosure gomme e be e le legae la dikgošigadi!' mohlahli a hlaloša. O ile a tšwela pele, 'Zimbabwe e theilwe morago ga moago wo o mogolo. Zimbabwe e ra gore ntlo e kgolo ya leswika – fela bjalo ka ye!'</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya Shamisa a makala ge a ithuta ntlha e mpsha ye!</p>
<p>Tatago Shamiso o ile a obama gomme a mo sebela ka tsebeng, 'Wo ke moago o mogologolo wa leswika mo Afrika – ka ntle ga diphiramiti tša Egepetu.'</p> <p>Eyaa! Go a kgahliša!' gwa nagana Shamiso, a nagana bagologolo ba gagwe ba aga maboto o mogolo a leswika.</p>	<p>Ke nagana gore ge Shamiso a lebelela lebotlo le legolo la go kgahliša, o swanetše go ba a hlama ponokakanyo ya bagologolo ba gagwe ba rwele gomme ba kgoboketša ditena tšohle tša maswika!</p>
<p>Go latela, mohlahli o ile a ba iša motsaneng. 'Wo o ile wa agiwa leswa, o kgona gore dintlo di be di lebeba bjang mola batho ba be ba dula mo Great Zimbabwe!' a hlalosa. Ba ile ba bona le sehlopha sa dibini.</p> <p>'Dibini tše di šoma go tswelletša mmimo wa bogologolo pele!' mohlahli a realo.</p> <p>Eyaa! Go a kgahliša! Gwa nagana Shamiso, a nagana ka mmimo le go bina ga bagologolo ba gagwe.</p>	<p>Ke nagana gore ge Shamiso o bogela dibini, o swanetše go ba a hlama ponokakanyo ya bagologolo ba gagwe mo lefelong lona leo, ba bina mohuta ona wo wa mmimo!</p>
<p>Mafelelong, mohlahli o ile a ba iša go sepela mmotong wa o mogolo wa mokonya. 'Se e be e le sebaka sa bodumedi, moo go bego go swarwa ditirelo tše kgethegilego,' a hlalosa. 'Mo ke mo dinonyane tša legong ka musiamong di hweditšwego! Gomme bonang!' a realo, a šupa maswika a magolo godimo ga mmoto.</p> <p>'Maswika a le le ona a swana le nonyane!'</p> <p>'Eyaa! Go a kgahliša!' gwa nagana Shamiso, a nagana ka bagologolo ba rapela mmogo.</p>	<p>Ke nagana gore ge Shamiso le tatagwe ba lebelela go phatlalala le naga, Shamiso o hlama ponokakanyo ya motsemogolo wa leemaema o tletše ka bagologolo ba gagwe!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
Shamiso o ile a ema nhlane wa mmoto le tatagwe, ba bogela godimo ga mebotso e mebotse e talamorogo le letamo kua kgojana. Ba be ba kgona go bona ma a maswika a gašane le tebego ya naga. 'Eyaa! Go a kgahliša!' a realo, 'ke ikgantšha ka mešomo ka moka ya bagologolo ba rena!' 'Le nna!' tatagwe a realo, a myemyela.	
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa Shamiso le ba lapa la gagwe ba ile kae?	Ba ile kua Great Zimbabwe.
Naa Shamiso o bone eng kua Great Zimbabwe?	<ul style="list-style-type: none"> • O bone dinonyane tša go betlwa. • O bone diphelele le mathale a koporo. • O bone musiamo. • O bone Great Enclosure. • O bone lebotso la kgparara la maswika. • Bj. bj.
Naa o bona ponokakanyo ya eng ge o nagana ka bagologolo ba gago?	<i>Ke hlama ponokakanyo ya...</i>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Shamiso a ile a hlama ponokakanyo ya bagologolo kua Great Zimbabwe?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore Shamiso ke moShona, fela bjalo ka batho ba bogologolo ba go aga Great Zimbabwe. • Ka lebaka la gore Shamiso ke leloko la batho ba bogologolo ba ba agilego Great Zimbabwe. • Ka lebaka la gore Shamiso o leka go nagana gore bophelo bja bagologolo ba go aga Great Zimbabwe bo be bo le bjang.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Ditiro Tša Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - tshenyo
 - ngwagakgolo
 - go aga
 - go agaleswa

Mantšu	Ditiro
Histori o re botša taba tša kgalekgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o re utullela makunutu!	<i>Laetša go utolla ka matsogo</i>
O re notlollela dikhupamarama	<i>Laetša go notlolla ka letsogo</i>
Mohlomongwe o ka re ruta se sengwe se sefsa	<i>Dira okare o bula puku</i>
Histori se hlatholla taba tša kgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o a makatša!	<i>Laetša go makala</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **tšw**
- 2 Bitša lentšu: **tšwafa**
- 3 Arogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /tšw/-/a/-/f/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /tšw/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /a/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /f/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tšwafa**
- 9 Laetša ka go šupetsa le go kopanya medumo go bopa lentšu: /tšw/-/a/-/f/-/a/ = **tšwafa**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /tšwa/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /fa/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /tšwa/-/fa/ = **tšwafa**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **tšw**
- 2 Bitša modumo: **tšwele**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /tšw/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /e/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro o tee mo lentšung le? /l/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /e/
- 7 Kgopela barutwana go aroganya go ba o ikemetšego o nnoši: /tšw/-/e/-/l/-/e/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tšwele**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo mo lentšung mmogo le wena: /tšw/-/e/-/l/-/e/ = **tšwele**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /tšwe/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /le/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /tšwe/-/le/ = **tšwele**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgweri le sehlogo: mantšu a **tšw**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-4 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **tšwafa**

- 2 **tšwele**
 3 **tšweletša**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentsung le lengwe le le lengwe.
 - 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalele modumo o nepišitšwego.
 - 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
 - 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

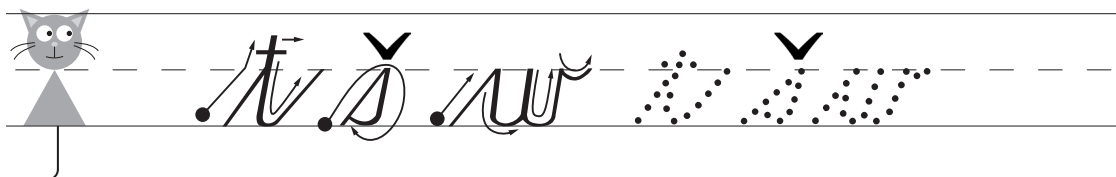

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **tšw**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

 tšwafa

 tšwele

 tšweletša

 Mlošimane o tšwafa go ngwala.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsostso e 30

Kakanywa

SEHLOGO: Eba le poledišano le motho o mongwe o mogolo wa ka lapeng go hwetša gore naa sekolong se be se le bjang mehleng ya bona. Ke moka, ngwala ditemana tse pedi ka poledišano.

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo le go phatlalatša kanegelo ya bona ya ditemana tše pedi (ya mafoko a 12)

FREIMI YA GO NGWALA:

Temana ya 1

Ke bile le poledišano le ...

O tsene sekolo ...(*kae le gona neng?*)

O be a nagana gore sekolo se be se le...ka lebaka la gore...(*re botse ka motho wo o be a nagana ka sekolo ka mafoko a 2 go iša go a 4*)

Ka kakaretšo, sekolo se be se le...

Temana ya 2

Mo poledišano ya ka, ke ithutile...

Sekolo se be se swana le sekolo sa lehono ka lebaka la...

Sekolo se be se fapana le sa kgale ka lebaka la...

Selo seo ke humanego se kgahliša mo poledišanong ya ebile...

GO ITOKISETŠA: Pele thuto ya go ngwala e thoma, ngwala peakanyo yeo o e dirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

GO ŠUPETŠA TSHEPETŠO KAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo ya gago yeo e ngwadilwego mo letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 Dira tšhupetšo gore o tla feleletša bjang freimi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, ka tsela ye:

Ke bile le poledišano le koko wa ka, **O tsene sekolo** kua Maputo, Mozambique. O thomile sekolo ge a na le mengwaga e tshela – mengwaga e 64 ya go feta! **O nagana gore sekolo se be se le** bose **ka lebaka la gore** o be a raloka le bagwera ba gagwe kua sekolong. O be a rata ge morutiši a ba balela dibuka ka phaphošing. Ka nako yeo, batho ba be ba sa nagane gore basetsana ba swanetše go ithuta Dipalo ka lebaka leo o ikwele kgethollwa kua sekolong. Go be gona le morutiši o mongwe ba re ke Moh Maluka o be

a mo thuša ka Dipalo mola barutiši ba bangwe ba sa itshwenye. **Ka kakaretšo sekolo se be se be** le bose go gahlana le bakgotse e sego le le bose go ithutela gona.

- 5 Mo poledisanong, ke ithutile** gore koko o be a kgethollwa kua sekolong. O be a sa rate sekolo ka gobane barutiši ba be ba sa sware bašemane le basetsana go swana – ka ntle le Moh Maluka. Ke **nagana sekolo se a fapana lehono ka gobane** barutiši ba swanetše go swara basetsana le bašemane go swana gomme ba ba rute Dipalo ka moka ga bona. Koko wa ka o gapeleditšegile go tlogela sekolo a na le mengwaga e 12 gore a ye go šoma, eupša ke nyaka go ba sekolong fo fihlela ke eba le mengwaga e **Taba ya go kgahliša yeo ke e hweditšego mo poledišanong ya rena ke gore** koko wa ka o be a sa rate sekolo, ka lebaka la gore motho o mongwe le o mongwe o be a rata sekolo!

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (O A DIRA)

- 1** Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2** Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **Poledišano: Kakanywa**
- 3** Botša barutwana go hwetša dipeakanyo tša bona go tšwa thutong ya Mošupologo gomme ba nagane ka dikakanyo tša bona.
- 4** Botša barutwana go feleletša freimi tša bona tša go ngwala ba šomiša dipeakanyo tša bona.
- 5** Botša barutwana go tlaleletša mafoko a mmalwa goba dintlha ge e le gore nako e sa le gona.
- 6** Gopotša barutwana ka maano ao ba ka a šomišago a ka ba thušago.
- 7** Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

Dipotšišo: KakanywaJemana ya 1

Ke botšišitše koco dipotšišo. O tsene sekola Italy. O thomele sekolo a na le mengwage ye mehlano. O negane gore sekolo se be se le bose ka gore o be a rata go ituta dilo tše diwa.

Ihuto yeo a bego a e rata cudu ke dipalo. O tloga a kgona go dira depalo. Ka kakaretšo o be a gaha ke sekolo.

Jemana ya 2

Iye ke be ke koma koko dipotšišo, ke ithutile gore basetsana ba be ba dumiletšwe go ya sekolong go fiha ka mengwaga ye 10. Sekolo se be se fepane le ga bjale ka gore ga bjale basetsana ba kgona go ya sekolong gomme ba tshwarwe bjalo ka bašemane.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **Matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **Mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena..
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **Mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Fetoša Ditlhaka

KE A DIRA...

- 1 Hlalosa gore lehono, re tla itlwaetša go lebelela diphapanonyana mo mantšung. Se se ka re thuša go ba babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **nkgoma, nkgama**
- 3 Šupetša barutwana go hwetša phaphano, bjalo ka: **nkgoma, nkgama**
- 4 Hlalosa phapano, bjalo ka: /o/ le /a/ medumo e a fapana, eupša se sengwe le se sengwe mo lentšung ga se sa fetošwa!

RE A DIRA...

KAROLO YA 1

- 1 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **nkgoma, nthoma**
- 2 Botšiša barutwana: Naa mantšu a a mabedi a fapana ka eng?
- 3 Bitša gore a tle a thalele phapano magareng ga mantšu a mabedi, bjalo ka: **nkgoma, nthoma**
- 4 Hlalosa phapano magareng ga mantšu a mabedi.

KAROLO YA 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu mo letlapeng: **tšwele**
- 2 Botsisa barutwana: Naa ke modumo ofe o tee wo re ka o fetošago mo lentšung le go bopa lentšu le lengwe le leswa?
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana mo letlapeng, bjalo ka: **swele, kwele, tshele, nkwele, ntšwele, pšhele**

O A DIRA...

- 1 Ngwala lentšu le mo letlapeng: **nkgoma**
- 2 Laela barutwana go bopa mantšu a mangwe a mantši go ya ka mo ba ka kgonago ka gona, ba fetoša modumo o tee mo lentšung.
- 3 Mafelelong biletša barutwana kamoka letlapeng gore ba ngwale le lengwe la mantšu a bona.
- 4 Lebelediša mantšu kamoka ga ona, gomme o hlalose gore ke modumo ofe wo o fetošitšwego.
tsoma, kgoma, nthoma, nkgama

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: GO HLAMA PONOKAKANYO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Leeto le legolo la Shamiso</u></p> <p>Shamiso le lapa labo ba be ba letile sebaka sa dikgwedi gore e be maikhutšo a sekolo. Ba be ba ya go etela meloko ya bona kua Zimbabwe. Mo tseleng, ba eme lefelong leo le bitšwago Great Zimbabwe. Shamiso o ile a nyakišiša 'Great Zimbabwe' mo Inthaneteng. O ile a ithuta gore e be e le motsemogolo le mošate o mogolo mehleng ya kgale. 'Eya! Go a kgahliša!' a nagana. O be a fela pelo go bona lefelo la bagologolo ba gagwe.</p>	
	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Shamiso a thakagala go feta ge a bona seswantšho se sengwe le se sengwe!
'Great Zimbabwe e agilwe ke bagologolo ba rena ba maShona!' tatagwe a mmošša. 'Ge ke sa le ngwana, Zimbabwe e be e bitšwa Rhodesia gomme e bušwa ke Maisimane. Mmušo o be o sa nyake gore batho ba tsebe gore ke maAfrika ao a hlotšego lefelo la go kgahliša ka mokgwa wo!' a realo.	Ke hlama ponokakanyo ya Shamiso a botšiša tatagwe go fetiša ka ga se. Ke nagana gore a ka botšiša tatagwe 'Ke ka lebaka la eng Maisimane a be a sa nyake batho ba tseba seo?' Ke kgona go hlama ponokakanyo ya tatagwe a mo hlalošetša gore Maisimane a be a nyaka gore batho ba kgolwe gore batho ba baso ba be ba se na bokgoni bja go aga ditoropokgolo bjalo ka makgowa.
Mafelelong ge balapa ba fihla mo Great Zimbabwe, tatago Shamiso o ile a emiša sefatanaga a ya ntlwaneng ya dithekethe. O ile a boa le dithekethe tša bona le mohlahlhi wa leeto. 'Le amogetšwe mo Great Zimbabwe,' mohlahlhi a realo. 'Lefelo le le agilwe mengwaga e lekgolo ya go feta – mathomong a ngwagakgolo wa 11!'	Ke hlama ponokakanyo ya Shamiso a theeditše lentšu le lengwe le le lengwe le mohlahlhi a le bolelago e bile a botšiša dipotšišo tše dintši ka seo ba tlogo go se bona!
Mohlahlhi wa bona o ile a ba iša musiamong o monnyane pele. 'Sengwe le sengwe ka musiamong wo se tšwa ka gare ga letopa,' mohlahlhi a ba botša. Sa pele, mohlahlhi o ile a ba bontšha dinonyane tša go betlwa tše seswai. 'Dinonyane tše e be e le dika tša dikgoši tša rena tša bogologolo, a realo. 'Bonang – ye ke nonyane ye e lego folageng ya rena ya Zimbaabwe!' a realo, a šupa e nngwe ya dipetlo.	Ke hlama ponokakanyo ya Shamiso a lebeletše dinonyane gomme a ikgantšha ka babetli ba go kgona ba ba di dirilego!

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Ge ba dutše ba feta makase, Shamiso o ile a bona dipheta tša gauta le lethale la koporo. 'Batho ba bego ba dula mo ba be ba humile ka gauta,' mohlahlhi wa leeto a hlalosa.</p> <p>'Gomme dipheta tšeo di be di etšwa kua China!' mohlahlhi a oketša, a šupa dipheta tše dibotse tša galase ka gare ga lekase. 'Se se re botša gore batho ba ba bego ba dula mo e be e le bagwebi ba boditšhabatšhaba!'</p> <p>'Eyaa! Go a kgahliša!' gwa nagana Shamiso, a nagana ka dibenyebenyane tša bagologolo ba gagwe.</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya Shamiso a lebeletše mphiri le dipheta ka gare ga lekase gomme a ikgantšha ka bokgoni bja bagologolo ba gagwe!</p>
<p>Ke moka, ba ya lebotong la kgoparara, la nkgokolo ya leswika. 'Le le bitšwa Great Enclosure gomme e be e le legae la dikgošigadi!' mohlahlhi a hlaloša. O ile a tšwela pele, 'Zimbabwe e theilwe morago ga moago wo o mogolo. Zimbabwe e ra gore ntlo e kgolo ya leswika – fela bjalo ka ye!'</p>	
<p>Tatago Shamiso o ile a obama gomme a mo sebela ka tsebeng, 'Wo ke moago o mogologolo wa leswika mo Afrika – ka ntle ga diphiramiti tša Egepeta.'</p> <p>Eyaa! Go a kgahliša!' gwa nagana Shamiso, a nagana bagologolo ba gagwe ba aga maboto o mogolo a leswika.</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya Shamiso a bogela ka moo maswika a lebotlo le legolo a kopanago mmogo gomme a ikgantšha ka mokgabi wa meago wo a akanyeditšego Great Enclosure.</p>
<p>Go latela, mohlahlhi o ile a ba iša motsaneng. 'Wo o ile wa agiwa leswa, o kgona gore dintlo di be di lebeba bjang mola batho ba be ba dula mo Great Zimbabwe!' a hlalosa. Ba ile ba bona le sehlopha sa dibini.</p> <p>'Dibini tše di šoma go tswelletša mmimo wa bogologolo pele!' mohlahlhi a realo.</p> <p>Eyaa! Go a kgahliša! Gwa nagana Shamiso, a nagana ka mmimo le go bina ga bagologolo ba gagwe.</p>	<p>Ke hlama ponokakanyo ya Shamosi a theeditše mošito wa moropa gomme a ikgantšha ka mešito ye bagologolo ba e hlotšego gomme ba e fetišetša go bangwe!</p>
<p>Mafelelong, mohlahlhi o ile a ba iša go sepela mmotong wa o mogolo wa mokonya. 'Se e be e le sebaka sa bodumedi, moo go bego go swarwa ditirelo tše kgethegilego,' a hlalosa. 'Mo ke mo dinonyane tša legong ka musiamong di hweditšwego! Gomme bonang!' a realo, a šupa maswika a magolo godimo ga mmoto.</p> <p>'Maswika a le le ona a swana le nonyane!'</p> <p>'Eyaa! Go a kgahliša!' gwa nagana Shamiso, a nagana ka bagologolo ba rapela mmogo.</p>	

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
Shamiso o ile a ema nhlaneeng wa mmoto le tatagwe, ba bogela godimo ga mebotso e mebotse e talamorogo le letamo kua kgojana. Ba be ba kgona go bona ma a maswika a gašane le tebego ya naga. 'Eyaa! Go a kgahliša!' a realo, 'ke ikgantšha ka mešomo ka moka ya bagologolo ba rena!' 'Le nna!' tatagwe a realo, a myemyela.	Ke hlama ponokakanyo ya Shamiso le tatagwe ba myemyela ka go ikgantšha ge ba bogela mešomo e mebotse ya bagologolo ba bona.
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa Shamiso le tatagwe ba ile ba ikwa bjang mafelong a kanegelo?	Ba ile ba ikwa ba ikgantšha ka bagologolo ba bona.
Naa ke popego ya leswika efe e le noši mo Afrika ye e fetago ya Great Zimbabwe?	Ke diphirami tša Egepete.
Hlama ponokakanyo ya lapa la geno kua Great Zimbabwe. Naa ke eng se o bego o ka thakgala go fetiša go se bona?	<i>Ke be ke tla thakgala go feta go bona...</i>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Shamiso le tatagwe ba ile ba kwa go ikgantšha?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore bagologolo ba bona ba dirile dilo • Ka lebaka la gore bagologolo ba bona e be e le baagi ba go kgona. • Ka lebaka la gore bagologolo ba bona e be e le bagwebi. • Ka lebaka la gore bagologolo ba bona ba be ba kgona go dira dibenyabye tše di botse. • Ka lebaka la gore bagologolo ba bona e be e le baagi ba maemo ka leswika! • Ka lebaka la gore bagologolo?

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetsa gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo..
 - sebopego
 - museamo
 - fase
 - ka fase

Mantšu	Ditiro
Histori o re botša taba tša kgalekgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o re utullela makunutu!	<i>Laetša go utolla ka matsogo</i>
O re notlollela dikhupamarama	<i>Laetša go notlolla ka letsogo</i>
Mohlomongwe o ka re ruta se sengwe se sefsa	<i>Dira okare o bula puku</i>
Histori se hlatholla taba tša kgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o a makatša!	<i>Laetša go makala</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
 Kanegelo ye e bolela ka...
 Selo se tee se ke ithutilego sona go tšwa kanegelong e bile...
 Ge ke nagana ka Great Zimbabwe, ke ba le **ponokakanyo**...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. E tswaka le tše dingwe tša dihlogo.

nkg	tšw	o
a	m	l
e	f	t
š	h	i

TŠHUPETŠO

- 1 Gopotša barutwana ka medumo ya beke: /nkg/ le /tšw/
- 2 Sekaseka medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa tša ka godimo ka moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /nkg/-/o/-/m/-/a/ = **nkgoma**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – ga go hlokogale gore ba šomiše /nkg/ goba /tšw/
- 6 Bontšha barutwana gore lentšu le lengwe le bopiwa bjang, bjalo ka: /l/-/o/-/m/-/a/ = **loma**

BARUTWANA BA A DIRA

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **nkg, tšw**
- 2 Laela barutwana gore ba thomiše go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya ka mo ba kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go phošolla mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore ba bope bjang mantšu (le a mangwe): **nkg, nkgoma, nkgama, nkgela, nkgahla, tšwafa, tšwele, tšweletša, loma, fela, šala, hema, hlalefa, tloša**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA / GO KAMAKA

SWANTSHIŠA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana mo ditafoleng tša bona, ka dipuku tša bona tša go ngwala goba matlakala ao a sego a ngwalwa, diphensele le dikryone.
- 2 Hlalosa gore lehono barutwana ba tla ngwala le go thala ka seo moanegwa mo kanegelong a se naganago goba maikutlo a gagwe.
- 3 **Dira tšhupetšo gore o kgetha bjang le go kamaka seo moanegwa a se nagano goba maikutlo a gagwe**, bjalo ka: Shamiso a lebetletše Great Enclosure a ikwa a maketše!
- 4 Thala seswantšho sa gago moletlapeng sa Shamiso a lebega a maketše.
- 5 Šomisa tšhupetšo go taleletša pudulo ya kakanywa, tshwantšhetšo ka lefoko goa a mabedi ka gare, bjalo ka: Se ke semaka! Ke a akanaya gore ba e agile bjang?
- 6 Sa go latela, botša barutwana gore ba tla kgetha le go kamaka ka seo ba se naganago goba maikutlo a bona.
- 7 Kgopela barutwana gore ba tswalele mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele kanegelo gape.
- 8 Kgopela barutwana gore ba bule mahlo a bona, ba thale dikakanyo tša bona.
- 9 La mafelelo, kgopela barutwana go sokologa ba bolele, go abelana ka tshwantšhetšo le wa mphato

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšhepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, atoms, globes), mathematics (calculators, rulers, compasses), arts (pencils, paint palettes), and general education (books, graduation caps, speech bubbles).

Mphato 3

KOTARA 4

Beke

8

TABAKGOLO:

Histori

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Tlaleletša dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: Diswantšho sa Nelson Mandela, diswantšho tša Simon Nkoli, diswantšho tša ntwā kgahlanong le kgethologanyo ya se merafe, diswantšho tša boipelaetši ba Pride mo Afrika Borwa lehono
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Ke mang Simon Nkoli?
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 102, A re baleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 103 – 105, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Page 106, A re baleng le Letlakala la 107 – 109, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4 : Thala le go ngwala ka selo se sengwe seo o se tsebago ka histori.

Mošupologo

Mešongwana Wa Bomolomo

Metsotso e 15

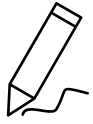
BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELELA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontšha barutwana diswantšho tša Simon Nkoli and Nelson Mandela ka gare ga Puku e Kgolo ya Dikanegelo: Mogale wo a bitšwago Simon Nkoli
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena: Histori
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo o ithutileng katabakgolo ye go fihla ga bjale?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana o di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa o tseba eng ka histori?
 - b Ke ka lebaka la eng histori e le bohlokwa? (Ke eng seo ke ithutilego sona go fihala ga bjale?)
 - c Naa ke dipotšišo tše di fe tseo ke nago le tšona ka histori?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo..
 - mogale
 - ditokelo
 - ditokelo tša go lekana
 - tekatekano

Mantšu	Ditiro
Histori o re botša taba tša kgalekgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o re utullela makunutu!	<i>Laetša go utolla ka matsogo</i>
O re notlollela dikhupamarama	<i>Laetša go notlolla ka letsogo</i>
Mohlomongwe o ka re ruta se sengwe se sefsa	<i>Dira okare o bula puku</i>
Histori se hlatholla taba tša kgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o a makatša!	<i>Laetša go makala</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana go bula dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwele le sehlogo **Botee go ya Bontšhing ba Mantšu.**
- 2 Sa go latela botša barutwana go ngwala dinomoro tse 1-5 kgauswi le mothaladi o mo khwibidu, ba tshela methaladi mo gare ga dinomoro.
- 3 Bitša mantšu a botee ka tsela ye e latelago. Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu a kgauswi le nomoro ye e nepagetšego.

Botee go ya Bontšhing ba Mantšu

- 1 lofo
 - 2 phiri
 - 3 raka
 - 4 lehodu
 - 5 letlakala
- 4 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mantšu ka bontši mo mothalading wa ka fase.
 - 5 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, o bitša medumo e bile o hlalosa ka tšhepetšo ya go ngwala ya mothikitho ge o le gare o dira seo.
 - 6 Ke moka, kgopela barutwana go go šupetša paterone yeo ba e bonago, bjalo ka: mo mantšu a fetogago.
 - 7 Thalela dipaterone, bjalo ka:

Botee go ya Bontšhing ba Mantšu

- 1 lofo
dlofo
 - 2 phiri
diphiri
 - 3 raka
diraka
 - 4 lehodu
mahodu
 - 5 letlakala
matlakala
- 8 Botša barutwana go nagana ka dipaterone tše ge ba bala goba ge ba ngwala.
 - 9 Laela barutwana gore ba ntšhe dikryone ba swaye mošomo wa bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Mogale wo a bitšwago Simon Nkoli
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Eba le poledišano le motho o mongwe o mogolo wa ka lapeng go hwetša gore naa sekolong se be se le bjang mehleng ya bona. Ke moka, ngwala ditemana tše pedi ka poledišano

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo le go phatlalatša kanegelo ya bona ya ditemana tše pedi (ya mafoko a 12)

GO ITOKIŠETŠA:

- Ngwala lenaneo la go rulaganya le go lekola mo letlapeng pele thuto ya go ngwala e thoma.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele thuto e thoma. Tsentsha phošo e tee goba tše pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa ke ngwadile ka poledišano ke šomiša lebaka le le fetilego?
- 2 Naa ke šomišitše motho wa boraro ('rakgolo o / koko o')?
- 3 Naa ke ngwadile ka mafoko a 12 ka a arogantšha ka ditemana tše pedi?
- 4 Naa ke peletile mantšu gabotse?
- 5 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 6 Naa lefoko le lengwe le lengwe le felela ka leswaodikga la maleba?

DIRA TŠHUPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go lekola le go rulaganya, o le balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela barutwana kakanywa ya gago. O e balele godimo.

- 3 Lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola, o lemoga ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge eba o swanetše go e phošolla goba go e kaonafatša.
- 4 Dira tšhupetšo ya go tshepetšo ya phošolla barutwana.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba phošolle go ba ba dire di kaonafatšo ge e le gore go a hlokagala.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferese tše dinnyane – kgonthišiša gore o šoma le sehpha sa go fapana nakong engwe le engwe ge gona le mošomo wa go ngwala.
- 5 Lekola diphošo tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša dingwalwa tša barutwana.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale diphošo kamoka tša barutwana mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore diphošo tše diphošollwa bjang.

Dipotšišo: KakanywaJemana ya 1

Ke botšišitše ^kko^o dipotšišo. O tsene sekola Italy. O thomele sekolo a na le mengwag^oye mehlano. O ^{nagana}~~nagane~~ gore sekolo se be se le bose ka gore o be a rata go ituta dilo tše di swa.

Ihuto yeo a bego a e rata ^oudu ke dipalo. O tloga a kgona go dira ⁱdipalo. Ka kakaretšo o be a ^{gahwa}~~gaha~~ ke sekolo.

Jemana ya 2

Iye ke be ke [!]homa koko dipotšišo, ke ithutile gore basetsana ba be ba dum^oletšwe go ya sekolong go fiha ka mengwaga ye 10. Sekolo se be se ^{lapana}~~fepane~~ le ga bjale ka gore ga bjale basetsana ba ^kgona go ya sekolong gom^ome ba tshwarwe bjalo ka bašemane.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **mph**
- 2 Bitša lentšu: **mphala**
- 3 Arogantšha lenšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**mph**/-/**a**/-/**l**/-/**a**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo o tee wa lentšu: /**mph**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi o tee wa lentšu: /**a**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**l**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo o tee wa lentšu: /**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **mphala**
- 9 Laetša ka go šupetša le go kopanya medumo go bopa lentšu: /**mph**/-/**a**/-/**l**/-/**a**/ = **mphala**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /**mp****h**a/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /**la**/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**mp****h**a/-/**la**/ = **mphala**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **mpš**
- 2 Bitša lentšu: **tompša**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /**t**/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /**o**/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa boraro mo lentšung? /**mpš**/
- 6 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /**a**/
- 7 Kgopela barutwana go aroganya lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /**t**/-/**o**/-/**mpš**/-/**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tompša**
- 9 Laela barutwana go kopantšha medumo ya lentšu mmogo le wena: /**t**/-/**o**/-/**mpš**/-/**a**/ = **tompša**
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /**to**/
- 11 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /**mpša**/
- 12 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /**to**/-/**mpša**/ = **tompša**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo: mantšu a **mph**, **mpš**

- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-9 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **mphaka**
 - 2 **mphatong**
 - 3 **mphala**
 - 4 **mpheng**
 - 5 **mphula**
 - 6 **mpša**
 - 7 **dimpša**
 - 8 **tompša**
 - 9 **mpšeng**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentšung le lengwe le le lengwe.
- 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalelele modumo o nepišitšwego.
- 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
- 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

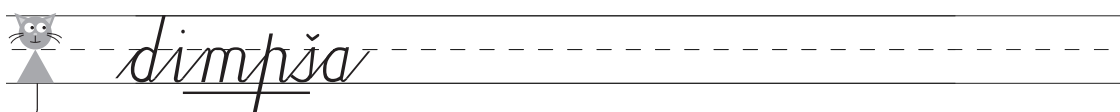
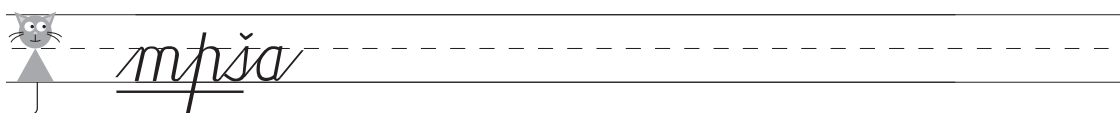
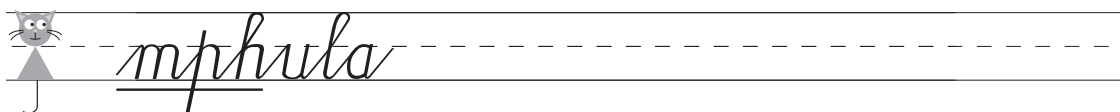
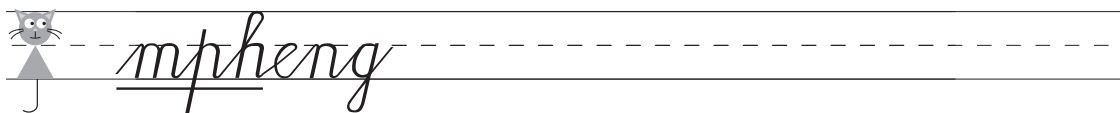
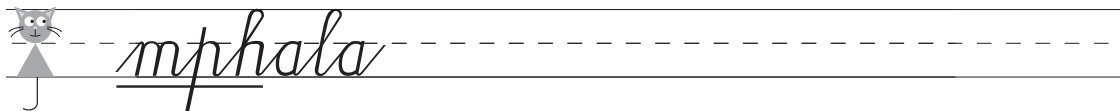
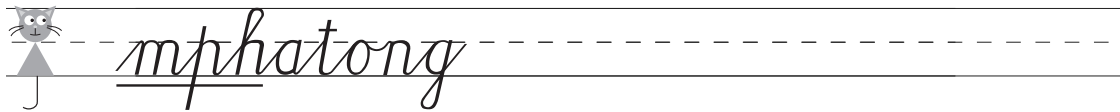
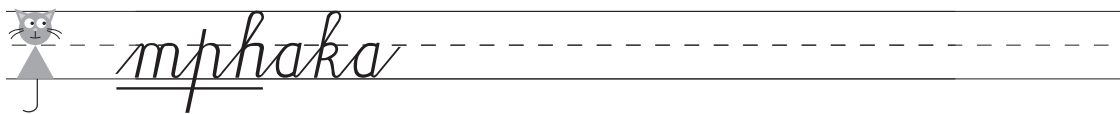
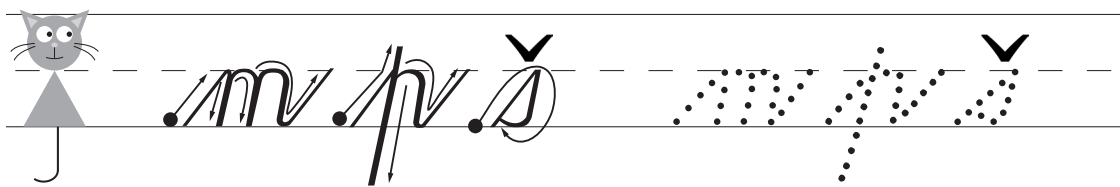
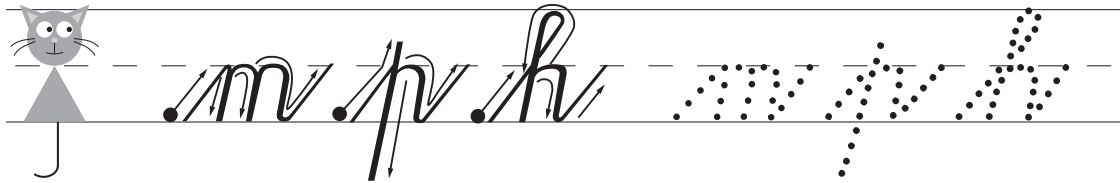
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **mph, mpš**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.

- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

tompša

mpšeng

sesi o ka mphatong wa bošupa.

Dimpša di robetše.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO TEKATLHALOGANYO: FETLEKA SENGWALWA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Mogale wa go bitšwa Simon Nkoli</p> <p>Morutiši wa ka o ile a re botša gore re ngwale temana ka bagale ba rena. Bošegong bjoo, ke ile ka dula tafoleng ka moraleng ge tate a apea matena. 'Naa mogale wa gago ke mang?' ka mmotšiša. 'Ga ke na mogale,' ka ipolela.</p>	<p>Naa mogale wa moanegi ke mang? Mmalo, ke ithuta gore ga a na mogale.</p>
<p>Gabotse, mogale wa ka ke Simon Nkoli. Naa nkile ka go botša ka yena? a botšiša.</p> <p>Ke ile ka tšhikinya hlogo ya ka. Ga senke ka kwa ka ga Simon Nkoli.</p>	<p>Naa mogale wa tatago moanegi ke mang? Ke bala mo gore ke mongwe yo a bitšwago Simon Nkoli.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>'Gabotse, Simon Nkoli o belegwetšwe gona mo Soweto,' tate a realo. 'Simon e be e le mohlohleletši kgahlanong le Kgethollo ya semorafe. O lwetše ditokelo tša rena Bathobaso – gore re kgone go ithuta, go šoma, le go dula mo gongwe le mo gongwe mo ba ratago.'</p> <p>'Mmalo, bjalo a Nelson Mandela?' ka botšiša. Re be re ithutile ka Nelson Mandela sekolong, eupša e sego ka Simon Nkoli. Ke ile ka akanya gore ke ka lebaka la eng mogale wa tate e le Simon Nkoli go na le gore e be Nelson Mandela.</p>	<p>Naa Simon Nkoli o tšwa kae? Ke ithuta gore o belegwe mo Soweto.</p>
<p>'Gabotse, ka mekgwa e mengwe, Simon Nkoli o be a swana le Nelson Mandela,' tate a hlaloša. 'Bobedi ba lwele kgahlanong le Kgethollo ya semorafe. Bobedi ba be ba kgolwa mo katanong ya ditokelo tša rena ka go tiiša ka moo ba ilego ba ya kgolegong.'</p> <p>'Ke ka lebaka la eng ba ile kgolegong?' ka botšiša. 'Naa ba be ba dirile sengwe sa phošo?'</p> <p>Aowa, ba be ba sa dira phošo,' o ile a nkgothatša. 'Eupša, mehleng ya Kgethollo ya semorafe, maphodisa a be a swara le go hlahlela batho bao ba gananago ba bile ba hlaboša mantšu ka kgethollo ya merafe mo Afrika Borwa,' a realo.</p> <p>'Bjale ba be ba fapana bjang, ge?' ka botšiša. Go fihla bjale, go be go kwala eke Nelson Mandela le Simon Nkoli ba a swana.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng maphodisa a ile a golega Simon Nkoli? Mmalo! Ke ithuta gore o ile a ganana le kgethologanyo ya semorafe a ba a hlaboša lentšu ka ga yona – e sego ka lebaka la gore o dirile sengwe sa phošo.</p>
<p>'Simon Nkoli o be a sa lwe fela kgahlanong le Kgethollo ya semorafe – gape o be a lwela ditokelo tša batho ka moka mo Afrika Borwa gore ba rate ebile ba age malapa ka mokgwa wo ba kgethago,' tate a tšwela pele.</p> <p>'Le re go reng?' ka botšiša, ke gakanegile gannyane.</p> <p>'Simon Nkoli ga se a lwa kgahlanong le Kgethollo ya semorafe fela. O lwetše gape le ditokelo tša batho ka moka. O be a lwa dintwa tše pedi tša ka le Papa wa gago – o be a lwela ditokelo tša bathobaso le ditokelo tša gore re be mmogo.'</p> <p>'O ra gore, go be go na le nako yeo wena le Papa le be le sa dumelwa go ba mmogo?' ka botšiša. Bagwera ba ka ba bantši ba be ba se na botate ba babedi bjalo ka nna, eupša ka kgonthe ga se ka nagana ka yona pele.</p>	<p>Ke ithutile gore Simon Nkoli o lwele kgahlanong le Kgethollo ya semorafe. Ke eng se sengwe se a se lwetšego? Ke ithuta gore o lwetše ditokelo tša batho ka moka.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>'Ke nnete,' tate a realo. 'Ditebogo, ge Kgethollo ya semorafe e fela, mmušo wa rena o moswa o dirile melao ya go kgonthiša tekano ya ditokelo tša batho bohle. Re dula mo e nngwe ya dinaga tše mmalwa mo lefaseng mo go nago le melao ya go go šireletša, go sa kgethalege morafe, tumelo, goba yo o kgethago go mo nyala.'</p>	<p>Naa go diregile eng ge Kgethollo ya semorafe e fela? Mmallo, ke ithuta gore mmušo o moswa o dirile melao ya go kgonthišiša gore go be le ditokelo tša tekano go batho ka moka.</p>
<p>'Eupša,' gwa realo Papa, 're santše re swanetše go hlokomela kudu. Le mo Afrika Borwa, go santše go na le batho ba go re bitša ka maina a mabe, goba ba nyaka go re kweša bohloko,' a hlaloša. 'Ga se mang le mang a kgolwago tekano ya bohle. Re sa nyaka bagale ba go swana le Nelson Mandela, Simon Nkoli le Charlotte Maxeke, o a lwetšego ditokelo tša basadi ba baso.</p>	
<p>Tate o ile a ntšha diswantšho tša kgale. 'Se ke senepe sa Simon Nkoli le Mopresidente Mandela,' a realo, a myemyela. 'Mmallo, gomme se ke sa Papa le nna le Simon!' Tate o ile a mpha diswantšho, gomme ka šomiša kgogedi go di phara mo setšidifatšing sa rena.</p> <p>'Ke tshepa gore diswantšho tše di tla re gopotša gore re se tsoge re naganne gore go lokile go swara batho bjalo ka lefela – lebaka lefe kapa lefe,' tate a realo, a šomiša lentšu la gagwe la go tiiša go fetiša.</p>	<p>Naa moanegi o ile a phara seswanšho sa Simon Nkoli le Nelson Mandela mo kae? O se pharile mo setšidifatšing.</p>
<p>Ke ile ka lebelela diswantšho tšela, ke nagana ka moo bophelo bo bego bo le ka gona mola tate a le o monnyane.</p>	
<p>Kei le ka ntšha puku ya ka ya go ngwala. 'Ke nagana gore ke tla ngwala temana ya ka ka Simon Nkoli,' ka tšea sephetho. 'O thušitše lapa la rena, ka fao ke nagana gore ke mogale wa ka le nna!'</p>	<p>Naa moanegi o ile a phetha go ngwala temana ka mang? Ke ithuta gore o tla ngwala ka mogale wa tatagwe: Simon Nkoli!</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa mathomong a kanegelo mogale wa moanegi e be e le mang?	Moanegi o rile o be a se na mogale.
Naa moanegi o phethile go ngwala temana ka mang?	O phethile go ngwala ka Simon Nkoli.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng tatago moanegi a mmoditše ka Simon Nkoli?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore Simon Nkoli e be ele mogale wa gagwe. • Ka lebaka la gore o be a nyaka gore a ithute ka Simon Nkoli. • Ka lebaka la gore moanegi o be a swanetše go ngwala ka mogale, eupša o be a se na le o tee. • Ka lebaka la gore mohlomongwe o be a nyaka go mo ruta ka moo Simon Nkoli a lwetšego ditokelo tša gagwe tša go lekana.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya Tabakgolo.
 - mmušo
 - boipelaetšo
 - go hloka toka

Mantšu	Ditiro
Histori o re botša taba tša kgalekgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o re utullela makunutu!	<i>Laetša go utolla ka matsogo</i>
O re notlollela dikhupamarama	<i>Laetša go notlolla ka letsogo</i>
Mohlomongwe o ka re ruta se sengwe se sefsa	<i>Dira okare o bula puku</i>
Histori se hlatholla taba tša kgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o a makatša!	<i>Laetša go makala</i>

BOKGONI BJA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela sehlopha se 1 go iša go tše 2 go abelana ka kanegelo ya sehlopha sa bona.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Boeletša Medumo, Go Kopanya Le Go Aroganya

KE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **ntw**
- 2 Bitša lentšu: **ntwela**
- 3 Arogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /ntw/-e/-l/-a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /ntw/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /e/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /l/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ntwela**
- 9 Laetša ka go šupetsa le go kopanya medumo go bopa lentsu: /ntw/-e/-l/-a/ = **ntwela**
- 10 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /ntwe/
- 11 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /la/
- 12 Dira tšhupetšo o šupa le go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /ntwe/-la/ = **ntwela**

RE A DIRA...

- 1 Bitša modumo: **nyw**
- 2 Bitša modumo: **anywa**
- 3 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mathomo o tee mo lentšung le? /a/
- 4 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa bobedi o tee mo lentšung le? /nyw/
- 5 Botšiša barutwana: Naa ke modumo ofe wa mafelelo o tee mo lentšung le? /a/
- 6 Kgopela barutwana go aroganya go ba o ikemetšego o nnoši: /a/-nyw/-a/
- 7 Ngwala lentšu mo letlapeng: **anywa**
- 8 Laela barutwana go kopanya medumo mo lentšung mmogo le wena: /a/-nyw/-a/ = **anywa**
- 9 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa mathomo sa lentšu?: /a/
- 10 Botšiša barutwana: Naa ke senoko sefe sa bobedi sa lentšu?: /nywa/
- 11 Botša barutwana go kopantšha dinoko go bopa lentšu: /a/-nywa/ = **anywa**

O A DIRA...

- 1 Botša barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale letšatšikgweri le sehlogo: mantšu a **ntw**, **nyw**
- 2 Sa go latela, botša barutwana go ngwala dinomoro 1-8 ka thoko ga mothaladi o mo khwibidu.
- 3 Bitša mantšu a a latelago:
 - 1 **ntwa**
 - 2 **ntwela**

- 3 **ntweša**
 - 4 **dintwa**
 - 5 **dienywa**
 - 6 **anywa**
 - 7 **beakanywa**
 - 8 **enywa**
- 4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu kgauswi ga nomoro ye e nepagetšego, gomme ba thalelele modumo o nepišitšwego mo lentsung le lengwe le le lengwe.
 - 5 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwala mantšu ao a nepagetšego mo letlapeng, gomme o thalele modumo o nepišitšwego.
 - 6 Botša barutwana go swaya mošomo wa bona ka dikryone.
 - 7 Botša barutwana gore tla ithuta gore modumo o, o ngwadiwa bjang ka MOTHIKITO mo thutong ye e latelago.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

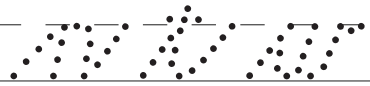

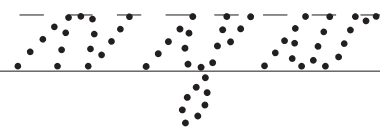
Mongwalo:

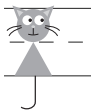
Metsotso e 15

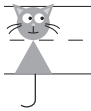
Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko ka mothikitho

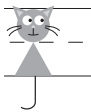
- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane ka mothikitho: **ntw, nyw**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere/maletere le mafoko mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.
- 7 Barutwana ba swanetše go thalela modumo o nepišitšwego mo mantšung/mafokong ao a ngwadilwego.

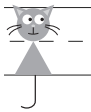
 n t w

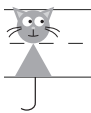
 n y w

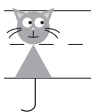
 ntwa

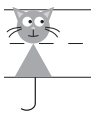
 ntwela

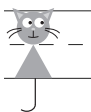
 ntweša

 dintwa

 dienywa

 anywa

 beakanywa

 enywa

 Mantwa o rata ntwa.

 Mohlare o enywa dienywa

 tše bose.

TSELA ENGWE YA LENANELO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Phatlalatša Le Go Tšweletša

SEHLOGO: Eba le poledišano le motho o mongwe o mogolo wa ka lapeng go hwetša gore naa sekolong se be se le bjang mehleng ya bona. Ke moka, ngwala ditemana tše pedi ka poledišano.

MOŠOMO: Dikakanywa, ngwala, dithulaganyo le go phatlalatša kanegelo ya bona ya ditemana tše pedi (ya mafoko a 12)

FREIMI YA GO NGWALA:

Temana ya 1

Ke bile le poledišano le ...

O tsene sekolo ...*(kae le gona neng?)*

O be a nagana gore sekolo se be se le...ka lebaka la gore...*(re botše ka motho wo o be a nagana ka sekolo ka mafoko a 2 go iša go a 4)*

Ka kakaretšo, sekolo se be se le...

Temana ya 2

Mo poledišano ya ka, ke ithutile...

Sekolo se be se swana le sekolo sa lehono ka lebaka la...

Sekolo se be se fapana le sa kgale ka lebaka la...

Selo seo ke humanego se kgahliša mo poledišanong ya ebile...

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto e thoma, ngwala kakanywa yeo e rulagantšwego ka Mošupologo mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya kakanywa wa gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana go ngwalolla ka leswa sengwalwa, o tsentšha sehlogo le letšatšikgwedi.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala goba ge e le gore go a kgonega, Letlakala leo le se go la ngwalelwa selo la A4 go ngwala marifi gore ba kgone gofa motho o nepagetšego wo ba mo ngwaletšego.

- 2 Laela barutwana go ngwala sehlogo le letšatšikgwedi: **Poledišano ya ka le ...**
- 3 Botša barutwana go ngwala ka go ngwala ka bothakga sengwalwa sa bona sa mafelelo, sa go hloka diphošo.
- 4 Ge e le gore barutwana bana le nako, ba ka thala seswantšho ka pela.
- 5 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

BARUTWANA BA TŠWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2 Botša barutwana go Sokologa ba Bolele gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3 Ge barutwana ba feditše go dira se, bitša morutwana o tee goba ba ba bedi go balela phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4 Ge e le gore go a kgonega, dumelela barutwana ba ye le mangwalo gae ba fe batho bao ba ba ngwaletšego. Se se thuša gore ba bone mohola wa go ngwala.

23 Mantshole 2020

Boledi Šano yaka le koko

Ke botšišitše koko dipotšišo. O tsene sekolo Italy. O thomile sekolo a na le mengwaga ye mehlano. O nagana gore sekolo se be se le bose ka gore o be a rata go ithuta dilo tše diwa.

Ihuto yeo a bego a e rata kudu ke dipalo. O tloga a kgona go dira dipalo. Ka kakaretšo o be a gahlwa ke sekolo.

Ie ke be ke hloma koko dipotšišo, ke ithutile gore basetsana ba be ba dumeletšwe go ya sekolong go fihla ka mengwaga ye 10.

Sekolo se be se fapana le ga bjale ka gore ga bjale basetsana ba kgona go ya sekolong gomme ba tshwarwe bjalo ka bašemane.

Se sengwe sa go makatša seo ke se utolotšego ge ke botšiša ke gore koko o be a sepela dikilomitara tše 15 ka maoto ka gore mmagwe o be a sena tšhelete ya go mo lefela pese. Nna ke be ke nagana gore ge o dula Italy go ra gore o mohumi.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Fetoša Ditlhaka

KE A DIRA...

- 1 Hlalosa gore lehono, re tla itlwaetša go lebelela diphapanonyana mo mantšung. Se se ka re thuša go ba babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **anywa, enywa**
- 3 Šupetša barutwana go hwetša phaphano, bjalo ka: **anywa, enywa**
- 4 Hlalosa phapano, bjalo ka: /a/ le /e/ medumo e a fapana, eupša se sengwe le se sengwe mo lentšung ga se sa fetošwa!

RE A DIRA...

KAROLO YA 1

- 1 Ngwala mantšu a a mabedi mo letlapeng: **ntwela, ntweša**
- 2 Botšiša barutwana: Naa mantšu a a mabedi a fapana ka eng?
- 3 Bitša gore a tle a thalele phapano magareng ga mantšu a mabedi, bjalo ka: **ntwela, ntweša**
- 4 Hlalosa phapano magareng ga mantšu a mabedi.

KAROLO YA 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu mo letlapeng: **mphaka**
- 2 Botsisa barutwana: Naa ke modumo ofe o tee wo re ka o fetošago mo lentšung le go bopa lentšu le lengwe le leswa?
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana mo letlapeng, bjalo ka: **hlaka, kgaka, thaka, ngaka, nyaka, tlhaka**

O A DIRA...

- 1 Ngwala lentšu le mo letlapeng: **ntwela**
- 2 Laela barutwana go bopa mantšu a mangwe a mantši go ya ka mo ba ka kgonago ka gona, ba fetoša modumo o tee mo lentšung.
- 3 Mafelelong biletša barutwana kamoka letlapeng gore ba ngwale le lengwe la mantšu a bona.
- 4 Lebelediša mantšu kamoka ga ona, gomme o hlalose gore ke modumo ofe wo o fetošitšwego.
Iwela, tsela, nwela, tshela, tšhela

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: FETLEKA SENGWALWA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Mogale wa go bitšwa Simon Nkoli</p> <p>Morutiši wa ka o ile a re botša gore re ngwale temana ka bagale ba rena. Bošegong bjoo, ke ile ka dula tafoleng ka moraleng ge tate a apea matena. 'Naa mogale wa gago ke mang?' ka mmotšiša. 'Ga ke na mogale,' ka ipolela.</p>	<p>Ke gopola gore mogale wa tatago moanegi e be e le Simon Nkoli.</p>
<p>Gabotse, mogale wa ka ke Simon Nkoli. Naa nkile ka go botša ka yena?' a botšiša.</p> <p>Ke ile ka tšhikinya hlogo ya ka. Ga senke ka kwa ka ga Simon Nkoli.</p>	
<p>'Gabotse, Simon Nkoli o belegwetšwe gona mo Soweto,' tate a realo. 'Simon e be e le mohlohleletši kgahlanong le Kgethollo ya semorafe. O lwetše ditokelo tša rena Bathobaso – gore re kgone go ithuta, go šoma, le go dula mo gongwe le mo gongwe mo ba ratago.'</p> <p>'Mmalo, bjalo a Nelson Mandela?' ka botšiša. Re be re ithutile ka Nelson Mandela sekolong, eupša e sego ka Simon Nkoli. Ke ile ka akanya gore ke ka lebaka la eng mogale wa tate e le Simon Nkoli go na le gore e be Nelson Mandela.</p>	<p>Ke ke lebaka la eng Simon Nkoli e be ele mogale wa tatago moanegi? Ke nagana gore ke ka lebaka la gore e be e le mohlohleletši wa go lwela ditokelo tša go lekana.</p>
<p>'Gabotse, ka mekgwa e mengwe, Simon Nkoli o be a swana le Nelson Mandela,' tate a hlaloša. 'Bobedi ba lwele kgahlanong le Kgethollo ya semorafe. Bobedi ba be ba kgolwa mo katanong ya ditokelo tša rena ka go tiiša ka moo ba ilego ba ya kgolegong.'</p> <p>'Ke ka lebaka la eng ba ile kgolegong?' ka botšiša. 'Naa ba be ba dirile sengwe sa phošo?'</p>	<p>Naa Simon Nkoli le Nelson Mandela ba be ba swana bjang? Ke ithuta mo gore bobedi ba lwele kgahlanong le Kgethollo ya semorafe. Bobedi bo ba ya kgolegong ka lebaka la seo ba bego ba se kgolwa!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Aowa, ba be ba sa dira phošo,' o ile a nkgothatša. 'Eupša, mehleng ya Kgethollo ya semorafe, maphodisa a be a swara le go hlahlela batho bao ba gananago ba bile ba hlaboša mantšu ka kgethollo ya merafe mo Afrika Borwa,' a realo.</p> <p>'Bjale ba be ba fapana bjang, ge?' ka botšiša. Go fihla bjale, go be go kwala eke Nelson Mandela le Simon Nkoli ba a swana.</p>	
<p>'Simon Nkoli o be a sa lwe fela kgahlanong le Kgethollo ya semorafe – gape o be a lwela ditokelo tša batho ka moka mo Afrika Borwa gore ba rate ebile ba age malapa ka mokgwa wo ba kgethago,' tate a tšwela pele.</p> <p>'Le re go reng?' ka botšiša, ke gakanegile gannyane.</p> <p>'Simon Nkoli ga se a lwa kgahlanong le Kgethollo ya semorafe fela. O lwetše gape le ditokelo tša batho ka moka. O be a lwa dintwa tše pedi tša ka le Papa wa gago – o be a lwela ditokelo tša bathobaso le ditokelo tša gore re be mmogo.'</p> <p>'O ra gore, go be go na le nako yeo wena le Papa le be le sa dumelwa go ba mmogo?' ka botšiša. Bagwera ba ka ba bantši ba be ba se na botate ba babedi bjalo ka nna, eupša ka kgonthe ga se ka nagana ka yona pele.</p>	<p>Naa Simon Nkoli le Nelson Mandela ba fapana bjang? Simon Nkoli o be a e lwa kgahlanong le Kgethollo ya semorafe le ditokelo tša batho go rata le go aga malapa ka mekgwa e fapanego.</p>
<p>'Ke nnete,' tate a realo. 'Ditebogo, ge Kgethollo ya semorafe e fela, mmušo wa rena o moswa o dirile melao ya go kgonthiša tekano ya ditokelo tša batho bohle. Re dula mo e nngwe ya dinaga tše mmalwa mo lefaseng mo go nago le melao ya go go šireletša, go sa kgethalege morafe, tumelo, goba yo o kgethago go mo nyala.'</p>	<p>Naa ke eng se kgethegilego ka melao ya Afrika Borwa? Melao e šireletša batho go se na taba gore ke ba merafe efe, ditumelo, goba yo ba kgethago go nyalana le bona.</p>
<p>'Eupša,' gwa realo Papa, 're santše re swanetše go hlokomela kudu. Le mo Afrika Borwa, go santše go na le batho ba go re bitša ka maina a mabe, goba ba nyaka go re kweša bohloko,' a hlaloša. 'Ga se mang le mang a kgolwago tekano ya bohle. Re sa nyaka bagale ba go swana le Nelson Mandela, Simon Nkoli le Charlotte Maxeke, o a lwetšego ditokelo tša basadi ba baso.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng lapa la moanegi le swanetše go hlokomela fo fetiša? Ka lebaka la gore go na le batho bao ba sa kgolwego tekano ya batho ka moka.</p>
<p>Tate o ile a ntšha diswantšho tša kgale. 'Se ke senepe sa Simon Nkoli le Mopresidente Mandela,' a realo, a myemyela. 'Mmalo, gomme se ke sa Papa le nna le Simon!' Tate o ile a mpha diswantšho, gomme ka šomiša kgogedi go di phara mo setšidifatšing sa rena.</p>	<p>Naa ke neng mo go lokilego go swara batho bjalo ka lefela? Mmalo, ke bala mo gore, go ya ka tatago moanegi, ga se go loke le gatee!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>'Ke tshepa gore diswantšho tšeo di tla re gopotša gore re se tsoge re naganne gore go lokile go swara batho bjalo ka lefela – lebaka lefe kapa lefe,' tate a realo, a šomiša lentšu la gagwe la go tliša go fetiša.</p>	
<p>Ke ile ka lebelela diswantšho tšela, ke nagana ka moo bophelo bo bego bo le ka gona mola tate a le o monnyane.</p>	<p>Naa moanegi o ithutile eng seo se bego se fapana ge tatagwe e sa le o monnyane? O ithutile gore tatagwe o be a se na ditokelo tša go lekana.</p>
<p>Kei le ka ntšha puku ya ka ya go ngwala. 'Ke nagana gore ke tla ngwala temana ya ka ka Simon Nkoli,' ka tšea sephetho. 'O thušitše lapa la rena, ka fao ke nagana gore ke mogale wa ka le nna!'</p>	<p>Ke ka lebaka la eng moanegi a phethile go ngwala temana ka Simon Nkoli? Mmallo, ke ka gobane Simon Nkoli o thušitše go lwela batho bohle ditokelo tša go lekana mo Afrika Borwa.</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa Simon Nkoli le Nelson Mandela ba be ba swana bjang?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bobedi ba lwele kgahlanong le Kgethollo ya semorafe. • Bobedi bai le kgolegong ka lebaka la seo ba se kgolwago. • Bobedi ba hlabošitše mantšu kgahlanong le kgethologanyo ya merafe.
<p>Naa Simon Nkoli le Nelson Mandela ba be ba fapana bjang?</p>	<p>Simon Nkoli o lwetše gore batho ba kgone go rata le go aga malapa a moo ba kgethago ka gona.</p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>Ke ka lebaka la eng moanegi mo kanegelong a phethile go ngwala temana ka Simon Nkoli?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore mogale wa tatagwe e be e le Simon Nkoli, gomme yena o be a se na mogale wa gagwe. • Ka lebaka la gore Simon Nkoli o thušitše lapa la moanegi. • Ka lebaka la gore o phethile gore Simon Nkoli e be e le mogale ka morago ga ge tatagwe a mmoditše ka yena.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Hlalosa o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - golega
 - kgolego
 - go hlaboša

Mantšu	Ditiro
Histori o re botša taba tša kgalekgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o re utullela makunutulu!	<i>Laetša go utolla ka matsogo</i>
O re notlollela dikhupamarama	<i>Laetša go notlolla ka letsogo</i>
Mohlomongwe o ka re ruta se sengwe se sefsa	<i>Dira okare o bula puku</i>
Histori se hlatholla taba tša kgale	<i>Iša menwana morago go laetša bokgale</i>
Ruri o a makatša!	<i>Laetša go makala</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
 Kanegelo ye e bolela ka ...
 Selo se tee seo ke se ratilego ka kanegelo ye ebile...
 Mogale wa ka ke...ka lebaka la gore...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo Ya Medumo Le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo e akareditšwego mo kotareng ye.

nkw	ntl	nts
nkg	a	l
ntš	tlh	khw
e	m	i
mph	ntw	mpš
o	s	tšw
nyw	tšh	nth
t	u	n

LAETŠA

- 1 Lebeledišiša medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 2 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa moo ba ka kgonago ka gona.

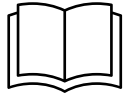
BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana gore ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona.
- 5 Kgopela barutwana gore ba go botše mantšu ao ba a bopilego gomme o a ngwale letlapeng.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA / FETLEKA SENGWALWA

TEKATLHALOGANYO YEO E NGWADILWEGO

- 1 Pele thuto e thoma, ngwala dihlogo tše di latelago, dipotšišo le ka tsela yeo mafoko a thomago ka gona mo letlapeng.
- 2 Bala dipotšišo mmogo le barutwana, o di hlalose ge go hlokagala.
- 3 Botša barutwana go sokologa ba boleme go ahlaahla dipotšišo le wa mphato.
- 4 Ke moka, barutwana ba swanetše go bula dipuku tša bona, ba ngwale letšatšikgwedi, sehlogo, le dikarabo tša dipotšišo.
- 5 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, dira dikarabo le barutwana, gomme o ba dumelele gore ba swaye mošomo wa bona.

MOGALE WA GO BITŠWA SIMON NKOLI

- 1 Naa Simon Nkoli o belegilwe kae?
O belegilwe...
- 2 Naa Simon Nkoli o be a lwela eng?
Simon Nkoli o be a lwela....
- 3 Naa ke eng selo sa go swana ka magareng ga Simon Nkoli le Nelson Mandela?
Bobedi ba bona...

MOGALE WA GO BITŠWA SIMON NKOLI - DIKARABO

- 1 Naa Simon Nkoli o belegilwe kae?
O belegilwe...
- 2 Naa Simon Nkoli o be a lwela eng?
Simon Nkoli o be a lwela ditokelo tša tekatekano.
- 3 Naa ke eng selo sa go swana ka magareng ga Simon Nkoli le Nelson Mandela?
Bobedi ba bona ba lwele kgahlanong le kgethollo ya se morafe/ ba bolela kgahlanong le kgethollo ya mmala / ba ile kgolego ka lebaka la tumelo ya bona.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

